Nr 106.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring i vissa delar av lagen den 14 juni 1918 om fattigvården m. m.; given Stockholms slott den 12 februari 1926.

Under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för denna dag, vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till

1:o) lag om ändring i vissa delar av lagen den 14 juni 1918 (nr 422) om fattigvården, och

2:o) lag om ändrad lydelse av vissa delar av lagen den 6 juni 1924 (nr 361) om samhällets barnavård.

Under Hans Maj:ts
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro,
enligt Dess nådiga beslut:

GUSTAF ADOLF.

Gustav Möller.

Förslag
till
Lag
om ändring i vissa delar av lagen den 14 juni 1918 (nr 422) om fattigvården.

Härigenom förordnas, att 62 § i lagen den 14 juni 1918 om fattigvården skall överföras från dess 9 till dess 8 kap. samt att 40—42 §§, 50—60 §§, 62—64 §§, 67, 68, 78, 79 och 81 §§ i samma lag skola i nedan angivna delar erhålla följande ändrade lydelse:

40 §.

1 mom. Har fattigvårdssamhälle för person, som är i behov av fattigvård enligt 1 §, erlagt avgift för vård å statens anstalter för sinnessjuka eller sinnesslöa, för vilken ersättning ej kunnat uttagas av den vårdade eller för honom försörjningspliktig person, och äro ej sådana omständigheter för handen, att gottgörelse för vården enligt vad i 60 § sägs skall lämnas av staten, då äger det samhälle, där den vårdade har hemortsrätt, att för utgiven dagavgift och annan vårdkostnad utfå gottgörelse av det landsting, inom vars område fattigvårdssamhället är beläget.

Lag samma — — — ändamålet godkänd.

I fråga om det belopp, varmed gottgörelse för lämnad vård skall utgå, skall vad i 51 § stadgas äga motsvarande tillämpning.

2 mom. Har åt sinnessjuk, som är i behov av fattigvård enligt 1 §, beretts vård å kommunal anstalt, vilken godkänts såsom anstalt i den ordning Konungen bestämt, äger det fattigvårdssamhälle, som har att ansvara för vårdkostnaden, att under de förutsättningar, som för erhållande av ersättning enligt 1 mom. stadgas, av vederbörande landsting erhålla gottgörelse för hälften av vårdkostnaden, till beloppet bestämd på sätt i 1 mom. sägs. Landstinget äger för beviljande av sådan gottgörelse uppställa de ytterligare villkor, som kunna befinnas lämpliga.

41 §.

1 mom. Där fattig för vård intagits å anstalt för tuberkulösa eller för vanföra, vilken åtnjuter statsbidrag, gäller om fattigvårdssamhälles rätt att utfå gottgörelse för utgiven dagavgift och annan vårdkostnad vad i 40 § 1 mom. sägs.

2 mom. Därest genom — — — intagen fattig.

Har fattigvårdssamhälle åt fattiga sjuka, som i nästföregående stycke

avses, å särskild, samhället eller annan tillhörig, anstalt eller å en vid fattigvårdsanstalt för ändamålet anordnad särskild avdelning, vilken står under läkares tillsyn, berett vård, som av förste provinsialläkare intygas vara tillfredsställande, äger det samhälle, som har att ansvara för vårdkostnaden, av vederbörande landsting erhålla gottgörelse för hälften av vårdkostnaden, till beloppet bestämd på sätt i 40 § 1 mom. sägs. Landstinget äger för beviljande av sådan gottgörelse uppställa de villkor, som kunna befinnas lämpliga.

42 §.

Där fattig för vård intagits å länslasarett eller av landsting underhållen sjukstuga eller å annan, med länslasarett likställd, sjukvårdsinrättning, gäller om fattigvårdssamhälles rätt att utfå gottgörelse för utgiven dagavgift och annan vårdkostnad vad i 40 § 1 mom. sägs.

50 §.

1 mom. Fattigvårdssamhälle, som enligt 1 § lämnat fattigvård åt någon, vilken har hemortsrätt inom annat samhälle, är, oavsett om skyldeman eller annan bort jämlikt 3 eller 4 § ansvara för understödstagarens försörjning, berättigat att erhålla ersättning för fattigvården av det senare samhället i den omfattning och i den ordning, som här nedan sägs.

2 mom. Ersättning enligt 1 mom. utgår ej för fattigvård, som bestått i

bekostande åt skolbarn av kläder, underhåll eller annat, som avser att sätta dem i tillfälle att begagna skolundervisningen,

läkar- eller förlossningshjälp eller medicin, då hjälpen eller medicinen lämnats annorledes än i förening med vård å anstalt, eller

begravningshjälp.

51 §.

Ersättning för lämnad vård utgår med det belopp, vartill kostnaden därför skäligen kan uppskattas.

Konungen eller den myndighet, som Konungen därtill förordnar, äger, om och i den utsträckning förhållandena det påkalla, samt för tid, som befinnes lämplig, efter vederbörandes hörande, fastställa det belopp, med vilket, enligt nyss angiven grund, för vård å anstalt eller inrättning ersättning skall i olika fall utgå.

Ersättning för dagavgift för vård å länslasarett eller av landsting underhållen sjukstuga eller å annan, med länslasarett likställd, sjukvårdsinrättning utgår dock allenast efter det lägsta belopp, som i sådant hänseende bestämts för å anstalten eller inrättningen intagna patienters vård.

52 §.

1 mom. Har fattigvårdsstyrelse lämnat fattigvård, för vilken den vill söka ersättning av annat fattigvårdssamhälle eller av landsting eller av

staten, skall styrelsen ofördröjligen genom förhör med den nödställde eller andra, som kunna meddela upplysning i ämnet, införskaffa ingående utredning rörande

a) den nödställdes namn, ålder, födelseort och civilstånd,

b) fattigvårdsbehovet och anledningen därtill,

c) fattigvård, som han förut åtnjutit,

d) senaste mantalsskrivningsort, eller, om den nödställde ej skulle äga hemortsrätt därstädes, annan ort, varest han antages hava hemortsrätt, samt

e) personer, som äro pliktiga att försörja den nödställde, och deras ekonomiska ställning.

Vid dylikt förhör skall särskilt utredas, huruvida för den nödställde sökts eller erhållits pension eller understöd jämlikt lagen om allmän pensionsförsäkring eller om han eljest erhåller understöd av annan eller har egna tillgångar.

Är den nödställde gift eller minderårig, skola uppgifter, motsvarande de under a), c) och d) omförmälda eller i nästföregående stycke avsedda, inhämtas jämväl rörande make eller föräldrar.

De erhållna upplysningarna skola fullständigt upptagas i protokoll, vars riktighet skall bestyrkas genom underskrift av den, som hållit förhöret, samt så vitt möjligt av den, med vilken förhöret hållits.

Därest uppgift ej kan erhållas i ett eller annat av ovan angivna avseenden, skall detta anmärkas i protokollet.

2 mom. Fattigvårdsstyrelsen bör från vederbörande myndigheter eller annorledes söka införskaffa utredning i de i 1 mom. angivna hänseenden, i vilka tillförlitliga eller fullständiga uppgifter icke kunnat vinnas genom hållna förhör.

53 §.

1 mom. Fattigvårdsstyrelse, som vill, att annat fattigvårdssamhälle skall utgiva ersättning för fattigvård eller övertaga försörjningsskyldigheten för behövande, skall därom ofördröjligen hos fattigvårdsstyrelsen i detta samhälle göra skriftlig anmaning.

Anmaning skall innehålla en så vitt möjligt specificerad uppgift å fattigvårdskostnaden, i vad den då kan angivas, med upplysning om tiden för utbetalningen och för vård, för vilken ersättning yrkas, samt de grunder, efter vilka den begärda ersättningen beräknats, ävensom uppgift, huruvida vården fortfar eller vid tiden för anmaningens tillställande upphört. Vid anmaningen skola i avskrift fogas ej mindre protokoll över förhör enligt 52 § än även de övriga handlingar, på vilka fattigvårdsstyrelsen kan vilja stödja sitt krav på ersättning.

2 mom. Fattigvårdsstyrelse, vilken erhållit anmaning, som i 1 mom. avses, har att inom trettio dagar efter anmaningens mottagande därå avgiva skriftligt svar.

Därest det framställda kravet icke alls eller icke till alla delar godkännes, skall fattigvårdsstyrelse i svaret fullständigt angiva anledningen till bestridandet samt i avskrift bifoga de handlingar, som styrelsen kan vilja i sådant hänseende åberopa.

Medgives kravet delvis, skall i svaret jämväl angivas, efter vilka grunder det godkända beloppet beräknats.

3 mom. Tillställande av anmaning ävensom av svar därå må ske genom allmänna posten, och gäller därvid rekommendationsbevis å försändelsen såsom bevis om tillställandet därav och mottagningsbevis såsom bevis om dagen för försändelsens mottagande.

54 §.

1 mom, Bestrider fattigvårdsstyrelsen framställt krav eller har svar icke avgivits inom tid, som i 53 § 2 mom. är föreskriven, äger den fattigvårdsstyrelse, som gjort anmaningen, att hos Konungens befallningshavande i länet anhängiggöra sin talan.

Vid den skrift, varigenom talan anhängiggöres, skola fogas ej mindre, vid påföljd, som i 56 § 1 mom. 2 stycket sägs, bevis, att anmaning skett, tillika med avskrifter av anmaningen och erhållet svar därå jämte vidfogade handlingar än även de bevis i övrigt, som fattigvårdsstyrelsen vill åberopa.

2 mom. Har anmaning gjorts hos ett fattigvårdssamhälle, men anledning sedermera yppats, att understödstagaren äger hemortsrätt inom annat fattigvårdssamhälle, må talan föras mot detta samhälle, ändå att anmaning hos dess fattigvårdsstyrelse ej föregått. Talan utan föregående anmaning må ock föras, därest vid förhör enligt 52 § eller eljest upplysning icke vunnits, vilket samhälle ersättnings- eller försörjningsskyldigheten åligger.

Fattigvårdsstyrelse, som utan föregående anmaning anhängiggör talan, har att vid ansökningen foga de uppgifter, som jämlikt 53 § skola innehållas i anmaning, samt, där så ske kan, de handlingar, som enligt samma paragraf skola medfölja denna.

55 §.

Talan, som i 54 § sägs, skall anhängiggöras inom etthundratjugu dagar, efter det fattigvård, för vilken rätt till ersättning förefinnes, börjat utgå, eller gottgörelse för sådan vård av den sökande fattigvårdsstyrelsen utgivits till annan, som i dess ställe eller mot dess ansvarsförbindelse lämnat vården. Väckes ej talan inom sådan tid, skall rätten till ersättning för fattigvårdskostnad, som utgivits mer än etthundratjugu dagar före det ansökningen hos Konungens befallningshavande gjordes, anses förfallen.

Vad sålunda stadgats gäller ej för det fall, att fattigvårdsstyrelse, hos vilken anmaning gjorts enligt 53 §, förklarat sig till alla delar godkänna kravet, men ersättning sedermera ej lämnats.

56 §.

1 mom. Konungens befallningshavande hör över ansökningen fattigvårdsstyrelsen i det eller de samhällen, mot vilka kravet riktas eller som eljest kunna antagas vara ersättningsskyldiga, samt införskaffar genom parterna eller låter själv införskaffa den ytterligare utredning, som må vara behövlig för målets prövning.

Har fattigvårdssamhälle försummat iakttaga vad i 54 § 1 mom. föreskrives angående de handlingar, som skola fogas vid ansökningen, äger Konungens befallningshavande föreskriva viss tid, inom vilken det försummade skall fullgöras, vid äventyr, om det underlåtes, att ansökningen icke upptages till vidare behandling.

Konungens befallningshavande äger jämväl förelägga part att inkomma med upplysningar, förklaringar eller yttranden vid vite från och med fem till och med etthundra kronor eller vid äventyr att målet avgöres i befintligt skick. När förelagt vite försittes, äger Konungens befallningshavande fälla till sådant vite. Vite, som sålunda ådömes, tillfaller kronan och förvandlas efter allmän lag.

2 mom. Finnes anledning till antagande, att den nödställde har hemortsrätt inom fattigvårdssamhälle i annat län, överlämnas målet till handläggning av Konungens befallningshavande därstädes.

57 §.

Har fattigvårdssamhälle — — — avhämta honom.

Hemsändning, som — — — leva åtskilda.

Yppas i fråga om hemsändning olika meningar mellan vederbörande fattigvårdsstyrelser, eller bestrider understödstagaren eller, där han ej själv kan tillvarataga sin rätt, sådan honom närstående person, som i nästföregående stycke av denna paragraf sägs, att hemsändning får ske, må sådan ej äga rum, utan att Konungens befallningshavande, efter det vederbörande blivit hörda och erforderlig utredning införskaffats, därtill lämnat tillstånd; och gäller om behandling av sådant mål vad i 56 § 1 mom. 3 stycket sägs.

Hemortssamhälle är — — — är erforderlig.

58 §.

1 mom. Där allmän anstalt eller inrättning jämlikt gällande föreskrifter åt någon lämnat underhåll och vård, varför den vill erhålla ersättning av fattigvårdssamhälle, som i egenskap av vistelsesamhälle eller hemortssamhälle är pliktigt att sörja därför, skall anstalten eller inrättningen utan uppskov bevisligen underrätta fattigvårdsstyrelsen i samhället om tiden för vårdens början. Har ansvarsförbindelse från styrelsen icke lämnats för ifrågavarande vård, skall samtidigt göras uttrycklig förfrågan om samhället är villigt att utgiva ersättning för vården.

Talan mot visst fattigvårdssamhälle angående ersättning, som nu sagts, anhängiggöres hos Konungens befallningshavande. Sådan talan skall väckas inom etthundratjugu dagar från det vården börjat utgå, vid äventyr, om det försummas, att rätt till ersättning för vård, som lämnats mer än etthundratjugu dagar före det ansökningen hos Konungens befallningshavande gjordes, skall anses förfallen.

Vad sålunda stadgats angående tiden för väckande av talan hos Konungens befallningshavande gäller ej för det fall, att fattigvårdsstyrelse lämnat ansvarsförbindelse för vården eller i anledning av förfrågan, som i 1 stycket sägs, förklarat sig villig att till alla delar utgiva ersättning därför.

2 mom. I fråga om det belopp, varmed ersättning för lämnad vård skall enligt denna paragraf utgå, skall vad i 51 § stadgas äga motsvarande tillämpning.

3 mom. Vid anhängiggörande av talan, som i denna paragraf avses, bör anstalten eller inrättningen, där så ske kan, meddela sådana upplysningar, som skola upptagas i protokoll, varom i 52 § förmäles; och gäller om målets behandling vad i 56 § 1 mom. 1 och 3 styckena sägs.

4 mom. Vad nu stadgats skall i tillämpliga delar äga giltighet för det fall att offentlig myndighet åt någon lämnat underhåll och vård, varför fattigvårdssamhälle är pliktigt att giva ersättning.

59 §.

Gottgörelse av landsting för vårdkostnad, varom i 40, 41 och 42 §§ förmäles, skall sökas inom juni månad året efter det, då kostnaden av fattigvårdssamhället utgivits, vid äventyr, om det försummas, att rätt till gottgörelse för den kostnad skall anses förfallen. Har fråga om skyldighet att vidkännas kostnaden varit föremål för tvist mellan fattigvårdssamhällen eller talan mot enskild eller har ansökning gjorts om gottgörelse för kostnaden från staten, skall talan väckas inom juni månad året efter det, då Konungens befallningshavandes utslag eller beslut i ersättningsfrågan vunnit laga kraft mot samhället eller, om utslaget eller beslutet överklagats, efter det då kammarrättens utslag blivit fattigvårdsstyrelsen delgivet.

Vid ansökningen skola fogas följande handlingar:

a) avskrift av protokoll över förhör enligt 52 §;

b) specificerad uppgift å fattigvårdskostnaden med angivande särskilt för varje understödstagare av tiden för utbetalningen och för vård, för vilken ersättning yrkas, samt de grunder, efter vilka den begärda gottgörelsen beräknats; skolande uppgiften, där den ej åtföljes av behöriga verifikationer, vara till riktigheten styrkt av fattigvårdsstyrelsens ordförande eller kassaförvaltare; samt

c) utredning rörande de personers hemortsrätt, ansökningen gäller, samt redogörelse för de åtgärder, som må hava vidtagits för utbekommande

av ersättning av annat fattigvårdssamhälle eller av staten eller enskild person, därvid i berörda hänseenden meddelade utslag eller beslut böra bifogas.

Därest gottgörelse helt eller delvis vägras för vårdkostnad, som här sägs, äger fattigvårdsstyrelsen att, med bifogande i avskrift av ansökningshandlingarna, hos Konungens befallningshavande föra talan om utfående av den sökta gottgörelsen. Sådan talan skall, vid äventyr, som i 1 stycket sägs, väckas inom etthundratjugu dagar från det meddelande erhölls om landstingets beslut; och gäller om målets behandling i motsvarande tillämpning vad i 56 § 1 mom. stadgas.

60 §.

1 mom. För fattigvård — — — av staten.

2 mom. Har, efter — — — såsom fattigvård.

Dylik gottgörelse utgår dock endast, om fattigvården meddelats, innan någon av ifrågavarande personer återvänt till samhället eller omedelbart därefter. Därest hemortssamhället fått ersätta av annan utgiven fattigvård, erhålles gottgörelse endast så vitt berörda tid av tre år förflutit, innan hemortssamhället antingen mottagit anmaning, som i 53 § sägs, eller, i de fall, då enligt 54 § 2 mom. talan om ersättning för utgiven fattigvård må föras utan föregående anmaning, erhållit del av den till Konungens befallningshavande i målet ingivna ansökning.

3 mom. Gottgörelse, som — — — enskild person.

Fattigvård, som omförmäles i 50 § 2 mom. 1 stycket, gottgöres av staten endast för det fall, att understödstagaren icke är svensk medborgare.

4 mom. I fråga om det belopp, varmed gottgörelse för lämnad vård skall enligt denna paragraf utgå, skall vad i 51 § stadgas äga motsvarande tillämpning.

62 §.

1 mom. Fattigvårdssamhälle, som förpliktats att utgiva ersättning för fattigvårdskostnad, åligger tillika att å utdömda belopp samt å belopp, varom parterna i utslaget må hava hänvisats att i brist av åsämjande föra särskild talan och som avse vård under tiden till och med dagen för Konungens befallningshavandes utslag, gälda ränta efter fem för hundra om året från ingången av kalenderkvartalet näst efter det, då kostnaden utgavs, till dess betalning sker, dock att ränta icke i något fall utgår för tiden före ingången av kalenderkvartalet näst efter dagen för delgivning av den till Konungens befallningshavande i målet ingivna ansökningen.

2 mom. I fråga om tvister, som i detta kapitel avses, skall vad i rättegångsbalken stadgas angående rättegångskostnad äga motsvarande tillämpning.

9 KAP.

Om fattigvårdssamhälles rätt mot understödstagare och för dem försörjningspliktiga personer.

63 §.

1 mom. Fattigvårdsstyrelse äger att av den, som åtnjutit fattigvård, uttaga ersättning därför, i den mån styrelsen icke finner skäl till eftergift. För fattigvård, som någon erhållit, innan han fyllt sexton år, må ersättning dock icke uttagas ur hans arbetsförtjänst.

Har någon mottagits till stadigvarande försörjning, äger fattigvårdsstyrelsen omhändertaga egendom, som vid mottagandet tillhör understödstagaren eller, medan han åtnjuter försörjning, tillfaller honom, samt därav bereda sig ersättning för fattigvård, som lämnas honom. Fattigvårdsstyrelsen äger hos vederbörande polismyndighet erhålla handräckning för sådan egendoms omhändertagande.

2 mom. Har fattigvårdssamhälle tillskyndats kostnad för fattigvård, som enligt 1 § lämnats någon, för vilkens försörjning skyldeman eller annan enligt 3 eller 4 § bort ansvara, äger fattigvårdsstyrelsen att av den, vilken ansvarigheten åligger, uttaga ersättning för denna kostnad, i den mån styrelsen icke finner skäl till eftergift.

Har någon, som enligt dom eller avtal är pliktig att till fullgörande av lagstadgad underhållsskyldighet utgiva underhållsbidrag till barn eller adoptivbarn, försummat att fullgöra denna plikt, och har fattigvård till följd härav måst lämnas den underhållsberättigade, då äger fattigvårdsstyrelsen ej sådan rätt till ersättning, som i första stycket sägs, mot den av föräldrarna eller adoptivföräldrarna, som icke gjort sig skyldig till försummelse av sin underhållsskyldighet. I fall, som här avses, skall i fattigvårdsstyrelsens protokoll göras anteckning om anledningen till fattigvårdsbehovet och den begränsning i fattigvårdsstyrelsens rätt till ersättning, som nu är sagd.

I fråga om det belopp, varmed ersättning för lämnad vård skall enligt detta moment utgå, skall vad i 51 § stadgas äga motsvarande tillämpning.

64 §.

Där fattigvårdssamhälle för vård å sjukvårdsinrättning eller å förbättrings- eller uppfostringsanstalt eller till åtgärder för förebyggande av framtida fattigvårdsbehov eller för ändamål, som i 37 § 2 stycket sägs, anslagit särskilda medel till fattigvårdsstyrelsens förfogande, ankommer det på fattigvårdssamhället att bestämma, huruvida ersättningsskyldighet, varom i 63 § stadgas, skall äga rum för understöd, som utlämnas av dessa medel.

67 §.

Talan om utbekommande av ersättning enligt 63 § ävensom om utgivande av försörjningsbidrag, som i 66 § sägs, anhängiggöres hos Ko-

nungens befallningshavande i länet. Vid ansökningen skola fogas de uppgifter, som jämlikt 53 § skola innehållas i anmaning, samt, där så ske kan, de handlingar, som enligt samma paragraf skola medfölja denna; och gäller om målets behandling i motsvarande tillämpning vad i 56 § stadgas.

I fråga om ersättning för kostnader hos Konungens befallningshavande skall vad i 62 § 2 mom. sägs äga motsvarande tillämpning.

68 §.

Om tiden för anhängiggörande av talan om ersättning enligt 63 § skall vad enligt allmänna lagen gäller om preskription av fordran äga tillämpning.

78 §.

1 mom. Över fattigvårdsstyrelses — — — Konungens befallningshavande.

2 mom. Oavsett huruvida — — — missförhållandets avhjälpande. En var — — — eller fattigvårdskonsulent.

3 mom. Över varning — — — varningens befogenhet.

4 mom. Över fattigvårdsstyrelsens — — — vad i 1 mom. sägs.

5 mom. Fattigvårdsstyrelse, som — — — erhållit del.

6 mom. I fråga om ersättning för kostnader hos Konungens befallningshavande i sådana mål enligt 1 mom., som avse vägran av fattigvårdsstyrelse att lämna fattigvård eller sättet för fattigvårds meddelande, och i mål, som avses i 2 mom., skall vad i 62 § 2 mom. sägs äga motsvarande tillämpning.

7 mom. Utdrag av fattigvårds- eller anstaltsstyrelses protokoll i ärende, som i denna § sägs, skall utan avgift tillhandahållas den, som är i behov därav för klagan över styrelsens beslut.

79 §.

Är någon missnöjd med handräckning, som av polismyndighet meddelats enligt 63 § 1 mom. 2 stycket för omhändertagande av egendom, som där sägs, eller jämlikt 72 § för inställande till arbete eller återhämtande till fattigvårdsanstalt, må han däröver anföra besvär hos Konungens befallningshavande inom trettio dagar från handräckningens fullbordande.

81 §.

1 mom. Är någon — — — hos kammarrätten.

Lag samma vare i fråga om Konungens befallningshavandes beslut, varigenom någon i mål, som i 1 stycket avses, blivit dömd till utgivande av vite.

Talan må dock ej hos kammarrätten föras allenast beträffande ränta å fattigvårdskostnad eller kostnader i målet hos Konungens befallningshavande.

Besvären skola innan klockan tolv å trettionde dagen efter den, då klaganden erhållit del av utslaget eller beslutet, avlämnas till Konungens

befallningshavande, som över besvären infordrar vederbörandes förklaring och, sedan sådan inkommit, till kammarrätten insänder handlingarna i målet jämte bevis om utslagets eller beslutets delgivning och eget utlåtande.

2 mom. Är utslaget — — — föreskriven ordning.

3 mom. Har mål, som rör viss persons hemortsrätt och fattigvårdssamhälles därav beroende anspråk på ersättning för hans fattigvård, förevarit hos Konungens befallningshavande i särskilda län, och anföras besvär över det i huvudsaken sist meddelade utslaget, då må ock i sammanhang därmed föras klagan över annat dessförinnan i målet meddelat beslut, som ej avser utdömande av vite, och må sådant beslut ej utgöra hinder för sakens prövning i dess helhet.

4 mom. I fråga om ersättning för kostnaderna hos kammarrätten i mål om fullgörande av försörjningsplikt, om hemsändning samt om ersättning för fattigvårds- eller hemsändningskostnad ävensom i mål, som omförmälas i 78 § 6 mom., skall vad i 62 § 2 mom. stadgas äga motsvarande tilllämpning.

5 mom. Konungens befallningshavandes utslag, som i 1 mom. avses, ävensom kammarrättens utslag i dylika mål skola skyndsamt genom Konungens befallningshavandes försorg delgivas, förutom sökande och klagande, jämväl förklarande i de fall, då antingen genom utslaget försörjnings- eller ersättningsskyldighet honom ådömts eller ock målet av honom såsom sökande först anhängiggjorts; och skall bevis om delgivningen av Konungens befallningshavande vederbörande vid anfordran tillhandahållas.

6 mom. Vad i 1 och 5 mom. stadgas skall i tillämpliga delar gälla i fråga om besvär över Konungens befallningshavandes beslut i ärende, som avses i 61 § 1 mom.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1927; därvid dock skall iakttagas,

att belopp, som avses i 51 § 2 stycket, må fastställas före nämnda dag;

att vad i denna lag stadgas angående ersättning för fattigvård icke skall tillämpas i fråga om fattigvård, som utgått, innan lagen trätt i kraft, utan skall i sådant hänseende iakttagas vad hittills varit föreskrivet;

att bestämmelserna om ränta å fattigvårdskostnad icke skola gälla i fråga om fattigvård, som utgått, innan lagen trätt i kraft, eller för vilken fattigvårdssamhälle förpliktats att utgiva ersättning i mål, däri ansökning inkommit till Konungens befallningshavande före den 1 januari 1927; samt

att i annan lag eller författning förekommande hänvisning till de paragrafer i lagen om fattigvården, som genom denna lag ändras, skall avse deras vid varje tid gällande lydelse, med iakttagande av vad i dessa övergångsbestämmelser sägs.

Förslag
till
Lag
om ändrad lydelse av vissa delar av lagen den 6 juni 1924 (nr 361) om samhällets barnavård.

Härigenom förordnas, att 65 §, 68 § 2 mom., 70 och 84 §§ i lagen den 6 juni 1924 om samhällets barnavård skola i nedan angivna delar erhålla följande ändrade lydelse:

65 §.

I avseende — — — och kommun.

I avseende å skyldighet att erlägga ränta å kostnad för omhändertaget barn ävensom i avseende å rättegångskostnad gäller i tillämpliga delar vad för motsvarande fall är stadgat i 62 § i lagen om fattigvården.

68 §.

2 mom. För kostnaden — — — barnets föräldrar.

Anspråk på — — — de sina.

Make, som — — — för barnet.

Har barn — — — för barnet.

I fråga om det belopp, varmed ersättning för kostnad för omhändertaget barn skall enligt detta moment utgå, gäller i tillämpliga delar vad för motsvarande fall är stadgat i 51 § i lagen om fattigvården.

70 §.

Talan om — — — i länet.

Om den — — — han finnes.

I fråga om ersättning för kostnader hos länsstyrelsen skall vad i 62 § 2 mom. i lagen om fattigvården stadgas äga motsvarande tillämpning.

84 §.

1 mom. Är någon missnöjd med länsstyrelses utslag angående

a) ersättning för kostnad för omhändertaget barn eller angående skyldighet att ansvara för sådan kostnad,

b) fastställelse av eller jämkning i bidragsskyldighet enligt 71 §,

c) hemsändning eller ersättning för hemsändningskostnad,

d) behandlingen vid fullgörande av arbetsskyldighet eller kvarhållande av arbetsskyldig å anstalt eller i arbete, eller

e) gottgörelse av staten jämlikt 63 §,

må han däröver anföra besvär hos kammarrätten.

Lag samma vare i fråga om länsstyrelses beslut, varigenom någon i mål, som i första stycket avses, blivit dömd till utgivande av vite.

Talan må dock ej hos kammarrätten föras allenast beträffande ränta å kostnad för omhändertaget barn eller kostnader i målet hos länsstyrelsen.

Besvären skola innan klockan tolv å trettionde dagen efter den, då klaganden erhållit del av utslaget eller beslutet, avlämnas till länsstyrelsen, som över besvären infordrar vederbörandes förklaring och, sedan sådan inkommit, till kammarrätten insänder handlingarna i målet jämte bevis om utslagets eller beslutets delgivning och eget utlåtande.

2 mom. Är utslaget — — — föreskriven ordning.

3 mom. I fråga om ersättning för kostnaderna hos kammarrätten i mål, som i 1 mom. a), b) och c) avses, skall vad i 62 § 2 mom. i lagen om fattigvården stadgas äga motsvarande tillämpning.

4 mom. Bestämmelserna i 81 § 3 och 5 mom. i lagen om fattigvården skola äga motsvarande tillämpning beträffande mål enligt denna lag.

5 mom. Över kammarrättens beslut i mål och ärenden, som avses i denna lag, må ej klagan föras.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1927.

Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 12 februari 1926.

Närvarande:

Statsministern SANDLER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden OLSSON, NOTHIN, SVENSSON, HANSSON, LINDERS, SCHLYTER, WIGFORSS, MÖLLER, LEVINSON.

Efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet anför chefen för socialdepartementet, statsrådet Möller:

Inledning. *Ökning av antalet fattigvårds- och mantalsskrivningsmål.*

Ett av de påräknade resultaten av de genomgripande ändringar, som genom lagen den 14 juni 1918 om fattigvården gjordes i fattigvårdslagstiftningen, var att de s. k. fattigvårdsmålen, d. v. s. huvudsakligen tvister mellan fattigvårdssamhällen, myndigheter eller anstalter, som bestritt fattigvård, å ena sidan och den, som slutligen skall stå för fattigvårdskostnaden, å andra sidan, skulle minskas i antal. De olägenheter, som funnits vara förenade med den fortgående ökningen av mängden av dylika mål, voro framför allt följande. De myndigheter, nämligen länsstyrelserna och kammarrätten, som hade att handlägga dylika tvister, överhopades av arbete. Vederbörande fattigvårdsstyrelser och särskilt deras ordförande måste använda en stor del av arbetskraften till behandling av fattigvårdsmålen, varigenom den egentliga vården av nödställda personer hade kommit att eftersättas. De understödstagare, som berördes av tvisterna, hade i många fall fått utstå obehag och lidanden under den ofta långa processtiden. Och slutligen hade ifrågavarande tvister ej sällan lett till slitningar och misshälligheter mellan fattigvårdssamhällena, något som verkat i hög grad hindrande för det behövliga samarbetet dem emellan å ifrågavarande område, ej minst i fråga om anstaltsväsendets ordnande.

Emellertid hava förhoppningarna om att efter genomförandet av nämnda lag antalet fattigvårdsmål skulle nedgå icke infriats. Tvärtom har detta antal även efter nämnda tidpunkt till och med år 1923 befunnit sig i ständigt stigande. Under år 1924 inträdde en avsevärd nedgång i fattigvårdsmålens antal, men redan år 1925 visade sig en ny stark stegring av detta antal. Antalet av de fattigvårdsmål, som under vart och ett av åren 1917—1925 jämlikt 29 § 1 mom. i 1871 års fattigvårdsförordning eller 50 § i 1918 års lag om fattigvården, d. v. s. fattigvårdssamhällen emellan, anhängiggjorts hos länsstyrelserna, har enligt inkomna uppgifter sammanlagt utgjort:

År	1917	1918	1919	1920	1921	1922	1923	1924	1925
	6,972	6,972	7,637	8,637	10,076	13,218	15,806	11,449	13,426

Ser man på siffrorna från de särskilda länen, skall man emellertid finna, att, med några få undantag, fattigvårdsmålens antal från och med år 1919 stadigt stigit. Den stora minskningen i målens antal under år 1924 faller nämligen så gott som uteslutande på överståthållarämbetet och länsstyrelsen i Stockholms län. Medan sålunda de under år 1923 hos överståthållarämbetet anhängiggjorda fattigvårdsmålen uppgingo till 5,086, utgjorde antalet dylika mål under åren 1924 och 1925 respektive 1,747 och 1,708. För länsstyrelsen i Stockholms län voro motsvarande siffror 1923: 2,579, 1924: 1,411 och 1925: 1,874. Förklaringen till denna betydande minskning i fattigvårdsmålens antal de sista två åren i förhållande till år 1923 är givetvis svår att bestämt angiva. En av orsakerna därtill kan möjligen vara den, att uppgörelse börjat i större utsträckning än förut ske redan på anmaningsstadiet, något som ombudsmannens i Stockholms stads fattigvårdsnämnd i det följande (sid. 78) återgivna uttalande om anmaningsförfarandets verkningar kan giva anledning att förmoda. För överståthållarämbetets del torde därtill komma den omständigheten, att i siffrorna för de tidigare åren medräknats även andra mål och ärenden enligt fattigvårdslagen än dem, som anhängiggjorts fattigvårdssamhällen emellan enligt förutnämnda lagrum — något som för övrigt torde vara förhållandet även med några av länsstyrelser lämnade uppgifter. Siffrorna från länen torde emellertid även i annat avseende vara i viss mån missvisande. Från några länsstyrelser har nämligen beträffande en del siffror anmärkts, att i dem även inginge sådana fattigvårdsmål, som av länsstyrelsen för slutlig prövning överlämnats till annan länsstyrelse eller som den uppgiftslämnande länsstyrelsen själv för samma ändamål mottagit från annan länsstyrelse. Då likväl uppgift i berörda hänseende saknas från flertalet länsstyrelser och från övriga länsstyrelser icke lämnats för alla de år, för vilka antalet fattigvårdsmål angivits, har för konsekvensens skull någon hänsyn icke tagits till ifrågavarande omständighet. Härigenom hava visserligen de nyss angivna siffrorna kommit att bliva för höga men torde dock i stort sett giva en riktig bild av den starka ökningen. I övrigt får jag hänvisa till en särskilt upprättad tabell, vilken torde få såsom bilaga fogas vid statsrådsprotokollet i detta ärende *(bil. A)*.

Även antalet fattigvårdsmål, som fullföljts i kammarrätten, visar en stark ökning. Antalet för varje år dit inkomna dylika mål utgjorde nämligen:

År	1917	1918	1919	1920	1921	1922	1923	1924	1925
	570	502	602	635	789	1,306	1,504	1,208	1,431

Jämsides med denna ökning har gått en stark ökning även av antalet mål angående mantalsskrivning. Antalet från enskild part, kommun eller fattigvårdssamhälle till länsstyrelserna inkomna besvär rörande fråga om vidtagen eller underlåten mantalsskrivningsåtgärd utgjorde nämligen enligt inkomna uppgifter:

År	1917	1918	1919	1920	1921	1922	1923	1924	1925
	121	95	171	156	393	674	1,289	1,733	2,222

Till dessa siffror kommer ett fåtal av mantalsskrivningsförrättare jämlikt § 9 i förordningen den 6 augusti 1894 angående mantalsskrivning länsstyrelses prövning underställda mantalsskrivningsfrågor.

Även beträffande dessa uppgifter torde jag få hänvisa till en särskild tabell, vilken torde få vidfogas statsrådsprotokollet *(bil. B)*. Såsom av denna tabell framgår, faller den starka ökningen av mål angående mantalsskrivning så gott som uteslutande på mål, anhängiggjorda av kommun eller fattigvårdssamhälle. Anledningen till ökningen torde — i varje fall huvudsakligen — vara att hänföra till genomförandet av den nya fattigvårdslagen, i det att denna som bekant övergick *från* ett system med den *rättsliga* mantalsskrivningsorten såsom avgörande för hemortsrätten och alltså för skyldigheten att i sista hand bekosta fattigvård *till* en regel, enligt vilken den *faktiska* mantalsskrivningsorten är i sådant avseende avgörande.

Rörande antalet till kammarrätten inkomna mantals- och kyrkoskrivningsmål har icke uppgift kunnat vinnas förrän från och med år 1919.

Antalet dylika mål utgjorde:

År	1919	1920	1921	1922	1923	1924	1925
	30	34	35	53	55	83	117

Åtgärder till motverkande av ökningen.

Chefens för socialdepartementet cirkulärskrivelse den 5 april 1922.

Åtgärder till motverkande av den sålunda pågående ökningen av antalet fattigvårdsmål och därmed sammanhängande tvister hava redan länge varit under övervägande. I cirkulärskrivelse till samtliga länsstyrelser den 5 april 1922 införskaffade dåvarande chefen för socialdepartementet på framställning av statens fattigvårdsinspektör uppgift bland annat angående huruvida den nya fattigvårdslagstiftningen haft någon inverkan å fattigvårdstvisternas beskaffenhet, så att de i allmänhet blivit mindre invecklade och tidsödande, samt, därest fattigvårdstvisternas antal ökats under senare år, vilka anledningarna därtill kunde anses vara. Samtidigt anmodades länsstyrelserna att i ärendet avgiva de yttranden, vartill de funnit anledning. De i anledning av denna förfrågan från länsstyrelserna inkomna skrivelserna överlämnades till kammarrätten med anmodan att avgiva yttrande med anledning av vad i skrivelserna anförts och föreslagits. Den 14 juni 1923 avgav kammarrätten därefter utlåtande i frågan.

Yttranden av länsstyrelserna.

I de av länsstyrelserna avgivna yttrandena har rörande *anledningarna* till det ökade antalet fattigvårdsmål anförts huvudsakligen följande. Ökningen torde företrädesvis falla på sådana mål, där fråga varit om skäligheten av fordrad ersättning för lämnad fattigvård, de s. k. beloppstvisterna. Detta sammanhängde i viss mån med de vid tiden för nya fattigvårdslagens ikraftträdande och de närmaste åren därefter rådande ekonomiska förhållandena eller, såsom det av olika länsstyrelser uttryckts, med den ekonomiska depressionen med alltmer stegrad arbetslöshet, de hastiga ändringarna i den allmänna prisnivån, ändringarna i levnadsomkostnaderna, växlingarna i det allmänna ekonomiska tidsläget eller de osäkra och ojämna förhållandena på arbetsmarknaden. Ökningen av fattigvårdsmålen av denna anledning borde

därför vara av övergående natur och minskning åter inträda med mera stabiliserade förhållanden på penningmarknaden. En annan anledning till ökningen torde vara att söka i utvidgningen av området för den obligatoriska fattigvården med därav följande osäkerhet om vad som rätteligen utgjorde ersättningsbar fattigvård. Även fattigvårdsstyrelsernas obekantskap med övriga nya bestämmelser i fattigvårdslagen torde hava föranlett ökning i fattigvårdsmålens antal. I den mån ökningen kunde härledas från en sådan bristande kännedom om lagens bestämmelser, kunde den därför förväntas efterhand upphöra och målens antal i stället minskas. På sina håll hade även preskriptionsbestämmelserna i nya lagen givit anledning till tveksamhet rörande rätta tolkningen.

Nära frågan om anledningarna till fattigvårdsmålens ökning står spörsmålet om det genom nya fattigvårdslagen införda anmaningsförfarandets effektivitet. Så gott som alla länsstyrelser, vilka yttrade sig i denna fråga, gjorde gällande, att anmaningsförfarandet ingalunda infriat de förväntningar, som ställts på detsamma. Såsom förklaring härtill har anförts, att inga påföljder utan snarare fördelar vore förenade med att underlåta besvara eller utan giltigt skäl bestrida anmaning. Även om sålunda vederbörande fattigvårdsstyrelse hade fullt klart för sig, att ersättningsanspråket vore befogat, bestredes det lika fullt. Detta vore i sin tur beroende därav, att fattigvårdsstyrelserna ofta ansåge det säkrast och bekvämast att få länsstyrelsens utslag, vilket på sina håll till och med eftersträvades såsom verifikation till räkenskaperna. Men skulden till att anmaningsförfarandet icke medfört önskat resultat låge även hos den anmanande parten, i det att den utredning, som bifogades anmaningsskrivelsen, ofta vore ytterst bristfällig och icke gärna kunde läggas till grund för ett bedömande av fordringsanspråkets rättmätighet.

Beträffande frågan, huruvida den nya fattigvårdslagstiftningen haft någon *inverkan å fattigvårdstvisternas beskaffenhet*, så att de i allmänhet blivit mindre invecklade och tidsödande, har anförts att beloppstvisterna i allmänhet varit av enklare beskaffenhet. Även hade de nya hemortsrättsbestämmelserna verkat i samma riktning, dock att svårigheter fortfarande förefunnes i fråga om lösarbetare och dylika personer, vilka flyttade från ort till annan. I samband härmed har emellertid framhållits, att de mål, uti vilka de gamla hemortsrättsbestämmelserna måste tillämpas, alltjämt utgjorde det stora flertalet och att med all sannolikhet dylika mål ännu många år komme att bereda länsstyrelserna åtskilligt arbete. Det nya anmaningsförfarandet hade medfört en mera tidsödande prövning av de rent formella förutsättningarna för processen. Den ofta bristfälliga utredningen i fattigvårdsmålen från parternas sida hade likaledes åsamkat länsstyrelserna ökat arbete. Tidigare hade nämligen länsstyrelserna brukat ogilla talan av ett fattigvårdssamhälle, som icke styrkt, att meddelad fattigvård utgått enligt 1 § i fattigvårdsförordningen. Efter nya lagens ikraftträdande måste länsstyrelserna själva ombesörja dylik utredning.

Till åstadkommande av minskning i fattigvårdsprocessernas antal framkommo i länsstyrelsernas yttranden flera *förslag*. Vad särskilt beloppstvis-

terna beträffar, föreslogs såsom lämplig åtgärd ett offentliggörande varje år av den taxa, som kammarrätten brukade följa vid avdömandet av mål om dagkostnad för anstaltsvård. Jämväl framhölls ett snabbare avgörande av målen i kammarrätten såsom önskvärt. I syfte att göra anmaningsförfarandet mera effektivt föreslogs stadgande av lämplig påföljd för fattigvårdsstyrelse, som underlåter att besvara eller utan anledning bestrider gjord anmaning. I sådant hänseende föreslogs införande av bestämmelser om rättegångskostnad, om ränta å kontanta utlägg från betalningsdagen samt om en särskild fattigvårdsstämpel, avsedd att läggas å de utslag, som skulle tillhandahållas förklarandepart. Från ett par håll påyrkades, att preskriptionsbestämmelserna måtte förtydligas, att fattigvårdsstyrelsernas bevisskyldighet skulle ökas och preciseras samt att ur fattigvårdslagen måtte borttagas bestämmelsen om länsstyrelsernas allmänna utredningsskyldighet och denna begränsas till att endast avse frågan om hemortsrätten och hemsändningsbetingelserna.

Kammarrättens utlåtande den 14 juni 1923.

Förutom de anledningar till ökning av fattigvårdsmålen, som av länsstyrelserna anmärkts, har av kammarrätten i dess förenämnda utlåtande den 14 juni 1923 framhållits, att borttagandet av rätten till fria sjukhusförmåner å länslasarett för medellös person från annat landstingsområde givetvis ökat antalet fall, då kommunerna måste ikläda sig kostnaden för nödlidande persons vård, och såsom följd därav antalet processer. Kammarrätten har även påpekat vissa otydligheter i de processuella bestämmelserna i fattigvårdslagen, som givit upphov till en del tvister.

Vad angår lämpliga åtgärder till nedbringande av fattigvårdsmålens antal, har kammarrätten bestämt avstyrkt införande av ränteberäkningar i fattigvårdsmål, enär något bärande skäl till avvikelse från principen att ränta å fattigvårdskostnad icke borde utgå, icke anförts och ränteberäkningen säkerligen skulle ännu mera komplicera dessa mål. Däremot har kammarrätten förordat införande i fattigvårdslagen av ett uttryckligt stadgande om att rättegångsbalkens regler om rättegångskostnader skola äga tillämpning. Kammarrätten har dessutom ifrågasatt, huruvida icke en fullföljdsavgift, analog med den varom stadgas i 30 kap. 19 § rättegångsbalken, lämpligen borde kunna införas. Kammarrätten har även i sitt utlåtande berört frågan om den faktiska mantalsskrivningen såsom grund för hemortsförvärv och anfört, att till avhjälpande av vissa med nämnda anordning förknippade olägenheter en reform av mantalsskrivningsförfattningarna måhända bleve erforderlig.

I riksdagen väckta förslag.

Frågan om ändringar i de processuella reglerna rörande fattigvårdstvister har jämväl varit föremål för uppmärksamhet i riksdagen. I en motion (nr 14) i andra kammaren vid 1923 års riksdag föreslogs, att det i fattigvårdslagen stadgade anmaningsförfarandet måtte upphävas. Motionen föranledde emellertid icke någon riksdagens åtgärd. Anledningen därtill var (andra lagutskottets utlåtande nr 4), att den väckta frågan i och med den nyssberörda inom socialdepartementet pågående utredningen kunde förutsättas komma

att i ett vidare sammanhang inom den närmaste tiden bliva föremål för vederbörlig prövning.

I skrivelse den 31 mars 1925 (nr 92) har riksdagen sedermera hemställt, att Kungl. Maj:t ville taga i övervägande frågan om lämpliga åtgärders vidtagande i syfte att nedbringa antalet fattigvårdstvister samt till 1926 års riksdag framlägga det förslag, vartill detta övervägande kunde föranleda. Anledningen till denna skrivelse var en inom andra kammaren väckt motion (nr 105), vari hemställts, att riksdagen ville besluta införa en bestämmelse i gällande fattigvårdslag, att hemortskommun skulle vara skyldig att jämväl erlägga ränta å belopp, som vistelsekommun för understödstagare utgivit.

I anledning av denna motion anförde andra lagutskottet i sitt av riksdagen godkända utlåtande nr 13 — däri även något närmare redogöres för innehållet i nyssnämnda av länsstyrelserna avgivna yttranden samt kammarrättens över desamma avgivna utlåtande — att den starka stegringen i antalet fattigvårdsprocesser vore ägnad att i flerahanda närmare angivna hänseenden väcka betänkligheter. Enligt utskottets uppfattning vore med hänsyn härtill snara och kraftiga åtgärder till nedbringande av fattigvårdstvisternas antal av behovet påkallade. Såsom ett medel i sådant syfte framställde sig det i berörda motion påyrkade stadgandet, men tydligt vore, att, såsom förhållandena utvecklat sig, jämväl andra åtgärder erfordrades för att råda bot på de befintliga missförhållandena. Utskottet slutade med att hemställa om avlåtande av en skrivelse till Kungl. Maj:t i enlighet med vad sedan blev riksdagens beslut.

Fortsatta utredningar.

Den med införskaffande av förberörda yttranden från länsstyrelserna och kammarrättens utlåtande däröver påbörjade utredningen inom socialdepartementet har sedermera fortsatts, därvid de sålunda ävensom annorledes framkomna uppslagen till lagändringar i syfte att motverka processandet om fattigvård närmare undersökts och utretts. Därvid hava desamma bland annat varit föremål för övervägande på en av statens fattigvårdsinspektör med fattigvårdskonsulenterna och intresserade fattigvårdsmän hållen konferens.

Preliminärt utarbetade utkast hava även underställts ett antal på området erfarna personer, med vilka därefter samråd ägt rum.

En särskild anledning att nu upptaga frågan har ansetts ligga däri, att den nya barnavårdslagen med detta års ingång trätt i kraft, enligt vilken lag fattigvårdslagens processregler skola tillämpas beträffande tvister om ersättning för kostnad för omhändertaget barn. Det torde vara av stor betydelse att söka förhindra, att antalet dylika tvister springer i höjden.

Framställningar från Älvsborgs läns landstings förvaltningsutskott, svenska landstingsförbundet och fattigvårdsstyrelsen i Lidingö.

Vid arbetet inom socialdepartementet hava även beaktats en av Älvsborgs läns landstings förvaltningsutskott i skrivelse den 12 november 1922 gjord framställning om vidtagande av vissa ändringar i fattigvårdslagen, över vilken framställning styrelsen för svenska landstingsförbundet den 19 februari 1923 avgivit utlåtande, ävensom av nämnda styrelse den 13 december 1923 och av fattigvårdsstyrelsen i Lidingö den 10 januari 1924 gjorda framställningar i enahanda syfte jämte över dessa framställningar inhämtade yttranden från kammarrätten, svenska stadsförbundet, svenska landskom-

munernas förbund samt fattigvårdsförbundet, i den mån dessa handlingar beröra de processuella förhållandena. (Angående framställningarna från Älvsborgs läns landstings förvaltningsutskott och svenska landstingsförbundet, se förbundets tidskrift, årgång 1923, sid. 240.) I den mån förenämnda framställningar här icke komma att bliva föremål för behandling, torde jag få återkomma till dem i annat sammanhang.

Framställning från Örebro läns landstings förvaltningsutskott.

Hänsyn har även tagits till en av länsstyrelsen i Örebro län med skrivelse den 4 juli 1925 överlämnad framställning från landstingets i länet förvaltningsutskott, att genom lagstiftning måtte bestämmas storleken av de avgifter, som landsting enligt gällande lag om fattigvården hava att erlägga för vård av fattiga å länslasarett, av landsting underhållen sjukstuga eller annan, med länslasarett likställd, sjukvårdsinrättning.

Inom socialdepartementet utarbetad promemoria jämte utkast till lagändringar.

Beträffande de reformförslag i syfte att nedbringa fattigvårdsprocessernas antal, som vid det sålunda bedrivna utredningsarbetet befunnits vara förtjänta av ett närmare övervägande får jag hänvisa till en inom socialdepartementet utarbetad promemoria, vilken i de delar, som innefatta de egentliga reformförslagen torde såsom bilaga fogas till statsrådsprotokollet *(bil. C)*. Övriga delar av promemorian ingå i huvudsak i förevarande redogörelse. På det att en föreställning måtte kunna erhållas om huru dessa förslag skulle kunna inpassas i gällande fattigvårdslag, blevo förslagen preliminärt utformade i lagtextform och infogade i ett utkast till lag om vissa ändringar i fattigvårdslagen. Utformandet avsåg även att tjäna det ändamålet, att de erinringar av mera formell natur, som kunde göras mot de ifrågasatta lagändringarna, skulle kunna komma till uttryck. Berörda utkast torde jämväl såsom bilaga fogas till statsrådsprotokollet *(bil. D)*. Nämnda promemoria och utkast betecknas av mig i det följande med den gemensamma benämningen »*förslaget*».

Vid sidan av lagändringar i förut berörda syfte innehöll emellertid utkastet också förslag till vissa andra mindre betydande jämkningar i lagen av processuell natur, vilka ändringar sammanhängde med de först avsedda eller eljest ansetts lämpligen böra vidtagas i sammanhang med dessa.

Vissa av de i förslaget ifrågasatta åtgärderna hava, framför allt med hänsyn till de övervägande avstyrkande yttranden, som beträffande dem avgivits, icke upptagits i det förslag, som jag nu går att framlägga.

Yttranden.

Över det inom socialdepartementet utarbetade förslaget hava, i anledning av remiss, utlåtanden avgivits av kammarrätten den 12 januari 1926, av överståthållarämbetet och samtliga länsstyrelser samt, angående viss del, medicinalstyrelsen ävensom av svenska fattigvårds- och barnavårdsförbundet, svenska stadsförbundet, svenska landstingsförbundet och svenska landskommunernas förbund. Vid det från överståthållarämbetet inkomna utlåtandet finnas fogade yttranden från fattigvårdsinspektören i Stockholm, ombudsmannen hos Stockholms stads fattigvårdsnämnd och fattigvårdsnämnden. Med länsstyrelsernas utlåtanden hava insänts yttranden från samtliga landstings förvaltningsutskott. Därjämte hava av vederbörande

länsstyrelser överlämnats yttranden av föredraganden i fattigvårdsmål i Uppsala län, Norrköpings fattigvårdsstyrelse, fattigvårdsdirektören och fattigvårdsstyrelsen i Göteborg, fattigvårdsstyrelsen i Gävle och fattigvårdskonsulenterna i tredje, sjunde och nionde distrikten.

I det stora flertalet av de avgivna yttrandena har understrukits vikten och behovet av att åtgärder snabbt vidtagas i syfte att nedbringa fattigvårdsprocessernas antal, varjämte uttalande i allmänhet gjorts om att de i förslaget ifrågasatta åtgärderna kunde i stort sett anses riktiga och lämpliga i det avsedda syftet. För de avstyrkande uttalanden beträffande vissa av de föreslagna åtgärderna samt de erinringar, som i olika avseenden gjorts, skall i det följande närmare redogörelse lämnas.

En mera utpräglad tveksamhet om lämpligheten av förslagets genomförande i huvudsakliga delar torde endast kunna sägas hava kommit till synes i de uttalanden, som gjorts av *överståthållarämbetet* och *länsstyrelserna i Jönköpings, Malmöhus, Göteborgs och Bohus, Örebro* samt *Västerbottens län* ävensom *Kronobergs* och *Gotlands läns landstings förvaltningsutskott* och *svenska stadsförbundet.*

Överståthållarämbetet har yttrat:

»Av det överlämnade förslaget har framgått bland annat, att mantalsskrivningstvisterna under de senare åren stigit i ett synnerligen avsevärt antal eller från 156 år 1920 till 1,289 år 1923, och har överståthållarämbetet sålunda funnit besannat det antagande, åt vilket undertecknad, överståthållare, uti en reservation till vederbörande utskottsbetänkande vid 1918 års riksdag gav uttryck därom, att följden av det nya stadgandet om hemortsrätten skulle komma att bliva, att fattigvårdsprocesserna komme att utbytas mot mantalsskrivningsprocesser.

Det kan emellertid häremot erinras, att dessa senare måste till sin beskaffenhet bliva vida lättare att avgöra än de förra i forna tider, då de röra sig om den senast förflutna tiden, under det att hemortsprocessen gällde förhållanden i forna tider, mången gång tiotals år tillbaka eller mer. Det gäller därför på detta område, liksom även på övriga vid tillämpningen av den nya fattigvårdslagen att även om, vilket är uppenbart, fattigvårdsprocessernas antal i hög grad ökats, så äro de dock i allmänhet vida enklare att avgöra än före den nya lagens ikraftträdande.

Uti utlåtande den 15 juli 1922 har överståthållarämbetet redan uttalat sig i förevarande ärende och därvid hemställt om vissa ändringar uti den nya fattigvårdslagen, men överståthållarämbetet vågar dock uttala såsom sin åsikt, att inga andra ändringar för närvarande böra vidtagas än sådana, som befinnas vara synnerligen önskvärda. Man bör nämligen icke taga för givet, att den ökning av fattigvårdsmålens antal, som under de sista åren ägt rum, jämväl skall fortsätta i framtiden. Det är helt naturligt, att när kommunalmyndigheterna, som ju vanligen icke äro vana vid att läsa författningar, skola tillämpa en ny lag, så uppstå misstolkningar och delade meningar, men har man en gång lyckats lära sig lagen, så går tillämpningen utan gnisslingar. Skulle man däremot nu åter börja med lagändringar, så blir det ny villervalla, och den sista villan kan bliva värre än den första. Överståthållarämbetet skulle därför våga hemställa, att nu icke vidtagas andra ändringar än sådana, som äro synnerligen av behovet påkallade.»

Länsstyrelsen i Jönköpings län, som tillstyrkt det uppgjorda förslaget med vissa angivna ändringar, har vidare anfört:

»Eders Kungl. Maj:ts befallningshavande vill dock icke underlåta att i detta sammanhang som sin mening framhålla, att en mera avsevärd minskning av fattigvårdsmålen icke torde kunna åstadkommas genom ändringar i eller tillägg till nuvarande lagbestämmelser av den karaktär, som nu ifrågasättes. Den enda radikala utvägen för ernående av ett gynnsamt resultat uti ifrågavarande hänseende synes vara att åstadkomma väsentligt större fattigvårdsdistrikt. Detta kan redan nu ske genom att sammanslå två eller flera kommuner till ett fattigvårdsförbund med gemensam fattigvård. Ett ytterligare steg i denna riktning vore att låta hela landstingsområden utgöra ett fattigvårdsdistrikt. Genom en dylik anordning skulle givetvis nu rådande missförhållanden med avseende å fattigvårdsprocesserna i stort sett bortelimineras. Därest man alltså vill åstadkomma en verklig minskning av fattigvårdsprocessernas antal, synes en utredning i nu antydd riktning böra företagas.»

Länsstyrelsen i Malmöhus län har uttalat:

»Enligt utkastet bifogad P. M. hava i detsamma intagna lagbestämmelser i huvudsak tillkommit i avsikt att motverka stegringen av fattigvårdstvisternas och fattigvårdsprocessernas antal. Att den nya fattigvårdslagen medfört en ökning av fattigvårdsprocessernas antal torde vara otvivelaktigt, och detta trots att en enligt gamla fattigvårdslagen ofta förefintlig processanledning, nämligen hemortsrättsfrågan, nu delvis bortfallit. Emellertid ställer sig Eders Kungl. Maj:ts befallningshavande tvekande beträffande möjligheten att genom ytterligare lagstiftning råda bot på sagda missförhållande. Enligt den erfarenhet Eders Kungl. Maj:ts befallningshavande vunnit, torde viljan till uppgörelse av fattigvårdstvist fattigvårdssamhällen emellan ytterst sällan förefinnas, och kan Eders Kungl. Maj:ts befallningshavande ej frigöra sig från den tanken, att fattigvårdssamhällena i många fall anse det lämpligt att erhålla myndighetens beslut i fattigvårdstvist — sökandesamhället för att hava ett utslag, som kan medföra exekution, och det sökta samhället för att hava klara papper att visa vederbörande revisorer. En annan omständighet, som även kan tillskrivas stor betydelse i fråga om ökningen av antalet fattigvårdsprocesser, är den ofta förefintliga oförmågan att ifylla blanketter och att överhuvud ställa sig till efterrättelse formföreskrifter och såmedelst lämna fullständiga uppgifter till bedömandet av en fattigvårdsfråga.»

Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län har yttrat:

»Att nedbringande av fattigvårdsprocessernas antal är ett önskemål, därom torde ingen meningsskiljaktighet råda. Särskilt för länsstyrelserna, för vilka fattigvårdsmålens handläggning utgör en högst ansenlig arbetsbörda, är frågan betydelsefull.

Om således syftemålet med de föreslagna lagändringarna måste betraktas som gott och socialdepartementets initiativ i frågan i och för sig bör väcka den största tillfredsställelse, vill det likväl synas, som om förslaget alltför ensidigt inriktats på att minska *antalet* fattigvårdsmål utan hänsyn till huruvida de föreslagna bestämmelserna försvåra målens beskaffenhet eller inverka fördröjande på deras avgörande, och, vad värre är, utan tillräckligt beaktande av bestämmelsernas inverkan på själva fattigvårdsväsendet och dess beskaffenhet i de särskilda fattigvårdssamhällena. Det väsentliga måste dock vara en god fattigvård; endast i den mån reformer i den åsyftade riktningen låta sig därmed förena, kunna de anses berättigade. Och såsom mindre lämpliga torde väl också sådana lagändringar få betraktas, vilka nedbringa processernas antal men det oaktat genom att komplicera deras beskaffenhet öka arbetsbördan såväl för de processande parterna som för myndigheterna.

Innan Eders Kungl. Maj:ts Befallningshavande närmare ingår på frågan, i vad mån de föreslagna lagändringarna ur nu angivna synpunkter böra bliva föremål för kritik, har Eders Kungl. Maj:ts Befallningshavande ansett sig böra med några ord beröra spörsmålet om anledningen till den under de senare åren så betydande ökningen av fattigvårdsmålens antal. Att ökningen måste sättas i samband med 1918 års fattigvårdslags tillkomst, torde vara obestridligt. Det synes emellertid Eders Kungl. Maj:ts Befallningshavande uppenbart, att orsaken icke bör sökas i den nya lagens föreskrifter om det processuella förfarandet och vad därmed sammanhänger. Även om anmaningssystemet måhända icke motsvarat förväntningarna, har det dock med säkerhet icke bidragit att öka processernas antal, och de i 1918 års lag införda reglerna angående hemortsrätten hava uppenbarligen bidragit till minskande av antalet hemortsrättstvister. Införandet av klagorätt för nödställda har åtminstone i detta länet icke i någon större utsträckning bidragit till fattigvårdsmålens ökning, och om också borttagandet av den fria sjukhusvården för personer från annat landstingsområde härvid varit mera betydelsefullt, kan den väsentliga grunden till processernas ökande knappast sökas däri. De orsaker, som bidragit till stegringen av antalet fattigvårdsmål, äro enligt Eders Kungl. Maj:ts Befallningshavandes förmenande snarare den nya fattigvårdslagstiftningens stimulerande inverkan å det allmänna intresset för fattigvården, de numera särskilt för fattigvårdsfrågor tillsatta fattigvårdsstyrelsernas i förhållande till kommunalnämnderna, som hava så mycket annat att bestyra, större förmåga att sätta sig in i dylika frågor även när det gäller tvister och särskilt den utvidgning av den obligatoriska fattigvården, som tillkommit genom formuleringen av lagens 1 §. Eders Kungl. Maj:ts Befallningshavande har dragit denna slutsats därav, att ökningen varit påfallande stor i avseende å dels processer mellan fattigvårdssamhällen om ersättning för kontanta bidrag till underhåll åt barn av arbetsdugliga men arbets- och medellösa föräldrar, dels processer, däri fattigvårdssamhälle hos enskild person söker ersättning för lämnad vård, det sistnämnda ett gott symptom på de kommunala fattigvårdsorganens ökade intresse för sin uppgift. Att efterverkningarna av kristiden med å ena sidan stor arbetslöshet, som ökat understödsfallen särskilt beträffande minderåriga, och å andra sidan ganska ostadiga prisförhållanden, vilka återverkat på antalet tvister om storleken av fordrade ersättningsbelopp, avsevärt medverkat, torde ju vara obestridligt.»

Länsstyrelsen i Örebro län har — efter att hava framhållit att, ehuru länsstyrelsen med hänsyn till den utvidgning av begreppet obligatorisk fattigvård, som genom den nya lagen skapats, och de anledningar att anställa talan i första hand mot enskild försörjningspliktig, som denna i månget fall inrymde, icke hyste alltför stora förhoppningar om att det skulle lyckas att i nämnvärdare mån genom lagändringar av ifrågasatt art nedbringa fattigvårdsprocessernas antal, emellertid allt, som kunde vara ägnat att bidraga därtill, syntes vara att hälsa med tillfredsställelse — vidare anfört:

»Då det enligt Eders Kungl. Maj:ts Befallningshavandes förmenande är mycket betänkligt att efter införande av 1918 års fattigvårdslag, genom vilken andra bevismedel i fråga om fattigvårdsbehov än bevisning medelst läkarintyg tillåtes, föra fattigvårdsprocessen in på civilprocessens plan, då man i strävandet att till varje pris åstadkomma en nedgång i antalet fattigvårdstvister ofta förlorat ur sikte det centrala i tvisten, nämligen den understödsbehövande, då omsorgen om denna synes böra gå före strävandet att minska antalet fattigvårdstvister, då det enligt Eders Kungl. Maj:ts Befall-

ningshavandes förmenande är tveksamt, huruvida de i syfte att minska antalet fattigvårdsmål föreslagna medel i realiteten skola leda till minskning i *arbetet* med fattigvårdsmålen och då Eders Kungl. Maj:ts Befallningshavande finner det betänkligt att införa de ganska stora förändringar i handhavandet av fattigvårdsmålen, utkastet innebär för fattigvårdssamhällena, förrän dessa lämnats tillfälle att yttra sin mening om önskvärdheten och lämpligheten av dem, kan Eders Kungl. Maj:ts Befallningshavande, oaktat utkastet innehåller bestämmelser, som otvivelaktigt kunna leda till minskning i antalet fattigvårdstvister, icke tillstyrka förslaget utan måste för sin del avstyrka detsamma i föreliggande skick.

I detta sammanhang anser sig Eders Kungl. Maj:ts Befallningshavande slutligen böra ifrågasätta, huruvida icke den önskvärda minskningen av antalet fattigvårdsmål skulle kunna vinnas genom ett vidsträcktare användande av den utväg till bildande av *ett* fattigvårdssamhälle utav två eller flera kommuner, som anvisas i 6 § gällande fattigvårdslag.»

Länsstyrelsen i Västerbottens län har yttrat:

»De i utkastet upptagna förslagen till ändringar i fattigvårdslagen åsyfta i huvudsak att nedbringa de s. k. fattigvårdsprocessernas antal, som hotar att springa i höjden i oanad grad. Sedda i sammanhang innebära de föreslagna bestämmelserna en fullständig omläggning av processförfarandet i fattigvårdsmål. Ett införande i fattigvårdslagen av samtliga nu föreslagna ändringar skulle emellertid enligt Eders Kungl. Maj:ts befallningshavandes mening medföra, att de utom hemortskommunen vistande understödsbehövande skulle försättas i en mycket ogynnsam ställning. Det har hittills klagats över, att fattigvårdsstyrelsernas ordförande fått ägna alltför mycket tid åt behandling av fattigvårdsmålen, varigenom den egentliga vården av nödställda personer kommit att eftersättas. Även om med de nya bestämmelserna målens antal får antagas komma att minskas, torde man svårligen kunna räkna med att bördan för fattigvårdsstyrelsernas ordförande skall bliva lättare, då förfarandet i målen skulle bliva mera invecklat och detaljerat samt, med hänsyn till bevisbördans överflyttande, större omsorg än hittills måste ägnas frågan om erforderlig bevisnings förebringande. Sistnämnda omständighet måste givetvis också medföra en känsla av tungt ansvar, som i sin tur torde framkalla en strävan att i görligaste mån söka undvika att lämna fattigvård i fall, då process måste förekomma. Härigenom skulle de vårdbehövande kunna riskera sin i fattigvårdslagen fastslagna rätt till vård. Med denna uppfattning kan Eders Kungl. Maj:ts befallningshavande icke tillstyrka ett införande i fattigvårdslagen av samtliga i utkastet upptagna nya bestämmelser.»

Kronobergs läns landstings förvaltningsutskott har, efter att hava givit uttryck åt sin tveksamhet, om de i 51 § av utkastet föreslagna bestämmelserna skulle åvägabringa bättre ordning än som nu utan lagstiftningsåtgärder vunnits genom kännedom om kammarrättens taxa, yttrat:

»Med avseende å de i övrigt föreslagna åtgärderna till nedbringandet av antalet fattigvårdsmål får förvaltningsutskottet framhålla, att det icke torde böra förbises, att ökningen i fattigvårdsprocessernas antal till icke ringa del är beroende på den ovisshet, som varit och ännu är rådande i fråga om rätta innebörden av den nya fattigvårdslagen. Man torde böra beakta, att innebörden av 1871 års fattigvårdsförordning blivit fastslagen genom ett antal prejudikat, som vunnit mera allmän kännedom, vilket förklarar det mindre antalet processer före fattigvårdslagens tillkomst. Man kunde därför hava anledning förvänta, att fattigvårdsprocessernas antal skulle komma

att, i den mån nya prejudikat föreligga, så småningom minskas, utan att särskilda kraftåtgärder behövde vidtagas.

Då det måste erkännas att den s. k. »Kammarrättens taxa» varit ägnad att inställa åtskilliga processer, särskilt fullföljandet av mål i Kungl. Kammarrätten, samt det synes icke böra vara uteslutet att även andra av Kungl. Kammarrätten tillämpade normer, därest åt desamma gåves mera allmän kännedom, skulle hava samma verkan, torde det kunna ifrågasättas, om det för nedbringandet av antalet processer kan vara erforderligt att till den grad försvåra själva processförfarandet, som nu föreslagits. Man torde betänka att en fattigvårdsstyrelse-kommunalnämnd i en landsortskommun icke är något ämbetsverk, som till sitt förfogande har juridiskt skolade eller mera administrativt förfarna tjänstemän.»

Gotlands läns landstings förvaltningsutskott har ansett nödvändigt, att åtgärder vidtoges i syfte att minska antalet fattigvårdsprocesser, men har icke kunnat ansluta sig till de förslag, som i sådant avseende framförts i utkastet.

Svenska stadsförbundet har yttrat:

»Det år från år växande antalet fattigvårdsprocesser har inom städernas förvaltningar varit en ständig anledning till bekymmer. Tid och arbetskraft, som behövt ägnas det egentliga fattigvårdsarbetet, hava i stor utsträckning upptagits av de många och besvärliga fattigvårdsprocessernas skötande. I motsats till vad man tämligen allmänt synes hava väntat, har den nya fattigvårdslagens bestämmelser icke bidragit att nedbringa antalet processer, som tvärtom allt fortfarande är statt i ökning. Ingen meningsskiljaktighet torde inom städernas förvaltningar råda därom, att åtgärder för fattigvårdsprocessernas nedbringande böra snarast möjligt vidtagas; försök hava också som bekant t. ex. från Stockholms stads sida gjorts att genom frivilliga överenskommelser utan lagändringar verka för en minskning av processerna. Som socialdepartementet framhållit i sin promemoria, gör tillämpandet fr. o. m. detta års ingång av fattigvårdsprocessens regler även på tvister om ersättning för omhänderhavda barn det ännu mera önskvärt, att en reform på området snarast möjligt kommer till stånd.

Trots denna principiella uppfattning rörande behovet av snara och effektiva reformer på området måste styrelsen emellertid ställa sig tveksam ifråga om åtskilliga av de uppslag, som framkommit i det föreliggande utkastet.

Utredningen tager i det stora hela sikte på en ändring enbart av fattigvårdslagens *rent processuella stadganden*, en begränsning, som torde sammanhänga med frågans tidigare behandling. Det torde kunna ifrågasättas, om ett angripande av problemet enbart från denna sida kan vara tillräckligt givande. Om själva grunderna för ersättning av beviljad fattigvård äro ägnade att framkalla fattigvårdsprocesser, undanröjas givetvis icke dessa enbart genom smidigare processregler. Om man också lyckas borteliminera okynnestvister, kvarstå dock de så att säga legitima tvisterna fattigvårdssamhällena emellan. Med fattigvårdsbördans läggande på primärkommunerna följer självfallet ett större antal processer, än om landstingsområdena gjorts till fattigvårdsdistrikt. Uppdelningen av ersättningen för anstaltsvård mellan de betalningsskyldiga primärkommunerna och vederbörande landsting vållar också ökning av fattigvårdsprocessernas antal. Även på andra punkter torde avfattningen av det reella innehållet i lagens stadganden hava stort inflytande på orsakerna till fattigvårdsprocesser. Samtidigt som de formella processreglerna underkastas en granskning synes det därför vara av vikt att också klargöra, om själva det materiella innehållet i lagens stadganden i och för sig har visat sig ägnat att öka antalet processer. I längden torde en förenkling av själva ersättningsgrunderna, om en sådan visar sig möjlig, må-

hända vara en säkrare väg till fattigvårdsprocessernas nedbringande än den åtstramning av processreglerna med straffpåföljder, som nu föreslås och som i praktiken kanske icke kommer att medföra den restriktiva verkan, man med desamma avsett.

När det gällt att genom ändringar i de processuella stadgandena nedbringa fattigvårdsprocesserna, har man i departementets förslag, vill det synas, främst inriktat sig på att få ned *antalet processer*. Samtidigt därmed har emellertid fattigvårdsprocessens hela karaktär enligt förslaget kommit att förskjutas på ett för kommunerna skäligen ofördelaktigt sätt. De ifrågasatta ändringarna kunna måhända vara ägnade att minska arbetsbördan för de dömande statsmyndigheterna. En eventuell minskning av antalet processer torde emellertid för kommunernas del däremot komma att uppvägas av en betydande komplicering av själva processen. Sett ur sistnämnda synpunkt synes förslaget innebära en skäligen radikal omläggning. Bortsett från de största städerna föras i stadssamhällena fattigvårdsprocesserna av fattigvårdsstyrelsernas ordförande eller styrelsens för själva fattigvårdsarbetet anställda tjänstemän. Med få undantag äro dessa icke examinerade jurister. De äro däremot oftast män med lång träning i praktiskt fattigvårdsarbete. De äga därför i allmänhet goda insikter i själva sakfrågan, fattigvårdens handhavande. Processen har emellertid nu enligt utkastet förskjutits från att vara en offentligt rättslig tvist till en tvist om fattigvårdssamhällenas privatekonomiska intressen. Medan länsstyrelsens processledande verksamhet begränsas till fastställandet av hemortsrätten, har tvisten i övrigt fått karaktären av en vanlig rättegång om samhällets fordringsanspråk. Betydligt större krav ställas på det bevismaterial, som skall redan på ett tidigt stadium anskaffas. Underlåtenhet att sörja för dettas framläggande kan medföra förluster för samhället, skärpta genom förslagets nyheter med ränta och rättegångskostnad. Det är naturligt, att en lekman, som för fattigvårdsprocessernas skötande endast disponerar sin fritid, inför dessa större krav på processförarens kvalifikationer och påpasslighet måste göra sig den frågan, om han verkligen kan stå till svars med att fortfarande ombesörja dessa ärenden själv. En oundviklig följd av processförfarandets omläggning enligt utkastets riktlinjer blir av dessa skäl helt säkert för de något så när stora stadssamhällenas del anlitande av yrkesjurister för fattigvårdsprocesser och för andra samhällens del i vart fall anställande av någon arbetskraft till ordförandens förfogande. I första hand medför detta givetvis ökade kostnader. Ett mera allmänt anlitande av för själva sakfrågan tämligen främmande yrkesjurister torde också vara ägnat att mera än nu framhäva formella synpunkter och leda till en byråkratisering av hela processförfarandet. Mera hänsyn till kommunens ekonomi torde också kunna förväntas, om processerna föras av en kommunens förtroendeman eller en fattigvårdens tjänsteman än om de föras av en förvaltningen utomstående jurist. Det föreslagna processförfarandet synes också mera kvantitativt öka arbetet med varje särskild fattigvårdsprocess genom ökade krav på bevismaterial, utredningar för styrkande av rätt till räntegottgörelse etc. Mot en eventuell nedgång i processernas antal skulle följaktligen svara ett högst betydligt ökat och fördyrat arbete för fattigvårdsprocessernas förande.

Förslaget synes i nu avhandlade avseende särskilt oförmånligt för de mindre fattigvårdssamhällena. Dessa tvingas antingen ikläda sig för dem mycket kännbara processkostnader eller också riskera de att bliva sämre ställda i processhänseende än motparter med större resurser. En reform, som kan befaras medföra sådana verkningar, torde knappast kunna anses lycklig för fattigvårdens lämpliga handhavande.»

Med hänsyn till de svårigheter, som, enligt vad av de över nyssnämnda förslag avgivna yttrandena framgick, mötte vid genomförandet av dittills framkomna förslag till lösning av frågan om nedbringandet av antalet s. k. beloppstvister, utarbetades inom socialdepartementet ett nytt förslag till lösning av denna fråga. Förslaget innefattades i en ny promemoria jämte förslag till erforderliga lagändringar.

Ny inom socialdepartementet utarbetad promemoria.

Över sistberörda förslag hava yttranden avgivits av kammarrätten den 5 februari 1926 och av medicinalstyrelsen.

Yttranden.

Innan jag övergår till de ifrågasatta åtgärderna, i vad desamma av mig upptagits, och över desamma avgivna yttranden, torde det vara lämpligt att erinra om de olika slag av tvister, som innefattas under begreppet fattigvårdsmål ävensom lämna dels en kortfattad redogörelse för den regelmässiga gestaltningen av dessa processer och de vanligaste tvisteämnena i dem dels ock en del statistiska meddelanden.

Innebörden av begreppet fattigvårdsmål.

Efter de däri deltagande parterna kunna fattigvårdsmålen delas i följande huvudgrupper, nämligen

a) tvister mellan två fattigvårdssamhällen inbördes, av vilka det ena såsom s. k. vistelse- eller vårdnadssamhälle lämnat eller ersatt fattigvård in natura eller kontant och det andra såsom verkligt eller förment hemortssamhälle anses skyldigt att ersätta vården;

b) tvister mellan ett fattigvårdssamhälle, vare sig vistelse- eller hemortssamhälle, och enskild person, som erhållit fattigvård eller som är försörjningspliktig för person, vilken erhållit fattigvård;

c) tvister mellan fattigvårdssamhälle och landsting om gottgörelse för fattigvård, bestående i vård å vissa anstalter, för vilken vård landstinget enligt bestämmelserna i 40—42 §§ av fattigvårdslagen är ersättningsskyldigt;

d) tvister mellan en offentlig myndighet eller allmän anstalt eller inrättning, å ena, och vistelse- eller hemortssamhälle, å andra sidan;

e) ansökning av fattigvårdssamhälle om gottgörelse av staten för vård, som enligt bestämmelse i 60 § i lagen skall bekostas av staten;

f) tvister mellan vistelse- och hemortssamhälle rörande hemsändning till sistnämnda samhälle av nödställd person eller om kostnaderna för dylik hemsändning; och

g) tvister enligt 78 § 1 mom. fattigvårdslagen — innefattande klagan över fattigvårdsstyrelses beslut, varigenom sökt fattigvård helt och hållet eller till någon del vägrats, eller som avser sättet för fattigvårds meddelande, ävensom över beslut av fattigvårdsstyrelse eller styrelse för anstalt, som är gemensam för flera kommuner eller som tillhör landsting, rörande behandlingen å anstalt eller vid fullgörandet av arbetsskyldighet, eller beträffande kvarhållande å anstalt i fall, som avses i 71 och 73 §§ — så ock mål enligt 78 § 2 mom. fattigvårdslagen.

En under a) omnämnd tvist mellan två fattigvårdssamhällen förlöper i regel efter följande linjer. Enligt 23 § fattigvårdslagen åligger det fattigvårdsstyrelsen i det fattigvårdssamhälle, där en person, som är i behov av

Den regelmässiga gestaltningen av ett fattigvårdsmål.

fattigvård enligt 1 § samma lag, vistas, att lämna honom fattigvård. Fattigvårdsstyrelsen håller förhör med den nödställde enligt bestämmelserna i 52 §, och de erhållna upplysningarna upptagas i protokoll. Fattigvårdsstyrelsen anmanar därefter, på sätt i 53 § närmare angives, det fattigvårdssamhälle, där den nödställde enligt bestämmelserna i 7 kap. fattigvårdslagen äger hemortsrätt, att ersätta den lämnade fattigvården. Om kravet bestrides eller det anmanade samhället ej svarar, äger vistelsesamhället att inom viss i 55 § angiven tid och i enlighet med 54 § väcka talan hos länsstyrelsen. Denna myndighet hör parterna och införskaffar genom parterna eller låter själv införskaffa den ytterligare utredning som må vara behövlig för målets prövning, på sätt i 56 § sägs. Länsstyrelsens utslag får överklagas hos kammarrätten, som är högsta instans i fattigvårdsmål. — Under vissa i 54 § angivna förutsättningar behöver anmaning ej göras.

Övriga fattigvårdstvister handläggas på i huvudsak samma sätt, dock att i de flesta av dem förhörsprotokoll ej behöver upprättas och icke i något fall anmaning göras. Ansökningstiderna växla i olika slag av mål.

De vanligaste tvisteämnena i fattigvårdsmål.

Ser man på de frågor, som i de olika processerna huvudsakligen äro föremål för tvist, finner man att tvisterna kunna indelas i följande huvudgrupper:

a) Tvister om *hemortsrätten.* Dylika tvister, som före tillkomsten av 1918 års lag voro mycket vanliga, hava på grund av denna lags regel om den faktiska mantalsskrivningen såsom i förevarande avseende avgörande betydligt nedgått i antal. De hemortsrättstvister, som alltjämt förekomma, synas mycket ofta röra sig om sådana fall, då icke fattigvårdslagens utan den äldre rättens bestämmelser alltjämt skola tillämpas.

b) Tvister om *behovet av fattigvård.* Dessa tvister avse frågan, om samhälle, som lämnat fattigvård, varit enligt 1 § i lagen skyldigt utgiva densamma.

c) Tvister om *storleken av beloppet,* med vilket ersättning skall lämnas. Dylika tvister bero på invändning om att det yrkade ersättningsbeloppet varit för högt, vilket påstående vanligen grundar sig *antingen* på den uppfattningen, att hela beloppet icke avsett vård enligt 1 §, såsom då lämnat underhåll anses hava varit i ett eller annat avseende alltför frikostigt, *eller* på förmenande, att den lämnade vården visserligen varit erforderlig men att den därför debiterade kostnaden, exempelvis på grund av oekonomisk förvaltning, varit alltför hög.

Övriga tvister kunna röra sig om frågor av formell natur, såsom huruvida visst krav är preskriberat, eller om hemsändning eller hämtning bör ske eller om ersättning av understödstagare eller för honom försörjningspliktig person m. m.

Statistik.

För utrönande av den inbördes betydelsen av nu berörda grupper av tvister har verkställts en undersökning, avseende under vart och ett av åren 1922—1925 i kammarrätten avgjorda fattigvårdsmål. En i tabellform gjord sammanfattning av det resultat, som denna undersökning lämnat, torde såsom bilaga fogas till statsrådsprotokollet *(bil. E).* Av denna framgår, att tvisterna om hemortsrätt utgöra det största antalet, varav dock omkring hälften

avsett hemortsrätt enligt 1871 års fattigvårdsförordning. Tämligen motsvarande till antal hava de tvister varit, som avsett frågan om behov av fattigvård förelegat och om beloppets storlek. De sistnämnda hava icke under något av åren understigit en femtedel av hela antalet avgjorda fattigvårdsmål. Länsstyrelsernas utslag hava ändrats i omkring en tredjedel av hela antalet fall. Den största ändringsprocenten i förhållande till summan avgjorda fattigvårdsmål belöper för vart och ett av åren på de s. k. beloppstvisterna.

Departementschefen.

Den i föreliggande fråga företagna utredningen synes mig på ett otvetydigt sätt visa, att det föreligger tvingande behov av effektiva åtgärders vidtagande i förut angivet syfte. I all synnerhet torde kraftiga åtgärder vara av nöden för att nedbringa antalet tvister, som icke hava annat föremål än ersättningsbeloppets storlek.

Förslag till ändringar i fattigvårdslagen.

Jag övergår nu till den närmare redogörelsen för de förslag till ändringar i fattigvårdslagen, som jag funnit erforderliga för vinnande av det angivna syftet eller eljest böra i sammanhang härmed företagas. Dessa ändringar avse huvudsakligen vissa förtydliganden i 40 - 42 §§, bestämmelser i 50 och 51 §§ i syfte att nedbringa antalet tvister om ersättningsbeloppets storlek, komplettering av stadgandena i 52 § om sökande fattigvårdsstyrelses utredningsskyldighet, utbyggande av anmaningsförfarandet, varom stadgas i 53 och 54 §§, de i 55 § intagna preskriptionsbestämmelserna, införande i 56 § av stadganden om vissa påföljder för försummelse av fattigvårdssamhälle, vissa tillägg till bestämmelserna i 58 och 59 §§ samt införande i fattigvårdslagen under 62 § av bestämmelser om ränta å fattigvårdskostnad och ersättning för rättegångskostnader i fattigvårdsmål, varjämte vissa följdändringar i andra paragrafer av lagen än de här nämnda erfordras.

40—42 §§.

Framställning från svenska landstingsförbundet.

I sin förut omnämnda framställning av den 13 december 1923 har styrelsen för svenska landstingsförbundet bland annat framhållit, att i 40—42 §§ fattigvårdslagen förekommande uttryck sådana som »avgift för vård», »vårdkostnad» och »gottgörelse för utgiven vårdavgift» vållat ovisshet och tolkats synnerligen olika av olika landsting. Tveksamhet hade i första hand gällt, huruvida landstinget utöver de s. k. dagavgifterna eller de beräknade dagkostnaderna vore pliktigt ersätta jämväl kostnader för stödjebandage, röntgen, vakavgifter, begagnande av anstaltens gångkläder samt linne och sängutrustning, spottkoppar och dylikt, som ju i viss mån kunde sägas ingå i vården. Ett stort antal landsting hade intagit den ståndpunkten att lämna ersättning allenast för dagavgifter eller dagkostnader, somliga landsting däremot hade ersatt åtminstone en del av ovan angivna kostnader, medan slutligen andra landsting icke tillämpat någon bestämd praxis. Styrelsen ville ur ren lämplighetssynpunkt förorda en sådan tolkning, att landstinget skulle hava att ersätta allenast dagavgifter eller dagkostnader.

Yttranden.

I de yttranden, som av *kammarrätten, svenska fattigvårdsförbundet, svenska stadsförbundet* och *svenska landskommunernas förbund* avgåvos över nämnda fram-

ställning avstyrktes bestämmelser, som kunde avse att befria landstingen från ersättningsplikt för ifrågavarande slag av utgifter, som icke täcktes genom dagavgiften. Från ett par håll erinrades därvid särskilt om att fattigvårdslagstiftningskommittén (sid. 194 i betänkandet, del I, avd. 2) i förevarande fråga uttalat: »Landstingen böra således övertaga den del av dagkostnaden för fattiga vanföra, som nu utgöres av kommunerna, å anstalternas såväl sjuk- som skolavdelningar ävensom kostnaden för bandage, där sådana behövas.»

Förslaget. Bland de ändringar, som i den inom socialdepartementet utarbetade promemorian och utkastet ifrågasatts i 40—42 §§, ingick även utbytande av uttrycket »gottgörelse för vårdavgift» mot »gottgörelse för vårdkostnad». Genom denna ändring avsågs, enligt vad som angavs i promemorian, att häva den tvekan, som i olika sammanhang gjort sig gällande angående huruvida landstingens ersättningsskyldighet sträckte sig även till sådana kostnader, som icke egentligen vore att hänföra till avgift för vården, exempelvis för bandage, röntgenbehandling och dylikt.

Vidare föreslogs att, i vad avsåge dagkostnad för lämnad anstaltsvård, gottgörelse skulle utgå enligt de grunder, som i 51 § 1 mom. av utkastet vore för där avsedda fall stadgade.

Yttranden. I fråga om de delar av de avgivna yttrandena, som avse de grunder, efter vilka ersättning för dagavgift föreslogs skola utgå, får jag hänvisa till den redogörelse, som kommer att under 50 och 51 §§ därom lämnas.

Rörande den i övrigt ifrågasatta omformuleringen av 40—42 §§ hava följande uttalanden gjorts.

Svenska landstingsförbundet har anfört, att de i 40—42 §§ omförmälda bestämmelserna anslöte sig delvis till vad landstingsförbundets styrelse härutinnan tidigare föreslagit och till redan gängse praxis. Styrelsen ville emellertid erinra, att ett tillmötesgående av styrelsens tidigare framställda krav å tydlig bestämmelse, att landstingets ersättningsskyldighet skulle avse allenast dagavgiften, men icke kostnader för röntgen, bandage m. m., givetvis skulle förhindra en del tvister mellan landsting och primärkommuner, huruvida vården vore att anse såsom lyxvård i ena eller andra avseendet, vadan sålunda det föreslagna utbytandet av uttrycket »gottgörelse för vårdavgift» mot uttrycket »gottgörelse för vårdkostnad», vilket utbyte enligt styrelsens mening ej heller innebure ett förtydligande, måste anses såsom en ren försämring.

I samma riktning som svenska landstingsförbundets uttalande hava de yttranden gått, som avgivits av länsstyrelsen i Östergötlands län samt av ett stort antal av landstingens förvaltningsutskott.

Göteborgs och Bohus läns landstings förvaltningsutskott har yttrat:

»Röntgenbehandling, som meddelas åt å lasarett eller sanatorium intagen patient enligt läkarens bestämmande, torde i allmänhet icke debiteras, och behandling av andra än intagna patienter torde icke kunna avses i detta sammanhang och sålunda är särskild föreskrift härom obehövlig.

Vad åter angår bandage, varmed torde menas ortopediska bandage, konstgjorda lemmar o. dyl. åt vanföra, så är det bekant att med nuvarande bestämmelser kammarrätten i särskilt mål ålagt landsting ersätta sådan kostnad beträffande patient som varit å vanföreanstalt intagen, varemot sådant åläggande beträffande patienter, som utan att vara för vård intagna behand-

lats å poliklinikerna och där erhållit ortopediska bandage m. m., mot den tydliga bestämmelsen i § 41 mom. 1, icke torde kunna ske.

I och för sig synes detta vara en inkonsekvens, och snarast kan väl avfattningen av nyssnämnda lagrum anses stärka den uppfattningen att lagens mening varit att endast kostnaden för den interna sjukvården skall ersättas, något som för övrigt överensstämmer med den allmänna principen för landstings ersättningsskyldighet, som synes vara och böra vara begränsad till *sjukhusvård.*

För närvarande bevilja landstingen utan undantag anslag till $^2/_3$ av kostnaden för ortopediska bandage m. m. åt såväl mindre bemedlade som medellösa å kustsanatorierna och vanföreanstalterna och dessas polikliniker, och därmed torde skälig utjämning av kostnaderna vara uppnådd, och primärkommunerna synas böra vidkännas den återstående tredjedelen i rena fattigvårdsfall.

Huruvida landstingens beslut om bidrag i ovannämnda omfattning kan komma att förnyas, om föreslagen tolkning av dess ersättningsskyldighet mot primärkommunerna fastslås, synes ovisst.

Utskottet anser sig böra framhålla önskvärdheten av att tydligt angives, att ersättningsskyldigheten avser dagavgiften enbart.»

Västmanlands läns landstings förvaltningsutskott har bland annat anfört:

»Skall emellertid ett förtydligande göras på denna punkt bör detta ske i den riktningen, att ersättningsbandage, som erhålles å vanföreanstalt, icke skall ersättas av landstinget även om vanför varit intagen å anstalten för erhållande av detta bandage. Det händer nämligen numera rätt ofta, att vanför får stanna å vanföreanstalten en eller annan dag medan ett ofta dyrbart bandage avprovas, och tvist kan då lätt uppstå om, huruvida den vanföre erhållit vård eller icke. Skulle med någon dags intagning på vanföreanstalt följa att landstinget även skall ersätta därvid lämnat ersättningsbandage, vore det riktigare att på en gång föreskriva att kommuns utgift för bandage åt vanför alltid skall ersättas av landstinget, ty eljest händer den orättvisan, att den kommun, vars vanföre individ har möjlighet att inackordera sig utom vanföreanstalten medan bandage avprovas, icke blir ersatt av landstinget för bandagekostnaden, under det att i andra fallet ersättning skulle utgå.»

Länsstyrelsen i Blekinge län, som ansett, att ersättningsskyldigheten borde omfatta allenast dagavgiften, har vidare anfört, att 40 § 2 mom. sista meningen samt 41 § 2 mom. andra stycket sista meningen syntes länsstyrelsen böra helt utgå, då det torde vara olämpligt, att förevarande betydelsefulla ersättningsfrågor överlämnades till de olika landstingens godtyckliga avgörande, eller att åtminstone omfattningen av landstingens befogenhet torde böra fullt tydligt angivas.

Länsstyrelserna i Göteborgs och Bohus samt *Älvsborgs län* hava föreslagit, att uttrycket »gottgörelse för vårdavgift» måtte, till undvikande av tvekan om den rätta tolkningen, utbytas mot uttrycket »gottgörelse för vårdavgift och annan vårdkostnad».

Kammarrätten har — under hänvisning till att enligt praxis till kostnad för i 41 § omförmäld vård åt vanför räknats även utgift för bandage och ortopediska skodon (se Fattigvårdsmål, årg. 20—22, ref. 60) — föreslagit, att uttrycket »vårdavgift» måtte ersättas med »dagavgift och annan vårdkostnad».

Av den verkställda utredningen synes mig framgå önskvärdheten av att det i lagen klart utsäges, att landstingen äro pliktiga att ersätta icke blott Departementschefen.

dagavgifterna å anstalter, som omförmälas i 40—42 §§, utan även sådana med vården därstädes följande kostnader, varom talats i förenämnda framställningar och yttranden. Då de skäl, som anförts däremot, icke synas mig på något sätt övertygande, torde bestämmelser av föreslagen art böra införas i nämnda paragrafer. Bestämmelserna ifråga, vilka för övrigt icke torde innebära annat än ett förtydligande av vad vid lagens tillkomst avsett varit, synas böra erhålla den av kammarrätten föreslagna formuleringen.

I fråga om de grunder, efter vilka ersättning för vårdkostnaden skall utgå, får jag hänvisa till den redogörelse, som lämnas under 50 och 51 §§.

Med anledning av länsstyrelsens i Blekinge län förslag om borttagande av de sista meningarna i 40 § 2 mom. och 41 § 2 mom. synes det mig lämpligt att erinra om vad dåvarande chefen för civildepartementet rörande denna punkt i 41 § 2 mom. yttrade till statsrådsprotokollet vid framläggandet av förslaget till lag om fattigvården (se propositionen nr 135 år 1918 sid. 232.) Han yttrade, att till det av fattigvårdslagstiftningskommittén under 41 § 2 mom. föreslagna stadgandet torde böra göras ett tillägg, som gjorde det möjligt för landstinget att såsom villkor för åtnjutande av bidrag till anstalts drift uppställa det krav, att å densamma platser skulle finnas tillgängliga för fattiga från angränsande kommuner eller dylikt. I den år 1920 väckta motion, nr I: 122, som föranledde införandet i lagen av 2 mom. i 40 § hänvisades till nämnda yttrande samt anfördes vidare: Ett motsvarande stadgande borde lämpligen även inflyta bland eventuella bestämmelser om landstingsbidrag till kommunal sinnessjukanstalts driftkostnader. Då det härigenom bleve möjligt att som villkor för detta bidrag föreskriva, att ett visst antal platser å sådan anstalt skulle hållas tillgängliga för sinnessjuka från andra kommuner, kunde dessa sinnessjukanstalter, som vad det stora flertalet beträffade vore anordnade av städer, komma även kringliggande landsbygd till godo. Andra lagutskottet (utlåtande nr 11) förklarade sig intet hava att erinra mot att nämnda befogenhet inrymdes åt landstingen.

Då de skäl, som föranlett stadgande av de anmärkta bestämmelserna, fortfarande torde äga giltighet, synes mig vad länsstyrelsen i Blekinge län i förevarande avseende anfört icke böra föranleda någon åtgärd.

50 och 51 §§.

Fråga om det belopp, varmed ersättning för fattigvård skall utgå.

Framställning från Älvsborgs läns landstings förvaltningsutskott.

I skrivelse den 12 november 1922 till Kungl. Maj:t har *Älvsborgs läns landstings förvaltningsutskott* hemställt om vidtagande av bland annat sådana ändringar i fattigvårdslagen, att i det fall, då någon insjuknat och intagits å sjukvårdsinrättning utom landstingsområdet samt den insjuknades hälsotillstånd medgåve förflyttning utan alltför stor kostnad, kommunerna måtte förpliktas att inom viss kort tid vidtaga erforderliga åtgärder för den insjuknades överförande till någon landstingsområdets egen sjukvårdsinrättning; samt att i fall då någon insjuknat inom landstingsområdet, kommunerna allenast måtte medgivas rätt att till sjukvårdsinrättning utom länet forsla den insjuknade under förutsättning antingen att kommunen förvissat sig om att plats å landstingsområdets egen närmast belägna sjukvårdsinrättning icke förefunnes eller den insjuknade på grund av avstånden och med

hänsyn till sjukdomens art icke lämpligen kunde till någon landstingsområdets egen sjukvårdsinrättning införas.

Framställning från svenska landstingsförbundet.

Svenska landstingsförbundet har genom sin styrelse i en den 13 december 1923 dagtecknad till Kungl. Maj:t ingiven framställning — efter att hava meddelat att styrelsen låtit förbundets byrå genom en enquête bland samtliga landstings förvaltningsutskott och de landstingstjänstemän, som närmast hade att för landstingens vidkommande handlägga landstingen enligt fattigvårdslagen berörande ersättningsfrågor, åstadkomma en utredning om erforderliga lagändringar och om likformig tillämpning — yttrat bland annat följande:

»Av de vid enquêten nu inkomna handlingarna framgår, att vid vård å 'främmande' anstalt somliga landsting beräknat ersättningen allenast efter en avgift lika med den å allmän sal för inomlänspatienter å landstingets egna anstalter av motsvarande beskaffenhet, andra hava i fråga om ersättningen tillämpat den av kammarrätten uppgjorda taxan, medan hos andra ingen bestämd praxis härutinnan utbildat sig, och har väl i så fall vanligen utan vidare ersatts de av primärkommunerna erlagda, vederbörligen styrkta avgifterna. Synnerligen växlande torde praxis hava varit vid vård å sjukvårdsinrättningar sådana som upptagningsanstalterna för sinnessjuka vid vissa staten tillhöriga hospital och asyler samt å de s. k. jubileumssanatorierna, där en dagavgift, som ligger avsevärt över de i kammarrättens taxa, blivit av Kungl. Maj:t eller med Kungl. Maj:ts gillande fastställd. I fråga om vård enligt 41 § 2 mom. å primärkommuns egen anstalt eller avdelning för kroniskt sjuka, hava särskilda svårigheter och tvistigheter tillkommit angående ersättningens beräknande. Kommunerna hava härvid i sina ersättningskrav vanligen utgått från kommunens självkostnader och i dessa ej sällan inräknat jämväl räntor å anläggningskostnaderna. Landstingen synas i hithörande fall, med hänsyn till vanskligheter av en självkostnadsberäkning, varit mest böjda för att taga kammarrättens taxa såsom utgångspunkt vid ersättningens bestämmande, och, så vitt framgår av handlingarna, har allenast ett landsting ansett sig böra gottgöra jämväl byggnadskostnaderna.

Beträffande hithörande frågor anser styrelsen till en början den av Älvsborgs läns landsting hävdade uppfattningen, att vården, där så kan ske, bör försiggå å landstingets egna anstalter, vara principiellt riktig. Däremot torde de av sagda landsting påyrkade bestämmelserna om förflyttning inom viss kort tid till landstingets anstalt, då den vårdade först intagits å 'främmande' anstalt, vara opraktiska och hart när omöjliga att kontrollera. Ohållbar är givetvis uppfattningen, att landstinget, då vården skett å främmande anstalt, i vissa fall skulle kunna förvägra kommun varje ersättning för vårdkostnad. Och jämväl ett kategoriskt stadgande, att landstinget vid vård å främmande anstalt ej behöver lämna högre ersättning än efter den för inomlänspatienter å allmän sal å landstingets anstalter tillämpade legosängstaxan, torde leda till orättvisor gentemot primärkommunerna. Den rätta synpunkten på ifrågavarande spörsmål är nog den, som hävdas av bland andra förvaltningsutskottet hos Södermanlands läns landsting. Av landsting fastställd legosängsavgift för inomlänspatient å allmän sal täcker ej på långt när landstingets självkostnad för vården. Den av kammarrätten tillämpade taxan för vårdkostnad torde i de flesta fall ligga snarare under än över denna faktiska vårdkostnad. Före den nya fattigvårdslagens ikraftträdande torde kommunerna i allmänhet, då vården ej var avgiftsfri, för vård å 'främmande' anstalt hava erlagt avgift med tillämpning av kammarrättens taxa, och något skäl varför kommunens betalningar icke fortfarande skall ske efter dessa

grunder, finnes icke. Under dylika förhållanden skulle bestämmelser om att landstinget, då vården sker å främmande anstalt, skulle lämna gottgörelse i enlighet med kammarrättens taxa, icke innebära någon som helst orättvisa mot primärkommunerna, blott dessa, såsom skedde förut, när det även i sista hand gällde fattigvårdskassan, tillse, att vårdavgiften för kommunens vidkommande bleve den lägsta möjliga. Jfr förbundsstyrelsens yttrande över Älvsborgs läns landstings framställning.

Ej minst i fråga om ersättning för vård enligt 41 § 2 mom. — samt 40 § 2 mom. — i fattigvårdslagen torde tillämpandet av kammarrättens taxa erbjuda stora fördelar. Härigenom skulle större rättvisa skipas primärkommunerna emellan; man skulle kunna undgå de rätt vanskliga beräkningarna av den verkliga vårdkostnaden, eller kommunerna skulle åtminstone på förhand hava kunskap om att landstinget icke är villigt att godtaga huru höga dagkostnader som helst, och härigenom skulle granskningsarbetet och skriverierna beträffande ersättningar kunna högst väsentligt inskränkas.

Styrelsen håller vidare före, att redan med nuvarande lagstiftning landstingen äga rätt att vägra att till fullo — eller till hälften — gälda dagavgifter eller dagkostnader, som ligga väsentligen över de enligt kammarrättens taxa och detta även i det fall, att dagavgiften fastställts av Kungl. Maj:t eller i viss mån med Kungl. Maj:ts bifall, likasom primärkommunerna sins emellan eller gent emot anstalt äga dylik rätt. Av kammarrätten i sådana fall i fråga om primärkommunerna fällda utslag torde vara prejudicerande även i fråga om landstingens ersättningsskyldighet. Av denna styrelsens uppfattning följer emellertid icke, att särskilda bestämmelser om att landstingen böra beräkna ersättningen för vård å främmande anstalt i enlighet med en skälig fix taxa, skulle vara obehövliga. På grund av de många fattigvårdsprocesserna primärkommunerna emellan rörande storleken av ersättning för lämnad fattigvård torde man nämligen tryggt kunna påstå, att icke utan i lag eller författning uttryckligen givna bestämmelser i ovan angiven riktning landstingens omförmälda rätt kan bliva fullt erkänd, eller likformighet vinnas i den av olika landsting tillämpade praxis. Utan dylika bestämmelser komme enligt styrelsens mening, även om landstingen sins emellan överenskomme eller av styrelsen uppmanades att vid vård å 'främmande' anstalter beräkna ersättningen efter kammarrättens taxa, det nuvarande osäkerhetstillståndet och olikformigheten på förevarande område med åtföljande tvistigheter och omfattande skriftväxling mellan landstingen och primärkommunerna att i väsentlig mån fortfara.

Emellertid är den av kammarrätten upprättade taxan, såsom också framhållits från ett par landsting, helt och hållet 'inofficiell'; några föreskrifter om densammas uppgörande förefinnas icke, utan den utgör närmast en av kammarrätten upprättad P. M. för att tjäna till ledning i fråga om dagkostnadens beräkning i fattigvårdsmål. Under sådana förhållanden kan givetvis icke i lag eller kungörelse någon hänvisning göras till denna taxa. Man finge väl därför för att nå det önskade syftet i lagtexten nöja sig med ett allmänt stadgande om att landstinget i fråga om vård å främmande anstalt, bör eller kan lämna kommunen ersättning beräknad efter en skälig dagavgift. Det bleve sedan landstingets sak att vederbörligen underrätta kommunerna om den av landstinget tillämpade vårdtaxan. Ett dylikt allmänt stadgande skulle ej heller utgöra hinder för landstinget, att, där skäl därtill förelåge, t. ex. vid vård å specialanstalt eller dylikt, bevilja kommunen en ersättning, som överstege den efter normaltaxan beräknade, eller full ersättning eller att, om det så ansåges lämpligt, för genomgående tillämpning fixera en högre taxa än kammarrättens.

För det fall, att landstinget vid beräknande av gottgörelse för vård enligt 41 § 2 mom. — och 40 § 2 mom. — önskar lägga kommunens självkostnader

till grund, bör enligt styrelsens mening ingen hänsyn tagas till byggnadskostnaderna, detta dels på grund av lämpligheten att följa enahanda princip, som medicinalstyrelsen tillämpar vid beräknande av kostnaden för underhållsdag, dels på grund av omöjligheten att i de fall, där den kroniska sjukvården bedrives inom den vanliga fattigvårdsanstalten, fixera sjukvårdsavdelningens byggnadskostnader. Att i de fall, där sjukvårdsavdelningens byggnadskostnader verkligen kunnat exakt beräknas, d. v. s. där den kroniska sjukvården bedrives i en särskild från den egentliga fattigvårdsinrättningen skild byggnad, medräkna dessa byggnadskostnader och i övriga fall undantaga desamma, skulle tydligen leda till betänkliga orättvisor till förmån för de största och ofta minst skattetyngda kommunerna.

Med stadganden sådana som ovan av styrelsen föreslagits i fråga om beräknande av ersättningen för vård å 'främmande' anstalt efter en fix taxa, bleve det i själva verket likgiltigt för landstinget, om vården sker å egen eller främmande anstalt. Icke dess mindre torde ett stadgande om att vården såvitt möjligt skall ske å landstingets anstalter vara på sin plats såsom ett memento till fattigvårdssamhällena.

Styrelsen har sålunda med stöd av de principer, kammarrätten tillämpat vid avgörande av vissa fattigvårdsmål primärkommuner emellan, hävdat den uppfattningen, att fattigvårdssamhälle eller i sista hand landsting vid vård å 'främmande' anstalt utan hänsyn till vid anstalten fastslagen legosängsavgift har rätt att beräkna ersättningen efter kammarrättens taxa, samt föreslagit, att denna rätt för landstinget att låta vårdersättning utgå efter en fix taxa skall i lag eller författning fastslås. Emellertid torde ett dylikt undantagslöst stadgande böra förutsätta vissa ändringar i några dagavgiftsbestämmelser, som utfärdats av Kungl. Maj:t eller till vilka Kungl. Maj:t i viss mån givit sitt bifall. Styrelsen avser härvid närmast avgiftsbestämmelserna för de vid vissa statens hospital och asyler anordnade upptagningsanstalterna för sinnessjuka samt för de s. k. jubileumssanatorierna.

Avgifterna vid förstnämnda anstalter utgjorde före år 1920 2 kr. per dag. Genom Kungl. brev till medicinalstyrelsen den 17 december 1920 bestämdes avgiften för år 1920 till 4 kr. per dag och för åren 1921—1924 till 6 kr. per dag.

Vid de s. k. jubileumssanatorierna gällde sedan år 1920 och intill den 1 oktober 1922 följande avgiftstaxa:

För plats å enskilt rum	kr. 7: —
» » » halvenskilt rum	» 5: —
» » » allmän sal i vanliga fall	» 2: 50
» » » » » för medellös patient	» 1: —

Avgifterna för de statstjänarna förbehållna platserna bestämmas av Kungl. Maj:t och hava för treårsperioden 1921—1923 satts till 7 kronor för dag och person.

Den 28 mars 1922 beslöt emellertid överstyrelsen för jubileumsfonden, *att* avgifterna vid sanatorierna för tiden från och med den 1 oktober 1922 skola bestämmas med utgångspunkt från en grundavgift, vilken, så nära som lämpligen kan ske, anpassas efter den faktiska vårdkostnaden per dag och patient; att denna grundavgift med stöd av erfarenheterna från 1921 års sista kvartal tillsvidare bestämmes till 7 kronor eller samma belopp, som för närvarande av vederbörande myndigheter erlägges för vid sanatorierna vårdade statstjänare; *att* till realiserande av jubileumsfondens filantropiska syften vid varje sanatorium upplåtas högst 20 platser mot en avgift av 4 kronor och högst 30 platser mot en avgift av 2 kronor; *att* avgiften för patient, som önskar erhålla enskilt eller halvenskilt rum, bestämmes till respektive 10 och 8 kronor med

rätt dock för överläkaren vid sanatoriet, att, om det med hänsyn till viss patients vårdbehov finnes påkallat, upplåta sådant rum till begagnande utan ökning av den avgift, som eljest skolat av patienten erläggas; samt *att* platser mot nedsatt avgift icke må vara tillgängliga för patienter, vilkas vårdkostnader bestridas av allmänna medel.

Enligt förbundsstyrelsens mening kan det redan med nuvarande lagstiftning icke anses lämpligt, att av Kungl. Maj:t eller med Kungl. Maj:ts bifall stipuleras vårdavgifter för fattigvårdsförsörjda, som ligga avsevärt över de i kammarrättens taxa upptagna. Bestämmelser i sådant avseende torde nämligen dels vara rätt värdelösa såsom garanti för att den högre avgiften verkligen erhålles, dels bidraga till att öka fattigvårdstvisternas antal, dels slutligen medföra orättvisor gent emot fattigvårdssamhällena eller landstingen och komplicera prövningsförfarandet i fråga om vårdersättning. De fattigvårdsstyrelser, som hava kännedom om de av kammarrätten följda principerna vid avgörande av fattigvårdstvister angående vårdavgiftens storlek, torde nämligen vid dylika bestämmelser i vanliga fall vägra att betala den högre avgiften, och följden härav torde, antingen tvisten drages inför kammarrätten eller ej, bliva, att samhället och i sista hand landstinget slipper betala högre avgift än enligt kammarrättens taxa. De fattigvårdsstyrelser, som antingen äro okunniga om den av kammarrätten följda praxis, eller som, i tanke, att landstinget i varje fall lämnar full ersättning för erlagd vårdavgift, äro likgiltiga för vårdavgiftens storlek, betala däremot den högre avgiften, och beror det sedan på ett vidlyftigt prövningsförfarande och på den av de olika landstingen tillämpade praxisen, huruvida kommunen eller landstinget i sista hand skall bliva den lidande.

Om sålunda enligt styrelsens mening redan med nuvarande lagstiftning avgiftsbestämmelser beträffande ovan omförmälda anstalter böra ändras därhän, att avgiften för patienter, som vårdas på kommuns bekostnad icke fixeras till ett högre belopp än enligt kammarrättens taxa, så blir en dylik ändring än nödvändigare, om genom lag eller författning landstingens ersättningsskyldighet regleras på sätt, som av styrelsen föreslagits. Sker icke en sådan ändring, böra måhända ifrån de ifrågasatta lagbestämmelserna undantag göras i fråga om vård å de omförmälda anstalterna, varigenom emellertid syftet med bestämmelserna komme att i viss mån äventyras.»

I framställningen berördes därefter en vid 1922 års riksdag till chefen för socialdepartementet framställd interpellation angående legosängsavgifterna å jubileumssanatorierna, och det å densamma lämnade svaret. Å denna del av framställningen torde det icke vara nödigt att nu vidare ingå.

Slutligen hemställde landstingsförbundet bland annat, att de av förbundet ifrågasatta bestämmelserna om dagavgiften å vissa anstalter skulle ingå i en särskild kungörelse med föreskrifter om vad som vore att iakttaga i fråga om gottgörelse av landsting för viss vårdkostnad i enlighet med bestämmelserna i 40—42 och 59 §§ fattigvårdslagen.

Framställning från Lidingö fattigvårdsstyrelse.

Lidingö fattigvårdsstyrelse har i framställning den 10 januari 1924 till Kungl. Maj:t bland annat anfört: I avseende å den brist på vägledning för fattigvårdsstyrelserna, som nu givetvis förelåge beträffande av de dömande myndigheterna, närmast av kammarrätten, tillämpad praxis, syntes densamma kunna jämförelsevis lätt avhjälpas, därest fattigvårdsstyrelserna erhölle meddelande om de understödsbelopp, som för ett visst år komme att i allmän-

het utdömas och detta redan vid årets början. För närvarande torde det icke vara möjligt för en fattigvårdsstyrelse att annat än genom hos kammarrätten anförda besvär få utrönt, huruvida förändringar i tidigare tillämpade normer för understödsbeloppen vidtagits. En anordning av antytt slag syntes kunna nedbringa de s. k. beloppstvisternas antal till ett minimum samtidigt som den såväl för kommunerna som landstingen i avseende å de betydande ekonomiska värden det här gällde måste anses medföra fördelar.

Yttranden.

Över nyss berörda framställningar från svenska landstingsförbundet och fattigvårdsstyrelsen i Lidingö hava yttranden avgivits av *svenska stadsförbundet*, *svenska landskommunernas förbund*, *svenska fattigvårdsförbundet* och *kammarrätten* av vilka yttranden de tre förstnämnda gått i avstyrkande riktning under framhållande av att den verkliga kostnaden borde i sin helhet ersättas.

Svenska landskommunernas förbund har särskilt framhållit, att det kunde mycket starkt ifrågasättas, om ett stadgande, att skälig ersättning skulle utgå för vård å anstalt utom det egna landstingsområdet, kunde hindra lasarettsdirektion eller anstalts styrelse att debitera den legosängsavgift, som landstinget beslutat för patienter från annat landstingsområde. Visserligen kunde det anföras exempel på att landsting, som sökt fattigvårdssamhälle på legosängsavgift för inom samhället hemmahörande patient, av kammarrätten fått sin ersättning fastställd i anslutning till den taxa kammarrätten eljest tillämpade i fattigvårdsmål. Dessa fall torde emellertid ansluta sig till sådana, där tvisten haft karaktär av fattigvårdsmål. Annorlunda ställde sig saken, då tvist uppstode mellan en anstalt och en fattigvårdsstyrelse, som utställt ansvarsförbindelse för den vårdade. Kravet bleve då av civilrättslig natur och komme, om fattigvårdsstyrelse skulle bestrida betalningen av den avgift, som landstinget beslutat, under vanlig civil domstol.

Kammarrätten har angående förevarande del av framställningarna allenast uttalat, att det syntes kammarrätten icke lämpligt att i en särskild författning, avseende ersättning av landsting för viss fattigvård, införa positiva bestämmelser, som kunde komma i strid med den praxis, som utbildat sig i fråga om vad i allmänhet vore att hänföra till ersättningsbar fattigvård, och därmed föranleda, att landstingen efter andra normer än de dömande myndigheterna bedömde frågan om vad som skulle såsom fattigvårdskostnad ersättas.

Framställning från Örebro läns landstings förvaltningsutskott.

På framställning av *Örebro läns landstings förvaltningsutskott* har Örebro länsstyrelse med skrivelse den 4 juli 1925 till Kungl. Maj:t överlämnat en av Örebro landstings vid sammanträde den 4 september 1924 fattade beslut föranledd skrivelse från nämnda förvaltningsutskott. I sistberörda skrivelse har förvaltningsutskottet — i anledning av meddelande från direktionen för Örebro läns lasarett, att länsstyrelsen i Örebro län tillerkänt länslasarettet ersättning för kostnaderna för vård åt en därstädes intagen patient från Stockholms stad med allenast 2 kronor 50 öre om dagen, ehuru den av landstinget bestämda legosängsavgiften vore 3 kronor om dagen, samt att,

efter av lasarettsdirektionen anförda besvär, kammarrätten i utslag den 5 juni 1924 ej funnit skäl att göra ändring i länsstyrelsens utslag i vad det blivit överklagat — hos Kungl. Maj:t, för vidtagande av åtgärd, anmält, hurusom kammarrätten ansett sig befogad att åsidosätta landstingets beslut om legosängsavgift vid lasarettet, samt anhållit, att genom lagstiftning måtte bestämmas storleken av de avgifter, som landsting enligt gällande lag om fattigvården hade att erlägga för vård av fattiga, som intagits å länslasarett, å sjukstuga, underhållen av landsting, eller å annan med länslasarett likställd sjukvårdsinrättning. I omförmälda meddelande från lasarettsdirektionen hade denna yttrat bland annat, att direktionen icke ville bestrida möjligheten av att något enda landsting skulle kunna bestämma legosängsavgiften för vård av sjuka ej tillhörande länet hög, måhända för mycket hög, varför direktionen ansåge denna möjlighet kunde anses påkalla lagstiftning, varigenom bestämdes, att den legosängsavgift, som fattigvårdssamhälle skulle erlägga för sjuk utom länet, sattes eller ställdes i visst förhållande till den lägsta legosängsavgiften vid lasarettet. Det syntes dock böra medgivas landstinget att bestämma dylik legosängsavgift två eller tre gånger större än den lägsta.

Förslaget. Bland de åtgärder, på vilka i första rummet tagits sikte vid utarbetande inom socialdepartementet av förut omförmälda promemoria, var åtgärder till nedbringande av antalet s. k. beloppstvister. I fråga om åtgärder till bestämmande av det belopp, varmed ersättningen för olika slag av vård skulle utgå, anfördes i promemorian i huvudsak följande.

Det största antalet s. k. beloppstvister mellan fattigvårdssamhällen torde för närvarande bero på olika meningar om med vilket belopp faktiskt utgiven vård å allmän anstalt, sjukvårdsinrättning eller ålderdomshem skulle ersättas, i det att krav framställdes på ersättning med det belopp, vartill vården enligt fastställda avgifter eller självkostnad uppgått, under det att hemortssamhället önskade lämna ersättning allenast med visst såsom *skälig kostnad* ansett belopp. Till stöd för sistnämnda uppfattning hade kunnat åberopas av kammarrätten tillämpad praxis, i det att kammarrätten plägat utdöma ersättning med belopp, som stundom understigit det faktiskt utgivna men som torde hava ansetts motsvara det belopp, varför enligt 1 § avsedd erforderlig vård *bort kunna lämnas.* Vissa av kammarrätten antagna normer för bedömande av storleken av skäligt belopp för vissa olika slag av vård, den s. k. kammarrättens taxa, hade därvid ofta lagts till grund för fixerande av det belopp, hemortssamhället varit villigt betala. Emellertid hade tvekan såväl hos fattigvårdsstyrelserna som hos de dömande myndigheterna varit rådande om i vad mån denna kammarrättens praxis bort vara normgivande, och, oavsett om huruvida en sådan nedprutning, som taxan faktiskt i vissa fall inneburit, varit fullt överensstämmande med fattigvårdslagens mening, något varom olika meningar gjort sig gällande, hade taxans tillämpning knappast skapat tillräcklig klarhet och enhetlighet å förevarande område.

Huvudändamålet med ändring av bestämmelserna i nu berörda hänseende torde alltså böra vara att åstadkomma enhetliga och så tydliga regler som

möjligt angående storleken av det belopp, som i olika fall skulle utgå. Därvidlag torde först böra uppmärksammas skillnaden mellan egentliga beloppstvister samt tvister, som icke i egentlig mening kunde sägas angå kostnadsbeloppet. Sist avsedda tvister vore sådana, som rört sig om huruvida lämnad vård med avseende å sin beskaffenhet eller art gått utöver den i 1 § fattigvårdslagen stadgade obligatoriska vården; d. v. s. om huruvida vården helt eller i visst avseende inneburit s. k. lyxkostnad, för vilken hemortssamhället icke borde vara skyldigt att betala. På dylika tvister hade exempel förut givits, och beträffande dem torde ur nu närmast förevarande synpunkt annan åtgärd icke kunna vidtagas, än att i lagtexten uttryckligen framhölles, att endast vård, som innefattades under 1 §, skulle ersättas.

Beträffande de egentliga beloppstvisterna, nämligen de som rörde frågan huruvida viss till sin art och beskaffenhet bestämd, under 1 § ostridigt innefattad vård skulle ersättas efter den verkliga kostnaden eller med lägre belopp, motsvarande den skäliga kostnaden därför, hade följande synpunkter ansetts böra vara avgörande. Vistelsesamhället vore enligt fattigvårdslagen i princip berättigat att av hemortssamhället få ersättning för sina kostnader för vård enligt 1 §. Denna rätt borde dock i allmänhet icke få leda till att hemortssamhället betungades med kostnader, som icke svarade mot värdet av den lämnade vården. Å andra sidan borde ihågkommas, att vistelsesamhället ofta befunne sig i ett tvångsläge och icke vore i tillfälle att inverka på kostnadsbeloppet. I sådant fall torde enligt nyssnämnda huvudprincip vistelsesamhället böra få full ersättning för de kostnader, samhället haft för fullgörande av sina genom fattigvårdslagen ålagda förpliktelser.

Ur dessa utgångspunkter kunde alltså en lagfäst taxa eller tariff, grundad på en uppskattning av det belopp, varmed i 1 § avsedd vård *skäligen borde kunna* tillhandahållas, i vissa fall vara på sin plats men syntes icke böra tillämpas i andra fall än då det samhälle, som lämnat vården, varit i tillfälle att själv bestämmande inverka på kostnadsbeloppet. Från det område, för vilket en taxa borde bliva gällande, avsöndrades alltså omedelbart ersättning för vård å annan än fattigvårdssamhället tillhörig anstalt eller inrättning; för vård å dylik anstalt hade ju samhället endast att betala den efter fastställda grunder debiterade avgiften och hade icke möjlighet att nedbringa denna kostnad. Motsatt vore förhållandet på en samhällets egen anstalt, där en faktisk kostnad, som överstege det såsom skäligt befunna och i en taxa fastställda kostnadsbeloppet, i allmänhet kunde anses i ena eller andra hänseendet bero på åtgärder eller försummelser från samhället själv eller dess organ.

På dessa grunder skulle man alltså komma till, att en gräns skulle dragas så, att vård å samhällets egen anstalt skulle ersättas efter en fastställd taxa, medan vård å annan anstalt skulle gottgöras med den enligt fastställda grunder debiterade avgiften, i den mån sådan funnes fastslagen, d. v. s. närmast för dagkostnad; dock borde endast utgå avgiften å billigaste avdelning å anstalten — i själva verket torde det för övrigt vara ett typiskt exempel på lyxkostnad, därest fattigvårdssamhället beredde vård å annan än

billigaste avdelning. I denna huvudregel torde emellertid vissa modifikationer böra göras.

Å ena sidan syntes nämligen hänsyn böra tagas till det förhållandet att i ett flertal fall, exempelvis för vård å länslasarett, olika avgifter vore fastställda för patienter, bosatta inom den myndighets verksamhetsområde som administrerade anstalten, och patienter, bosatta utom samma område. Av nyss anförda huvudregel skulle nu följa, att i de fall, då vistelsesamhället berett en person vård mot avgift för s. k. utomlänspatienter, hemortsamhället skulle nödgas betala hela denna avgift. Detta hade ansetts vara olämpligt för de fall, då det utan olägenhet för vistelsesamhället eller den vårdbehövande varit möjligt att för billigare avgift bereda den erforderliga vården å en annan sjukvårdsanstalt, exempelvis därför att vederbörande där fått betala efter taxan för länspatienter. Det undantaget hade därför intagits i lagtexten (51 §), att där erforderlig vård å sjukvårdsanstalt lämpligen kunnat för lägre kostnad än den utbetalta beredas å annan anstalt, ersättningen från hemortssamhället till vistelsesamhället skulle utgå allenast med belopp motsvarande denna lägre kostnad. Ett dylikt undantag hade ansetts vara ägnat att motverka benägenheten att bereda anstaltsvård, utan närmare undersökning, huruvida icke vården lika väl kunnat erhållas på annan anstalt för lägre kostnad. Å andra sidan hade i undantaget ansetts böra ligga, att hänsyn skulle tagas till lämplighetsförhållandena, så att exempelvis icke så dryga kostnader nedlades på den behövandes förflyttning, att de uppvägde den lägre kostnaden på den andra anstalten. Möjligheten att förflytta en patient begränsades för övrigt även av hemsändningsreglerna i 57 §.

Den andra jämkningen i förberörda huvudregel låge däri, att med vård å annan än fattigvårdssamhälle tillhörig anstalt ansetts böra likställas vård å anstalt eller anstaltsavdelning, som tillhörde fattigvårdssamhälle, därest anstalten eller avdelningen vore att hänföra till sjukvårdsinrättning. Anledningen till att detta undantag medtagits hade varit, att i motsatt fall de städer, som hade egna sjukhus, skulle komma i en ogynnsam ställning, i det de för vård av främmande patienter endast skulle få ersättning efter den fastställda taxan, medan andra städer, som placerade patienterna å ett länslasarett, skulle få ersättning efter hela den debiterade avgiften. Viss tvekan torde emellertid kunna råda om huruvida detta undantag borde upptagas. Såsom framginge av det följande, borde nämligen en konsekvens av detsamma bliva, att det bleve gällande även för vård å andra kommunala anstalter, exempelvis å vårdnadssamhället tillhörig anstalt för sinnessjukvård. Därmed kunde möjligen tänkas följa, att någon kommun vid bestämmande av avgifter å dylik anstalt för främmande patienter bleve mindre nogräknad. Korrektivet häremot finge emellertid anses ligga i nyssberörda bestämmelse om den lägre ersättningen för det fall att billigare vård kunnat beredas å annan anstalt, vilket undantag bleve gällande även för detta fall.

Genom nu angivna regler torde man i viss mån tillmötesgå ett av landstingsförbundet i dess förutberörda framställning framhållet önskemål, nämligen att kostnaderna för av fattigvården omhändertagna utomlänspatienter

måtte nedbringas genom stadgande av skyldighet att förflytta patienter till deras hemortssjukhus eller annorledes, samtidigt som man tillgodosåge den av övriga kommunalföreningar uttryckta meningen, att ersättning borde lämnas för hela kostnaden för sjukhusvård.

Det av landstingsförbundet och även annorledes jämväl framhållna önskemålet, att enhetlighet borde åstadkommas mellan de olika landstingens taxor för utomlänspatienter — något som givetvis vore av stor betydelse i nu behandlade hänseenden — torde icke för närvarande vara moget för tillgodoseende och syntes i varje fall icke kunna eller böra lämpligen upptagas i nu förevarande sammanhang.

Jämlikt bestämmelserna i 40—42 §§ bleve det i allmänhet å landstingen, som nu sist ifrågavarande kostnader till sist komme att stanna. Bestämmelser motsvarande de nu återgivna om ersättningsbeloppens beräkning torde alltså böra tillämpas även i förhållandet mellan landsting och primärkommuner, då det gällde för dessa sistnämnda att uttaga ersättning för sjukvårdskostnad. Det torde nämligen vara uppenbart, att det belopp, hemortssamhälle enligt de ifrågasatta reglerna nödgades utgiva, skulle samhället även äga att helt återfå av landstinget.

Regeln om att för vård å sjukvårdsinrättning ersättning för dagkostnad skulle utgå efter den fastställda avgiften torde böra uttryckligen fastställas att gälla även i de fall, då jämlikt 58 § allmän anstalt eller inrättning i fattigvårdsprocess utkrävde ersättning av vistelse- eller hemortssamhälle. I överensstämmelse med vad som yrkats i den av Örebro läns landstings förvaltningsutskott genom länsstyrelsen i Örebro län gjorda framställningen skulle det enligt utkastet alltså icke vidare kunna ifrågakomma att, såsom skett, ersättning för vård å länslasarett utdömdes åt lasarettet med lägre belopp än den av landstinget fastställda vårdavgiften.

För vård å fattigvårdssamhälles anstalt, som ej vore sjukvårdsinrättning, skulle, såsom framgått av vad förut nämnts, enligt utkastet ersättning utgå enligt en av Kungl. Maj:t för varje år fastställd taxa.

I denna del innebure alltså utkastet i viss mening en legalisering av den s. k. kammarrättens taxa. I själva verket innebure en dylik regel snarast en modifikation i det nu enligt 50 § gällande stadgandet, att vård, som lämnats enligt 1 §, skulle i sin helhet av hemortssamhället ersättas. I överensstämmelse härmed hade också i 50 § intagits en erinran om att ersättning för vård enligt 1 § icke skulle utgå helt utan med ett enligt 51 § bestämt belopp.

Under övervägande hade varit, huruvida systemet med ersättning enligt taxa skulle kunna utsträckas till andra slag av vård än de nu nämnda. Fråga hade då närmast varit om utackordering av barn, för vilken vård kammarrätten i viss mån tillämpade taxa — samt vård av äldre personer, som utackorderats eller som vårdades i sitt hem. I nu berörda hänseenden hade emellertid förhållandena ansetts vara så pass växlande icke blott emellan olika orter utan även från fall till fall, att några mera generella regler knappast torde vara lämpliga. Även för dylika slag av vård skulle alltså den allmänna

regel gälla, som i utkastets 51 § 1 mom. 3 stycket införts som supplerande, nämligen att ersättning skulle utgå med det belopp, vartill kostnaden för vården skäligen kunde uppskattas. Då lyxkostnaden genom omformulering av 50 § redan förut uttryckligen avsöndrats från området för ersättningsplikten, komme skälighetsuppskattningen att gälla, huruvida det debiterade beloppet kunde anses rimligt med hänsyn till de däremot svarande prestationerna.

Närmare bestämmelser angående sättet för taxans bestämmande torde böra meddelas av Konungen. Det lämpligaste förfaringssättet därvidlag syntes vara, att länsstyrelserna var för sina kommuner uppgjorde förslag, över vilka kommunerna lämnades tillfälle att yttra sig, varefter länsstyrelserna — eventuellt efter vidtagna modifikationer — insände sina förslag till Kungl. Maj:t, som lämpligen torde böra samråda med socialstyrelsen. Vid taxans bestämmande torde nämligen framför allt hänsyn böra tagas till den gällande dyrortsgrupperingen, men därjämte torde möjlighet böra finnas till jämkningar för kommuner, vilka på grund av särskilt gynnsamma eller särskilt olyckliga förhållanden utan eget förvållande erhållit speciellt låga eller speciellt höga kostnader å sina anstalter. Sedan taxa en gång fastställts för samtliga kommuner, torde det årliga arbetet med jämkningar däri endast bliva av ringa omfattning.

Rörande formuleringen av de i promemorian föreslagna ändringarna i fattigvårdslagen i nu avhandlade del får jag hänvisa till utkastet (se bil. D). I fråga om lagtexten torde följande böra särskilt påpekas.

50 § hade omformulerats i syfte att därav tydligare än för närvarande skulle framgå, att icke all vård, som lämnades åt en person, vilken vore i behov av fattigvård enligt 1 §, skulle ersättas utan endast den vård, som vore att hänföra till erforderlig vård, i den mening detta uttryck tagits i 1 §. Här avskiljdes alltså den s. k. lyxkostnaden; reglerna i 51 § om det belopp, varmed ersättning skulle utgå, innebure följaktligen en inskränkning i rätten till ersättning för vård, som icke vore att hänföra till lyxkostnad. — Till ett nytt 2 mom. hade även överflyttats de nu i 51 § innehållna undantagsbestämmelserna.

I 51 § hade intagits de förut omförmälda reglerna angående det belopp, varmed ersättning skulle i olika fall lämnas.

Yttranden. Ifrågavarande förslag har, i vad angår de delar, som avsågo nedbringande av antalet s. k. beloppstvister, helt tillstyrkts eller lämnats utan erinran av *länsstyrelserna i Gotlands* och *Västernorrlands län* samt *Hallands läns landstings förvaltningsutskott.*

Med vissa erinringar har utkastet i nu förevarande del tillstyrkts av *länsstyrelserna i Stockholms, Södermanlands, Östergötlands, Kronobergs, Kristianstads, Hallands, Örebro, Västmanlands, Kopparbergs, Västerbottens* och *Norrbottens län, Jämtlands läns landstings förvaltningsutskott, Stockholms stads fattigvårdsnämnd* och *Göteborgs stads fattigvårdsstyrelse* samt *svenska landskommunernas förbund* och *svenska stadsförbundet.*

Tvekan har därvid i främsta rummet från ett flertal håll yppats om lämpligheten av det i 51 § 1 mom. av utkastet stadgade undantaget från huvudregeln eller att, där erforderlig vård lämpligen kunnat för lägre kostnad beredas å annan anstalt, ersättningen skulle utgå allenast med belopp, motsvarande denna kostnad. Ett sådant stadgande har ansetts komma att föranleda tvister i betydande utsträckning. Det har därvid särskilt erinrats om, hurusom det ingalunda vore fattigvårdsmyndigheten, som bestämde å vilken anstalt den sjuke skulle intagas, utan detta bestämdes med hänsyn till sjukdomens beskaffenhet av vederbörande läkare. Och ej sällan infunne sig den vårdbehövande fattige själv å anstalten utan att fattigvårdsmyndigheten haft tillfälle att utöva inverkan i avseende å vilken anstalt han skulle uppsöka.

Tvekan på nyss angivna punkt, ävensom vissa andra erinringar mot utkastet, i vad det avsåg, att ersättning för dagkostnad å anstalt i vissa fall skulle utgå efter den för vård å billigaste avdelning å anstalten enligt fastställda grunder gällande avgiften för den vårdade — för vilka erinringar det icke torde vara erforderligt att här närmare redogöra än som framgår av i det följande refererade yttranden — hava föranlett framställande av förslag om att ersättning för vård å anstalt skulle under alla förhållanden utgå enligt en för ändamålet fastställd tariff. Förslag i dylik riktning har framställts av *kammarrätten*, *länsstyrelserna i Jönköpings*, *Kalmar*, *Blekinge*, *Malmöhus*, *Göteborgs och Bohus*, *Älvsborgs* och *Skaraborgs län*, *Gävle fattigvårdsstyrelse*, *svenska landstingsförbundet* samt ett stort antal av de olika *landstingens förvaltningsutskott*.

De skäl, som tala för en sådan ståndpunkt i föreliggande ämne, framgå av kammarrättens den 12 januari 1926 avgivna utlåtande.

Kammarrätten har däri anfört:

»Utfinnandet av rättvisa normer för fastställande av de ersättningsbelopp, som vid fattigvård, lämnad å anstalt, i olika fall skola utgå för dagkostnad, är ett svårlöst spörsmål. Å ena sidan framträder från dem, som lämnat fattigvård, kravet att ersättningen skall i möjligaste mån motsvara den verkliga kostnaden. Å andra sidan äro, där den fordrade ersättningen förmenas överstiga vad som varit oundgängligen nödigt, de ersättningsskyldiga i regel icke villiga att ersätta mera än vad enligt deras uppfattning varit erforderligt. Till de stridiga intressen, som sålunda göras gällande av vederbörande parter, kommer det allmännas behov av enhetliga, i förevarande hänseende städse användbara normer. Rättsutvecklingen på detta speciella område har också strävat att tillgodose detta behov. De synpunkter, som därvid kommit till användning, hava huvudsakligen varit följande.

Då enligt fattigvårdslagen ersättning skall utdömas allenast för det underhåll och den vård, som varit *erforderliga*, gäller det att från den yrkade ersättningen avsöndra vad som belöper på underhåll och vård, som icke varit erforderliga. Kostnad för dylik icke erfoderlig vård kan vara fristående eller ock stå i ett visst samband med kostnad för erforderlig vård. Är vården av onödigt hög kvalitet, ingår i densamma en viss *merkostnad*. Den mot denna merkostnad svarande vård har ansetts icke böra ersättas. Här avsedd merkostnad kan hava uppkommit av olika anledningar, såsom därigenom att anstalt, varå vården beredes, varit ovanligt kostsam i uppförande eller att

å densamma påkostats en särskilt dyrbar utrustning eller att vid anstalten utbetalas alltför höga arbetslöner till där anställd personal eller att personalen är obehövligt stor och så vidare. Bortelimineras sådan merkostnad, återstår vad man kan kalla *normal kostnad.*

Vid bedömandet av vad med normal kostnad skall förstås är vidare att märka att prisförhållandena å den ort, där anstalten är belägen, skola komma i beaktande, således icke ett för hela riket beräknat medelpris.

Den fattigvård, varom här är fråga, kan meddelas antingen å vårdnadssamhällets egen anstalt eller å annan än samhället tillhörig anstalt. I båda fallen kan en merkostnad, i den betydelse här ovan sagts, uppstå. Då vården lämnats å vårdnadssamhällets egen anstalt, som icke är av sjukvårdsinrättnings natur, erlägger samhället ingen avgift. Kostnaden för dylik vård måste således *beräknas.* Spörsmålet om beloppet blir i detta fall skäligen enkelt: allenast den för vården normala kostnaden skall ersättas av vederbörande hemortssamhälle, varemot eventuell merkostnad skall stanna å vårdnadssamhället. Principiellt bör detsamma gälla, om anstalten är en vårdnadssamhället tillhörig sjukvårdsinrättning. I det senare fallet kan visserligen inträffa att samhället till sjukvårdsinrättningen får erlägga en viss avgift, men detta innebär endast att samhället betalar så att säga till sig självt. Den enda reella skillnaden mellan detta fall och det föregående är att den normala kostnaden här i regel är högre.

Har vårdnadssamhället för vården anlitat en anstalt, som ej tillhör samhället, kan detta bero därav att samhället självt icke äger sådan anstalt, varpå den i det föreliggande fallet erforderliga vården kan beredas, eller att samhället av annan anledning finner det lämpligare att anlita annan anstalt än sin egen. Härvid är dock att märka att enligt fattigvårdslagen varje primärkommun är såsom vårdnadssamhälle ansvarig för fattigvården i kommunen. Förhållandena äro emellertid oftast sådana, att primärkommunen icke själv kan lämna den *sjukvård,* varav behov föreligger. Kommunen bereder då i stället merendels vården å anstalt, tillhörig den länskommun (landstingsområde), vari primärkommunen ingår. Om landstinget sedermera i fattigvårdsprocess mot vistelse- eller hemortskommun söker ersättning för sjukhuskostnaden, utdömes ersättning allenast för den kostnad, som anses vara den för vården normala, och merkostnaden får stanna på landstinget. Analogt är förhållandet, om sjukvården lämnats å en staten tillhörig anstalt. Om kommunen i dessa fall lämnat ansvarsförbindelse till anstalten, är denna omständighet utan betydelse i fattigvårdsprocessen. Förhållandena emellan anstaltens principal och den, som lämnat ansvarsförbindelsen, blir nämligen att bedöma enligt civilrättens allmänna regler.

Samma synpunkter göra sig gällande i de fall, då enligt 58 § fattigvårdslagen allmän anstalt eller inrättning utan förmedling av någon kommun åt någon lämnat vård och för densamma söker ersättning av vederbörande fattigvårdssamhälle. Om ett länslasarett, vistelsesamhället och hemortssamhället tillhöra samma län, blir förloppet det att vistelsesamhället förpliktas betala till länslasarettet den normala vårdkostnaden samt erhåller gottgörelse därför av hemortssamhället. Är vården sådan att landstinget är pliktigt att i sista hand ersätta densamma, äger sedan hemortssamhället att efter enahanda norm utfå gottgörelse av landstinget. Är hemortssamhället beläget i annat län än där länslasarettet finnes, blir liksom i förra fallet det landsting, varunder länslasarettet lyder, ansvarigt för merkostnaden. Skulle åter i sådant fall ersättningen utdömas efter den verkliga kostnaden, skulle detta innebära, att merkostnaden komme att i sista hand drabba landstinget i det län, där hemortssamhället är beläget. (Jämför i detta sammanhang Svenska landstingsförbundets framställning den 13 december 1923 till Kungl. Maj:t,

vari, bland annat, yrkats rätt för landstingen att i fråga om vård å 'främmande' anstalt lämna vederbörande kommun ersättning i enlighet med en viss skälig dagavgift.)

Med det betraktelsesätt, varför nu redogjorts, har det för kammarrätten tett sig såsom en nödvändighet att vårdkostnaden bleve beräknad efter enhetliga normer. En lagtillämpning, varigenom kammarrätten på grund av svårigheten att avgöra, varest i det enskilda fallet gränsen borde dragas mellan den 'erforderliga' vård, för vilken ersättning lagligen borde av vederbörande hemortssamhälle utgivas, och den 'merkostnad', för vilken hemortskommunen icke vore ersättningsskyldig, skulle i alla sådana fall, då anstalten icke ägdes av vårdnadssamhället, utdöma de fordrade beloppen, kunde icke synas kammarrätten väl överensstämma med fattigvårdslagstiftningens syfte att begränsa vårdnadskommunens skyldighet att lämna fattigvård och rättighet att för lämnad fattigvård bekomma ersättning av hemortskommunen till den 'nödtorftiga' (enligt 1871 års förordning) eller 'erforderliga' (enligt 1918 års lag) fattigvården. En jämkning och beskärning av för högt tilltagna ersättningsbelopp har därför sedan gammalt plägat vidtagas av kammarrätten, och något tvivel om lagligheten av denna praxis har varken kommit till synes i motiven till 1918 års fattigvårdslag eller förrän på den allra senaste tiden hos de dömande myndigheterna eller eljest yppats. Så länge kammarrätten hade ett fåtal ledamöter och arbetet bedrevs på en eller ett par divisioner, mötte det ingen större svårighet att i beskärningarna av de för höga ersättningskraven bibehålla en viss konsekvens, men allt eftersom ledamöternas och divisionernas antal ökades — för närvarande föredragas fattigvårdsmål av 24 ledamöter, fördelade på 6 divisioner — blevo även nämnda svårigheter större. En omständighet, som i mycket hög grad bidragit till dessa svårigheter, är även upphörandet med ingången av år 1919 av den på lasarettsstadgans bestämmelser grundade rätten till fria sjukhusförmåner å länslasarett för medellös sjuk från annat landstingsområde. Det är för övervinnande av de praktiska svårigheter, varom nu talats, som kammarrättens ledamöter tid efter annan vid gemensam rådplägning överenskommit om vissa prislatituder, inom vilka ersättningarna för olika slag av fattigvård borde hållas, då särskild utredning icke lämnade stöd för fastställande av högre eller lägre ersättningsbelopp. Till belysande av förhållandena i förevarande avseende vill kammarrätten omförmäla att enligt föreliggande uppgifter rörande legosängsavgifter vid lasarett och sjukhus kraven på dagkostnadsersättning växlat i sådan grad att för enahanda slag av vård år 1924 begärts från en sjukvårdsanstalt 1 krona eller 1 krona 25 öre och från en annan 7 kronor och att även de vanliga fattigvårdsanstalternas ersättningskrav varit i hög grad varierande.

Enligt socialdepartementets nu föreliggande förslag skola ersättningsfrågorna lösas efter ett vad man skulle kunna kalla blandat system. I en del fall skulle ersättningsbeloppen, i vad de avse dagkostnad, utgå i enlighet med ett tariffsystem, i en del andra fall åter efter en grund, som i princip upptager den verkliga kostnaden såsom normerande. Såsom korrektiv mot allt för höga ersättningar har uppställts den undantagsbestämmelsen att, där erforderlig vård lämpligen kunnat för lägre kostnad beredas å annan anstalt, ersättning skall utgå allenast med belopp motsvarande denna kostnad. Kammarrätten har icke kunnat undgå finna att just denna bestämmelse, som för visso är nödvändig vid ett system sådant som det nu föreslagna, skulle komma att giva upphov till ett nytt slags beloppstvister, där frågan rör sig icke längre om beloppet i och för sig utan därom huruvida icke vården tilläventyrs kunnat för lägre kostnad lämnas å annan anstalt än den, som anlitats. Följande exempel torde klargöra till vilka konsekvenser denna

bestämmelse kan föra. Ett hemortssamhälle avfordras av ett vårdnadssamhälle betalning för lämnad vård efter 'fastställd avgift' och betalningen erlägges efter denna grund. När hemortssamhället söker att av sitt landsting utfå ersättning, vartill det må vara berättigat, blir med tillämpning av ifrågavarande bestämmelse kravet reducerat och ett lägre belopp utdömt. Den tvist om beloppet, som härvid uppkommer mellan hemortskommunen och landstinget, kan hemortskommunen måhända förebygga genom en tidigare tvist i enahanda avseende med vårdnadssamhället, och det är rimligt att hemortskommunen föredrager den utvägen. Men helt uteslutet är väl icke att hemortskommunen tvistar först med vårdnadssamhället och sedan med landstinget samt att frågan, huruvida vårdkostnaden i det föreliggande fallet utgått med högre belopp än som vederbort, bedömes olika i de särskilda målen, allt efter beskaffenheten av den utredning, som parterna förebragt.

Jämväl den föreslagna bestämmelsen att, då vårdnadsamhället lämnat vård å egen sjukvårdsinrättning, ersättning skall utgå efter fastställd avgift och således i allmänhet med högre belopp än enligt tariffen, kan antagas giva upphov till olika meningar vad med sjukvårdsinrättning menas och därav föranledda processer. I vårdnadssamhällets ekonomiska intresse ligger ju att i möjligaste mån förläna sina fattigvårdsanstalter karaktär av sjukvårdsinrättning för att därigenom utfå den högre ersättningen. I den betalande hemortskommunens intresse ligger åter att få anstalten betraktad såsom icke varande sjukvårdsinrättning. För att förebygga dylika tvister skulle det därför måhända bliva nödvändigt att i lagen intaga föreskrift om att fattigvårdsinrättnings egenskap av sjukvårdsinrättning borde genom tjänsteläkares utlåtande eller på annat sätt visas (jämför 41 §).

Kammarrätten vill vidare framhålla att, om ett vårdnadssamhälle vid vård å egen anstalt skulle erhålla betalning allenast för den normala kostnaden men vid vård å främmande anstalt för den verkliga kostnaden, därav säkerligen skulle följa en tendens hos vårdnadssamhällena att, så snart fråga vore om vård åt icke där hemmahörande personer, söka bereda dem vård å främmande anstalter, något som måste sägas stå i strid mot fattigvårdslagens syfte.

Vid upprättande av taxor till ledning för beräkning av dagkostnad har kammarrätten såsom nämnt plägat använda en viss latitud, så att till exempel dagkostnaden för fattigvård, som icke är hänförlig till sjukvård, satts till 1 krona 50 öre à 2 kronor 50 öre. Vid tillämpning av taxan har sedermera hänsyn tagits till vårdnadssamhällets placering i dyrortsgrupp, men latituden har även lämnat möjlighet att fästa avseende vid förebragt utredning om vårdkostnad. Skall dagkostnaden — i enlighet med förslaget — angivas för varje särskilt fattigvårdssamhälle, lärer kostnaden komma att upptagas med fixt belopp. Härigenom tillgodoses det angivna syftet, nämligen fattigvårdsprocessernas nedbringande, men samtidigt förloras möjligheten att taga hänsyn till förhållandena i det föreliggande fallet. Tillika lärer man få räkna med en benägenhet att göra tariffen normgivande jämväl i det avseendet, att dagkostnad kommer att debiteras i enlighet med tariffen även i fall, då den verkliga kostnaden varit lägre.

Kammarrätten finner otvivelaktigt, att det i socialdepartementets promemoria angivna huvudändamålet med förslaget under 51 § 'att åstadkomma enhetliga och så tydliga regler som möjligt angående storleken av det belopp, som i olika fall skall utgå', på ett vida fullständigare sätt skulle vinnas genom att tariffsystemet erhåller tillämpning å all vård, som meddelas å anstalt, således även beträffande vård som meddelas å sjukvårdsinrättning, och att denna utsträckning av tariffsystemet skulle på ett ojämförligen mera effektivt sätt verka till begränsning av fattigvårdstvisternas antal. Just

inom sjukvårdens område har detta system enligt kammarrättens erfarenhet sin allra största betydelse, och det torde vara vida lättare att beräkna en normal dagkostnad för de jämförelsevis fåtaliga sjukvårdsinrättningarna än för fattigvårdssamhällena, vilkas antal uppgår till omkring 2,500. På dessa skäl och då en uttrycklig legalisering av tariffsystemet synes kammarrätten önskvärd, anser sig kammarrätten böra tillstyrka sådan lagändring, att ersättning för dagkostnad för vård å anstalt förklaras skola utgå enligt tariff, fastställd på sätt i departementets förslag angives.

Mot lagfästande av regeln att ersättning för annan fattigvård än sådan, som lämnats å anstalt, skall utgå med det belopp, vartill kostnaden därför skäligen kan uppskattas, har kammarrätten icke något att erinra.

Om ett tariffsystem, avsett att vara normerande för dagkostnad för all vård å anstalt, kommer till stånd, böra emellertid bestämmelserna därom så avfattas att ersättning för dagkostnad icke må utkrävas enligt tariffen, om den *verkliga* kostnaden varit lägre.

Beträffande den tariff, som kan ifrågakomma, hemställer kammarrätten, huruvida icke densamma utan olägenhet skulle kunna fastställas endast vart tredje eller vart femte år. Med den nu inträdda stabiliteten av penningvärdet synes icke vara behövligt att, som föreslagits, varje år verkställa den för tariffen erforderliga, säkerligen mycket arbetskrävande utredningen.

I fråga om 50 § vill kammarrätten anmärka att, därest i 51 § införas bestämmelser angående ersättningsbeloppen, det icke är behövligt att i 50 § inrymma en sådan bestämmelse, som nu upptagits i utkastets 2 mom. 1 stycket. Vad här utsäges framgår redan av 1 §. I övrigt hemställes att 50 § 1 mom. avfattas i överensstämmelse med nuvarande 50 § allenast med den ändring att orden 'med de undantag' utbytas mot 'i den omfattning'.

Göteborgs och Bohus läns landstings förvaltningsutskott har, med instämmande i viss mån av *länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län*, ifrågasatt, att ersättning för dagkostnad för vård å det egna landstingets sjukvårdsanstalter borde utgå med lägsta avgiften för inomlänspatienter men å främmande anstalter liksom å fattigvårdssamhällen tillhöriga inrättningar enligt en tariff utan annat undantag än som skulle följa av stadgandena i 40 § 2 mom. och 41 § 2 mom. i fattigvårdslagen.

Liksom kammarrätten i sitt nyssnämnda utlåtande erinrat om vissa nackdelar, som skulle vara förenade med ett tariffsystem med fixa belopp, hava även vissa länsstyrelser trots sina tillstyrkanden av tariff för antingen all eller viss anstaltsvård dels erinrat om en del därmed förenade olägenheter dels ock — liksom även kammarrätten — framställt vissa önskemål rörande systemets närmare utformering.

Länsstyrelsen i Östergötlands län har sålunda framhållit, att fastställandet av tariffen komme att ställa ökade krav på länsstyrelserna.

Länsstyrelsen i Malmöhus län har erkänt, att även en tariff kunde leda till orättvisa i visst fall.

Länsstyrelsen i Hallands län har dragit i tvivelsmål, huruvida det vore nödvändigt, att tariffen gjordes så specificerad, att den fastställdes för varje fattigvårdssamhälle i riket. Åtminstone vore det orimligt att besvära Kungl. Maj:t därmed. Länsstyrelsen föreställde sig, att allenast vissa allmänna principer borde fastslås av Kungl. Maj:t och att tariffens mera detaljerade utarbetande kunde uppdragas åt någon central myndighet, exempelvis socialstyrelsen.

Länsstyrelsen i Älvsborgs län liksom även *svenska landstingsförbundet* hava påpekat, att ersättning, som utginge efter tariff, dock skulle utgå efter den lägre avgift, som enligt för anstalten gällande bestämmelser gällde för den vårdade och jämväl för denne erlagts.

Länsstyrelsen i Västmanlands län har ansett »det vara tillfyllest, att i likhet med den praxis, som tillämpats hos kungl. kammarrätten, en enhetlig tariff utarbetas för landet och en liknande tariff för städerna. Möjligen torde därvid för en del smärre städer landskommunernas tariff böra tillämpas».

Västmanlands läns landstings förvaltningsutskott har anfört, att, därest icke landstingen och de städer, som icke deltaga i landsting, kunde förena sig om i huvudsak enahanda patientavgifter för utomlänspatienter, borde det tagas under övervägande att genom lagstiftning reglera landstingens och nyssnämnda städers rätt att uttaga vårdavgift av fattig utomlänspatient.

Beträffande tariffen har utskottet ifrågasatt, om det kunde vara erforderligt att fastställa tariff för varje kommun, en för varje län kunde kanske vara nog.

Länsstyrelsen i Kopparbergs län har ansett, att åtskilliga fördelar skulle vinnas, om tariffen fastställdes för längre perioder än ett år och åtminstone för fem år, i likhet med vad som sker vid indelningen för taxering till inkomst- och förmögenhetsskatt samt bevillning av samtliga orter i riket.

Gävle fattigvårdsstyrelse har uttalat, att en tariff torde endast i rena undantagsfall bli i någon avsevärd grad orättvis, nämligen då vården bleve mer än vanligt dyrbar t. ex. på grund av att särskild vårdare erfordrades. För sådant fall borde emellertid lätt undantag kunna göras.

Svenska stadsförbundet, som uttalat, att utkastet på ett i princip tilltalande sätt sökt undvika svårigheterna med den s. k. kammarrättens taxa, har vidare anfört bland annat följande:

»Tanken att för varje fattigvårdssamhälles anstalter fastställa ett vårdkostnadspris, bestämt med hänsyn till alla faktorer, som inverka på kostnaden, synes onekligen rent teoretiskt tilltalande. Styrelsen befarar emellertid, att ett omsättande i praktiken av denna tanke kommer att visa sig rätt besvärligt. Att redan en gruppering efter dyrorter icke är utan sina svårigheter torde för olika ändamål gjorda dyrortsgrupperingar hava tillräckligt visat. Vida större vanskligheter torde dock vara förknippade med den hänsyn till olika faktorer, departementets utkast synes förutsätta. Hänsyn skulle nämligen tagas till de kommuner, 'vilka på grund av särskilt gynnsamma eller särskilt olyckliga förhållanden utan eget förvållande erhållit speciellt låga eller speciellt höga kostnader å sina anstalter'. För varje landets fattigvårdsanstalt skulle sålunda en grundlig undersökning få vidtagas med avseende såväl å byggnadskostnader som driftskostnader. Där dessa överstege eller understege 'skälig' höjd, gällde det så att undersöka samhällets 'förvållande' till den bristande överensstämmelsen med normalsiffrorna för att bedöma, hur vårdkostnaden borde taxeras. Svårigheter komma säkert att möta, när det gäller att jämföra vårdkostnaderna för olika anstalter, exempelvis sådana med jordbruk och sådana utan. De årliga jämkningarna i de en gång fastställda priserna torde heller icke bliva så sällsynta, som man i promemorian synes förutsätta. Utöver förskjutningarna

i penningvärde och dyrort torde förändringar i anstaltens byggnader eller drift allt som oftast påkalla förändringar i taxan. Då nya anstalter också, särskilt för de närmaste åren, torde tillkomma rätt rikligt, torde detta taxesättande icke påfordra mera vidlyftiga åtgärder endast en gång utan torde vålla besvärligheter tämligen permanent, åtminstone för flera år framåt.

Med hänsyn till ovan antydda svårigheter kunde måhända ifrågasättas att låta sig nöjas med mindre detaljerad taxa, t. ex. länsvis uppställda tariffer. Jämfört med nuvarande förhållanden skulle tariffsystemet ändock medföra en så stor förenkling av processen, att ett fullt individuellt bestämmande för varje anstalt måhända kunde eftersättas för undvikande av en alltför stor apparat.»

I avstyrkande riktning hava uttalat sig *överståthållarämbetet, länsstyrelserna i Värmlands, Gävleborgs* och *Jämtlands län, Kronobergs läns landstings förvaltningsutskott* samt *svenska fattigvårds- och barnavårdsförbundet.*

Överståthållarämbetet har, under åberopande av vad ämbetet i utlåtande den 15 juli 1922 i saken anfört, vidare uttalat, att då det här gällde rättstvister, må vara offentligrättsliga, kommuner emellan, så torde det icke vara med svensk administrativ ordning överensstämmande, att Kungl. Maj:t på förhand dekreterade vilka belopp som skulle utgå. Däremot skulle det vara synnerligen lämpligt, om kammarrätten i början av varje år tillkännagåve vilken taxa den komme att under året följa, därest icke särskilda förhållanden föranledde annat. Därigenom uteslöte man ju icke frångående av taxan i undantagsfall men i allmänhet skulle då vederbörande parter avhålla sig från att tvista och målens antal komme säkerligen att minskas. Kunde då kammarrätten fastställa vissa principer i de fall, som berörts i motiveringen till denna avdelning, så vore detta naturligen ännu bättre och därest detta icke kunde ske, så kunde tilläventyrs vederbörande tjänsteman i departementet utgiva ett kortfattat och lättfattligt kompendium i de berörda frågorna, därest man vore viss om deras överensstämmelse med gällande lag.

Länsstyrelsen i Värmlands län har funnit de i nu förevarande avseende föreslagna åtgärderna träffa endast en jämförelsevis mindre del av ifrågavarande mål, i följd varav dessa åtgärder, även om de i sin mån kunde förväntas verka återhållande på uppkomsten av tvister av hithörande beskaffenhet, icke kunde antagas medföra någon mera avsevärd minskning i fattigvårdsmålens antal. Vad som i nämnda hänseende kunde vinnas torde därjämte i väsentlig grad förringas genom det säkerligen mycket omfattande arbete med upprättande av kostnadstaxor, som komme att påvila vederbörande kommunala myndigheter, länsstyrelser och Kungl. Maj:t.

Länsstyrelsen i Gävleborgs län har förklarat sig icke kunna tillstyrka bestämmelserna i 51 § i lagutkastet angående bestämmande av det belopp, varmed ersättning för olika slag av vård skulle utgå, detta framför allt beroende på att ersättningsbeloppens storlek för vård å annan än fattigvårdssamhälle tillhörig, ej till sjukvårdsinrättning hänförlig anstalt enligt förslaget skulle vara obegränsad. Dit vore bland andra att hänföra länslasarett, större städers sjukvårdsinrättningar och mer eller mindre enskilda inrättningar. Länsstyrelsen, som ansåge det i varje fall olämpligt att enskilda anstalters

taxor finge vara bestämmande, hyste tillika farhåga för att respektive landsting och kommuner komme att sätta avgifterna för utomlänspatienter oskäligt höga för att därigenom skydda sig själva. Endast under den förutsättningen att enhetlighet åstadkommes mellan de olika landstingens taxor, torde de föreslagna bestämmelserna beträffande länslasarett kunna godtagas. Tillika torde bestämmelsen om att vederbörande anstalts taxa ej skulle tillämpas, därest erforderlig vård lämpligen kunnat beredas å annan anstalt, ofta leda till i många fall svårlösta tvister. Vad beträffade tariff för fattigvårdssamhälles anstalter skulle sådan tariff enligt förslaget fastställas av konungen för *varje* fattigvårdssamhälle, därvid enligt den vid lagutkastet fogade promemoria hänsyn skulle tagas framför allt till den gällande dyrortsgrupperingen, men med möjlighet till jämkningar för kommuner, vilka på grund av särskilt gynnsamma eller särskilt olyckliga förhållanden utan eget förvållande erhållit speciellt låga eller speciellt höga kostnader å sina anstalter. Länsstyrelsen hölle före, att det torde komma att visa sig synnerligen svårt att rättvisligen fastställa tariff för *varje* samhälle enligt nyss angivna grunder; och borde sålunda, därest tariff skulle införas, en enhetlig sådan för all anstaltsvård med jämkningar enligt gällande dyrortsgruppering och olika slags anstaltsvård fastställas. Mjukare och smidigare syntes dock vara att fortfarande såsom hittills beloppets skälighet prövades i varje särskilt fall och att därvid den i praxis under några år tillämpade s. k. »kammarrättens taxa» för bedömande av storleken av skäligt belopp för olika slag av vård fortfarande komme till användning men ej till ovillkorlig efterrättelse. Tillbörlig hänsyn borde sålunda kunna tagas till speciella undantagsfall, då vården varit av särskilt dyrbar beskaffenhet. Denna taxa borde årligen i god tid före årets början av kammarrätten angivas och därefter genom länsstyrelsens försorg utsändas till samtliga fattigvårdsstyrelser och länslasarett m. fl.

Länsstyrelsen i Jämtlands län har i förevarande del uttalat sig på följande sätt:

»Beträffande de föreslagna åtgärderna för att minska de s. k. beloppstvisterna torde det vara uppenbart, att den av kammarrätten hittills tillämpade metoden att använda fixerade taxor icke bidragit till att nedbringa processernas antal. Det lärer tvärtom vara så, att en fattigvårdsordförande, som måst för sitt samhälle göra en viss utgift för vård av en i annan kommun hemmahörande person, icke anser sig kunna nöja sig med ett erbjudande om ersättning med lägre belopp än vistelsekommunens egen självkostnad, även om erbjudandet kunnat stödja sig på kammarrättspredjudikat. Det ligger i sakens natur, att det omedelbara rättsmedvetandet måste säga sig, att den utgift kommunen gjort för en annan kommuns räkning för att bereda den senares medlem en nödtorftig vård, skall ersättas med det verkliga beloppet och icke med ett av ett centralt ämbetsverk uppfunnet belopp.

Såsom också antydes i promemorian, torde man få anse, att genom kammarrättens anmärkta praxis en förskjutning ägt rum från de principer, varå fattigvårdslagen vilar. Den nödställde har rätt till fattigvård enligt 1 §, och enligt 23 § har han att med sitt anspråk å fattigvård vända sig till vistelsesamhället. Då emellertid sistnämnda samhälle har rätt till ersättning av

hemortssamhället, synes däri ofrånkomligt ligga, att det är den verkliga kostnaden som skall ersättas, såvida denna icke är oskälig. Då i promemorian säges att hemortskommunen icke får betungas med 'kostnader som icke svara mot värdet av den lämnade vården', synes detta knappast vara riktigt, om man därmed menar värdet av förmånerna i hemortssamhället. Om t. ex. en arbetare från en av Västergötlands billiga socknar erhåller fattigvård i en av Jämtlands läns skogskommuner, där levnadskostnaderna äro mycket höga, bör vistelsekommunen få full ersättning för sina utlägg, i den mån prestationerna hålla sig inom den i 1 och 51 §§ angivna ramen, och omvänt. Efter Eders Kungl. Maj:ts Befallningshavandes uppfattning är således fattigvårdslagens tanke, att den verkliga kostnaden skall ersättas primärkommunerna emellan inom nämnda gränser och så vitt icke oskälig kostnad använts. Denna tanke bör också genomföras, men detta kan icke ske med tillämpning av taxesystemet.

Den hittillsvarande praxis har även i förhållandet emellan hemortskommun och landsting medfört ett egendomligt resultat. Om t. ex. en fattig erhåller vård å ett jubileumssanatorium, lär hemortskommunen få erlägga avgift med det av sanatoriet debiterade beloppet, men erhåller vid begäran om ersättning från landstinget enligt 41 § gottgörelse allenast efter den av kammarrätten fastställda taxan, vilken tidvis med flera kronor pr dag understigit den debiterade dagavgiften. Skillnadsbeloppet kommer att drabba hemortskommunen definitivt i uppenbar strid mot 41 §. Däremot har åtminstone i Jämtlands län tillämpats den regeln att om hemortskommun till lasarettsdirektion betalat den av landstinget fastställda dagavgiften, kommunen på grund av 42 § erhållit gottgörelse från landstinget med hela det erlagda beloppet, även då detta överstigit taxan. Två lagrum med enahanda innehåll hava således kommit att tillämpas på motsatt sätt.

Om man tror, att taxorna behöva bibehållas för likvideringen mellan primärkommunerna, därför att vistelsekommunen eljest skulle kunna slösa med utgifter på hemortskommunens bekostnad, kan häremot med skäl invändas, att det icke torde finnas någon som helst benägenhet hos fattigvårdsstyrelserna att för främlingar, som äro vårdbehövande, göra större utlägg än de alldeles nödvändiga utgifterna. Snarare kan man antaga, att det finnes en viss tendens till njugghet under påverkan av allt det besvär och det dröjsmål, som dylika utgifter förorsaka vistelsekommunen, innan ersättning erhålles från hemortskommunen. Någon farhåga att främmande understödstagare skulle få dyrbarare vård än kommunens egna behöver således icke hysas. Så vitt det är fråga om vistelse på kommunens egna anstalter, — för detta fall är det ju förslaget avser att taxorna skulle bibehållas — torde det således icke vara någon risk att godtaga en styrkt uppgift om kommunens dagkostnad på anstalten såsom bevis om verklig kostnad. Om det anses nödigt, kan man ju föreskriva, att samtidigt med anmaningen den ersättningssökande kommunen skall avlämna jämväl styrkt utdrag av fattigvårdsräkenskapen, utvisande dagkostnaden för sådan vård å samhällets anstalt av dess egna understödstagare, som svarar mot den vård, varför ersättning sökes. Enligt Eders Kungl. Maj:ts Befallningshavandes uppfattning bör således, med helt övergivande av taxesystemet, i lagen tydligt utsägas, att vistelsekommunen skall av hemortskommunen erhålla ersättning för sina verkliga kostnader enligt 1 och 51 §§, i den mån desamma icke visas vara oskäliga.

För så vitt man i promemorian har varit inne på den tanken att använda begränsningen av ersättningsbeloppen medelst taxor såsom något slags korrektiv mot dyra eller opraktiska anordningar av fattigvården i vistelsekommunerna, torde häremot böra invändas, att ett korrektiv av sådant slag

är föga lämpligt. Förbättringar i fattigvårdens organisation måste sökas genom praktiska anvisningar från tillsynsmyndigheterna.

Då förslaget bibehållit och till och med utvecklar taxesystemet i visst avseende, torde man väsentligt hava underskattat svårigheterna med att uppgöra taxor för rikets 2,519 kommuner. Det primära arbetet med upprättandet av taxorna skulle bliva synnerligen betungande, och det oaktat komme resultatet oundvikligen att bliva bristfälligt och osäkert och ständigt göras till föremål för ändringsförsök. Den i avseende å lönerna gällande dyrortsgrupperingen kan icke tjäna till direkt ledning för taxorna, då en av de för dyrortsgrupperingen viktigaste faktorerna, nämligen beskattningen, icke bör komma i betraktande vid upprättandet av taxan. Det måste fasthållas, att en fattigvårdsstyrelse anser sig berättigad att få ersättning för sina egna utgifter. Taxorna komma därför icke att förhindra processerna, ehuru de möjligen kunna underlätta avgörandet, men enligt Eders Kungl. Maj:ts Befallningshavandes uppfattning svarar icke denna lättnad ens mot arbetet med åstadkommandet av taxorna.

— —

Med Eders Kungl. Maj:ts Befallningshavandes här ovan framförda anmärkning mot bibehållande av taxesystemet i vissa avseenden sammanhänger, att Eders Kungl. Maj:ts Befallningshavande jämväl måste rikta en invändning mot det i 51 § föreslagna undantaget från ersättning för vård efter den för den vårdade gällande billigaste avgiften i det fall att erforderlig vård lämpligen kunnat beredas för lägre kostnad å annan anstalt. Även detta förslag skulle helt visst öka obenägenheten hos fattigvårdsstyrelserna att sörja för ordentlig anstaltsvård och framkalla processer angående frågor om förflyttnings lämplighet. Förslaget skulle sannolikt också föranleda stridigheter med lasarettsläkarna, om dessa ansåges icke vara så benägna att evakuera främmande patienter, som landstingens eller primärkommunernas ekonomiska intresse enligt den föreslagna bestämmelsen skulle kräva. Förslaget har särskilt praktisk betydelse för ett sådant län som Jämtlands, där årligen ett stort antal utomlänsarbetare taga anställning vid skogsdrivningar och flottningar. Om dessa förflyttas, t. ex. vid olycksfall, till sitt hemortslasarett, avlägsnas de från platsen för sin arbetsanställning längre än vad eljest skulle behöva ske.

Även i denna del anser Eders Kungl. Maj:ts Befallningshavande således, att hela den verkliga kostnaden, i den mån den icke visas vara onödig, skall ersättas. Den merutgift, som tilläventyrs härigenom kan uppkomma för vissa hemortslandsting, får anses vara av underordnad betydelse i jämförelse med svårigheterna med avseende å vården och de ökade stridigheter förslaget skulle föra med sig. Frågan om utjämning mellan landstingen inbördes lärer, såsom i promemorian påpekas, icke böra behandlas i detta sammanhang.»

Kronobergs läns landstings förvaltningsutskott, som funnit det opåkallat, att den i 51 § föreslagna tariffen årligen fastställes för varje särskild kommun, har funnit det tveksamt, huruvida den föreslagna officiella taxan skulle kunna åvägabringa bättre ordning än som utan lagstiftningsåtgärder vunnits genom kännedom om kammarrättens taxa.

Svenska fattigvårds- och barnavårdsförbundet har i nu avhandlade del gjort bland annat följande uttalande:

»Förbundet vågar betvivla, att fattigvårdssamhällen i större utsträckning framställt anspråk, som medvetet äro högre än att de motsvara de verkliga kostnaderna. Om man — på sätt som sker i det remitterade förslaget —

erkänner det berättigade i fattigvårdssamhällenas anspråk på full ersättning för sina kostnader för vård å sjukvårdsinrättningar, synes det förbundet svårt att i fråga om annan vård tillämpa en annan princip, enligt vilken ersättning blott skall utgå högst med ett visst, på förhand fastställt belopp.

Mot förslaget härom tala även skäl av mera praktisk natur. Enligt förslaget skulle en taxa fastställas för vart och ett av rikets fattigvårdssamhällen. Ett betydande antal av dessa skulle emellertid säkerligen icke bliva i behov av en sådan taxa, varigenom således onödigt besvär skulle åsamkas myndigheterna vid fastställandet av taxan. De mål, som nu röra ersättningsbelopp, skulle visserligen enligt förslagets syfte försvinna — dock ej helt, ty vissa mål rörande kostnader för vård å sjukvårdsinrättning kunde fortfarande uppkomma — men i stället skulle myndigheterna betungas, måhända i en omfattning som fullt ut motsvarade antalet av nämnda fattigvårdsmål, med utredningar för taxans fastställande. Därtill kommer, att det belopp, som taxan komme att fastslå såsom maximibelopp, med all säkerhet även bleve minimibelopp, under det att, om någon taxa ej funnes, många fattigvårdssamhällen säkerligen skulle nöja sig med lägre belopp än som stipulerades i taxan. För övrigt skulle säkerligen mången gång tillvaron av en taxa, som vore ovillkorligt bindande för ersättningsbeloppets storlek, verka synnerligen orättvist. Det torde ej kunna komma i fråga, att taxan kommer att innehålla särskilda bestämmelser för varje särskild kategori av vårdbehövande. Taxan innehåller t. ex. att vård å A sockens ålderdomshem skall ersättas med 2 kronor för dag. Det händer, att en person inom socknen hastigt blir sinnessjuk och måste under några dagar provisoriskt vårdas å ålderdomshemmet, dock icke å särskild avdelning, som kan hänföras till sjukvårdsinrättning. Då personen ifråga är våldsam, måste vaktare anlitas både dag och natt. Ehuru kostnaden i sådant fall givetvis betydligt överstiger 2 kronor för dag, skulle dock icke högre ersättning kunna påräknas av hemortskommunen. I sådant fall skulle säkerligen icke kammarrätten under nuvarande förhållanden tillämpa den för de regelmässiga fallen av kammarrätten upprättade taxan, men om taxan, såsom föreslås, bleve bestämd av Kungl. Maj:t, bleve densamma ovillkorligt bindande. Man kan ej heller gärna tänka sig, att tariffen kan noga anpassas efter vårdförhållandena i varje särskilt samhälle. Det kan sålunda befaras, att ett samhälle, där underhållet för de fattiga vore mindre tillfredsställande, skulle ifråga om ersättning för fattigvård bliva helt eller i det närmaste likställt med ett närbeläget samhälle med god fattigvård. Även andra olägenheter kunna tänkas.

Den i 51 § av utkastet intagna bestämmelsen, att, där erforderlig vård lämpligen kunnat för lägre kostnad beredas å annan anstalt, ersättning skall utgå allenast med belopp, motsvarande denna kostnad, synes förbundet ägnad att framkalla nya tvister, tvister av en art, som nu torde vara mycket ovanliga och som, såvitt känt är, icke leda till att ersättningsbeloppet nedbringas. — Det av landstingsförbundet framhållna önskemålet om stadgande av skyldighet att förflytta patienter 'till deras hemorts sjukhus eller annorledes', vilket önskemål ifrågavarande stadgande angives avse att i viss mån tillmötesgå, synes enligt förbundets mening böra, om och i den mån så prövas böra ske, tillmötesgås genom en ändring i 57 § i fattigvårdslagen, att hemsändning får äga rum icke blott till hemorten utan även, givetvis under betryggande garantier, till av hemortskommunen bestämt sjukhus. — Det torde även kunna befaras, att innehållet i 51 § kommer att föranleda tvister om vad som menas med sjukvårdsinrättning. Då taxan icke är ett fattigvårdssamhälle till behag, kan samhället genom att å sitt ålderdomshem ordna en avdelning, som man försöker giva karaktär av sjukvårdsinrättning, söka bereda sig möjlighet att själv få bestämma ersättningens storlek.

Förslaget berör för övrigt icke alls ersättningen för utackorderingskostnader, varom ofta, särskilt då det gäller utackordering av barn, tvist torde förekomma.

Av det sagda torde framgå, att förbundet för sin del icke kan tillstyrka bestämmelserna om en taxa och i samband därmed föreslagna ändringar i fattigvårdslagen. Ur många synpunkter skulle det enligt förbundets mening tvärt om vara lämpligt med ett stadgande om att fattigvårdskostnad skall ersättas med sitt verkliga belopp. Det står emellertid klart för förbundet, att ett sådant uttryckligt stadgande — även om det läte sig tekniskt genomföras, något som det icke tillkommer förbundet att avgöra — ganska lätt kunde få verkningar, som sträckte sig längre än avsett och önskvärt vore. Med en sådan bestämmelse bleve det nämligen t. ex. möjligt för en fattigvårdsstyrelse, som icke vore hemortskommun, att utackordera en person till vilket kostnadsbelopp som helst och uttaga ersättning härför hos hemortskommunen, vilken, i de fall då hemsändning icke får förekomma, skulle sakna utväg att inverka på kostnaderna; varförutom enligt förbundets mening fattigvårdslagen icke bör så avfattas, att hemsändning framtvingas i alla fall, där sådan lagligen får äga rum. Om däremot fattigvårdslagens nuvarande bestämmelser på ifrågavarande område bibehållas, blir det — såsom förbundet fattar dessa bestämmelser — möjligt för de dömande myndigheterna att nedsätta det kostnadsbelopp, som hemortskommunen har att erlägga, icke blott när sökanden icke kan visa, att kostnaden uppgått till det sökta beloppet, utan även när detta är uppenbarligen oskäligt eller uppenbarligen utgör ersättning för vård av sådan natur, att den icke kan rubriceras såsom ersättningsbar fattigvård.

Det synes ock förbundet önskligt, att någonting åtgöres för att för framtiden förhindra tillämpningen av den för närvarande av kammarrätten tillämpade taxan. Förbundet vågar ifrågasätta, om icke så lämpligen kunde ske genom ett uttalande i den proposition till riksdagen, som kommer att avgivas med förslag till vissa andra nu ifrågasatta ändringar i fattigvårdslagen, rörande innebörden av fattigvårdslagens bestämmelser på nu ifrågavarande område. Bleve ett sådant uttalande biträtt av riksdagen, måste det ju förutsättas, att detsamma bleve för framtiden vägledande vid tolkningen av nämnda bestämmelser.»

Nytt förslag. Med hänsyn till de svårigheter, som, enligt vad av förestående redogörelse framgår, möta såväl vid genomförandet av de i utkastet angivna riktlinjerna som vid anordnandet av ett tariffsystem vid all anstaltsvård, har det ansetts böra tagas i övervägande, om icke en tredje utväg till frågans lösning kunde givas. I anledning därav har, efter inom departementet verkställd utredning av frågan, ett nytt förslag i ämnet utarbetats, över vilket förslag, som innefattats i en promemoria med tillhörande lagtext, utlåtande avgivits av kammarrätten den 5 februari 1926 och av medicinalstyrelsen.

I nämnda promemoria erinrades till en början därom, att *fattigvårdslagstiftningskommittén* i sitt förslag till fattigvårdslag i 42 § föreslog, att för fattiga sjuka, som vore intagna å länslasarett eller av landsting underhållen sjukstuga eller å annan, med länslasarett likställd sjukvårdsinrättning, avgift finge uttagas av fattigvårdssamhälle allenast efter det lägsta belopp, som bestämts för å anstalten intagna patienters vård. I sammanhang därmed föreslog kommittén borttagande ur § 5 mom. 2 lasarettsstadgan av den där då före-

fintliga bestämmelsen, att medellösa, inom landstingsområdet insjuknade personer, som tillhörde annat landstingsområde, skulle å länslasarett njuta underhåll och övriga sjukhusförmåner kostnadsfritt.

Stockholms stads fattigvårdsnämnd, som bland andra hördes över fattigvårdslagstiftningskommitténs förslag, ansåg sig icke böra motsätta sig den föreslagna bestämmelsen i 42 § fattigvårdslagen, att avgift av fattigvårdssamhälle ej finge uttagas till högre belopp än den lägsta avgift, som bestämts för å länslasarett eller därmed likställd sjukvårdsinrättning intagna patienters vård, då man därigenom vunne, att en tvist om avgiftens storlek förhindrades; nämnden anmärkte dock, att med en dylik bestämmelse, vad Stockholm anginge, ofta komme att inträffa, att full ersättning för främmande fattigas vård å kommunens sjukhus icke erhölles. Fattigvårdsnämnden tillstyrkte även borttagande av berörda bestämmelse i § 5 i lasarettsstadgan.

Länsstyrelsen i Jönköpings län ansåg kommitténs förslag i 42 § fattigvårdslagen och den föreslagna ändringen i § 5 lasarettsstadgan vara önskvärda.

Kammarrätten ifrågasatte, om icke landstingens övertagande av ansvaret för de kostnader, som avsåges i 42 § av kommitténs förslag, borde komma under övervägande. Den särställning, som enligt § 5 lasarettsstadgan tillkomme medellösa, inom landstingsområdet insjuknade personer, vilka tillhörde annat landstingsområde, komme då även att upphöra.

Länsstyrelsen i Gotlands län ansåg tillräckliga skäl ej vara förebragta för den föreslagna ändringen i § 5 lasarettsstadgan, vilken ändring helt säkert komme att öka fattigvårdsprocessernas antal.

Direktionerna för länslasaretten tillstyrkte i allmänhet såväl 42 § som ifrågavarande ändring i lasarettsstadgan.

Medicinalstyrelsens yttrande innehöll, att direktionerna för länslasaretten med några få undantag tillstyrkt förslaget till ändringar i lasarettsstadgan, och medicinalstyrelsen sade sig för sin del ingenting hava att invända däremot.

Det förslag, som på vederbörande departementschefs hemställan förelades riksdagen, anslöt sig till den av kammarrätten angivna tankegången. Förslaget antogs av riksdagen. Enligt nu gällande bestämmelse i 42 § fattigvårdslagen äger sålunda hemortssamhälle under vissa i 40 § 1 mom. angivna förutsättningar utfå gottgörelse av landsting för den vårdavgift, som utgivits för vård av fattig å länslasarett eller av landsting underhållen sjukstuga eller å annan, med länslasarett likställd, sjukvårdsinrättning.

I promemorian anfördes därefter i huvudsak följande.

Det ville synas, som om fattigvårdslagstiftningskommitténs förslag om att länslasarett och därmed likställda sjukvårdsinrättningar icke skulle äga att av fattigvårdssamhälle uppbära högre ersättning för vård av fattig sjuk än efter lägsta belopp, som krävdes för vård därstädes — vilket belopp i regel torde vara det, som krävdes av patienter, tillhörande landstingsområdet i fråga, s. k. inomlänspatienter — skulle innefatta en lämplig utgångspunkt för

frågans lösning. Såsom en given konsekvens av en dylik bestämmelse följde, att vistelsesamhälle, om detta och icke hemortssamhället i första hand krävts av sjukvårdsinrättningen, icke kunde få mera betalt än denna av hemortssamhället. Därmed borde, ville det synas, de nu så talrika tvisterna om storleken av dagavgiften för vård å dylika sjukvårdsinrättningar vara bragta ur världen.

Mot en sådan bestämmelse kunde givetvis erinras, att principiellt full ersättning för enligt 1 § fattigvårdslagen meddelad vård skall lämnas av hemortssamhället till den, som i första hand bekostat vården.

Man borde dock komma ihåg, att före tillkomsten av 1918 års fattigvårdslag vården å länslasarett var kostnadsfri för fattiga s. k. utomlänspatienter, vadan det alltså vore tydligt, att nämnda princip, som legat till grund även för 1871 års fattigvårdsförordning, då icke varit konsekvent genomförd. Visserligen borttogs sagda bestämmelse i sammanhang med utfärdandet av 1918 års fattigvårdslag, men att skälen därför icke jämväl talade emot en sådan bestämmelse som den nu ifrågasatta — enligt vilken sjukvårdsinrättningen och således i själva verket i regel vistelsekommunens landsting skulle drabbas av en del av kostnaden för vården av fattiga s. k. utomlänspatienter — framginge redan därav, att fattigvårdslagstiftningskommittén ansett sig kunna föreslå såväl ovanberörda stadgande i 42 § fattigvårdslagen som förutberörda ändring i § 5 lasarettsstadgan (se propositionen nr 135 år 1918 sid. 232 o. f.).

Såsom nyss vore antytt skulle en dylik bestämmelse leda därtill, att vistelsekommunens landsting, i den mån den lägsta avgiften för vård å länslasarettet understege den verkliga kostnaden, skulle drabbas av en del av vårdkostnaden. Att den konsekvensen observerades vid förarbetena till 1918 års fattigvårdslag framginge otvetydigt av förut refererade yttrande av Stockholms stads fattigvårdsnämnd. Det vore emellertid att märka, att i trots av berörda konsekvens ej mindre fattigvårdsnämnden än även direktionerna för länslasaretten i allmänhet tillstyrkte kommitténs förslag i 42 §. Det förtjänade även påpekas, att enligt nu tillämpad praxis landstinget i det län, vartill vistelsekommunen hörde, träffades av en viss — av kammarrätten såsom merkostnad betecknad — kostnad, nämligen i den mån den för utomlänspatienter fordrade avgiften överstege det belopp, som utdömdes enligt den s. k. kammarrättens taxa. Detsamma vore även förhållandet, om och i den mån den fordrade avgiften understege den verkliga kostnaden.

Vid genomförandet av 1918 års lagstiftning utbyttes det av kommittén i 42 § föreslagna stadgandet mot den där nu intagna bestämmelsen. Det förelåge givetvis icke någon avsikt att förorda ett upphävande av den nu gällande 42 §, även om kommitténs förslag i denna del upptoges. Dessa bestämmelser uteslöte nämligen ingalunda varandra.

För att tydligt utmärka, att länslasarett och därmed likställda sjukvårdsinrättningar icke ägde att av fattigvårdssamhälle påfordra ansvarsförbindelse — på grund varav talan skulle kunna anhängiggöras vid allmän domstol — lydande å högre belopp än det, varför fattigvårdssamhället enligt fattigvårds-

lagen svarade, syntes stadgande därom böra intagas i lasarettsstadgan och andra vederbörliga författningar.

För att i ännu vidsträcktare grad nå det syfte, som på en viss punkt skulle hava vunnits med kommitténs berörda förslag, eller nedbringande av antalet av de processer, där tvisten rörde sig om beloppet, kunde det ifrågasättas, om icke bestämmelsen kunde få en vidare omfattning eller så att den komme att gälla, enligt 58 §, alla där avsedda allmänna anstalter och inrättningar, och vid tvister mellan fattigvårdssamhällen eller mellan dessa och landsting eller staten eller enskilda försörjningspliktiga alla sådana sjukvårdsinrättningar, även kommunala samt mer eller mindre enskilda, som avsåges i 40, 41, 42 eller 58 §.

Å alla dessa slag av inrättningar torde avgifter för olika grupper av vårdbehövande fastställas, därvid — bortsett från de mer eller mindre enskilda anstalterna, vilka enligt sakens natur endast undantagsvis anlitades av fattigvården — hänsyn i regel särskilt torde tagas till om vederbörande ägde hemortsrätt eller icke inom det landstingsområde eller den kommun, dit sjukvårdsinrättningen i fråga hörde. Vore endast en avgift, lika för alla, fastställd, skulle ersättning fattigvårdssamhällen emellan utgå efter denna. Någon risk för att den lägsta avgiften eller, om det endast vore en avgift, denna å anstalter, som överhuvudtaget anlitades av fattigvården, skulle sättas oskäligt hög, torde knappast förefinnas. För den händelse, att icke någon viss avgift skulle finnas fastställd, syntes böra föreskrivas, att ersättning skulle utgå efter skälighetsprövning. Beträffande avgiften å sådan vid fattigvårdsanstalt anordnad särskild avdelning, som avsåges i 41 § 2 mom. andra stycket fattigvårdslagen, skulle givetvis gälla detsamma som i fråga om avgift å anstalt, som avsåges i 31 § fattigvårdslagen, i fråga om vilka följande bestämmelser vore avsedda att gälla.

Tvister förekomme emellertid även om dagkostnad vid den vård, som meddelades å ålderdomshem och liknande i 31 § fattigvårdslagen angivna kommunala anstalter, särskilt de större städernas. I den mån viss avgift för olika grupper av vårdbehövande där fastställdes, borde den lägsta avgiften även där kunna vara den, som skulle gäldas av främmande fattigvårdssamhälle, landsting, staten och enskilda försörjningspliktiga. Enär emellertid här icke alltid funnes samma garantier mot att oskäliga dagavgifter kunde fastställas, torde bestämmelsen icke kunna göras obligatorisk, utan syntes den möjligheten böra lämnas öppen för den dömande myndigheten att, om efter av motparten gjord invändning den fastställda lägsta avgiften befunnes vara oskälig, nedsätta densamma. Det kunde emellertid antagas, att den lägsta avgiften i regel icke sattes oskäligt hög. Om olika avgifter fastställts, torde nämligen i regel den lägsta avgiften vara avsedd för sådana understödstagare, mot vilka fattigvårdssamhällena brukade visa den minsta stränghet, eller sådana, som ägde hemortsrätt inom kommunen, att användas vid krav mot dem själva eller för dem försörjningspliktiga personer. Skulle den kommunala myndigheten fastställa en avgift, lika för alla, och denna avgift av hemortskommunen anses för hög, skulle sistnämnda kommun äga möjlighet att få

avgiften prövad av vederbörande myndighet, som då skulle bestämma beloppet efter skälighetsprövning. När, såsom torde vara regel å landskommunernas ålderdomshem, någon avgift icke fastställts, borde jämväl ersättningen utgå efter skälighetsprövning.

I fråga om de grunder, efter vilka i det föregående berörda skälighetsprövning skulle ske, kunde anmärkas, att densamma syntes böra ske efter hittills av kammarrätten tillämpade grunder, sådana de utvecklats i kammarrättens utlåtande över utkastet, varvid förutsattes, att t. ex. den vårdkostnad, som hade sin grund däri, att anstalt, varå vården bereddes, varit ovanligt kostsam i uppförande, icke hänfördes till merkostnad, om anläggningens dyrbarhet berodde på att anstalten byggdes under särskilt dyr tid, men däremot om den berodde på att anstalten byggts på ett oekonomiskt sätt. Det skulle således icke vara den faktiskt lämnade vården, som skulle ersättas vare sig med den verkliga kostnaden eller med ett såsom skäligt ansett belopp, utan ersättningen skulle utgå med det belopp, som prövades vara *skäligt för erforderlig vård.*

Kammarrätten hade i sitt nyssnämnda utlåtande framhållit önskvärdheten av en legalisering av tariffsystemet. Man kunde hava vilken mening man ville om den nu av länsstyrelserna och kammarrätten tillämpade skälighetsprövningen, så torde det ur nyss angivna synpunkt om önskvärdheten av en legalisering av tariffsystemet vara tillräckligt, att i lagen uttryckligen angåves, att och när en skälighetsprövning skulle äga rum. Givetvis bleve kammarrätten då oförhindrad att uppdraga vissa normer att följas vid en sådan skälighetsprövning, vilket i sin yttersta konsekvens — om så visade sig behövligt — ledde till ett tariffsystem för det slag av vård, där skälighetsprövning finge förekomma.

Det vore sedan en lämplighetsfråga, om den tariff, som kunde komma att erfordras, skulle uppgöras av kammarrätten såsom högsta dömande myndighet eller, såsom i utkastet föreslagits, av Kungl. Maj:t eller eventuellt av annan myndighet. Svaret på den frågan torde vara beroende på i vilken utsträckning det kunde förväntas uppstå sådana processer, där skälighetsprövning finge förekomma. Om, såsom antagligt vore, dessa till och med bleve färre till antalet än de, som förekommo före tillkomsten av 1918 års fattigvårdslag, då väl den kostnadsfria sjukvården för fattiga utomlänspatienter fanns, men ersättningen för all annan fattigvård bedömdes efter skälighetsprövning, syntes det vara tillräckligt att lägga denna prövning i de dömande myndigheternas hand oberoende av utav annan myndighet fastställd tariff.

Mot bestämmelser av nu angiven art kunde invändas, att genom desamma fattigvårdstungan till en viss grad skulle överflyttas från det samhälle, hemortssamhället, på vilket detsamma enligt fattigvårdslagen skulle vila, till det mer eller mindre tillfälliga vistelsesamhället.

Det vore visserligen sant, att enligt fattigvårdslagen kostnaden för den erforderliga fattigvården skulle bäras av hemortskommunen. Detta kunde emellertid knappast anses bero på någon självfallen och oomtvistlig rättsprincip, som icke kunde eller finge rubbas av andra hänsyn. Att så icke vore förhål-

landet framginge redan av det faktum, att man för att bestämma vilket samhälle vore hemortskommun, ansett sig kunna tillgripa den fiktionen, att den faktiska mantalsskrivningen vore ett riktigt och tillförlitligt uttryck för att en person hade sådan samhörighet med en kommun, att densamma borde vara hans hemortskommun. Det måste därför anses tillåtligt att, då viktiga praktiska hänsyn det fordrade, till en viss grad fördela fattigvårdsbördan mellan vistelse- och hemortskommunerna. Det kunde för övrigt erinras därom, att utvecklingen redan i praxis gått i denna riktning, låt vara att det icke vore någon del av vad som ansetts utgöra kostnad för *erforderlig* vård, som enligt praxis stannat på vistelsekommunen utan endast vad kammarrätten betecknat såsom merkostnad.

Med större fog skulle kanske kunna göras gällande, att, med tillämpning av här angivna system, kostnaden ibland komme att utgå — i överensstämmelse med vad hittills praktiserats — med skäligt belopp för erforderlig vård men ibland med ett *högre* belopp, om nämligen det lägsta belopp, som de anstalter, vilka avsåges i 40—42 och 58 §§ fattigvårdslagen, fastställt, *överstege* vad som kunde anses utgöra skäligt belopp för erforderlig vård, och ibland med ett *lägre* belopp, om nämligen nyssnämnda lägsta belopp *understege* vad som kunde anses utgöra skäligt belopp för erforderlig vård. Det sistnämnda fallet förelåge otvivelaktigt nu mången gång, beroende på att dessa anstalter ville gynna en viss kategori av vårdtagare, men det borde observeras, att *fattigvårdslagen* icke lade hinder i vägen för dessa anstalter att ändra sina avgiftsbestämmelser, så att de av alla patienter krävde skälig ersättning för erforderlig vård. Betänkligare vore, om det belopp, som fastställts såsom lägsta eller kanske enda avgift, skulle överstiga skäligt belopp för erforderlig vård. Det torde emellertid — såsom förut antytts — knappast förefinnas någon sådan risk härför, att det fördenskull kunde erfordras en undantagsbestämmelse. En dylik skulle öppna möjligheten till tvister på området, och det syntes viktigare att förhindra en dylik eventualitet än att lämna en sjukvårdsinrättning tillfälle att undantagsvis erhålla en ersättning för lämnad vård, som tilläventyrs kunde överstiga det skäliga beloppet för erforderlig vård.

Det måste vidare erkännas, att beträffande de mer eller mindre enskilda anstalter, vilka anlitades av fattigvården, bleve det nu ifrågavarande systemets verkningar liknande dem, som skulle uppkomma vid tillämpning av tariff rörande all anstaltsvård. Dessa anstalter kunde emellertid icke gärna av fattigvården anlitas i sådan utsträckning, att man behövde taga någon hänsyn till de olägenheter, som beträffande dem uppkomme vid tillämpning av vare sig det ena eller andra systemet.

En förtjänst hos det här ifrågasatta systemet vore, att man därigenom på ett fullt effektivt sätt, åtminstone beträffande sjukvårdsinrättningarna och de större kommunernas anstalter, åstadkomme, att de mindre bärkraftiga kommunerna bleve befriade från att ersätta den lyxkostnad, som tilläventyrs kan ingå i den anstaltsvård, som de större kommunerna ansåge sig ha råd och skyldighet att bekosta sina vårdtagare.

Beträffande ersättningen för annan vård än anstaltsvård, syntes det vara lämpligt att lagfästa den praxis, som utvecklat sig, eller att sådan vård bleve ersatt med belopp, vartill kostnaden för erforderlig vård skäligen kunde uppskattas. I fråga om sådan vårdkostnad, särskilt för utackordering, gällde otvivelaktigt, att det vore förenat med betydande svårigheter att på förhand i en tariff eller på annat sätt fastslå, vartill kostnaden högst finge uppgå. En mängd faktorer spelade härvidlag in, och det måste överlämnas åt myndigheterna att, om enighet ej godvilligt kunde uppnås parterna emellan, efter förekommande omständigheter bestämma beloppet. Den omständigheten t. ex., att på en ort utackordering av barn kunde ske till visst belopp, uteslöte icke, att på en annan ort kostnaden vore större. Likaså utgjorde den omständigheten, att en större kommun, som nödgades utackordera sina vårdtagare i stor utsträckning och därför hade ett väl organiserat utackorderingsväsen, kunde åstadkomma utackordering för viss kostnad, icke något bevis för att en liten kommun skulle kunna lyckas ordna någon enstaka utackordering till samma kostnad. De processer, som förts rörande kostnaden för annan vård än anstaltsvård, torde för övrigt icke hava varit så talrika, att ett tariffsystem kunde anses därmed motiverat.

Yttranden. *Kammarrätten* har i sitt över det sålunda utarbetade nya förslaget avgivna yttrande anfört i huvudsak följande:

»Vid jämförelse allenast mellan det föregående utkastet och det nu framlagda förslaget, kan såsom allmänt omdöme om det senare sägas att det möjligen kan anses mer än det föregående ägnat att nedbringa beloppstvisternas antal. Om man bortser från att enligt förslaget *möjlighet* beredes för användning av tariff, då däremot enligt det föregående utkastet tariffens användning var i viss mån *obligatorisk*, kan man säga att förslaget i stort sett bygger på samma principer som utkastet. Ehuru tillämpningen av dessa principer fått olika omfattning i utkastet och i förslaget, kan det sistnämnda ej undgå att i huvudsak drabbas av samma anmärkningar, som kammarrätten med sin uppfattning i ämnet förut framställt mot utkastet. Så skulle i en del fall kunna inträffa — vilket också förutses i promemorian — att det belopp, som fastställts såsom lägsta belopp, över- eller understiger skäligt kostnadsbelopp. Att icke den fiktionen uppställts att 'lägsta beloppet' skall anses motsvara kostnaden för erforderlig vård, framgår därav att i förslaget upptagits bestämmelse att skäligt belopp skall utgå, då lägsta beloppet vid vård å sådana anstalter, som avses i 31 § (kommunernas ålderdomshem), befunnits vara oskäligt. Principiellt borde detsamma gälla i fråga om vård å övriga, här ifrågavarande anstalter (i allmänhet sjukvårdsinrättningar). Att bestämmelsen icke utsträckts till att avse vård å sistberörda anstalter kan måhända förklaras därav att de därstädes antagna lägsta avgifterna ansetts i regel sammanfalla med eller ock obetydligt avvika från skälig kostnad och att således beträffande dessa anstalter praktiska skäl fått gå före det principiellt riktiga. På detta sätt hava emellertid kommunernas ålderdomshem och detta jämväl beträffande vid dem eventuellt inrättade särskilda sjukavdelningar kommit i en mindre gynnad ställning i förhållande till övriga anstalter. Bestämmelsen i fråga kan jämväl antagas leda till olikhet i förevarande hänseende kommunerna emellan. Då gränsen mellan det, som skall anses såsom skäligt, och det som åter skall betraktas såsom oskäligt, icke kan dragas skarpt utan måste hållas mer eller mindre svävande, kan näm-

ligen inträffa att en kommun, som fastställt avgift för vård å sitt ålderdomshem, får ersättning utdömd efter denna grund, men att däremot en kommun, som icke bestämt dylik avgift, under i övrigt lika förhållanden får sig tillerkänd en lägre ersättning. Detta kan få betydelse särskilt vid långvarig vård. Bestämmelsen synes ock leda därhän att kommunerna med insikt härom komma att fastställa belopp, som visserligen icke kunna sägas vara uppenbart oskäliga, men dock hålla sig på en nivå över det såsom skäligt tänkbara. Något återhållande moment kan knappast sägas ligga i den hänsyn kommunerna böra taga till sina egna vårdbehövande medlemmar, ty vid krav mot dessa äro kommunerna givetvis obundna av den fastställda avgiften. Dessa skäl tala för att, om förevarande fråga skall lösas enligt nu framlagda grunder, ersättning för dagavgift å kommunernas ålderdomshem städse bör utgå med 'det belopp, vartill kostnaden för vården skäligen kan uppskattas'. — — — — — — — — — — — — — — — — — — — För en sådan ändring talar ock det förhållandet att kommunerna, åtminstone å landsbygden, i regel icke fastställa någon avgift för vård å sina vanliga anstalter. I den mån åter kommunernas anstalter kunna inbegripas under 40, 41 eller 42 §, skulle ersättning utgå efter lägsta bestämda belopp. Härigenom skulle, synes det kammarrätten, mera enhetliga och konsekventa regler än de i förslaget upptagna erhållas.

Förslaget med den ifrågasatta ändringen synes icke äga företräde framför nu tillämpade grunder, för vilka redogörelse lämnats i kammarrättens utlåtande den 12 januari 1926. Det betraktelsesätt, som utgår från lagens ståndpunkt att allenast kostnaden för erforderlig vård skall under alla omständigheter ersättas, leder fram till ett system, där alla ersättningsfrågor underkastas en skälighetsprövning. Om därvid tariff för ersättningsbeloppen användes, utgör densamma allenast ett på förhand funnet uttryck för vad i olika fall skall anses utgöra skälig betalning. Med systemet följer emellertid att tariffen, där sådan tillämpas, tid efter annan justeras med hänsyn till inträffade ändringar i de förhållanden, som varit bestämmande för densamma. Det nu föreslagna systemet bygger åter på den tanken att, där avgifter för anstaltsvård äro fastställda, det lägsta beloppet utan vidare skall utgöra grund för betalningen. Om detta lägsta belopp är ett riktigt uttryck för vad som kan anses motsvara kostnad för erforderlig vård, kommer detta system i realiteten att bliva lika det föregående här ovan anförda; varom icke, har det infört en ändring i fattigvårdslagens i 1 § uttalade princip.

— —

Kammarrätten har i sitt utlåtande av den 12 januari 1926 påpekat, att uppgörandet av tariffer enligt socialdepartementets då föreliggande utkast skulle medföra ett betydande arbete. Denna uppfattning har även kraftigt framhållits i åtskilliga av de utlåtanden över utkastet, som till Kungl. Maj:t avgivits av länsstyrelserna och andra myndigheter och vilka i sammanhang med den nu förevarande remissen i utdrag kommit till kammarrättens kännedom. Skulle dessa svårigheter befinnas alltför stora, skulle man kunna tänka sig att ett tariffsystem, likartat med det hittills av kammarrätten tilllämpade, bleve i fattigvårdslagen auktoriserat, därvid fastställandet av tariffen kunde läggas i Kungl. Maj:ts hand eller anförtros åt socialstyrelsen eller kammarrätten. Givet är emellertid att ett sådant system icke skulle kunna i tillnärmelsevis samma mån som det av kammarrätten i dess förra utlåtande förordade medföra minskning av antalet fattigvårdstvister. Kammarrätten anser sig ej heller kunna i anledning av det nu remitterade förslaget frångå de uttalanden, som innefattas i dess utlåtande av den 12 januari 1926, vilka uttalanden, enligt vad av den remitterade promemorian framgår, i princip överensstämma med vad i ämnet anförts av ett betydande antal länsstyrelser och landsting ävensom av landstingsförbundet.»

Medicinalstyrelsen.

Medicinalstyrelsen har yttrat:

»För närvarande äro sjukvårdsavgifterna å landstings och kommuners sjukvårdsanstalter i regel avsevärt högre för patienter, vilka icke äro hemortsberättigade inom det landstingsområde eller den kommun, sjukvårdsanstalten tillhör, än för patienter, som äro hemmahörande inom landstingsområdet eller kommunen. Till belysande härav får styrelsen åberopa bilagda tablå över avgifter för vård å allmän sal å länslasarett och därmed likställda anstalter[1]). — — — — — Skillnaden i avgifter för hemortspatienter och främmande patienter torde i viss mån hava varit berättigad på en tid, då sjukhusbehovet varit olika tillgodosett av olika kommuner och landsting och i följd därav en kommun eller ett landsting, som anskaffat ett rikligt antal goda sjukhusplatser, fått mottaga talrika patienter från närliggande kommuner eller landstingsområden, där sjukhusbehovet varit sämre tillgodosett. Med hänsyn till den allmänna strävan till förbättrade sjukhusförhållanden och den starka utveckling å nämnda område, som de senare åren företett inom snart sagt samtliga landstingsområden och större kommuner, synes emellertid denna anledning till högre avgifter för patienter från annat landstingsområde eller annan kommun hava avsevärt minskat i betydelse. Avgiftsskillnaden torde numera i huvudsak bottna i önskemålet att den underbetalning, som de lägsta för sjukvårdsanstalterna fastställda avgifterna innebära, endast skall komma hemortspatienter tillgodo, medan utomlänspatienterna ansetts böra gällda full ersättning för vården. Såsom framgår av den ovan omnämnda tablån hava därvid i vissa fall avgifterna för utomlänspatienter satts så högt att desamma överstiga sjukhusets självkostnad. Då emellertid kommunerna i regel torde hava en del där hemmahörande patienter vårdade på sjukvårdsanstalter i andra kommuner samtidigt som främmande patienter vårdas på kommunens egna, synes på detta område en viss växelverkan föreligga, som i allmänhet skulle kunna göra en dylik skillnad i avgifter överflödig. Styrelsen har i varje fall ej kunnat undgå att finna den skillnad i avgiftshänseende mellan hemmapatienter och främmande patienter, som föreligger i en del kommuner, vara oskäligt stor och det synes styrelsen vara önskligt, att ifrågavarande skillnad nedbringas och om möjligt upphäves. Det nu framlagda förslaget om lika avgifter för främmande fattiga patienter som för de lägstbetalande hemmapatienterna synes styrelsen vara ett lämpligt steg i nyss nämnd riktning.

Med hänsyn till att före tillkomsten av nu gällande fattigvårdslag fattiga patienter å lasaretten vårdades avgiftsfritt synes införande av en bestämmelse om att fattiga sjuka skola vårdas på lasaretten mot lägsta fastställda avgift icke böra möta några större betänkligheter. Såsom i promemorian framhållits, hade flertalet lasarettsdirektioner, som avgivit yttrande över fattigvårdslagstiftningskommitténs förslag till ny fattigvårdslag, icke något att erinra mot en i nämnda förslag upptagen bestämmelse av ovan angivna innehåll.

Om sålunda en dylik bestämmelse vad lasaretten angår anses böra upptagas i fattigvårdslagen, synes motsvarande stadgande lämpligen kunna intagas i 5 § av lasarettsstadgan den 18 oktober 1901. Därjämte torde den förut i lasarettsstadgans 6 § 1 mom. 3 punkt upptagna bestämmelsen om att medellös sjuk, som tillhör annat landstingsområde eller som icke är svensk undersåte, skall även utan att ansvarsförbindelse företes intagas å lasarett, vilken bestämmelse uteslöts ur stadgan genom kungl. kungörelsen

---

[1]) Nämnda tablå bifogas icke statsrådsprotokollet.

den 15 november 1918 angående ändrad lydelse av §§ 3, 5 6 och 28 av stadgan, böra ånyo intagas därstädes, då eljest fattigvårdssamhälle skulle kunna genom ansvarsförbindelse förpliktas att erlägga högre avgift än den lägsta.

Vad ovan sagts beträffande avgift för å lasarett intagna patienter, vilka vårdas på fattigvårdssamhälles bekostnad, synes i viss mån äga tillämpning jämväl beträffande dylika patienter, som vårdas å sjukstuga. En stor del av sjukstugorna ägas emellertid av aktiebolag och beträffande dessa torde icke några bestämmelser om avgifterna böra meddelas. Några allmänna bestämmelser av det innehåll, som ovan förordats beträffande lasaretten, torde därför icke böra införas i sjukstugestadgan den 18 oktober 1901, varför man beträffande sjukstugorna synes böra inskränka sig till den föreslagna bestämmelsen i fattigvårdslagen, vilken endast skulle avse av landsting underhållna sjukstugor.

Vad angår tuberkulossjukvårdsanstalterna torde ej föreligga tillräckligt starka skäl för införande av en bestämmelse av ovan angiven art. I 1 § av kungörelsen den 28 juni 1918 (nr 494) angående statsbidrag till driftkostnaderna vid dylika anstalter, sådan nämnda paragraf lyder enligt kungl. kungörelsen den 7 juli 1921 (nr 384), stadgas, att statsbidrag utgår allenast till sådan anstalt, där avgiften för vårdplats i allmän sjuksal icke utgår med högre belopp för dag än: vid tuberkulossjukhus 2 kronor, vid tuberkulossjukstuga och tuberkulosavdelning å lasarett kronor 1:50 samt vid kustsjukhus eller kustsanatorium för skrofulösa barn kronor 1:75; dock att där anstalt är avsedd för personer tillhörande viss kommun eller landstingsområde, hinder för statsbidrags åtnjutande ej må föranledas av den omständigheten, att avgiften för vård av person från annan ort utgår med högre belopp. Beträffande de statsunderstödda tuberkulossjukvårdsanstalter, vilka såsom kustsanatorierna icke äro avsedda för personer tillhörande viss kommun eller landstingsområde, utgöra således villkoren för statsbidraget hinder för uttagande av högre avgifter. Däremot föreligger intet hinder för landstingens och kommunernas anstalter att för främmande patienter uttaga högre avgifter. Med hänsyn till platsbristen å ifrågavarande anstalter måste emellertid de, som söka inträde därstädes, i regel underkasta sig en lång väntetid, innan sådant inträde kan vinnas. Av samma orsak intagas därstädes företrädesvis personer tillhörande den kommun eller det landsting, som äger anstalten. De som önska i rimlig tid erhålla inträde å dylik anstalt, torde därför söka sådant inträde å vederbörande anstalt i deras hemort. Därest sjukdomens art kräver omedelbar sjukhusvård, torde sådan i allmänhet icke kunna beredas på landstings eller kommuns tuberkulossjukvårdsanstalt utan torde vederbörande i så fall intagas på närmaste lasarett, varvid de regler i avgiftsavseende, som gälla för lasaretten, bliva tillämpliga. Med hänsyn till ovan anförda omständigheter torde för närvarande icke vara påkallat att tillämpa den ovan angivna förslagsbestämmelsen på tuberkulossjukvårdsanstalterna.

Vanföreanstalterna ägas av enskilda statsunderstödda föreningar och synas därför icke böra underkastas några bestämmelser i avgiftshänseende.

Vad angår sinnessjukvårdsanstalterna stadgas i fråga om statens anstalter i § 37 av förnyade nådiga stadgan angående sinnessjuka den 14 juni 1901 att till tredje (lägsta) betalningsklassen skola hänföras de patienter, som i avseende å förmånerna äro likställda med sjuka i andra betalningsklassen (patienter å allmän avdelning) men sakna tillgång att erlägga avgift i samma betalningsklass. Medellösa patienter vårdas således oberoende av hemorten för lägsta fastställda avgift. Från denna regel kunna emellertid undantagas patienter hemmahörande i Stockholm och Göteborg. I de avtal med Stockholm och Göteborg angående dessa städers övertagande av hela sin sinnes-

sjukvård, som den 18 december 1925 godkänts av Eders Kungl. Maj:t och som trätt i kraft från och med den 1 januari 1926, stadgas nämligen, att, om särskilda förhållanden så påkalla, kunna i nämnda städer hemortsberättigade sinnessjuka erhålla vård å statsanstalt, så ock i Stockholm och Göteborg icke hemortsberättigad svensk medborgare å städernas anstalter, mot vårdavgift beräknad efter nu tillämpade grunder för bestämmande av vårdavgift i andra betalningsklassen vid statens anstalter för sinnessjuka. Även om sålunda en viss differentiering föreligger beträffande avgifterna å statens hospital, synes med hänsyn till den begränsning av vårdavgifterna som fastställts (avgiften uppgår för närvarande i andra betalningsklassen till kronor 2: 65 och i tredje betalningsklassen till kronor 1: 10), några särskilda bestämmelser icke vara erforderliga beträffande avgifterna å nämnda anstalter.

Vad angår de upptagningsanstalter för sinnessjuka, som anordnats vid en del lasarett, torde de bestämmelser, som fastställas för lasaretten, böra anses tillämpliga. Liknande bestämmelse synas böra meddelas beträffande andra landstingen tillhöriga anstalter för sinnessjuka.

Vad slutligen beträffar anstalterna för sinnesslöa och fallandesjuka m. fl. ägas dessa i stor utsträckning av enskilda föreningar och personer. I fråga om de av landstingen innehavda anstalterna av ifrågavarande slag torde i allmänhet föreligga liknande förhållanden, som ovan omnämnts beträffande tuberkulossjukvårdsanstalterna. Platsbristen medför nämligen att de sinnesslöa i allmänhet icke hava utsikt att intagas i annan landstingsanstalt än den där de hava hemortsrätt. I händelse av trängande behov av anstaltsvård kunna de intagas i anstalt för sinnessjuka. Det synes därför icke föreligga anledning att för ifrågavarande anstalter tillämpa den ifrågasatta bestämmelsen.

Under åberopande av vad ovan anförts får medicinalstyrelsen förorda att den i förslagets 51 § upptagna föreskriften om att ersättning för dagavgift å sjukvårdsinrättning skall utgå efter det lägsta belopp som bestämts för å inrättningen intagna understödstagares vård, inskränkes att gälla endast för länslasarett, av landsting underhållen sjukstuga, annan med länslasarett likställd sjukvårdsanstalt samt landsting tillhörig anstalt för sinnessjuka.»

Vissa av svenska landstingsförbundet företagna utredningar och åtgärder.

Innan jag övergår till att angiva min egen ställning till den föreliggande frågan, torde det vara lämpligt att med några ord beröra vissa av svenska landstingsförbundet företagna utredningar och åtgärder, som därmed äga sammanhang. Följande redogörelse därför är hämtad ur en cirkulärskrivelse från svenska landstingsförbundets byrå till landstingens förvaltningsutskott, vilken skrivelse intagits i »Meddelanden från svenska landstingsförbundets byrå» för december 1925, nr 5.

En utredning har på uppdrag av landstingsförbundets styrelse företagits i frågan om legosängsavgifterna vid landstingens sjukvårdsinrättningar och de bestämmelser, som reglera dessa avgifter. Centralpunkten i dessa utredningar och jämväl själva utgångspunkten för desamma ha varit spörsmålet angående lasarettens och sjukstugornas legosängsavgifter för utomlänspatienter å allmän sal, varvid man närmast tagit sikte på att dessa avgifter genomgående satts högre än avgifterna för inomlänspatienter och fixerats mycket olika i olika län samt på de olägenheter, som härigenom åstadkommits i första hand för den vårdbehövande allmänheten men jämväl för landstingen. Man har från olika håll framfört önskemål beträffande ändringar

och större likformighet i de bestämmelser, som reglera lasarettens och sjukstugornas legosängsavgifter för utomlänspatienter å allmän sal.

Angående motiven för det nuvarande systemet heter det i nämnda skrivelse, att systemet med högre avgifter för patienter från annat landstingsområde än för patienter från det egna landstingsområdet hängde intimt samman med det förhållandet, att avgifterna för inomlänspatienter, som vårdades å allmän sal, satts så låga, att de på intet sätt motsvarade sjukhusets eller i sista hand landstingets självkostnader för vården. Denna låga taxa för vård av inomlänspatienter åter utgjorde ett uttryck för uppfattningen, att landstingsskatt och sjukvårdsavgift, som gäldades av länets innevånare, vore att betrakta såsom ett slags i hälsans dagar erlagda försäkringspremier, som sedan, då behov av sjukhusvård inträdde, borde berättiga vederbörande att mot en synnerligen låg avgift erhålla vård vid någon av landstingets sjukvårdsinrättningar. Mot detta betraktelsesätt torde inga invändningar böra göras, och även om en och annan möjligen kunde förmena, att en viss höjning av legosängsavgifterna för inomlänspatienter å allmän sal kunde anses försvarad, så torde dock envar med kännedom om den uppfattning, som i denna punkt omfattades av landstingsmännens flertal, vara på det klara med att en allmännare höjning av dessa avgifter med mera avsevärda belopp icke hade utsikt att vinna bifall i landstingen.

De motiv, som förefunnes för att sätta legosängsavgifterna för inomlänspatienter å allmän sal avsevärt lägre än självkostnaden, vore tydligen icke för handen i fråga om utomlänspatienter, vilka ju icke gjort några inbetalningar till det sjukhusägande landstinget i form av landstingsskatt och sjukvårdsavgift. Landstingen hade för den skull till bevakande av sina ekonomiska intressen utan undantag satt avgifterna för dessa utomlänspatienter avsevärt högre än för inomlänspatienter. Emellertid vore det ingalunda allenast en dylik direkt ekonomisk hänsyn, som betingat den högre avgiften för utomlänspatienterna, utan, såsom tidigare från förbundsbyrån framhållits, och såsom den företagna enquêten till fullo bekräftade, utgjorde denna högre avgift i många fall en nödvändig åtgärd från landstingets sida för att på ett effektivt sätt kunna fylla sin uppgift att tillförsäkra länets invånare nödig sjukhusvård. Den högre avgiften för utomlänspatienter utgjorde en försiktighetsåtgärd, för att icke landstingets sjukhus skulle fyllas med patienter från andra län, varigenom vården för det egna länets invånare skulle helt äventyras. Även med den nuvarande proportionen mellan avgifter för inomläns- och för utomlänspatienter vore beläggningen med utomlänspatienter vid våra landstingssjukhus rätt avsevärd, i synnerhet vid vissa av dem, beroende dels på det kända faktum, att invånarna i vissa länsändar hade avsevärt närmare eller i varje fall bekvämare förbindelser med sjukvårdsinrättning i grannlänet än med sådan inom det egna länets gränser, dels därpå, att insjuknandet skett under vistelse i det främmande landstingsområdet, dels slutligen därpå, att ej sällan sjukvårdsinrättning inom ett främmande län i fråga om utrustning, specialvård och läkarkrafter vore överlägsen det egna länets inrättningar. Ett borttagande av marginalen mellan

legosängsavgiften för utomlänspatient och inomlänspatient skulle, så vitt icke restriktiva åtgärder av annat slag vidtoges, i ett ej ringa antal fall hava till följd, att landstinget måste för vårdbehovets fyllande med stora ekonomiska uppoffringar utvidga sina sjukvårdsinrättningar utan att dock erhålla garanti för att länets invånare skulle få sitt vårdbehov vederbörligen fyllt.

Den olika dragningskraft, som landstingssjukhusen hade för utomlänspatienter, hade också utgjort ett av skälen, varför avgifterna för dessa patienter fixerats så olika av olika landsting, även om härvid platsutrymmet, de olika avgifterna för inomlänspatienter och rent tillfälliga förhållanden i hög grad medverkat.

I fråga om olägenheterna av det nuvarande systemet säges det i skrivelsen:

Om sålunda, i enlighet med vad ovan anförts, bestämmelser om högre avgift för utomlänspatient än för inomlänspatient från landstingets och sjukvårdsinrättningarnas sida måste anses såsom fullt berättigade och såsom nödvändig åtgärd med hänsyn till landstingets ekonomi och dess uppgift att sörja för att länets invånare finge sitt behov av sjukhusvård vederbörligen fyllt, så kunde å andra sidan icke förnekas, att denna högre avgift för utomlänspatienter ofta nog från allmänhetens sida kändes såsom en orättvisa och för densamma försvårade och komplicerade erhållandet av nödig sjukhusvård. Härvid avsåges då närmast den allmänhet, som hade sitt hem i närheten av ett främmande läns sjukvårdsinrättning eller vid insjuknandet vistades utom hemlänet, och som, i behov av omedelbar sjukhusvård, införpassades till »främmande» sjukvårdsinrättning samt där, ehuru kanske under längre tid landstingsskatt och sjukvårdsavgift gäldats, nödgades betala en legosängsavgift, som särskilt under ohälsans dagar kändes synnerligen betungande, ja så betungande, att en sjukling, som väl kunnat erlägga den lägre avgiften för inomlänspatient, måhända nödgades för den högre avgiftens gäldande anlita fattigvårdens hjälp, d. v. s. i sista hand landstingets. De olägenheter och tvistigheter, som de högre avgifterna för utomlänspatient vållat vid tillämpningen av bestämmelserna i 40—42 §§ av fattigvårdslagen, hade från landstingsförbundets sida vid upprepade tillfällen framhållits, dock att numera tillämpad praxis i det stora hela rätt bot mot det onda.

Efter att hava redogjort för historiken angående avgifterna för utomlänspatienter, som insjuknat inom främmande län, och särskilt om de bestämmelser, som före tillkomsten av 1918 års fattigvårdslag gällde om fri sjukhusvård för meddellösa personer tillhörande annat landstingsområde, anföres det vidare i skrivelsen:

Av det sagda torde framgå, hurusom man redan före landstingens tillkomst och intill våra dagar gått in för principen, att sjukvårdsinrättningarna och deras ägare i alldeles särskild grad borde träda hjälpande emellan gent emot medellösa patienter, som insjuknat utanför hemlänet. Klart vore emellertid, att gränsen mellan medellösa eller fattiga patienter å ena sidan och mindre bemedlade å andra sidan ofta vore rätt flytande, samt att detta sär-

skilt vore fallet, då den mindre bemedlade under sjukdomens dagar hade att betala höga vårdkostnader. De nuvarande höga avgifterna för utom landstingsområdet insjuknade personer, som vårdades å främmande anstalt, medförde, såsom ovan framhållits, ofta nog, att fattigvården och i sista hand landstinget helt måste bestrida en vårdkostnad, som, om den satts lägre, eller om landstinget bidragit till kostnaden, den sjuke själv skulle kunnat helt eller delvis gälda. Förutom billighetshänsyn torde sålunda från landstinget i hemlänet ett rent ekonomiskt intresse förefinnas för att i vissa fall bidraga till kostnaderna för omförmälda patienter. Framhållas borde också, att det för landstinget i hemlänet innebure en ren ekonomisk vinst, om en av länets invånare vårdades å anstalt utanför länet i stället för å anstalt inom detsamma, i det att, som ovan framhållits, patientavgiften för å allmän sal vårdad inomlänspatient icke på långt när täckte den verkliga vårdkostnaden. Det torde därför få anses fullt försvarligt och riktigt, att landstinget i hemlänet i vissa fall bidroge till avgiften för utanför landstingsområdet vårdad patient från landstingsområdet.

I anslutning till vad sålunda anförts framlade förbundsbyrån för sin del vissa riktlinjer för eventuella åtgärder från landstingens sida för minskande av vissa patienters utgifter för vård å allmän sal vid främmande sjukvårdsinrättning, vilka riktlinjers innebörd tillräckligt tydligt torde framgå av följande i ovanberörda skrivelse innefattade förslag till formulering av landstingsbeslut i fråga om lättnader för patienters vård å främmande anstalt.

»Om N. N. landstingsområde tillhörande person, som icke är i behov av fattigvård enligt 1 § i fattigvårdslagen, sjuknar inom annat landstingsområde än det egna och till följd därav intages å det främmande landstingets (eller stadens) lasarett eller sjukstuga å allmän sal, så ock om sådan person till följd av de närmare eller bekvämare förbindelserna med dylikt grannläns (eller grannstads) sjukvårdsinrättning intages å densamma å allmän sal, betalar N. N. landsting genom sin kamrerare, då för honom från vederbörande sjukvårdsinrättning kvitterad räkning företetts, den merkostnad, intill 2 kr. 50 öre per patient och dag, som personen från N. N. landstingsområde erlagt i patientavgifter till sjukvårdsinrättningen, utöver vad han skolat erlägga, om han varit intagen å allmän sal vid liknande inrättning i det egna landstingsområdet. Till betridande av dessa bidrag beviljar N. N. landsting för år 1927 ett förslagsanslag av 0000 kr. att uttaxeras i vanlig ordning.»

Vidare föreslogs att beslut om undantag från landstingets vanliga legosängstaxa för patienter från annat område, som kunde erfordras till skydd för landstingets egna ekonomiska intressen, skulle formuleras sålunda:

»För å N. N. landstings sjukvårdsinrättningar vårdade patienter från sådant annat landstingsområde eller sådan stad, som för vård av 'främmande' patienter å dess sjukvårdsinrättningar uttager en avgift, som med minst 2 kr. överstiger den vid N. N. landstings motsvarande sjukvårdsinrättningar för 'främmande' patienter tillämpade avgiften, skall uttagas samma legosängsavgift, som i patientens hemlän eller hemstad tillämpas för 'främmande' patienter.»

Av visst intresse i förevarande sammanhang torde även vara en del i »Meddelanden från svenska landstingsförbundets byrå» för november 1924, nr 3, angivna siffror rörande balansen för år 1921 inom varje landstingsområde beträffande det antal utomlänspatienter, som vårdades inom landstingsområdet, och det antal patienter från landstingsområdet, som vårdades inom annat landstingsområde.

Endast inom 6 landstingsområden eller Uppsala, Östergötlands, Malmöhus, Värmlands, Kopparbergs och Västerbottens läns landstingsområden översteg antalet patienter från främmande landstingsområde, vårdade å landstingets lasarett och sjukstugor, antalet patienter från landstingsområdet, vårdade å annat landstings lasarett och sjukstugor. Den siffra, varmed antalet av de förra översteg antalet av de senare, utgjorde i Uppsala läns landstingsområde 858, i Östergötlands läns 17, i Malmöhus läns 1,904, i Värmlands läns 104, i Kopparbergs läns 82 och i Västerbottens läns 58. Summan av dessa siffror eller 3,023 fördelade sig å övriga 19 landstingsområden, där således det motsatta förhållandet var rådande, med tal växlande mellan ett underskott av 1,075 i Kristianstads läns, 385 i Stockholms läns och 4 i Gotlands läns landstingsområde.

Departementschefen.

Såsom av den lämnade redogörelsen tydligt framgår, möta betydande svårigheter vid försöken att lösa frågan om nedbringandet av antalet s. k. beloppstvister. Det gäller att vid de för sådant ändamål erforderliga författningsändringarna i största möjliga utsträckning tillgodose det sålunda avsedda syftet utan att andra berättigade intressen därvid trädas för nära.

Det har i ett par av de avgivna yttrandena gjorts gällande, att det är den verkliga kostnaden, som enligt gällande fattigvårdslag skall ersättas, d. v. s. den verkliga kostnaden för erforderlig vård. Bortsett i detta sammanhang från om denna tolkning av fattigvårdslagens bestämmelser i denna del kan anses riktig eller ej samt om med tillämpning av en dylik princip antalet beloppstvister skulle avsevärt nedbringas — vilket icke kan anses säkert, enär det ju alltid kan bliva föremål för tvist, icke blott vad som utgör erforderlig vård, utan även vilka utgifter för t. ex. ett sjukhus eller annan anstalt som böra inräknas vid bestämmandet av den verkliga kostnadens belopp — må dock erinras därom, att i praxis utvecklingen gått i den riktning, att lämnad vård icke ersättes med sitt verkliga utan med ett såsom skäligt ansett belopp. Och att döma av det stora antal yttranden, i vilka påyrkats ett tariffsystem för all anstaltsvård, synes denna praxis hava starkt stöd i den allmänna uppfattningen. Det synes mig vid sådant förhållande lämpligast om, i överensstämmelse jämväl med kammarrättens därom uttryckta önskan, rätten till den skälighetsprövning i avseende å ersättningsbelopps storlek, som nu allmänt praktiseras, blir klart och tydligt i lagen uttryckt.

På sätt som utvecklats i de inom socialdepartementet utarbetade promemoriorna och i kammarrättens utlåtande den 12 januari 1926 bör den skälighetsprövning, som skall förekomma, avse att fastställa vad som är *skälig kostnad för erforderlig vård.* Denna kostnad borde i själva verket i regel till beloppet sammanfalla med den verkliga kostnaden för erforderlig vård.

Det torde vidare vara erforderligt att taga ställning till frågan, om det överhuvudtaget kan anses tillåtligt eller i varje fall lämpligt att i fattigvårdslagen angiva, att de belopp, efter vilka i den för fattigvårdsmål stadgade ordning ersättning för vård å anstalt skall utdömas, skola kunna på förhand av Kungl. Maj:t eller viss myndighet till siffran bestämmas.

Enligt min mening synes principiellt hinder icke möta för en sådan åtgärd. Ett dylikt förfaringssätt lärer i varje fall vara att föredraga framför ett system, enligt vilket den i högsta instans dömande myndigheten skulle genom på förhand fattade beslut i fråga om ersättningsbeloppens storlek binda sig för i viss riktning gående avgöranden i de särskilda fallen.

Frågan blir slutligen, dels om nyssnämnda skälighetsprövning bör avse all fattigvård och dels om densamma bör överlåtas åt de dömande myndigheterna eller helt eller delvis bindas genom vissa på förhand givna, av Kungl. Maj:t eller annan myndighet utfärdade reglerande föreskrifter eller tariffer.

Det synes därvid till en början uppenbart, att ett tariffsystem icke lämpar sig för annan fattigvård än anstaltsvård. Beträffande sådan annan fattigvård bör sålunda skälighetsprövningen verkställas av de dömande myndigheterna. De skäl, som till stöd för denna uppfattning anförts i de inom socialdepartementet utarbetade promemoriorna, synas mig fullt bärande.

Det synes emellertid mycket tvivelaktigt, om ett tariffsystem ens bör omfatta all anstaltsvård. Av de uttalanden, som i de avgivna yttrandena gjorts av myndigheter och korporationer, framgår otvetydigt, att kraftiga invändningar med fog kunna göras mot ett tariffsystem. Det är nämligen obestridligt, att det kommer att åsamka såväl fattigvårdssamhällena som länsstyrelserna och Kungl. Maj:t ett betydande arbete vid tariffens upprättande, och det är onekligen svårt att bedöma eller med säkerhet avgöra, om vinsten i fråga om nedbringandet av processantalet på denna väg svarar mot här berörda olägenhet. Det är jämväl, såsom särskilt framhållits av länsstyrelsen i Jämtlands län och stadsförbundet, tydligt, att upprättandet av en allmän tariff är förenat med svårigheter. Å ena sidan är det givetvis önskvärt, att tariffen göres så specificerad som möjligt och att vid upprättandet av densamma hänsyn tages till alla faktorer, som rimligen böra inverka på storleken av det belopp, varje särskild kommun eller anstalt tillerkännes. Men å andra sidan fordra praktiska hänsyn, att kraven på en dylik specificering icke få göra sig allt för mycket gällande. Emellertid blir faran för uppenbara orättvisor med därav följande befogat missnöje över ett tariffsystem större ju mera schablonmässig tariffen göres. Därför måste tvekan göra sig gällande i fråga om länsvis eller för femårsperioder upprättade tariffer. En för långt driven schablonmässighet kan lätt leda till att — såsom svenska fattigvårds- och barnavårdsförbundet antytt — ett fattigvårdssamhälle, som har ordnat sin fattigvård på ett mindre tillfredsställande sätt, ställes i paritet med ett samhälle med god fattigvård eller tvärtom. Det är jämväl riktigt, såsom anmärkts, att en officiell tariff, särskilt en sådan med fixa belopp, icke finge erforderlig mjukhet och smidighet i tillämpningen — undantag av sådan art som ifrågasättas av kammarrätten och Gävle fattigvårdsstyrelse skulle öppna nya möjligheter till processer — liksom att, så-

som av kammarrätten och svenska fattigvårds- och barnavårdsförbundet påpekats, i tariffen angivna maximibelopp säkerligen även bleve minimibelopp.

Det torde vidare förhålla sig så, som anmärkts av kammarrätten, att en tariff skulle hava sin största betydelse inom sjukvårdens område. För ålderdomshemmen och liknande i 31 § fattigvårdslagen avsedda anstalter, torde behovet av en tariff vara betydligt mindre, samtidigt som svårigheterna och arbetet vid uppgörandet av en tariff äro störst just i fråga om dem.

Här angivna förhållanden synas mig peka hän mot en lösning av frågan i den riktning, att Kungl. Maj:t eller den myndighet, Kungl. Maj:t därtill förordnar, erhåller befogenhet att, om och i den utsträckning förhållandena det påkalla, samt för tid, som befinnes lämplig, efter det vederbörande beretts tillfälle att yttra sig i saken, fastställa det belopp, varmed, för vård å anstalt eller inrättning, ersättning skall i olika fall utgå. Det skulle därvid jämväl i lagen fastslås, att detta fastställande endast skulle avse tillämpning av den allmänna grunden eller samma grund, som de dömande myndigheterna skulle tillämpa vid den dem tillkommande prövningen efter skälighet.

En dylik anordning skulle exempelvis lämna möjlighet att för särskilt sjukvårdsanstalter, med nedan angivna undantag, och andra anstalter, särskilt i de större städerna — i vilka fall behovet av en tariff torde vara mest trängande — fastställa en dylik, under det att beträffande andra fall av vård å anstalt prövningen skulle vara fri hos de dömande myndigheterna.

Med den begränsning, som ligger i huvudregeln, att ersättningen skall fastställas till det belopp, vartill kostnaden därför skäligen kan uppskattas, synes det kunna överlåtas åt Kungl. Maj:t eller vederbörande myndighet att fastställa beloppet. När detta skall ske, kommer givetvis material att insamlas från de anstalter, vilkas ersättningsbelopp det blir fråga om att fastställa, samt jämförelse göras dem emellan med hänsynstagande till särskilda för olika anstalter inverkande faktorer m. m. Sådana detaljer som frågan om vilka utgifter skola få inverka på beloppens storlek — om t. ex. ränta å anläggningskapital eller byggnadskostnader skola få öva inverkan — torde kunna överlåtas åt Kungl. Maj:ts eller vederbörande myndighets avgörande.

Sedan en tariff på dylikt sätt blivit i begränsad omfattning fastställd, ligger det i sakens natur, att densamma blir i viss mån vägledande vid de dömande myndigheternas bestämmande av ersättning för vård även å sådana anstalter eller å anstalter å sådana orter, beträffande vilka beslut icke blivit fattade av Kungl. Maj:t eller vederbörande myndighet.

Den sålunda antagna regeln, att ersättningsbelopp skall bestämmas efter skälighetsprövning, synes dock icke böra gälla utan undantag. De svårigheter, som möta vid upprättandet av tariffer eller fastställandet av ersättningsbelopp, göra det nödvändigt att i möjligaste mån begränsa användningen av tariffer och således befria Kungl. Maj:t eller vederbörande myndighet från det med deras upprättande förenade arbetet.

Den väg, som i sådant avseende anvisats i den andra inom departementet utarbetade promemorian, synes mig vara åtminstone till en viss grad framkomlig. I nämnda promemoria har föreslagits att, med vissa undantag, er-

sättning för vård å anstalt av vad slag det vara må skulle utgå med det lägsta belopp, som bestämts för å anstalten intagna understödstagares vård.

Av skäl som kammarrätten anfört torde det icke vara lämpligt att meddela en dylik bestämmelse i fråga om ersättning för vård å sådan anstalt, som avses i 31 § fattigvårdslagen.

På de av medicinalstyrelsen anförda grunder torde det icke heller vara lämpligt att låta ett dylikt stadgande gälla beträffande ersättning för vård å andra sjukvårdsanstalter än länslasarett eller av landsting underhållna sjukstugor eller andra, med länslasarett likställda, sjukvårdsinrättningar. Ifrågavarande andra anstalter än de sist nämnda skulle således enligt fattigvårdslagen erhålla ersättning för lämnad vård med det belopp, vartill kostnaden för vården skäligen kan uppskattas, detta belopp må sedan fastställas av den dömande myndigheten eller på förhand av Kungl. Maj:t eller viss annan myndighet än den dömande.

I fråga om ersättning för vård å sådana landsting tillhöriga upptagningsanstalter för sinnessjuka, som icke anordnats vid lasarett, synes tvekan kunna råda, huru lämpligen bör förfaras. Nu avsedda upptagningsanstalter äro i regel anordnade vid hospital, och det torde mera undantagsvis förekomma att å dem intagas sådana patienter, som icke tillhöra landstingsområdet. Med hänsyn därtill och då av övriga dylika anstalter åtminstone en är kommunal, torde ersättningen vid dessa anstalter böra bestämmas efter ovan angivna huvudregel.

Däremot synas starka skäl av praktisk natur — på sätt angivits i såväl promemorian som medicinalstyrelsens utlåtande — tala för meddelandet av en bestämmelse, enligt vilken ersättning för vård å länslasarett eller av landsting underhållen sjukstuga eller å annan, med länslasarett likställd, sjukvårdsinrättning skall utgå icke efter skälighetsprövning utan med det lägsta belopp, som i sådant hänseende bestämts för å anstalten eller inrättningen intagna patienters vård, varvid givetvis till länslasarett hänföras sådana upptagningsanstalter för sinnessjuka, som anordnats vid en del lasarett.

Genom en dylik bestämmelse skulle praktiskt taget förhindras alla processer om beloppet av ersättning för vård å nämnda sjukvårdsinrättningar samtidigt som Kungl. Maj:t och myndigheterna befriades från arbetet med upprättandet av tariffer för desamma. En dylik anordning måste även sägas tillmötesgå det från en del håll uttalade önskemålet, att genom lagstiftning måtte regleras landstingens och sådana städers, som icke deltaga i landsting, rätt att uttaga vårdavgift av fattig utomlänspatient.

Mot den föreslagna anordningen kunna givetvis anmärkningar riktas. Det måste således — på sätt redan i promemorian medgivits — erkännas, att en dylik bestämmelse kan komma att strida mot huvudregeln, att ersättning för erforderlig fattigvård skall utgå med skäligt belopp, eftersom bestämmandet av ifrågavarande lägsta belopp sker från andra utgångspunkter. Sagda lägsta belopp torde dock icke komma att i något fall överstiga vad som kan anses såsom skäligt belopp.

En följd härav skulle bliva, att fattigvårdskostnaden skulle komma att till en del bäras av den sjukvårdsinrättning, där vården meddelats, och

således i andra hand i huvudsak av det landsting, inom vars område inrättningen är belägen, i stället för av hemortssamhället och i andra hand av det landsting, inom vars område hemortssamhället är beläget. Några nya bördor komme således icke att påläggas landstingen, utan det är endast fråga om en överflyttning av vissa bördor från ett landsting till ett annat.

Vilken omfattning denna överflyttning skulle få är givetvis svårt att bedöma. Säkerligen kommer, om bestämmelsen införes i lagen, såsom av medicinalstyrelsen anmärkts, i en ej oväsentlig utsträckning en utjämning landstingen emellan att äga rum. Detta framgår jämväl rätt så tydligt av förut omnämnda, av landstingsförbundet gjorda utredning rörande balansen inom varje landstingsområde beträffande det antal utomlänspatienter, som vårdas inom landstingsområdet, och det antal inomlänspatienter, som vårdas inom annat landstingsområde.

Av samma statistik att döma skulle länslasaretten inom Malmöhus och Uppsala län vara särskilt besökta av patienter från annat landstingsområde. Då detta givetvis till väsentlig del beror på den specialvård, som lämnas vid Lunds lasarett och Akademiska sjukhuset i Uppsala — en specialvård, som säkerligen endast undantagsvis kommer fattiga utomlänspatienter till del — synes det icke vara anledning att befara, att nu ifrågasatta anordning bleve nämnvärt betungande ens för Malmöhus och Uppsala läns landsting.

Krav, som framställts på genomförande av lika avgifter vid länslasarett för inom- och utomlänspatienter, hava mötts av den invändningen, att vissa lasarett, där specialvård av ett eller annat slag är beredd eller som fått särskilt gott rykte om sig till följd av läkarens skicklighet eller dylikt, då skulle bliva överbelastade till den grad, att sjukvården därigenom kunde desorganiseras. En dylik invändning synes däremot knappast kunna med fog resas mot ifrågavarande förslag, som endast avser, att fattiga utomlänspatienter skola erhålla vård för samma avgift som fattiga inomlänspatienter, i all synnerhet som kostnaden för fattiga lämnad lasarettsvård i sista hand bekostas av vederbörande landsting. Sistnämnda omständighet torde nämligen medföra, att, enligt vad i annat sammanhang just från landstingshåll påpekats, såväl de fattiga själva som fattigvårdsstyrelserna redan nu taga mindre hänsyn till storleken av kostnaden för vård å lasarett. Om vården av fattiga å grannlänets lasarett blir billigare än nu är fallet, torde detta således icke i någon nämnvärd grad kunna antagas komma att inverka på frekvensen därstädes.

Genom här ifrågasatta anordning förhindras visserligen ej — såsom även i promemorian antytts — att vistelsesamhälle, som på grund av omständigheterna tvingas lämna ansvarsförbindelse för vård å annan tillhörig anstalt, som ej är länslasarett eller därmed likställd sjukvårdsinrättning, nödgas självt vidkännas den av vården föranledda kostnad, som överstiger vad som anses utgöra skälig kostnad för erforderlig vård. Eller om vistelsesamhället icke vill underkasta sig detta, kan följden bliva, att den vårdbehövande icke kommer i åtnjutande av den vård, som han eljest kunnat erhålla. Gent emot dessa anmärkningar torde dock kunna erinras, dels att enahanda förhållande

till följd av rådande praxis redan nu föreligger och dels att det väl endast mera undantagsvis lärer förekomma, att understödstagare beredas vård å sådana enskilda eller halvenskilda anstalter, där berörda olägenhet huvudsakligen skulle göra sig märkbar.

I fråga om formuleringen av 50 § hade i den först utarbetade promemorian och utkastet föreslagits en ändring av nuvarande lydelse i syfte att tydligt utmärka, att endast den vård, som vore att hänföra till erforderlig vård i den mening, vari detta uttryck tagits i 1 §, skulle ersättas. Paragrafen synes emellertid utan fara för tvekan om dess rätta innebörd kunna avfattas i överensstämmelse med vad kammarrätten därom anfört.

Ehuru det i 51 § föreslås, att ersättning för lämnad vård skall utgå med det belopp, vartill kostnaden därför skäligen kan uppskattas, torde det ligga i sakens natur såväl att vistelsekommun, som till anstalt erlagt visst belopp för lämnad vård, vilket belopp understiger skälig ersättning, dock icke gent emot hemortskommun kan göra anspråk på ersättning med högre belopp än det faktiskt erlagda som att vistelsekommun eller anstalt, vilken själv meddelat vård, icke kan fordra ersättning med mera än den verkliga kostnaden, därest denna tilläventyrs i något fall skulle understiga vad som kan anses utgöra skälig ersättning. Av Kungl. Maj:t eller viss myndighet fastställt belopp torde däremot gälla oberoende av alla invändningar.

Då de i 51 § föreslagna reglerna angående storleken av den ersättning, som skall erläggas av fattigvårdssamhälle till fattigvårdssamhälle, torde böra gälla även då det är fråga om ersättning från fattigvårdssamhälle till anstalt eller inrättning, som avses i 58 §, eller i fall av gottgörelse av landsting eller staten eller vid uttagande av ersättning hos för understödstagare försörjningspliktig person, synas vederbörliga hänvisningar till 51 § böra göras i 40—42 §§, 58, 60 och 63 §§ fattigvårdslagen.

Frågan om de ändringar i lasarettsstadgan, som i överensstämmelse med vad medicinalstyrelsen anfört torde erfordras vid ett genomförande av föreliggande förslag, och om ändringar i sjukstugestadgan, om och i den mån dylika må föranledas av den ifrågasatta bestämmelsen i 51 § sista stycket fattigvårdslagen, torde jag få ånyo anmäla, sedan förslaget till fattigvårdslag blivit slutligt behandlat.

52 §.

Fullständigare föregående utredning.

Förslaget.

Med de ändringar av förestående paragraf, som innefattades i det inom departementet utarbetade förslaget till omformulering av densamma (se bil. D), avsågs

a) att inskärpa, att den utredning, som skall verkställas av fattigvårdsstyrelse, skall vara ingående och fullständig samt att protokollet skall avfattas så, att de inhämtade upplysningarna utförligt återgivas däri;

b) att stadga skyldighet att utreda även understödstagarens eller för honom försörjningspliktiga personers förhållande till den allmänna pensionsförsäkringen, detta med hänsyn till den betydelse sagda förhållande kunde äga i olika hänseenden för ett eventuellt mål; samt

c) att framhålla, att, i den mån verkställt förhör icke medförde tillräcklig

utredning, fattigvårdssamhället borde införskaffa sådan på annat sätt, såsom genom skriftväxling med myndigheter, exempelvis för införskaffande av prästbevis.

Yttranden. *Ombudsmannen i Stockholms stads fattigvårdsnämnd* har anfört, att till den nyss under b) angivna bestämmelsen borde fogas förpliktelse att lämna uppgift, om vårdtagaren åtnjöte livränta eller annan ersättning enligt 1901 eller 1916 års olycksfallsförsäkringslagar, fiskarförsäkringsförordningen, 1909 års militärersättningsförordning eller sjukhjälp eller livränta från sjukkassa, försäkringsbolag eller annan juridisk person. Ombudsmannen har vidare föreslagit, att de av vårdtagaren till förhörsprotokollet meddelade upplysningarna skulle lämnas på heder och samvete. Bestämmelse borde införas i lagen om skyldighet att, därest uppgift ej kunde vid förhöret erhållas i ett eller annat avseende, i protokollet angiva orsaken härtill.

Länsstyrelsen i Blekinge län har icke funnit förslaget i denna del föranleda annan anmärkning än att utredningen i detalj torde böra angiva jämväl den vårdades och för honom försörjningsskyldigas förmögenhets- och anställningsförhållanden samt därjämte, bland annat med hänsyn till eventuell framställning om ersättning av staten eller landsting, den vårdades vistelseorter och bostäder under de tre senaste åren före fattigvårdens beviljande.

Hallands läns landstings förvaltningsutskott har föreslagit, att i denna paragraf borde införas ett stadgande om att utredning skulle verkställas rörande den nödställdes eller för honom försörjningspliktiga personers taxering till inkomst- och förmögenhetsskatt. Ofta förekomme nämligen fall, att fattigvårdsstyrelser sökte ersättning av landstingen för nödställda, vilka antingen själva eller för dem försörjningspliktiga personer vore taxerade till så hög inkomst, att de icke kunde anses vara berättigade till fattigvård enligt 1 § i fattigvårdslagen. Utskottet hade på sista tiden, sedan uppmärksamheten kommit att riktas på vederbörandes taxeringar, i flera fall avvisat ersättningsanspråk på gottgörelse för dylika »nödställda».

Länsstyrelsen i Älvsborgs län har uttalat, att i paragrafen möjligen borde kraftigare än nu understrykas vikten av att förhörsprotokollet bleve så fullständigt som möjligt, eventuellt innefattade en redogörelse för understödstagarens vistelse- och mantalsskrivningskommuner under förslagsvis de sista fem eller tio åren. Förhörsprotokollet borde, på sätt föreslagits, innefatta fullständig utredning rörande understödstagarens pensionsförhållanden.

Svenska stadsförbundet har yttrat:

»Av grundläggande betydelse för prövning, på anmanings- eller processstadiet, av ersättningsskyldigheten i visst fall är naturligen den *utredning*, som lagligen skall av vederbörande fattigvårdsstyrelse ombesörjas. Att åliggandena i detta avseende föreslås något skärpta, synes därför vara fullt i sin ordning. Som ett nytt utredningsmoment föreslås, att uppgifter skola anskaffas om den nödställdes förhållande till allmänna pensionsförsäkringen. Att uppgifter i detta hänseende måste förutsättas för en verklig utredning om den nödställdes belägenhet torde få anses uppenbart. Med stadgandet torde man kunna hoppas att också vinna något av det samarbete mellan fattigvårdens och pensionsförsäkringens organ, som ännu på de flesta håll helt torde saknas eller blott mycket ofullständigt förekomma. Utöver uppgifter om fattigvård och pensionsförsäkring, således understöd av det all-

männa, torde det vara av vikt att känna andra fakta, som giva en god ledning för fattigvårdsbehovets bedömande, exempelvis om understöd från sjuk- eller begravningskassa eller annan understödsförening, om pension eller understöd från förutvarande arbetsgivare, mera stadigvarande understöd i kontanter eller naturaförmåner i övrigt etc. En undersökning av sagda förhållanden hänför sig givetvis till den under mom. b) i § 52 i förslaget omtalade utredningen om »fattigvårdsbehovet och anledningen därtill». Men om i lagtexten särskilt omnämnes förhållandet till pensionsförsäkringen, torde exemplifieringen lämpligen kunna omfatta åtminstone några av ovan påpekade fakta.

— —

I samband med frågan om förhörsprotokollets innehåll må beröras också en svårighet, som möter för själva åstadkommandet av protokollet. De försörjningspliktige befinna sig ofta nog på annan ort än den nödställde och för fattigvårdsstyrelse är det då ofta förenat med stort besvär att utreda, huruvida dessa hava möjlighet att uppfylla sin försörjningsplikt. För en sådan utredning på annan ort vore det av stor betydelse för fattigvårdsstyrelsen att få anlita polismyndighetens bistånd. Polismyndigheten har därvidlag emellertid ingen skyldighet att biträda. Först i samband med en process kan polisutredning erhållas. Med den utvidgade betydelse, som enligt förslaget skulle tillmätas anmaningsförfarandet, synes det kunna ifrågasättas, om icke polismyndighets bistånd borde kunna påkallas av fattigvårdsstyrelse redan vid den första utredningens åstadkommande.»

Länsstyrelsen i Västmanlands län har ifrågasatt stadgande, i syfte att stärka förhörsprotokollens beviskraft, av skyldighet för dem, som lämnade uppgifterna till protokollet, att underskriva detsamma under edsförpliktelse. Därjämte torde böra erfordras, att förhörsledningen anförtroddes åt personer, som därtill ägde kompetens och ej såsom i många fall, särskilt i större städer ägde rum, åt underordnade fattigvårdstjänstemän.

Kammarrätten har yttrat, att det icke torde vara något att erinra emot förslaget, i vad det avsåge skyldighet för fattigvårdsstyrelserna att efter fattigvårds meddelande och under den förberedande skriftväxlingen föranstalta om erforderlig utredning.

Departementschefen.

Förslaget synes mig i nu förevarande del lämpligt att genomföra. De däremot framställda erinringarna torde i allmänhet icke vara av beskaffenhet att föranleda ändring i förslaget. Det synes icke lämpligt att meddela alltför detaljerade föreskrifter om vad som skall utredas vid ifrågavarande förhör, utan det torde vara nödvändigt att, på sätt som föreslagits, inskränka lagens bestämmelser i denna del till allmänna föreskrifter jämte åläggande att införskaffa *ingående* utredning och *fullständigt* upptaga de erhållna upplysningarna i förhörsprotokollet.

I ett avseende kan dock måhända ett något fylligare stadgande vara på sin plats. Med hänsyn till de olika faktorer, som inverka på fattigvårdsbehovet och av vilka frågan om understödstagaren saknar tillgångar eller om hans behov helt eller delvis avhjälpes annorledes än genom fattigvård kanske icke alltid tillbörligen beaktas, synes det mig lämpligt, att bestämmelsen om att fattigvårdsbehovet och anledningen därtill skola utredas i någon mån understrykes. Så har till en viss grad skett i förslaget genom föreskriften, att understödstagarens och för honom försörjningspliktiga personers förhållande till den allmänna pensionsförsäkringen skall utredas och i protokollet angivas. Denna föreskrift, som närmast tillkommit av anled-

ning, som framgår av redogörelsen för de i 59 § föreslagna ändringarna, synes, särskilt med hänsyn till de av ombudsmannen hos Stockholms stads fattigvårdsnämnd och stadsförbundet i sådan riktning gjorda uttalandena, böra så formuleras, att fattigvårdsstyrelsen förpliktas att, i fråga om fattigvårdsbehovet, särskilt utreda ej blott, om pension eller understöd jämlikt lagen om allmän pensionsförsäkring sökts eller erhållits, utan jämväl om understödstagaren och vissa för honom försörjningspliktiga personer vid det tillfälle, då fattigvård meddelas, eljest erhålla understöd av annan eller hava egna tillgångar. Därigenom erinras fattigvårdsstyrelsen om sin skyldighet att uppgiva, om understödstagaren äger fast egendom, kontanta medel eller andra tillgångar eller åtnjuter hjälp av annan, denna må utgå kontant i form av försäkring, sjukhjälp eller dylikt eller i natura såsom undantagsförmån.

Den maning till fattigvårdsstyrelserna att själva, före anhängiggörandet av process, söka införskaffa erforderlig utredning, vilken innefattas i 52 § 2 mom. av förslaget, synes mig synnerligen lämplig. Fattigvårdsstyrelserna torde böra vänjas vid att själva i möjligaste mån verkställa utredning i frågor av betydelse för bedömande av om ersättningsskyldighet för lämnad fattigvård åligger annan, även om icke — med hänsyn särskilt till såväl fattigvårdsstyrelsernas i ett flertal av de avgivna yttrandena vitsordade bristande förmåga i berörda hänseende som den offentligrättsliga natur, som fattigvårdsmålen åtminstone till en viss grad hava — myndigheterna kunna och böra, på sätt i den inom departementet utarbetade promemorian föreslagits, befrias från skyldigheten att verkställa utredning om andra förhållanden än understödstagares hemortsrätt. Länsstyrelsernas arbetsbörda kunde på denna väg lättas och målens avgörande påskyndas. Jag anser mig visserligen icke kunna, åtminstone för närvarande, tillstyrka så långt gående åtgärder, som av stadsförbundet ifrågasatts, eller att bereda fattigvårdsstyrelserna tillfälle att få direkt för utredningars verkställande anlita polismyndighets biträde. Men det torde vara särdeles lämpligt, om fattigvårdsstyrelserna toge för vana att vid ansökning hos länsstyrelse i fattigvårdsmål mot fattigvårdsstyrelse i annat fattigvårdssamhälle bilägga bevis om den ort, där understödstagaren eller, beträffande hustru eller minderårig, maken eller fadern eller, i vissa fall, modern var mantalsskriven för det år, som enligt sökande fattigvårdsstyrelsens uppfattning är avgörande för hemortsrätten vid tiden för fattigvårdens beviljande. För att underlätta ett dylikt förfaringssätt torde bevis om mantalsskrivning av viss person böra göras kostnadsfria för fattigvårdssamhälle, som begär sådant. Då frihet från stämpel för sådant bevis föreligger för fattigvårdssamhälle — även om det förslag till ändrad lydelse av 7 § i förordningen angående stämpelavgiften, som chefen för finansdepartementet torde komma att framlägga, blir genomfört — men däremot skyldighet att erlägga lösen för dylikt bevis förefinnes, lärer erfordras sådan ändring i förordningen angående expeditionslösen, att lösen icke därför skall utgå.

Frågan om ändring i sistnämnda förordning torde chefen för finansdepartementet få anmäla, sedan ifrågavarande förslag till vissa ändringar i fattigvårdslagen blivit slutligt behandlat.

53 och 54 §§.

Bland de i förberörda inom socialdepartementet utarbetade promemoria ifrågasatta åtgärderna för vinnande av minskning i processantalet ingick även utbyggande av det till åstadkommande av uppgörelser utan process syftande anmaningsförfarandet jämte vissa i samband därmed väckta förslag. Rörande den nuvarande anordningen härav hänvisas till den i det föregående gjorda redogörelsen för processförfarandet (sid. 27).

Utbyggande av anmaningsförfarandet.

I nu förevarande fråga anfördes i sagda promemoria i huvudsak följande: Meningarna om värdet av det i 1918 års lag införda s. k. anmaningsförfarandet hade varit och vore mycket delade. De funnes, som ansåge, att detta förfarande helt förfelat sin uppgift att åstadkomma uppgörelse direkt fattigvårdsstyrelserna emellan och att alltså förebygga fattigvårdsprocesser inför länsstyrelserna. Å andra sidan förmenade många, att en dylik uppfattning mer eller mindre berodde på en synvilla, i det att det antal processer, som man genom anmaningsförfarandet undgått, aldrig kunde komma till synes.

Förslaget.

Också om man ansåge, att anmaningsförfarandet i dess nuvarande form icke gjort någon eller blott ringa nytta, torde knappast tiden vara inne att vidtaga en sådan åtgärd som att åter utesluta detsamma. Snarare syntes man böra göra ett försök att genom mera bestämda föreskrifter och annorledes giva förfarandet större innehåll och utbygga detsamma. Tanken att frågor om ersättning för fattigvård i princip borde avgöras genom direkt förhandling emellan fattigvårdsstyrelserna måste nämligen anses riktig, och strävandet syntes därför närmast böra gå ut på att åstadkomma sådana bestämmelser, att all den utredning, som i en viss sak *kunde* förebringas, också komme fram under skriftväxlingen parterna emellan, varigenom naturligen möjligheterna för en uppgörelse i godo i hög grad ökades.

I nu berörda syfte hade i utkastet upptagits bestämmelser i bland annat följande hänseenden:

a) införande i lagen av uttrycklig bestämmelse om skyldighet att avgiva anmaningssvar;

b) införande av stadganden om vad anmaning och anmaningssvar skulle innehålla och vilka handlingar, som skulle bifogas dem, allt detta för att motparten verkligen skulle erhålla möjlighet att bedöma, huru han skulle ställa sig i saken;

c) utsträckning av tiden för anmaning och anmaningssvar från 30 till 45 dagar i vartdera hänseendet; härigenom avsåges att underlätta möjligheten att prestera en sådan utredning, att motparten böjde sig för densamma;

d) införande av *möjlighet* — alltså alternativt — till växlande av ytterligare skrifter i saken mellan parterna i form av påminnelser och svar därå; för att en dylik möjlighet skulle kunna begagnas, hade det ansetts nödvändigt att stadga särskilda tidsfrister, vilka alltså komme att inverka på den tid, inom vilken talan skulle väckas hos länsstyrelsen, vadan föreslagits införande i 55 § fattigvårdslagen av en bestämmelse om olika ansökningstider.

Det hade även föreslagits stadgande om skyldighet att icke inskränka svaret till ett naket bestridande utan att däri angiva de skäl, varpå den

intagna ståndpunkten grundades, liksom stadgande om att vid anmaningssvaret skulle fogas erforderliga bevis.

De stadgade tiderna för avgivande av skrifter under anmaningsförfarandet skulle räknas från det den föregående skriften *mottagits*. Med anledning härav hade intagits en föreskrift om att ett av posten utfärdat mottagningsbevis skulle kunna tjäna som bevis angående dagen för viss försändelses mottagande.

I 54 § hade uttrycklig föreskrift intagits om de handlingar, som skulle bifogas, då ansökan gjordes hos länsstyrelsen. Att märka vore, att i de fall, då talan finge väckas utan att anmaning föregått, samma handlingar, som skolat bifogas anmaning, skulle medfölja ansökningen till länsstyrelsen.

Måhända kunde det — yttrades det vidare i sagda promemoria — anses vara att gå alltför långt att nu genomföra *samtliga* de sålunda uppräknade — ävensom vissa andra av mig ej angivna — åtgärderna; desamma stode emellertid icke i det sammanhang med varandra, att icke någon eller några av dem kunde uteslutas. Onekligen skulle också genomförandet av alla dessa åtgärder medföra en viss vidlyftighet i fattigvårdslagens bestämmelser. Denna vidlyftighet måste givetvis i och för sig betraktas såsom en olägenhet, och man torde vara nödsakad att avväga, huruvida denna olägenhet vore alltför stor i förhållande till de vinster, som utbyggnaden av anmaningsförfarandet kunde väntas medföra.

Yttranden. Rörande det sålunda ifrågasatta utbyggandet av anmaningsförfarandet hava uttalanden i tillstyrkande riktning avgivits av *länsstyrelserna i Uppsala, Hallands, Västmanlands, Gävleborgs, Jämtlands, Västerbottens* och *Norrbottens län, Stockholms stads fattigvårdsnämnd* och *Gävle fattigvårdsstyrelse, svenska stadsförbundet* samt *fattigvårdskonsulenterna i tredje och nionde distrikten.*

Ombudsmannen hos Stockholms stads fattigvårdsnämnd har uttalat, att anmaningsförfarandet hade varit ett av Stockholms stads mest effektiva medel till åstadkommande av minskning i antalet fattigvårdsprocesser.

Gävle fattigvårdsstyrelse hade funnit de föreslagna ändringarna rörande anmaningsförfarandet vara de mest betydelsefulla, så mycket mer som enligt styrelsens erfarenhet anmaningsförfarandet redan i sin nuvarande form kunde vara ganska effektivt. Resultatet av detsamma hade sålunda i Gävle varit gott. Visserligen hade även här en ökning ägt rum i hela antalet återkrävningar, anmaningar och svar å anmaningar sålunda medräknade, men denna ökning berodde enligt gjorda undersökningar till största delen på utvidgningen av 1 § fattigvårdslagen och på borttagandet av den fria sjukhusvården för personer från annat landstingsområde. Antalet fattigvårdsmål finge snarast sägas ha visat tendens till minskning. Styrelsen hänvisade till en yttrandet bifogad tablå över inlagor i fattigvårdsmål m. m. Av densamma framginge bland annat, att nära 40 procent av anmaningarna från Gävle lett till uppgörelse. Med skärpta bestämmelser borde utan tvivel än bättre resultat kunna nås.

Länsstyrelsen i Gävleborgs län har bilagt sitt yttrande ett sammandrag av verkställd utredning, utvisande att hemortssamhällen inom länet till andra

fattigvårdssamhällen för fattigvårdskostnader utbetalt (samtliga av länsstyrelsen angivna siffror i avrundade tal) under år 1923 95,000 kronor och under år 1924 112,000 kronor, därav efter frivillig överenskommelse år 1923 36,000 kronor och år 1924 37,000 kronor. Till fattigvårdssamhällen, som i första hand lämnat fattigvård, hade från hemortssamhällen inbetalts under år 1923 100,000 kronor och under år 1924 91,000 kronor, därav efter frivillig överenskommelse år 1923 37,000 kronor och år 1924 35,000 kronor. Ehuru berörda utredning icke kunde anses fullständig och i alla avseenden fullt tillförlitlig, syntes dock därav framgå, att fattigvårdsstyrelserna redan nu i icke obetydlig utsträckning begagnade sig av möjlighet till frivillig uppgörelse.

Helt avstyrkande uttalanden angående utbyggandet av anmaningsförfarandet hava gjorts av *överståthållarämbetet, länsstyrelserna i Södermanlands, Jönköpings, Kronobergs, Blekinge, Malmöhus, Göteborgs och Bohus, Älvsborgs, Värmlands, Örebro* och *Kopparbergs län* samt *Göteborgs fattigvårdsstyrelse*. De skäl, som därvid — ofta nog i förening med uttalade tvivelsmål om anmaningsförfarandets effektivitet i vad därmed åsyftats att åstadkomma en begränsning av antalet fattigvårdsprocesser — huvudsakligen åberopats, hava varit, att bestämmelserna, särskilt de tids- och preskriptionsbestämmelser, som bleve en följd av den ifrågasatta utbyggnaden, bleve för invecklade, att *(länsstyrelsen i Malmöhus län)* fattigvårdsmyndigheterna kunde antagas sakna förmåga eller vilja att ställa sig detaljerade form- och tidsföreskrifter till efterrättelse, att *(Göteborgs fattigvårdsstyrelse)* allt för invecklade bestämmelser kunde leda till att fattigvårdsstyrelserna komme att anlita hjälp av advokater, att *(länsstyrelsen i Värmlands län)* processerna bleve förlängda samt att *(länsstyrelsen i Örebro län)* arbetet komme att ökas för länsstyrelserna genom iakttagande av alla de tidsbestämmelser, med vilka anmaningsförfarandet omgärdats.

Kammarrätten har yttrat:

»Att på föreslaget sätt utbygga ett system, varom meningarna varit och fortfarande äro delade, synes kammarrätten icke vara tillrådligt. Ett anmaningsförfarande, sådant som det nu föreslås, blir synnerligen ohanterligt och kommer säkerligen att vålla fattigvårdsmyndigheterna besvär, i synnerhet i mindre kommuner. Likaså är det att befara att med de olika ansökningstider, som nu föreslås (55 §), antalet mål, där talan icke upptages till prövning, kommer att ökas.

Beträffande förslaget i vad det avser rätt för sökande fattigvårdsstyrelse att efter erhållet svar å anmaning avgiva påminnelser samt skyldighet för den sökta fattigvårdsstyrelsen att besvara dessa, anser sig kammarrätten böra erinra därom att fattigvårdsstyrelserna redan nu icke sakna möjlighet till en dylik skriftväxling.

Enligt förslaget skulle tiden för anmaning och tiden för anmaningssvar bliva 45 dagar. Tiden för anmaningssvar synes utan olägenhet kunna bestämmas till 30 dagar, som enligt nu gällande bestämmelser beräknas därför. Om ansökningstiden enligt 55 § 1 mom. bleve enhetlig och bestämdes till förslagsvis 90 dagar, skulle fattigvårdsstyrelserna äga möjlighet att växla icke blott anmaning och svar därå utan även vid förefallande behov påminnelser och svar därå.»

Endast i vissa delar, nämligen i fråga om införande i fattigvårdslagen av uttrycklig bestämmelse om skyldighet att svara å anmaning samt av stad-

ganden om vad anmaning och anmaningssvar skola innehålla och vilka handlingar skola bifogas dem, har förslaget tillstyrkts av *länsstyrelserna i Stockholms, Östergötlands, Kalmar* och *Gotlands* län samt *svenska landskommunernas förbund* och *svenska fattigvårds- och barnavårdsförbundet.*

Rörande vissa i samband med anmaningsförfarandet stående detaljspörsmål hava — utöver vad redan angivits — följande erinringar gjorts.

Ombudsmannen hos Stockholms stads fattigvårdsnämnd har ansett, att det givetvis vore riktigt, såsom ock i utkastet föreslagits, att tiden för den part, som skall förebringa utredning, vore så tilltagen, att utredningen medhunnes. Svarandeparten åter, som finge mottaga utredningsmaterialet, syntes ej behöva lika lång tid för att bedöma detsamma, vadan tiden för svars avgivande kunde förkortas till 30 dagar.

Länsstyrelsen i Kopparbergs län har föreslagit, att föreskrift borde lämnas därom, att i varje anmaningssvar särskilda yttranden skulle lämnas, huruvida hemortsrätten, fattigvårdsbehovet och beloppet godkändes eller bestredes.

Svenska landskommunernas förbund har ifrågasatt, om icke uraktlåtenhet att inom den fastställda tiden avgiva svar borde betraktas som godkännande av kravet.

Svenska stadsförbundet har anfört, att med hänsyn till svårigheten att på kort tid erhålla nödig utredning i ärendet, torde fordran, att anmaningen skall ske »ofördröjligen» kanske böra något mildras.

Departementschefen. Visserligen giva de upplysningar, som framkommit rörande det nu tillämpade anmaningsförfarandets verkningar i Stockholm och Gävleborgs län, anledning antaga, att detsamma måhända haft åsyftad verkan i större utsträckning än man i allmänhet förmodat. Med hänsyn till den från många håll uttalade tveksamheten om dess lämplighet överhuvudtaget och särskilt om ett utbyggande därav anser jag det likväl icke tillrådligt att nu införa bestämmelser i fattigvårdslagen, varigenom det fastställes vissa tidsfrister, inom vilka parterna skulle avgiva påminnelser till anmaning och svar å sådana påminnelser. Till frågan om utsträckning i det av kammarrätten angivna syfte av den i 55 § stadgade ansökningstiden skall jag återkomma.

Däremot synes det mig vara lämpligt och nyttigt, om i lagen stadgas skyldighet för den anmanade fattigvårdsstyrelsen att svara samt lämnas föreskrifter eller i visst avseende utförligare sådana än som nu förefinnas om vad anmaning och anmaningssvar skola innehålla och vilka handlingar, som skola bifogas dem, ävensom i 54 § intages i förslaget ifrågasatta föreskrifter om de handlingar, som skola bifogas ansökan hos länsstyrelse.

Vad angår den tid, som bör beräknas för avgivande av svar å anmaning, delar jag den uppfattning, som uttalats av kammarrätten och ombudsmannen hos Stockholms stads fattigvårdsnämnd, eller att densamma bör bibehållas vid vad nu gäller eller således 30 dagar.

I övrigt har jag ansett förslaget kunna, oavsett däremot framställda erinringar, läggas till grund för lagstiftning.

Orden »eller eljest» i 54 § 2 mom. — däri stadgas, att talan utan föregående anmaning må föras, därest vid förhör enligt 52 § eller eljest upplysning icke vunnits, vilket samhälle ersättnings- eller försörjningsskyldigheten åligger — torde böra tilläggas med hänsyn till innehållet i 52 § 2 mom. Den fattigvårdsstyrelse enligt 54 § 2 mom. i utkastet ålagda skyldigheten att vid ansökan, som göres utan föregående anmaning, foga vissa handlingar, synes icke böra vara ovillkorlig, enär underlåtenheten att anmana i många fall just kan hava berott på omöjlighet att hålla förhör med understödstagaren.

Påföljder för försummelse av fattigvårdssamhälle.

Jag övergår härefter till frågan om eventuella påföljder för försummelse av fattigvårdssamhälle i avseende å fullgörande av utredning, avgivande av anmaning eller svar å anmaning.

Förslaget.

I sammanhang med de i utkastet föreslagna bestämmelserna, avseende utbyggande av anmaningsförfarandet, hade även i utkastet införts vissa nya bestämmelser, som avsåge att med påföljder och äventyr i olika hänseenden belägga försummelse att iakttaga de skyldigheter, som under anmaningsstadiet och vid talans väckande ålåge fattigvårdsstyrelserna. De nu avsedda, i 56 § 1 mom. av utkastet intagna bestämmelserna, till vilka hänvisats i 53 och 54 §§, innebure bland annat, att länsstyrelse skulle äga att förelägga fattigvårdsstyrelse, som försummat att fullgöra sina skyldigheter, att komplettera vad som bruste och därvid förelägga det äventyr, att styrelsens talan icke upptoges till vidare prövning eller, om den försumlige vore den sökta styrelsen, att målet avgjordes i befintligt skick.

Yttranden.

Länsstyrelsen i Stockholms län har yttrat:

»Enligt 56 § 1 mom. tredje stycket äger länsstyrelse förelägga sökt fattigvårdsstyrelse att inkomma med angiven utredning inom viss tid vid äventyr, om det försummas, att målet avgöres i befintligt skick. Detta skulle jämlikt motiveringen innebära, att den sökta fattigvårdsstyrelsen, om icke föreläggandet fullgjordes, skulle förlora sin rätt att vidare yttra sig i målet. Då emellertid rätten att besvära sig över meddelat utslag fortfarande står öppen för den sökta fattigvårdsstyrelsen, torde, därest fattigvårdsstyrelsen därav begagnar sig och därvid företer ytterligare utredning, berörda bestämmelse endast komma att innebära, att den verkliga prövningen av målet överflyttas från länsstyrelsen till kammarrätten.»

Länsstyrelsen i Östergötlands län har anfört, att för meddelande av dylikt föreläggande torde länsstyrelsen få ägna målet en lika omsorgsfull prövning som om målet skulle sakligt avgöras. Någon lindring för länsstyrelsen torde härigenom icke vara att förvänta.

Kammarrätten har yttrat:

»I 56 § 1 mom. 3 stycket föreslås att, om sökande fattigvårdsstyrelse försummat förebringa viss erforderlig utredning, Konungens befallningshavande skall äga föreskriva tid, inom vilken det försummade skall fullgöras vid äventyr, om det underlåtes, att gjord ansökning icke upptages till vidare behandling, eller, där det är den sökta fattigvårdsstyrelsen försummelsen åvilar, att målet avgöres i befintligt skick. Ett beslut av Konungens befall-

ningshavande med tillämpning av förstnämnda äventyr bör givetvis kunna få överklagas hos kammarrätten, som då hade att pröva, huruvida sökande fattigvårdsstyrelsen försummat sin utredningsplikt. Härigenom skulle ett nytt slags fattigvårdsprocesser uppstå. Skulle kammarrätten vid prövningen av sådant mål finna att någon försummelse från sökande fattigvårdsstyrelsens sida icke förelegat, bleve kammarrätten tvungen att återförvisa målet till Konungens befallningshavande för saklig prövning. Kammarrätten anser sig av denna anledning böra avstyrka att föreskrift om sådant äventyr insättes i lagen. Beträffande det andra av här föreslagna äventyr eller att målet avgöres i befintligt skick kan erinras att föreläggande vid sådant äventyr redan enligt nu gällande processregler lärer kunna av Konungens befallningshavande givas. Skall föreskrift om sådant äventyr intagas i lagen, bör det angivas kunna gälla samtliga parter i processen.»

Innan jag tager ställning till föreliggande spörsmål, vill jag i korthet erinra om den föregående behandlingen av en i samband därmed stående fråga.

1918 års riksdag

I den till 1918 års riksdag avlämnade proposition (nr 135) med förslag till lag om fattigvården m. m. hade i enlighet med fattigvårdslagstiftningskommitténs förslag i denna del, åt 54 § i lagen givits det innehåll, att fattigvårdsstyrelse skulle vid ansökan bifoga bevis att anmaning skett jämte de handlingar, som enligt 53 § skulle åtfölja anmaningen, vid äventyr, om det försummades, att talan ej upptoges till prövning.

Berörda bestämmelse om äventyr för underlåtenhet att bifoga nämnda handlingar borttogs av riksdagen på hemställan av andra särskilda utskottet (utlåtande nr 1 sid. 28), som yttrade bland annat:

»Då i 55 § föreskrives, att talan hos Kungl. Maj:ts befallningshavande skall anhängiggöras inom viss tid, vid äventyr att rätt till ersättning förfaller, synes det ej nödigt att i 54 § stadga särskilt äventyr för att ansökningshandlingarna skola vara fullständiga, utan bör en komplettering därav kunna äga rum ända till den dag, då talan om ersättning enligt 55 § senast skall anhängiggöras eller därest ansökan avslås på den grund att de erforderliga handlingarna icke bifogats, ny ansökan inom den stadgade tiden kunna göras med bilägganden av handlingarna.»

Vid fattigvårdslagens utfärdande erhöll 54 § lydelse i enlighet med riksdagens beslut.

Departementschefen.

Då fattigvårdsstyrelse underlåtit göra anmaning utan att sådant fall förelegat, som avses i 54 § andra stycket i dess nu gällande lydelse, har talan mot annat fattigvårdssamhälle förklarats icke kunna bliva föremål för prövning (se Fattigvårdsmål, årg. 20—22, ref. 13).

Då den maning till fattigvårdsstyrelserna att verkställa utredning, som, enligt vad förut är sagt, innefattas i 52 § 2 mom. i den lydelse, som av mig nu föreslås, icke är obligatorisk, och då enligt min mening länsstyrelserna icke — i motsats till vad som ifrågasatts i 56 § 1 mom. av utkastet — böra befrias från någon del av den dem nu åliggande skyldigheten att införskaffa utredning, torde det icke vara möjligt att stadga, att fattigvårdsstyrelse skall kunna åläggas vid visst äventyr att förebringa utredning.

Den omständigheten, att fattigvårdsstyrelse icke vid ansökan fogat av-

skrift av protokoll över förhör enligt 52 § fattigvårdslagen, har icke ansetts utgöra hinder för prövning av ansökan (se Fattigvårdsmål, årg. 20—22, ref. 5). En sådan praxis synes stå i full överensstämmelse med det innehåll, som på särskilda utskottets vid 1918 års riksdag förslag givits åt 54 §.

För det fall att vid ansökan ej fogats bevis, att anmaning skett, avskrifter av anmaningen jämte bifogade handlingar och erhållet svar å anmaningen jämte tillhörande handlingar, vill det emellertid synas, som om det vore lämpligt, om länsstyrelsen ägde befogenhet att giva sådant föreläggande, som i förslaget ifrågasatts. Genom en sådan bestämmelse finge man även en viss garanti för att fattigvårdsstyrelserna, då kravet icke bestritts, icke väcka talan före utgången av den i 53 § föreslagna tiden av 30 dagar för svars avgivande. Motsvarande, i 54 § nu intagna bestämmelse om att svar skall avvaktas under 30 dagar är nämligen i själva verket tämligen verkningslös, enär den omständigheten, att ansökan ingivits till länsstyrelsen före utgången av nämnda i 54 § angivna tid, har förklarats icke utgöra hinder för prövning av ansökningen (se Fattigvårdsmål, årg. 20—22, ref. 35). Mot en dylik anordning synes icke kunna göras samma erinran, som kammarrätten framställt mot förslagets bestämmelse i denna del. Något verkligt behov av att kunna giva ett liknande föreläggande torde däremot knappast föreligga för det fall att ansökning göres utan föregående anmaning. Ett dylikt föreläggande skulle icke heller kunna avse de handlingar, som, endast där så ske kan, skola medfölja ansökningen.

I fråga om det i förslaget ifrågasatta äventyret att målet avgöres i befintligt skick, delar jag kammarrättens uppfattning, att om föreskrift om dylikt äventyr skall intagas i lagen, det bör angivas kunna gälla samtliga parter i processen. Enligt min mening bör emellertid åt bestämmelsen givas ett ännu mera omfattande innehåll eller så att den kommer att motsvara vad som för underrätt gäller enligt 14 kap. 3 § rättegångsbalken. Enligt vad jag inhämtat lärer nämligen, i motsats till kammarrättens uppfattning i ämnet, på vissa håll tvekan råda, om länsstyrelse äger att giva alla parter i fattigvårdsmål visst föreläggande vid vite eller vid äventyr att målet avgöres i befintligt skick. Vitesbeloppens storlek synas böra begränsas på sätt som skett i § 51 mom. 2 i landshövdingeinstruktionen den 12 april 1918 (nr 198). Befogenheten att kunna göra ett dylikt föreläggande synes vara av värde, särskilt i mål mot tredskande understödstagare eller försörjningspliktiga personer. Att kammarrätten äger en sådan befogenhet redan nu framgår otvetydigt av § 13 i den för ämbetsverket gällande instruktionen.

Om en bestämmelse härom införes i 56 §, blir densamma genom de hänvisningar, som lämnas i 57, 58, 59 och 67 §§, vid förefallande behov tillämplig jämväl vid andra fattigvårdstvister än sådana, som föras mellan fattigvårdssamhällen.

55 §.

Preskriptionstid.

I fråga om de i denna paragraf intagna preskriptionsbestämmelserna har *kammarrätten* i sitt förut berörda utlåtande den 14 juni 1923 angående den nya fattigvårdslagens verkningar i vissa avseenden anfört följande:

»Preskriptionsbestämmelserna, intagna i 55 §, hava visat sig vålla svårigheter och medföra i en del fall obilliga resultat. Ersättningstalan skall i regel anhängiggöras inom sextio dagar efter det fattigvården börjat utgå. Om åter fattigvården icke lämnats av den sökande fattigvårdsstyrelsen, skall talan emot hemortskommunen anställas inom samma tid, efter det kostnaden för fattigvården av styrelsen guldits. Det senare inträffar till exempel då fattigvård lämnats av länslasarett eller andra i 58 § avsedda offentliga anstalter. Har emellertid i sådant fall ansvarsförbindelse lämnats av vistelsekommun till dylik anstalt, synas olika meningar hos fattigvårdsstyrelsen och jämväl hos länsstyrelserna hava uppstått i fråga om den tid, inom vilken talan mot hemortskommun bör anställas. För sin del har kammarrätten avgjort detta spörsmål sålunda att vården får anses 'lämnad' av den sökande fattigvårdsstyrelsen och att denna således bör i enlighet med grundregeln söka hemortskommun inom 60 dagar från fattigvårdens början. Då genom vidtagna ändringar i lasarettsstadgan vistelsekommunerna numera äro tvungna att, då ansvarsförbindelse icke av enskild person lämnas, utfärda sådan, är att förutse att beräkningen av ansökningstiden i detta speciella fall ofta skall föranleda tvist. Har åter medellös person intagits å sjukhus eller sjukvårdsinrättning, tillhörande vistelsekommun, skall enligt den mening, som gjort sig gällande i kammarrätten, den sökande fattigvårdsstyrelsen, som i detta fall anses vara den som 'lämnat' fattigvården, anställa talan mot hemortskommunen enligt grundregeln eller således inom sextio dagar från det fattigvården började utgå. Emellertid inträffar ej sällan, särskilt i de större städerna, att medellösa personer intagas å de kommunala sjukhusen utan vederbörande fattigvårdsstyrelses kännedom eller att personer, som vid intagandet haft medel att bekosta sin vård under någon tid, under sjukhusvistelsen bliva medellösa utan att fattigvårdsstyrelsen därom underrättas. Då fattigvårdsstyrelsen erhåller kännedom om den därstädes meddelade vården, något som oftast sker först genom mottagande av räkning från sjukhuset å kostnaden, kan ofta tiden för anställande av talan mot hemortskommunen vara försutten, varigenom ekonomisk förlust för vistelsekommunen uppstår. Detta i och för sig obilliga resultat har ock givit upphov till tvist huru preskriptionsreglerna i dylika fall skola tillämpas.»

Förslaget. För att råda bot på det förstnämnda av kammarrätten sålunda anmärkta missförhållandet har i utkastet föreslagits den omformulering av 55 §, som framgår av detsamma (se bil. D). Därmed har avsetts att tydliggöra, att i de fall, då fattigvårdssamhälle icke själv direkt bekostat vården utan utgivit ersättning till myndighet eller allmän anstalt, preskriptionstiden skulle räknas från den dag, då dylik ersättning utgavs av samhället, och alltså icke från den dag, då vården å sådan anstalt började att utgå; detta skulle gälla även i det fall att samhället lämnat ansvarsförbindelse för vården.

Vidare har, i överensstämmelse med vad som förut anförts angående utsträckning av tiden för anmaningsförfarandet, den tid, inom vilken talan skall väckas hos länsstyrelse vid äventyr att rätt till ersättning går förlorad, ökats från 60 till 90 dagar.

Övriga i utkastet föreslagna ändringar av paragrafen voro endast konsekvenser av vissa andra i promemorian föreslagna men icke av mig upptagna bestämmelser.

Yttranden. Beträffande den föreslagna omformuleringen av 55 §, i vad avser utsträckning av ansökningstiden från 60 till 90 dagar och dess förändring i av kammarrätten angivet syfte, hava följande uttalanden gjorts.

Länsstyrelsen i Blekinge län har yttrat, att genom ökning av preskriptionstiden till 90 dagar skulle bland annat vinnas den fördelen att, oftare än nu vore fallet, fattigvården upphört redan vid kravs framställande samt att i följd därav hemortskommunens fattigvårdsstyrelse bleve i tillfälle att bättre överblicka följderna av ett godkännande och därigenom villigare att medgiva kravet.

Ifrågavarande ändringsförslag har vidare tillstyrkts eller lämnats utan erinran av ett stort antal *länsstyrelser*, *svenska fattigvårds- och barnavårdsförbundet samt svenska landskommunernas förbund.*

Kammarrätten, som, enligt vad av den under 53 och 54 §§ lämnade redogörelsen för avgivna yttranden framgår, förordat en ansökningstid av 90 dagar (sid. 79), har vidare anfört:

»Förslaget avser här att genom en omformulering av förestående paragraf tydliggöra att i de fall, då fattigvårdssamhälle icke självt direkt lämnat vården, utan utgivit ersättning därför till myndighet eller allmän anstalt, varom förmäles i 58 §, preskriptionstiden skall räknas från den dag, då dylik ersättning utgavs av samhället, och alltså icke från den dag, då vården å sådan anstalt började att utgå. Enligt motiven skulle detta gälla även i det fall att samhället lämnat ansvarsförbindelse. Det skulle således icke längre gälla vad som genom ett av kammarätten i plenum den 16 november 1922 meddelat utslag fastställts i fråga om ansvarsförbindelses inverkan å preskriptionstidens beräkning. (Jämför kammarrättens utlåtande den 14 juni 1923).

Fattigvårdslagstiftningskommittén anförde i sitt betänkande med förslag till lag om fattigvården (sid. 304) i fråga om formuleringen av denna paragraf, att i ett särskilt fall borde preskriptionstiden räknas från det betalningen ägde rum, nämligen då fattigvården, såsom ofta skedde, icke lämnats direkt av sökande fattigvårdssamhället och att sådant inträffade *till exempel* när fattigvård meddelas av allmän anstalt eller inrättning. I lagen intogs emellertid icke någon dylik hänvisning. Lagstiftaren har därför måhända ansett, att preskriptionstiden borde på nämnda sätt beräknas även när någon annan än sökande fattigvårdssamhället eller allmän anstalt eller inrättning meddelat fattigvården.

I föreliggande förslag göres emellertid en sådan hänvisning till »myndighet, anstalt eller inrättning, som avses i 58 §». Härigenom måste 55 § anses hava erhållit ett snävare innehåll än förut. Då detta förmodligen icke åsyftats, får kammarrätten hemställa att nämnda citerade uttryck utbytes mot »annan som lämnat densamma» (fattigvården). Den avfattning, paragrafen på detta sätt skulle erhålla, skiljer sig dock icke i sak från den nuvarande, och frågan om ansvarsförbindelses inverkan skulle således icke hava kommit i något nytt läge. Emot en omformulering av paragrafen, varav tydligt framginge att preskriptionstiden för det fall att ansvarsförbindelse lämnats skall räknas från betalningsdagen, har emellertid kammarrätten intet att erinra.»

Departementschefen.

Enligt vad som framgår av redogörelsen för de ändringar, som jag föreslagit beträffande 53 och 54 §§, har den tid, som vistelsesamhället ansetts behöva för verkställande av erforderlig utredning och utfärdandet av anmaning, beräknats till 45 dagar och den för svars avgivande nödvändiga tiden beräknats till 30 dagar. Ansökningstiden skulle således icke kunna sättas

kortare än 75 dagar. På sätt kammarrätten anfört, bör emellertid ansökningstiden vara så pass lång, att vistelsesamhället och hemortssamhället kunna hinna att, om så befinnes behövligt eller lämpligt, före utgången av densamma växla ytterligare skrifter, även om icke, såsom i utkastet och promemorian avsetts, särskilda tidsfrister därför utsättas i lagen. På grund härav och med beaktande jämväl av det av länsstyrelsen i Blekinge län angivna skälet för ansökningstidens förlängning, bör enligt min mening denna tid bestämmas till 120 dagar.

I syfte att tydligt utmärka, att preskriptionstiden även för det fall, att ansvarsförbindelse lämnats, skall räknas från betalningsdagen, utan att samtidigt paragrafen erhåller ett snävare innehåll än vad den nu äger torde en omformulering av densamma böra vidtagas.

Insättandet av orden »till alla delar» i sista stycket av paragrafen föreslås i förtydligande syfte.

56 §.

Föreläggande vid vite eller visst äventyr.

I denna paragraf torde böra inpassas bestämmelser, varigenom länsstyrelse tillerkännes *dels* rätt att, om sökande fattigvårdssamhälle försummat vid ansökan efter anmaning foga vissa handlingar, om vilka föreskrift lämnas i 54 § 1 mom. av det förslag, som av mig nu framlägges, föreskriva viss tid, inom vilken det försummade skall fullgöras, vid äventyr, om det underlåtes, att ansökningen icke upptages till vidare behandling, *dels ock* en allmän befogenhet att förelägga part att inkomma med upplysningar, förklaringar eller yttranden vid vite eller vid äventyr att målet avgöres i befintligt skick.

Departementschefen.

I fråga om motiveringen till nämnda stadganden, vilka i väsentlig mån sammanhänga med bestämmelserna om anmaningsförfarandet och om väckandet av talan får jag hänvisa till den under 53 och 54 §§ lämnade redogörelsen.

57 §.

Förslaget.

Den i utkastet föreslagna ändringen i denna paragraf innebar, utom följdändring till viss i 55 § ifrågasatt ändring, endast att ränta skulle utgå även på belopp, som utdömdes såsom ersättning för hemsändningskostnad.

Departementschefen.

Då av vad jag under 55 § föreslagit följer, att fortfarande såsom hittills endast en ansökningstid skulle tillämpas, har behovet av följdändring på denna punkt i 57 § förfallit. I fråga om förslaget om ränta får jag hänvisa till den redogörelse, som lämnas under 63 §.

Däremot torde en ändring av 57 § vara nödvändig i syfte att utmärka, att den bestämmelse, som jag föreslår i 56 § 1 mom. 3 stycket rörande länsstyrelses rätt att i tvister enligt 50 § fattigvårdssamhällen emellan giva part vissa föreläggande vid vite eller äventyr att målet avgöres i befintligt skick, skall gälla även vid tvister om hemsändning. Att samma bestämmelse blir gällande även vid tvist om hemsändningskostnad torde framgå av sista stycket i 57 §.

58 §.

I sin förut omnämnda, den 10 januari 1924 dagtecknade framställning till Kungl. Maj:t har Lidingö fattigvårdsstyrelse uttalat, att en tidsbegränsning för väckandet av talan enligt 58 § måste anses nödvändig. För ett riktigt bedömande av hemortsrättstvisterna vore ett tillämpande i de fall, som omförmäldes i nämnda paragraf, av den allmänna preskriptionstiden icke möjligt, och det torde för de anstalter med flera, varom där vore fråga, knappast få anses möta några svårigheter att inom exempelvis ett år anhängiggöra ersättningstalan. *Framställning från fattigvårdsstyrelsen i Lidingö.*

Rörande i 58 § föreslagna ändringar yttrades i förberörda inom socialdepartementet utarbetade promemoria i huvudsak följande. *Förslaget.*

Jämväl för den talan, som offentlig myndighet eller allmän anstalt äger föra mot fattigvårdssamhälle, hade i utkastet upptagits viss tidsbegränsning. En sådan kunde emellertid tydligen icke gälla för de fall, då ansvarsförbindelse lämnats men talan sedermera bleve erforderlig på grund av att denna förbindelse icke uppfylldes. Beträffande nu behandlade slag av processer vore även att märka en annan ändring. I syfte att fattigvårdssamhälle skulle bliva i tillfälle att bevaka sin rätt och vidtaga lämpliga åtgärder i de fall, då person, för vilken samhället vore vårdnadsskyldigt, intoges på dylik anstalt, hade nämligen i utkastet intagits en bestämmelse av innebörd att anstalten omedelbart skulle om vårdens början underrätta samhället. Detta bleve då i tillfälle att genom anställande av förhör m. m. omedelbart införskaffa utredning, som sedermera kanske kunde bliva svår eller omöjlig att erhålla. Enligt en i 58 § ytterligare intagen ny bestämmelse skulle anstalten vidare i de fall, då ansvarsförbindelse ej lämnats, göra en förfrågan hos samhället, om detta vore villigt att ersätta vården. En dylik bestämmelse hade närmast till syfte att, i de fall då förfrågan besvarades jakande, anstalten skulle kunna utan förfång för samhället befrias från skyldigheten att inom den föreskrivna korta tiden väcka talan mot detta. Ändringarna i paragrafen innebure vidare, att talan skulle i andra fall än då fattigvårdsstyrelse lämnat ansvarsförbindelse eller i anledning av förfrågan förklarat sig villig att därför utgiva ersättning — med enahanda påföljd som stadgats för andra slag av tvist — väckas inom 90 dagar från vårdens början, att ersättning för dagkostnad skulle utgå efter samma grunder som eljest föreskrivits, exempelvis i 51 och 40 §§, samt att ränta skulle erläggas å utdömd ersättning enligt reglerna för det fall att anmaning icke skett.

Bestämmelserna om ersättningsrätt för offentlig myndighet hade utbrutits till ett särskilt moment. I fråga om dylik talan skulle de angivna reglerna i tillämpliga delar äga giltighet, vilket innebure, att underrättelse skulle lämnas om vårdens början, att talan skulle väckas inom viss tid, samt att ränta skulle utgå.

Kammarrätten har yttrat: *Yttranden.*

»I paragrafen lämnas nu uttrycklig föreskrift därom att allmän anstalt eller inrättning eller offentlig myndighet, som vill utfå ersättning för vård

eller underhåll, äger att söka sådan ersättning av vistelsesamhället eller hemortssamhället. I sitt utlåtande den 14 juni 1923 har kammarrätten förordat en dylik valfrihet. I praxis är numera denna erkänd (referat av fattigvårdsmål år 1923, nr 37).

Enligt paragrafens nuvarande lydelse finnes icke någon tid angiven för anställande av talan, varom här är fråga. Enligt förslaget skall sådan talan i regel väckas inom nittio dagar från det vården eller underhållet börjat utgå. I sitt utlåtande över fattigvårdslagstiftningskommitténs förslag till fattigvårdslag hemställde kammarrätten att för förevarande fall samma ansökningstid måtte stadgas som i tvister mellan fattigvårdssamhällen angående ersättning för lämnad fattigvård. I Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag om fattigvården med mera föreslogs också i paragrafen en hänvisning till 55 § 1 stycket (sid. 21). Hänvisningen borttogs emellertid av riksdagen.

I detta sammanhang vill kammarrätten framhålla angelägenheten av att i lagen intages föreskrift om skyldighet för sjukhusförvaltning att, när någon mottages vid anstalt, varom här är fråga, i möjligaste mån anskaffa sådana uppgifter, som nu skola intagas i förhörsprotokoll enligt 52 §, och tillhandahålla dessa uppgifter vederbörande fattigvårdsstyrelse vid förefallande behov.»

Medicinalstyrelsen har uttalat:

»I fråga om personer, som intagas å statens hospital gäller som huvudregel, att ansvarsförbindelse för vårdkostnaden bifogas ansökningen om intagning på sätt, som stadgas i 31 § av förnyade nådiga stadgan angående sinnessjuka den 14 juni 1901. Vissa patienter, som äro i trängande behov av hospitalsvård eller som äro för den allmänna säkerheten vådliga, kunna emellertid enligt 31 § av nämnda stadga intagas på hospital utan att dylik ansvarsförbindelse samtidigt lämnas, varvid det ankommer på hospitalsdirektionen att efteråt införskaffa ansvarsförbindelse. I dylika fall kunna ofta jämförelsevis långvariga underhandlingar föras med den sjukas anhöriga om ansvarsförbindelses avlämnande. Först därest dessa underhandlingar misslyckas, föreligger anledning att vända sig till vederbörande fattigvårdsstyrelse med yrkande att denna skall bestrida vårdkostnaden för den sjuke. Under tiden kan emellertid den i 58 § av förslaget stadgade tiden av 90 dagar hava tilländagått och hospitalet skulle således då gå förlustig ersättning för viss del av vården. Hospitalet skulle visserligen för undvikande av dylik förlust i varje fall, då ansvarsförbindelse icke föreligger vid intagningen, kunna väcka talan mot vederbörande fattigvårdsstyrelse samtidigt som underhandlingarna med den sjukes anhöriga pågå. Ett dylikt förfaringssätt skulle emellertid i de fall, då ifrågavarande underhandlingar föranleda, att den sjukes anhöriga slutligen ställa ansvarsförbindelse, medföra onödiga fattigvårdsprocesser, något som förslaget avser att undanröja.

Vad sålunda anförts beträffande statens hospital, torde i viss mån gälla jämväl andra offentliga sjukvårdsinrättningar.

Styrelsen anser därför den i förslagets 58 § upptagna bestämmelsen om viss tidsbegränsning i fråga om allmän anstalts talan mot fattigvårdsstyrelse böra utgå; och får styrelsen till stöd för sin uppfattning härom åberopa, att en liknande bestämmelse, som upptogs i 58 § av Eders Kungl. Maj:ts förslag till nu gällande fattigvårdslag icke vann riksdagens godkännande såsom närmare framgår av riksdagens skrivelse den 29 maj 1918 nr 265.

I övrigt har styrelsen icke något att erinra mot de i förslaget upptagna ändringsbestämmelserna rörande ifrågavarande paragraf.»

Länsstyrelsen i Örebro län har anfört, att rätten för allmän anstalt eller inrättning att med sitt krav vända sig jämväl mot vistelsesamhället syntes kunna utan olägenhet borttagas. Enligt den gamla fattigvårdsförordningen hade dylika anstalter skyldighet att för kostnader av ifrågavarande slag söka gottgörelse direkt hos vederbörande förmenta hemortskommun. Någon rimlig anledning att befria från denna skyldighet förefunnes enligt länsstyrelsens förmenande icke.

Länsstyrelsen i Stockholms län har anfört:

»I fråga om de i 58 § föreslagna ändringarna för offentlig myndighets eller allmän anstalts sökande av ersättning för vårdkostnad har länsstyrelsen visserligen intet i och för sig att erinra, men vill länsstyrelsen dock framhålla önskvärdheten av att uti lagen gives anvisning om att för undvikande av onödig omgång talan såvitt möjligt bör vändas direkt mot hemortskommunen. Därjämte får länsstyrelsen med avseende å ifrågavarande stadgande framhålla följande:

De mål, som här avses, anhängiggöras i allmänhet av syssloman vid vederbörande anstalt. De uppgifter, som därvid pläga lämnas rörande vårdtagarens hemortsrättsförhållanden och övriga omständigheter, som äro av vikt vid ärendets prövning, äro i allmänhet synnerligen ofullständiga och lämna mycket ringa ledning till bedömande av vilket samhälle, som bör få vidkännas ersättningsskyldighet. Vanligtvis blir länsstyrelsens första åtgärd i dessa mål att låta vederbörande polismyndighet anställa undersökning om vederbörandes vistelse, hemortsrättsförhållanden m. m. Behandlingen av dessa mål skulle väsentligt underlättas, därest föreskrift meddelas därom att, då ansvarsförbindelse ej lämnats, genom anstaltens försorg skulle upprättas rapport, däri, efter förhör med vårdtagaren, skulle antecknas i huvudsak enahanda uppgifter angående honom som upptagas uti fattigvårdsstyrelses förhörsprotokoll. Uppgifterna behövde måhända ej vara så detaljerade som uti ett förhörsprotokoll, men dock innefatta upplysningar om personens ålder, vistelse och mantalsskrivningsförhållanden och om eventuellt tidigare åtnjuten fattigvård, så att från början erhölles ledning för bedömande av hemortsrätten. Avskrift av denna rapport skulle bifogas underrättelsen till vederbörande fattigvårdsstyrelse ävensom, i händelse av process, ansökningen hos länsstyrelsen. Det kan måhända invändas, att det bör vara vederbörande fattigvårdsstyrelses sak, att i dylika fall ombesörja upprättande av förhörsprotokoll. Men det inträffar ofta, att vårdtagaren utskrives från anstalten och begiver sig till annan ort, innan fattigvårdsstyrelsen blir i tillfälle att hålla förhör med honom.

Länsstyrelsen vill här anmärka, att de vid denna länsstyrelse enligt 58 § anhängiggjorda målen visat en stigande tendens.»

Gävle fattigvårdsstyrelse har framhållit, att svårigheter nu i många fall vållades på grund av att vid ansökan om ersättning enligt 58 § sökanden uraktläte att bifoga erforderlig utredning, ofta nog utan att till synes verkliga skäl för uraktlåtenheten förelåge. Bestämmelse syntes därför böra här intagas, att i 53 § 1 mom. andra stycket omförmälda handlingar skulle bifogas, där så kunde ske.

Länsstyrelsen i Hallands län har yttrat:

»Genom bestämmelserna i 58 § 3 mom. avses bland annat att frånskilja de ärenden, i vilka ansvarsförbindelse lämnats. Emellertid synas prejudikat

från kammarrätten utvisa, att, när dylik förbindelse förefinnes, ärendet icke alls skall handläggas enligt fattigvårdslagen utan såsom vanligt lagsökningsmål hos vederbörande överexekutor, som i de flesta städer är magistraten, samt att fullföljd skall ske till vederbörlig hovrätt. En tydlig påpekning att lagen icke är tillämplig, då ansvarsförbindelse lämnats, vore säkerligen av värde.»

Svenska fattigvårds- och barnavårdsförbundet har anfört:

»Förbundet anser sig böra ifrågasätta lämpligheten av den i förslaget innefattade bestämmelsen om viss preskriptionstid vid talan enligt 58 §. Samma skäl, som på sin tid föranledde riksdagen att icke stadga en sådan preskriptionstid, torde fortfarande gälla. Olämpligheten av en preskriptionstid synes förbundet uppenbar i t. ex. följande fall. En person, för vilken visst samhälle ej utfärdat ansvarsförbindelse, har vårdats å lasarett. När han utskrives, befinnes det, att han själv och eventuellt den person, som utfärdat borgensförbindelse för hans vård därstädes, mot förmodan sakna förmåga att gälda kostnaden. Lasarettet skulle då lätt komma att lida förlust genom en preskriptionsbestämmelse av det slag som ifrågasatts. En sådan förlust bör dock enligt grunderna för fattigvårdslagen icke drabba lasarett och dylika inrättningar, som icke utgöra fattigvårdssamhällen utan allenast trätt i deras ställe vid meddelandet av fattigvård. Å andra sidan kan det icke förnekas, att en preskriptionsbestämmelse är lämplig, om man vill bereda hemortssamhället möjlighet att påyrka patientens överflyttning till annat sjukhus, där vården ställer sig billigare för hemortssamhället.»

Svenska landstingsförbundet har icke haft något erinra mot de i 58 § av utkastet intagna bestämmelserna, även om desamma, i vad de avsåge vissa skyldigheter för anstalt att kommunicera med hemortssamhället, givetvis vore ägnade att medföra en del besvär.

Departementschefen. Vad först angår förslaget om viss ansökningstid vid talan enligt 58 § är det visserligen sant, att riksdagen år 1918 uttalat sig mot en dylik bestämmelse och att vissa erinringar i enlighet med vad medicinalstyrelsen samt svenska fattigvårds- och barnavårdsförbundet anfört kunna göras däremot. Saken kommer emellertid, vill det synas, i ett väsentligt förändrat läge, om ansökningstiden sättes till 120 dagar, på sätt som jag jämväl föreslagit i fråga om ansökningstiden enligt 55 §. Ju längre ansökningstiden är, desto mindre vägande bliva de framställda erinringarna. Ett ytterligare, tidigare ej tillräckligt beaktat skäl att stadga en viss ansökningstid är den inverkan, som enligt 58 § meddelad vård har å den vårdades hemortsrätt. Då sådan vård nu mången gång icke blir känd förr än krav på ersättning för densamma framställes, kan, därest sådant krav icke framställes förr än flera år förflutit efter det vården meddelades, den vårdades hemortsrätt under tiden hava blivit felaktigt bestämd.

Starka skäl tala visserligen för att, på sätt från flera håll påyrkats, ålägga i 58 § angivna anstalter med flera att vid ansökan enligt samma paragraf meddela sådana upplysningar om den vårdade och för honom försörjningspliktiga personer, som det enligt 52 § åligger fattigvårdssamhälle att införskaffa och upptaga i protokoll. Det synes mig emellertid olämpligt att stadga en dylik *förpliktelse*, då det är svårt att överskåda ett sådant stadgandes be-

tydelse för dem det skulle gälla. Så pass långt torde man dock kunna sträcka sig som att i paragrafen framhålla *lämpligheten* av att, där så ske kan, ifrågavarande upplysningar bifogas ansökningar enligt 58 §.

Vad förslaget i övrigt i nu förevarande avseende innehåller synes mig ägnat att läggas till grund för lagstiftning.

Att ålägga allmänna anstalter och inrättningar samt offentliga myndigheter att under alla förhållanden vända sig mot hemortskommunen låter sig icke göra av det skälet, att det föreligger skyldighet för vistelsekommunen men icke för hemortskommunen att gent emot dem ersätta i 51 §, i dess nu gällande lydelse, angivna slag av fattigvård.

I fråga om den i paragrafen förekommande hänvisningen till 51 § får jag åberopa vad jag under 50 och 51 §§ yttrat. Den bestämmelse om ränta, som föreslås att införas i 62 § 1 mom. av lagen, blir givetvis tillämplig även gent emot fattigvårdssamhälle, som enligt 58 § förpliktats utgiva ersättning för fattigvård.

59 §.

Framställning från svenska landstingsförbundet.

I sin oftanämnda framställning den 13 december 1923 har styrelsen för svenska landstingsförbundet framlagt förslag om begränsning av den tid, inom vilken talan mot landsting om ersättning för fattigvård enligt 40—42 §§ skall göras.

Det har därvid anförts, att ett par motiv kunde anföras för att sätta den tid, inom vilken fattigvårdsstyrelse enligt 59 § skall söka gottgörelse av landsting, till utgången av juni månad året efter det, varunder fattigvårdsstyrelsens kostnader utgivits. Härigenom skulle fattigvårdsstyrelserna, såsom, framför allt i större kommuner, måhända kunde vara erforderligt, få längre tid på sig för ansökningshandlingarnas uppsättande än som bleve fallet, om man valde samma tidpunkt, utgången av februari månad, som gällde för ingivande av ansökan om gottgörelse av staten, och så sent på året skulle även primärkommunernas revision vara undanstökad och följaktligen för dem intet direkt behov föreligga att hava räkningar och verifikationer tillgängliga. Lämnades så åt landstingen för ansökningarnas prövning och gottgörelses utbetalande en tid av ett helt år, d. v. s. intill den 1 juni året efter det ansökningarna inkommit, så kunde de föreslagna bestämmelserna icke på något sätt förrycka landstingstjänstemännens arbete. Bestämmelserna torde dock icke böra få en alltför kategorisk lydelse. Den besvärstid av tio år, som nu gäller för talan mot landstingets beslut hos länsstyrelsen borde förkortas, så att talan skulle anhängiggöras inom sextio dagar.

I avseende å de handlingar, som borde bifogas ansökan hos landsting för att styrka framställt krav, har styrelsen framställt vissa förslag till stadgande därom. Sålunda har föreslagits bland annat, att vid ansökan skulle fogas, utom avskrift av protokoll över förhör enligt 52 § fattigvårdslagen, intyg om den vårdades och de försörjningspliktigas ekonomiska förhållanden, utfärdat av utanför fattigvårdsstyrelsen stående person, intyg om den vårdades pensionsförhållanden samt de kravet stödjande räkningarna i såväl original som avskrift, av vilka de förra efter avstämpling skulle återsändas.

Framställning från Lidingö fattigvårdsstyrelse.

Lidingö fattigvårdsstyrelse har i sin förut omnämnda framställning yttrat, att en inskränkning i den tid av två år, under vilken ersättning för sjukvård nu kunde sökas av landstinget, torde visserligen vara möjlig, men en alltför snäv begränsning av tiden måste för fattigvårdsstyrelserna medföra stora svårigheter att medhinna de utredningar och undersökningar, vilka alltid måste föregå en framställning om ersättning av nämnda slag. Det vore härvid att märka att de personer, undersökningen gällde, ofta vistades utom hemortskommunen, vilket medförde betydande tidsutdräkt. I detta sammanhang förtjänade framhållas den brist, som i fattigvårdslagen förefunnes i avseende å bestämmandet av tid, inom vilken landstinget skulle vara skyldigt meddela beslut över gjord ansökning om ersättning för sjukvård. Erfarenheten hade visat, att i detta hänseende stipulerandet av viss tid måste anses erforderligt för betryggande av fattigvårdsstyrelsernas ersättningsrätt.

Yttranden.

Kammarrätten har i sitt över nyssnämnda framställningar avgivna yttrande, i fråga om den ändring av gällande bestämmelser om den tid, inom vilken fattigvårdsstyrelse hade att av landsting söka ersättning, hänvisat till fattigvårdslagstiftningskommitténs motiv till 59 § (61 § i kommitténs förslag) ävensom erinrat därom, att kammarrätten i sitt utlåtande över kommitténs förslag till fattigvårdslag uttalat, att tiden för uttagande av gottgörelse för fattigvård från landsting syntes utan olägenhet kunna förkortas från två till ett år. Det syntes kammarrätten olämpligt att föreskriva viss tid, inom vilken landstingen skulle avgöra hithörande ärenden. Den tid, inom vilken fattigvårdsstyrelse, därest landsting vägrade gottgörelse för vårdkostnad, skulle hos länsstyrelse föra talan om utfående därav, torde måhända kunna förkortas till sextio dagar, efter det vederbörande fattigvårdsstyrelse fått del av landstingets beslut, eller åtminstone till ett år efter sagda tidpunkt. Erinras kunde dock därom att vid fattigvårdslagens tillkomst någon viss tid för sådan talans anhängiggörande icke ansågs vara erforderlig.

Kammarrätten har vidare ifrågasatt, om icke bestyrkandet av lämnade uppgifter kunde ske på sätt, som föreskreves i 61 § 1 mom. b) i fattigvårdslagen, ävensom nödvändigheten av att förete originalräkningarna.

Svenska fattigvårdsförbundet har tillstyrkt förslaget om att ansökan skulle vara inlämnad före utgången av juni månad. Inom årets slut borde saken därefter kunna vara klar från landstingens sida. Bestyrkandet av krav borde kunna ske på samma sätt som ägde rum vid ansökan om gottgörelse av staten.

En bestämmelse att fattigvårdsstyrelsens uppgifter skulle bestyrkas av utanför stående förtroendemän komme säkerligen att möta stark och som syntes välgrundad opposition från fattigvårdsstyrelsernas sida. Onekligen måste det verka egendomligt, att exempelvis en magistratsperson eller församlingens kyrkoherde, om de stode utanför fattigvårdsstyrelsen, kunde bestyrka sanningsenligheten av styrelsens uppgifter, men att de icke dugde därtill, såframt de blivit valda till medlemmar av fattigvårdsstyrelsen. Onö-

digt pinsamt syntes det ock bliva för den fattige och hans familj, om ytterligare någon person skulle granska vederbörandes ekonomiska ställning, sedan fattigvårdsstyrelsen konstaterat, att fattigvårdsbehov förelåge. Utan en dylik granskning bleve väl intyget i regel en tom formalitet.

Svenska stadsförbundets yttrande har i huvudsak gått i samma riktning som svenska fattigvårdsförbundets liksom även det yttrande, som avgivits av *svenska landskommunernas förbund.*

Förslaget.

I den inom socialdepartementet utarbetade promemorian har, i avseende å ändringar i lagen beträffande talan om ersättning från landsting, anförts följande.

I anslutning till vissa från landstingsförbundet framställda önskemål, hade i utkastet upptagits ändrade bestämmelser i nämnt hänseende. Sålunda hade föreslagits, att den tid, inom vilken fattigvårdssamhällen skulle kräva landsting på gottgörelse, skulle förkortas från den nu gällande tiden, 2 år, till utgången av juni månad året efter det, då fattigvården utgivits. Det hade icke ansetts lämpligt att — i överensstämmelse med vad som gällde beträffande talan mot staten enligt 61 § — föreskriva såsom obligatoriskt, att varje kommun skulle för vart år på en gång begära hela den ersättning, som för samtliga fattigvårdsfall tillkomme den från landstinget. Däremot hade, såsom framginge av det nyss anförda, slutterminen för talans väckande bestämts så, att det bleve möjligt för de kommuner, som så önskade, att endast en gång årligen ingå till landstinget med krav på ersättning.

Därjämte hade i utkastet upptagits en föreskrift för landstinget att inom viss tid, 6 månader, besvara gjord ansökning. Underlåtenhet att svara inom nämnda tid skulle anses såsom vägran att utge ersättning och alltså berättiga till att talan väcktes hos länsstyrelsen. Å andra sidan hade det emellertid ålagts kommunerna att inom 90 dagar från erhållet svar eller från utgången av den bestämda svarstiden ingiva sin ansökan till länsstyrelsen, vid äventyr att eljest gå förlustiga sin ersättning. Nu sist berörda ändringar hade naturligen till syfte att snabbare än nu vore vanligt komma till ett avgörande i frågor rörande landstingens ersättningsskyldighet, något som torde vara i samtliga parters intresse.

Landstingsförbundet hade i sin omförmälda framställning gjort vissa ganska långt gående förslag rörande den utredning, som fattigvårdssamhällena skulle förebringa, då ansökan gjordes om ersättning. Dessa yrkanden hade i så måtto tillgodosetts i utkastet, att uttrycklig föreskrift intagits om att vid ansökning hos landsting skulle fogas i huvudsak samma handlingar, som de vilka redan nu vore föreskrivna, då ersättning söktes av staten. Därjämte hade intagits ett stadgande av innehåll, att vid det förhör, som alltid skulle äga rum, skulle utredas jämväl understödstagarens eller för honom försörjningspliktiga personers förhållande till den allmänna pensionsförsäkringen, vilket förhållande ju kunde vara av betydelse för målet i olika hänseenden.

Ändringarna i 59 § av lagen (se utkastet, bil. D) innebure alltså:

a) förkortande av den tid, inom vilken ersättning skulle sökas hos landsting;

b) bestämmande av viss tid, inom vilken landsting skulle besvara framställt krav, vid äventyr att underlåtenhet därutinnan ansåges såsom vägran med påföljd, att fattigvårdsstyrelse ägde rätt att väcka talan hos länsstyrelsen;

c) stadgande om viss tid, inom vilken talan skulle väckas hos länsstyrelsen, vid äventyr att rätten till ersättning för ifrågavarande kostnad eljest ginge förlorad;

d) föreskrifter om de handlingar, som skulle fogas vid ansökningen, vilka föreskrifter i huvudsak överensstämde med dem, som redan funnes stadgade i 61 § för där avsett fall;

e) införande av ränteplikt i analogi med vad som stadgats för andra fall.

Yttranden.

A) Angående ändrad ansökningstid.

A) I fråga om förslaget, i vad det avser ändrad ansökningstid hava följande uttalanden förekommit.

Svenska landstingsförbundet liksom de flesta länsstyrelser och förvaltningsutskott, som yttrat sig angående förslaget om ändrad ansökningstid, hava lämnat förslaget därom utan erinran.

Kammarrätten har erinrat om sitt förut refererade uttalande i anledning av svenska landstingsförbundets framställning den 13 december 1923. Då landstingsförbundet emellertid ansett, att genom den anordning, som nu föreslagits, skulle vinnas större ordning och reda i arbetet såväl för primärkommunerna som för landstingen (Sveriges landstings tidskrift, häfte 4, 1923) har kammarrätten för sin del förordat den föreslagna ändringen av ansökningstiden.

Västmanlands läns landstings förvaltningsutskott har anfört, att en inknappning av tiden för ansökans ingivande till landstinget vore av ringa betydelse eller intresse för landstinget men kunde komma att bereda rättsförlust för en eller annan kommun. Det vore emellertid numera sällan ansökning inkomme om ersättning för äldre vårdkostnad än ett år gammal efter betalning av densamma.

Länsstyrelsen i Blekinge län har uttalat, att då frågan om fattigvårdsstyrelses ansvarsfrihet av vederbörande stämma eller fullmäktige skulle hava behandlats, på landet före mars månads samt i stad före maj månads utgång, borde ansökningstiden bestämmas till samma tider, då även nödig utredning för ansökningarna torde hava medhunnits.

Hallands läns landstings förvaltningsutskott har ansett, att ansökningstiden borde bestämmas så, att gottgörelse skulle sökas inom utgången av året efter det, då kostnaden av fattigvårdssamhället utgivits. På samma sätt borde tidsfristen utsträckas för det fall att frågan varit föremål för tvist mellan fattigvårdssamhällen eller talan mot enskild eller ansökning gjorts om gottgörelse för kostnaden från staten. Erfarenheten visade nämligen,

att fattigvårdsstyrelserna i allmänhet sökte gottgörelse för ett kalenderår i sänder, sedan revision av deras räkenskaper ägt rum, vid vilket förhållande den föreslagna tidsbestämmelsen måste anses vara för kort. Även för landstingens vidkommande skulle det vara till fördel, att tidsbestämmelsen utsträcktes. Följden därav skulle nämligen bliva, att ansökningarna från fattigvårdsstyrelserna fördelade sig på ett helt år d. v. s. året efter det då kostnaden av fattigvårdssamhällena utgivits, varigenom granskningen av ansökningarna icke behövde så mycket forceras, som fallet skulle bliva, därest ansökningarna skulle vara inne före den 1 juli.

B) Rörande förslaget om införande i lagen av bestämmelse om att, därest landsting icke inom viss tid meddelat beslut i anledning av gjord ansökning, fattigvårdssamhället må anhängiggöra talan hos länsstyrelsen, hava följande uttalanden gjorts.

B) Angående viss tid, inom vilken landsting skall meddela beslut.

Svenska landstingsförbundet har förklarat sig icke kunna gilla bestämmelsen, att underlåtenhet från landstingets sida att inom sex månader meddela beslut i anledning av gjord ersättningsansökan skulle berättiga fattigvårdsstyrelsen att hos länsstyrelse föra talan om utfående av den sökta gottgörelsen, och vidare därom anfört:

»Bestämmelsen torde utan tvivel vara ägnad att öka antalet fattigvårdstvister mellan landsting och primärkommuner. De långa dröjsmålen med meddelande om besked om ersättning med anledning av de från primärkommunerna inkomna framställningarna voro till en början, innan nödig erfarenhet på området vunnits och innan landstingen hunnit skapa den för ansökningarnas prövning nödiga organisationen, synnerligen vanliga. Numera torde det, såsom kan bekräftas både från landstingen och primärkommunerna, vara rätt sällsynt, att landstingen 'ligga' på hithörande ärenden. De ärenden, där avgörandet någon längre tid låter vänta på sig, äro i allmänhet sådana, som kräva en ingående och tidsödande prövning och komplettering av inlämnade handlingar. Prövnings- och kompletteringsarbetena i dylika fall kunna understundom, trots en energisk insats från vederbörande landstingsmyndighet, draga mycket lång tid. Om man över huvud taget önskar en tillfredsställande behandling av hithörande ärenden, torde det icke vara lämpligt att genom rigorösa bestämmelser alltför mycket förkorta denna tid. Vad man emellertid utan vidare kan fordra av landstinget, det är, att det inom en viss tid skall 'låta höra av sig' hos fattigvårdsstyrelsen med anledning av dess ersättningsansökan och, om så kräves, hos densamma begära kompletterande utredning. Vilken tidsfrist man härvid lämpligen bör lämna landstinget, är svårt att avgöra. I allmänhet torde nog ett halvår vara tillräckligt, men skall bestämmelsen få en kategorisk innebörd, måste nog tiden utsträckas till ett år. Den nu avhandlade bestämmelsen bör sålunda enligt styrelsens mening få det innehållet, att, därest gottgörelse helt eller delvis vägras för vårdkostnad, som här avses, eller meddelande om beslut eller förfrågan eller begäran om kompletterande uppgifter icke ingått inom ett år, efter det ansökan gjordes, fattigvårdsstyrelsen äger att med bifogande av ansökningshandlingar hos Konungens befallningshavande föra talan om utfående av den sökta gottgörelsen.»

I detta uttalande har ett stort antal av landstingens förvaltningsutskott instämt, varvid av *Västerbottens läns landstings förvaltningsutskott* särskilt erinrats om det tidskrävande arbetet med beredning av till landstinget in-

givna framställningar och med expedierandet av landstingets beslut, vilket under juli, augusti och september månader i stort sett omöjliggjorde granskning av inkomna framställningar.

Värmlands läns landstings förvaltningsutskott har gjort gällande, att den ifrågasatta bestämmelsen skulle för Värmlands läns landstings vidkommande medföra behov av personalökning å landstingsexpeditionen. Vid en längre tidsfrist för granskningen kunde emellertid arbetet förläggas till sådan tid, att någon ökning ej behövde ifrågakomma.

Västmanlands läns landstings förvaltningsutskott har bland annat yttrat, att det icke funnes något behov av en dylik föreskrift. Numera expedierades i allmänhet och där verkligt hinder icke mötte alla ansökningar genast eller inom en eller annan vecka efter det de inkommit, under det att den ifrågasatta föreskriften sannolikt komme att leda till att landstingen begagnade sig av sin rätt att reglera ansökning först efter sex månader.

Kammarrätten har erinrat om sitt i frågan gjorda uttalande i det över svenska landstingsförbundets framställning avgivna utlåtandet med tillägg, att om emellertid en dylik tid för landstingens prövning infördes i lagen ansåge sig kammarrätten böra giva företräde åt det av landstingsförbundet i dess berörda framställning förordade förslaget.

Länsstyrelsen i Älvsborgs län har anfört, att den av svenska landstingsförbundet framförda invändningen i fråga om den tid, inom vilken landsting skulle lämna svar å framställt krav om ersättning icke förtjänade avseende, då enligt länsstyrelsens förmenande landstingen mycket väl inom den föreslagna tiden skulle vara i tillfälle att lämna besked på varje framställning om ersättning.

Länsstyrelsen i Gävleborgs län har beträffande nu ifrågavarande stadgande anfört, att det lätt torde leda till att flera processer i förevarande fall bleve anhängiggjorda.

Svenska landskommunernas förbund har uttalat, att det ifrågasatta stadgandet i verkligheten torde komma att visa sig mindre nödigt, då väl svar från landstingen i ena eller andra riktningen alltid borde kunna väntas inom den angivna tidsfristen. Ansåges emellertid ett stadgande av ifrågavarande art nödvändigt, syntes de flesta skäl, särskilt syftemålen att nedbringa tvisternas antal och få eventuella tvister avgjorda snarast möjligt, tala för att i stället anse underlåtenheten att svara såsom ett godkännande av kravet. Härigenom skulle möjligheten för vederbörande att undanskjuta granskningen och besvarandet av inkomna ansökningar i görligaste mån undanröjas, medan den föreslagna bestämmelsen snarast syntes komma att verka i rakt motsatt syfte.

C) Angående viss tid för anställande av talan mot landstings beslut.

C) I vad angår förslaget om fastställande i lagen av viss tid, inom vilken fattigvårdssamhälle, som icke åtnöjes med landstingets beslut, skall hos länsstyrelsen föra talan mot landstinget, har *svenska landstingsförbundet,* med vilket även i detta fall ett flertal av landstingens förvaltningsutskott instämt, icke haft något att erinra.

Kammarrätten har allenast erinrat om sitt, förut av mig refererade yttrande i ämnet i anledning av svenska landstingsförbundets ovanberörda framställning.

D) Vad slutligen angår förslaget i den del, som avser införande i lagen av bestämmelser om beskaffenheten och omfattningen av den utredning, som skall bifogas fattigvårdssamhälles ansökan hos landsting, hava följande uttalanden förekommit. D) *Angående utredning vid ansökan hos landsting.*

Svenska landstingsförbundet, med vilket ett stort antal av landstingens förvaltningsutskott även i nu förevarande punkt instämt, har allenast erinrat om att det av styrelsen för förbundet förordade och numera inom ett flertal landsting praktiserade systemet med originalräkningarnas insändande samman med ansökningshandlingarna vore ägnat att underlätta prövningen och kontrollen från landstingens sida, samt att det icke torde vara tillfyllest att föreskriva, att primärkommunen skulle utreda jämväl den vårdades pensionsförhållanden, utan det torde jämväl, eventuellt efter ändring i 9 § pensionslagen, böra stadgas skyldighet för primärkommunen att från ersättningsbeloppet avdraga pensionsbeloppet.

Gotlands läns landstings förvaltningsutskott har ansett, att bland de handlingar, som enligt 59 § skola bifogas ansökan om ersättning av landsting, även borde upptagas intyg av pastor eller (helst) landsfiskal om den vårdades samt andra för vårdkostnaden ansvariga personers medellöshet.

Länsstyrelsen i Västerbottens län har framhållit såsom en brist i förslaget, att icke det av landstingsförbundet framlagda förslaget, att ersättningssökandes talan skulle styrkas genom intyg av utom fattigvårdsstyrelsen stående personer, blivit upptaget. Länsstyrelsen ansåge nämligen, att en sådan bestämmelse varit synnerligen lämplig, särskilt om intyget förlänats giltighet av fullt bevis. I Västerbottens län hade det nämligen visat sig, att ett avsevärt antal processer mellan primärkommuner och landstinget haft sin grund i att landstinget icke godkänt den i förhörsprotokollet åberopade utredningen rörande understödstagares eller för honom försörjningspliktiga personers förmåga att återgälda vårdkostnaden. Efter genom länsstyrelsens försorg verkställd utredning hade sedermera i det största antalet mål förlikning träffats eller kraven godkänts.

Hallands läns landstings förvaltningsutskott har yttrat:

»Inom Hallands läns landsting och enligt vad utskottet har sig bekant vid ett flertal andra landsting har allt från det att den nya fattigvårdslagen trädde i kraft, tillämpats det förfaringssättet, att fattigvårdssamhällenas ersättningskrav styrkts medelst bifogande av vårdkostnadsräkningarna i original, vilket förestavats av de fördelar, som denna anordning erbjuder ur kontrollsynpunkt, framför allt till förhindrande av dubbelbetalningar. Det torde icke kunna anses vara mer än rätt att den, som betalar räkningen, erhåller densamma i original. Från kommunerna i Hallands län har ej heller försports den minsta olägenhet av att räkningarna i original insänts och behållits av landstinget. På särskild framställning från fattigvårdsstyrelsen i Halmstad har emellertid ett annat förfaringssätt tillämpats med avseende

å dess ansökningar, i det att räkningarna i stället bifogats i avskrift, därvid samtidigt originalräkningarna företetts och efter avstämpling återlämnats till fattigvårdsstyrelsen. I regel torde det emellertid icke möta någon olägenhet för fattigvårdsstyrelserna att avhända sig originalräkningarna, då ju fattigvårdsstyrelserna i stället kunna taga avskrifter av räkningarna och bifoga dessa som verifikationer till sina räkenskaper, i synnerhet som deras ifrågavarande utgifter i regel komma igen som inkomster med samma belopp å debetsidan, sedan likvid erhållits från landstinget. Förvaltningsutskottet vill därför förorda, att det stadgas skyldighet för fattigvårdsstyrelserna att vid sina ansökningar foga räkningarna i original eller, därest de så önska, i avskrift, i vilket senare fall originalräkningen jämväl skall insändas för avstämpling samt därefter samtidigt med likviden återsändas till fattigvårdsstyrelserna.»

Göteborgs och Bohus läns landstings förvaltningsutskott har anfört:

»Bland handlingar som skola bifogas ansökning om vårdersättning bör upptagas vederbörande anstalts kvitterade räkning i original, därest vården icke lämnats å fattigvårdssamhällets egen fattigvårdsinrättnings sjukavdelningar, i vilket senare fall vederbörligen styrkt, specificerad förteckning kan anses tillfyllest.

Denna bestämmelse om originalräkning, som tillämpats av Göteborgs och Bohus läns landsting under flera år utan att någon olägenhet för primärkommunerna därav avhörts, är för landstingen av stor betydelse ur kontrollsynpunkt även om betydelsen i någon mån förringats genom den föreslagna förkortade ansökningstiden.»

Blekinge läns landstings förvaltningsutskott har anfört, att fordran på originalkvittons insändande till landstingen hade inom Blekinge län i många fall stött på bestämt motstånd från fattigvårdsstyrelsernas sida. Invändningarna torde dock förlora sin betydelse, om skyldighet att ingiva originalkvitton bleve lagfästad, och att en avsevärd fördel vore att vinna genom en dylik föreskrift framginge otvetydigt av erfarenheterna inom länet.

Länsstyrelsen i Blekinge län har uttalat, att även om en förpliktelse för fattigvårdsstyrelserna att vid ansökning foga de därtill hörande verifikationerna i original skulle vara utan större olägenhet för kommunerna, syntes likväl, därest den föreslagna ändringen, att ansökningarna skulle ingivas årsvis, bleve lagfäst, kontrollen mot dubbelbetalning från landstingets sida genom originalens insändande vara av mindre betydelse.

Svenska stadsförbundet har yttrat:

»Enligt § 41 i fattigvårdslagen äger landsting för beviljande av gottgörelse för anstaltsvård 'uppställa de villkor, som kunna befinnas lämpliga'. Från åtskilliga landsting ävensom från Svenska landstingsförbundets sida har som bekant med stöd av detta stadgande hävdats, att betydligt längre gående fordringar på förhörsprotokollen måste uppställas för de fall, där dylik ersättning för anstaltsvård lämnas av landsting. För sin del har styrelsen i denna fråga tidigare ställt sig på den ståndpunkten, att för sökande av ersättning för anstaltsvård hos landsting icke väsentligt strängare föreskrifter må uppställas, än de som gälla för bidrag av statsmedel eller för krav mot annat fattigvårdssamhälle. Styrelsen, som saknar anledning att frångå denna ståndpunkt, måste för sin del finna det önskvärt, att, därest föreskrifter om utredning vid krav mot landsting för anstaltsvård anses böra i lag fast-

ställas, detta måtte ske i samband med ett eventuellt genomförande av nu föreliggande reformförslag. Ett föreslaget stadgande i § 59, att förhörsprotokoll enligt § 52 skola bifogas ansökan hos landstinget torde, så länge nyss åberopade stadgande i § 41 gäller, icke förhindra, att landstinget fordrar utredning utöver den i § 52 föreskrivna.»

Departementschefen.

Vad först angår frågan om fastställande av ansökningstiden på sätt i promemorian och utkastet föreslagits, torde förslaget, särskilt som detsamma i denna del av de flesta myndigheter och korporationer lämnats utan erinran, böra läggas till grund för lagstiftning.

Då det å ena sidan förefaller tveksamt, om något verkligt behov, åtminstone numera, förefinnes att stadga viss tid, inom vilken landsting skall hava meddelat beslut över inkommen ansökan, samt det å andra sidan med avseende å vad som anförts mot förslaget i denna del är osäkert, om ett dylikt stadgande skulle vara i alla avseenden lämpligt, synes detsamma icke böra införas i lagen.

Däremot torde, på sätt som föreslagits och mot vilket icke någon erinran i princip framställts, viss tid böra stadgas, inom vilken fattigvårdssamhälle äger att föra talan mot landsting, som helt eller delvis vägrat i gjord ansökan begärd gottgörelse. Då olika preskriptionstider böra i möjligaste mån undvikas, synes preskriptionstiden enligt 59 § böra bestämmas till densamma, som av mig föreslagits enligt 55 och 58 §§, eller 120 dagar, vilken tid i detta fall bör räknas från det meddelande erhölls om landstingets beslut.

Någon anmärkning mot förslaget om att den utredning, som fattigvårdssamhälle skall förebringa vid ansökan hos landsting, bestämmes skola vara av samma innehåll som den utredning, vilken redan nu fordras vid ansökan om gottgörelse av staten, har icke förekommit. Bestämmelser i enlighet därmed synas mig böra på sätt som föreslagits införas i 59 §.

Vad som från olika håll anförts i syfte att dessa föreskrifter skulle i olika avseenden kompletteras med vissa detaljbestämmelser synes mig icke böra föranleda någon åtgärd.

I fråga om den av svenska stadsförbundet gjorda anmärkningen — att ett stadgande i 59 § om bifogande av förhörsprotokoll vid ansökan hos landsting icke skulle förhindra, att landstinget fordrade utredning utöver den, som protokollet skulle innehålla, så länge den bestämmelsen kvarstode i 41 § 2 mom., att landsting äger för beviljande av gottgörelse för där angivet slag av anstaltsvård »uppställa de villkor, som kunna befinnas lämpliga» — får jag hänvisa till vad jag förut under 40—42 §§ anfört rörande innebörden av sistberörda bestämmelse.

Till förslaget om skyldighet för landsting att erlägga ränta å fattigvårdskostnad återkommer jag vid behandlingen av 62 §.

60 §.

Departementschefen.

I denna paragraf föreslås jämkningar av där förekommande paragrafhänvisningar, vilka jämkningar påkallas av i andra delar av fattigvårdslagen föreslagna ändringar.

Därjämte föreslås ett nytt moment, innefattande bestämmelse om att ifråga om det belopp, varmed gottgörelse för lämnad vård skall utgå, skall i motsvarande tillämpning gälla vad i 51 § stadgas.

62 §.

Ränta.

En av de mera betydelsefulla åtgärderna för åstadkommande av minskning i antalet fattigvårdsprocesser, som föreslagits i den inom socialdepartementet utarbetade promemorian, utgöres av de bestämmelser om ränta, som ifrågasatts att införas i fattigvårdslagen närmast i syfte att motverka rena okynnesprocesser.

Fattigvårdslagstiftningskommittén.

Fattigvårdslagstiftningskommittén yttrade i föreliggande fråga följande:

»Ränta å fattigvårdskostnad har stundom fordrats i uppkomna tvister, men anspråk därpå har, såvitt kommittén är bekant, städse ogillats. Denna uppfattning synes kommittén överensstämma med vad som enligt sakens natur bör gälla. Fattigvård vare sig kontant eller in natura är ej något sådant utlägg, att ränta därå bör utgå. Något stadgande i lagen, huru härmed bör förhållas, torde ej erfordras.»

Fattigvårdslagen.

Vid avlämnandet till 1918 års riksdag av propositionen med förslag till lag om fattigvården yttrade dåvarande chefen för civildepartementet i fråga om ränta allenast, att han i överensstämmelse med den övervägande meningen bland de hörda myndigheterna ansåge sig böra ansluta sig till kommitténs uppfattning på denna punkt eller att ränta icke skulle utgå.

I 1918 års fattigvårdslag finnas icke några bestämmelser om ränta.

Yttranden i anledning av uppkommen fråga om fattigvårdslagens verkningar i vissa avseenden.

I anledning av den förut omnämnda cirkulärskrivelsen till samtliga länsstyrelser den 5 april 1922 rörande utredning angående orsakerna till ökningen av fattigvårdstvisternas antal, föreslog *länsstyrelsen i Skaraborgs län*, att kontanta utlägg skulle »beräntas» från utbetalningsdagen.

Kammarrätten yttrade därom i sitt utlåtande den 14 juni 1923, att det sedan gammalt hade ansetts ligga i sakens natur, att ränta å fattigvårdskostnad icke borde utgå. Då något bärande skäl till avvikelse från denna princip icke enligt kammarrättens uppfattning då eller tidigare anförts, ansåge sig kammarrätten böra avstyrka det av nämnda länsstyrelse väckta förslaget. Införande av ränteberäkningar i fattigvårdsmål skulle säkerligen ännu mera komplicera dessa mål.

1925 års riksdag.

Vid 1925 års riksdag väcktes en motion (nr 105), vari hemställdes om införande av skyldighet för hemortskommun att i fattigvårdsmål erlägga ränta å belopp, som vistelsekommun för understödstagare utgivit. Till stöd för densamma anfördes bland annat följande:

»För kommun, som av en annan kommun blir sökt på ersättning för en understödstagare, föreligger, enligt gällande lag, ingen som helst risk att underlåta erkänna det krav som framställes, även om hemortsrättsfrågan faktiskt ligger klar.

I stället har vederbörande ersättningspliktiga kommun alla skäl att »be-

strida kraven», för att på så sätt få en process i gång. Kommer en process väl till stånd, så kan det dröja ända till fem à sex år, innan pliktskyldigheten att utbetala ersättningsanspråken föreligger, och det är ju under sådana förhållanden alltid en fördel att låta vistelsekommunen betala för en understödstagare flera år i förskott, då hemortskommunen sedan blott behöver betala själva det utlagda beloppet. Men om nu en bestämmelse infördes i lagen, varigenom hemortskommunen bleve skyldig att jämväl utbetala en väl avvägd ränta å det belopp, som vistelsekommun nödgats erlägga för understödstagare, tillhörande annan kommun, skulle detta kanske bidraga till att en process icke uppsåtligt framtvingades, eller med andra ord man kanske mera skulle lägga sig vinn om att, då hemortsrätten ligger klar, söka undvika process. Införandet av en sådan bestämmelse skulle även bidraga till att framskapa mera rättvisa å nu rådande oegentliga förhållanden på detta område, ty det kan väl ändock icke anses rättvist att ett fattigvårdssamhälle, som nödgats taga hand om en understödstagare, tillhörande ett annat fattigvårdssamhälle, skall under flera år, under det process pågår, få dragas med ej allenast extra besvär, utan även tillhandahålla räntefria medel för ändamålet.»

Andra lagutskottet hemställde i utlåtande (nr 13), att riksdagen måtte, i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, det Kungl. Maj:t ville taga i övervägande frågan om lämpliga åtgärders vidtagande i syfte att nedbringa antalet tvister av ovan angiven art samt till 1926 års riksdag framlägga det förslag, vartill nämnda övervägande kunde föranleda.

Såsom motiv för berörda hemställan anförde andra lagutskottet — efter att hava erinrat om det stora antalet fattigvårdstvister och därav följande olägenheter — bland annat följande:

»Enligt utskottets uppfattning äro med hänsyn till det ovan anförda snara och kraftiga åtgärder till nedbringande av fattigvårdstvisternas antal av behovet påkallade. Såsom ett medel i sådant syfte framställer sig det av motionären påyrkade stadgandet om skyldighet för hemortskommun att gälda ränta å belopp, som skall erläggas till vistelsekommun i ersättning för utgivet understöd. I vilken utsträckning sådan skyldighet, vars genomförande synes utskottet överensstämma med billighet och rättvisa, skall förmå verka i ovan antydd riktning, torde ej vara så lätt att på förhand förutsäga. Enligt mångens mening torde förväntningarna därutinnan, synnerligast beträffande ersättningsbelopp av jämförelsevis mindre storlek, ej böra ställas alltför högt. Vissa praktiska svårigheter uppställa sig också, särskilt i fråga om ränteberäkning vid åläggande av betalningsskyldighet för framtiden, något som ju i ej ringa utsträckning förekommer i fattigvårdstvister.»

Riksdagen biföll utskottets hemställan (se riksdagens skrivelse nr 92).

Förslaget.

Rörande förslaget om införande i fattigvårdslagen av bestämmelser om ränta anfördes i den inom socialdepartementet utarbetade promemorian i huvudsak följande.

Bestämmelser i detta hänseende funnes icke i gällande fattigvårdslag, men denna torde utgå ifrån att ränta icke skulle erläggas. Detta sammanhängde med att fattigvårdstvisterna enligt lagens konstruktion vore offentligrättsliga tvister, ehuru de, såsom de faktiskt fördes, huvudsakligen rörde sig om fattigvårdssamhällenas snarast privatekonomiska intressen. Som

förut erinrats, hade emellertid riksdagen nu uttalat sig för skyldighet att erlägga ränta, och då en sådan skyldighet givetvis måste motverka benägenheten att draga ut på ersättningsfrågorna, hade bestämmelser om ränteplikt upptagits i förslaget. Egentligen skulle ju ränta då utbetalas från den dag, då varje särskild fattigvårdskostnad utbetalats eller utgivits, men då en regel i överensstämmelse härmed skulle ställa alltför stora krav på utredningen och ändock i många fall medföra oöverstigliga svårigheter i tillämpningen, hade det ansetts nödvändigt att, med bortseende i viss mån från det teoretiskt riktiga, försöka åstadkomma så enkla regler som möjligt i ämnet. Härvid hade såsom huvudregel upptagits en bestämmelse (56 § 3 mom.), enligt vilken ränta skulle för alla utgifter under en viss tidsperiod, enligt utkastet ett kalenderkvartal, beräknas från en och samma dag, nämligen tidsperiodens utgång. Denna regel supplerades med en föreskrift om att på kostnad, som belöpt å tid före anmaningen, respektive, då anmaning ej skedde, före delgivningen av ansökningen hos länsstyrelsen, ränta skulle utgå från dagen för anmaningen eller delgivningen av ansökningen. Regeln om ränteberäkningen kvartalsvis skulle tillämpas även för kostnad, som belöpte å tid *efter* det länsstyrelsens eller kammarrättens utslag meddelats. Meddelande av dylikt utslag skulle dock avbryta kvartalsräkningen, så att å all kostnad, som belöpte till och med dagen för utslaget, ränta skulle räknas från denna dag; härefter vidtoge åter kvartalsräkningen, så att kostnad under tiden från utslagets dag till det kalenderkvartalets utgång skulle utgå från början av nästa kvartal. Slutligen hade, då det icke torde vara lämpligt att särskild utredning ovillkorligen skulle förebringas om tiden för utgivande av viss kostnad, intagits en föreskrift om att i brist på utredning om tiden för viss kostnad ränta därå skulle utgå från dagen för länsstyrelsens utslag. Det bleve alltså den sökandes sak, om han ville förebringa sådan utredning, att ränta kunde utdömas för tid före nämnda dag.

Konsekvensen torde fordra, att om ränteplikt stadgades i förhållandet kommunerna emellan, enahanda skyldighet bleve gällande för landsting, som skulle utgiva ersättning till fattigvårdssamhälle, samt för sådant samhälle, då ersättning skulle lämnas till offentlig myndighet eller allmän anstalt eller inrättning. Däremot torde samma skäl icke finnas för att stadga ränteplikt för understödstagare eller för honom försörjningspliktig person, då de skulle lämna ersättning för utgiven fattigvård.

Förslaget innebar vidare, *att* ränta skulle utgå endast då yrkande därom framställts, *att* ränta skulle erläggas även då vård lämnats in natura, nämligen å det därför utdömda beloppet, *samt att*, om fattigvårdssamhälle under anmaningsförfarandet medgivit visst belopp men det sökande samhället icke åtnöjdes därmed utan förde talan hos länsstyrelse om högre belopp, ränta, därest endast det av förstnämnda fattigvårdsstyrelse medgivna beloppet utdömdes, icke skulle utgå. Sistnämnda bestämmelse hade även varit avsedd att tjäna ändamålet att åstadkomma uppgörelse redan på anmaningsstadiet. En konsekvens av densamma torde bliva, att i de fall, då det sökta samhället förklarat sig villigt att omedelbart betala visst belopp, men läns-

styrelse utdömde högre belopp, ränta skulle erläggas endast å skillnaden. I händelse med tillämpning av en sådan regel svårighet skulle uppstå för bestämmande av tiden för ränteberäkningen, torde den supplerande bestämmelsen om att ränta skulle i vissa fall beräknas från utslagsdagen kunna tillämpas.

Rörande formuleringen av de i 56 § 3 mom. av utkastet intagna bestämmelserna om ränta får jag hänvisa till utkastet (se bil. D).

Yttranden.

Av de hörda myndigheterna och korporationerna hava uttalanden i tillstyrkande riktning gjorts eller har förslaget lämnats utan erinran av *länsstyrelserna i Stockholms, Södermanlands, Jönköpings, Kronobergs, Kalmar, Kristianstads, Skaraborgs, Västmanlads, Gävleborgs, Västernorrlands, Västerbottens* och *Norrbottens län,* vidare av *Stockholms, Östergötlands, Västmanlands* och *Jämtlands läns landstings förvaltningsutskott, Stockholms stads fattigvårdsnämnd* och *fattigvårdsstyrelsen i Gävle, fattigvårdskonsulenterna i tredje, sjunde och nionde distrikten* samt *svenska fattigvårds- och barnavårdsförbundet.*

De tillstyrkande yttrandena hava emellertid på ett flertal håll avgivits under framhållande av att de föreslagna bestämmelserna komme att inveckla processerna och förorsaka de dömande myndigheterna en icke oväsentlig ökning i arbetet. Det har även framställts vissa detaljanmärkningar — till vilka jag strax skall återkomma — därvid det särskilt understrukits, att bestämmelserna borde göras enklare än som föreslagits i utkastet.

Ombudsmannen hos Stockholms stads fattigvårdsnämnd har därvid yttrat bland annat, att förpliktelse att betala ränta torde så mycket hellre böra lagfästas som härigenom vederbörande utmätningsmän i orterna komme att bliva befriade från en mängd ärenden med begäran om utmätning av fattigvårdskostnad enligt utslag. Under nu rådande förhållanden dröjde fattigvårdsstyrelserna i det längsta med betalning av utdömda kostnader, och i åtskilliga fall hade ombudsmannen förmärkt, att detta satts i system därhän, att vissa fattigvårdsstyrelser ej ersatte kostnaden annorledes än efter utmätning. Säkerligen ansåges detta system lönande, emedan ränta ej utginge å kostnaden.

Kammarrätten, som avstyrkt förslaget om införandet av bestämmelser om ränta i fattigvårdslagen, har därvid bland annat yttrat:

»Enligt kammarrättens uppfattning kunna de skäl, som framförts för motionen (nr 105 vid 1925 års riksdag), icke föranleda ett frångående av den princip, som tidigare i ämnet allmänt omfattats såsom riktig. Vad kommunernas privatekonomiska intressen i fattigvårdsmål beträffar, torde vara att märka att den olägenhet en kommun kan hava därigenom att densamma får undvara ränta å för fattigvård utlagda medel uppväges i viss mån av den fördel, som ligger däri att kommunen slipper att betala ränta å medel som den har att ersätta till annan kommun. I många fall torde på detta sätt ske en utjämning.

Kammarrätten ställer sig tveksam, huruvida införande av ränteplikt är ägnat att nedbringa fattigvårdsprocessernas antal.

Frågan huruvida risken att få gälda dröjsmålsränta kan vara ägnad att påskynda betalning är i viss mån beroende av den allmänna räntefoten och

av beskaffenheten av de medel, som skola anlitas för betalningen. Måste lån upptagas för ändamålet, kan det hända att lånet drager samma eller högre ränta än den legala dröjsmålsräntan, och för sådant fall är risken av ränta å vårdnadsskulden utan betydelse. Finnas medel anvisade att anlitas för behovet, äro väl dessa placerade så att någon ränta å dem åtnjutes, och det blir då den större eller mindre skillnaden mellan denna ränta och dröjsmålsräntan, som kan tänkas påverka den ersättningsskyldiga kommunen. Vid tvister om mindre ersättningsbelopp komme räntan säkerligen att få en underordnad betydelse och, där fråga vore om större belopp, näppeligen motverka benägenheten att bestrida uppkomna krav. Om emellertid på denna väg ett antal processer undvikas, skulle dock denna fördel motvägas av den ökning i processernas antal, som kan uppstå genom överklagande av länsstyrelsernas beslut, i vad de avse ränta.

Om det således kan anses ovisst huruvida de ifrågasatta bestämmelserna komma att verka minskning av fattigvårdsprocessernas antal, torde däremot med bestämdhet kunna påstås att införande av ränteberäkningar i fattigvårdsmål skall vålla ej blott fattigvårdsstyrelserna utan jämväl myndigheterna, såväl de dömande som de verkställande, ökat arbete, i all synnerhet om bestämmelserna bliva så komplicerade som nu föreslås. För sin del skulle kammarrätten vid prövning av besvär ofta nödgas kontrollera riktigheten av förekommande ränteberäkningar även i fall, där frågan om ränta icke särskilt framhållits i besvären.

Med stöd av vad sålunda anförts anser sig kammarrätten böra avstyrka införande i lagen av bestämmelser om skyldighet att i fattigvårdsmål erlägga ränta. Skulle emellertid dylika bestämmelser likväl anses böra införlivas med lagen, komma under bedömande frågorna om bestämmelsernas utformning och området för deras tillämplighet. Kammarrätten har icke kunnat undgå finna att de föreslagna bestämmelserna om räntans beräkning (utkastet 56 § 3 mom.) blivit mer invecklade än som kan vara förenligt med syftet med desamma. Såsom lämplig begynnelsedag för ränteberäkningen synes dagen för delgivningen av ansökningen böra fastställas, vilket är i överensstämmelse med de i 9 kapitlet 10 § handelsbalken intagna bestämmelserna om ränta vid försträckning av penningar. Anledningen till att i förslaget dagen för anmaningens mottagande, där sådan förekommit, fastställts såsom begynnelsedag, torde hava varit den att enligt förslaget Konungens befallningshavande må kunna under viss förutsättning underlåta att över gjord ansökning höra den fattigvårdsstyrelse, mot vilken kravet riktas (utkastet 56 § 1 mom. 1 stycket). Bibehålles åter i enlighet med vad kammarrätten förut anfört den nuvarande anordningen att ansökningen städse skall delgivas vederbörande fattigvårdssamhälle, kan i alla förekommande fall räntan beräknas från en och samma begynnelsedag. Den föreslagna kvartalsberäkningen synes mer än nödigt är inveckla ränteberäkningen, och ifrågasättas kan om icke halvårs- eller snarare helårsberäkningar skulle kunna vara tillfyllest. Att, på sätt föreslagits, låta Konungens befallningshavandes eller kammarrättens utslag verka avbrott i en ränteperiod torde strida mot gängse ränteregler.

Enligt förslaget utsträckes ränteplikten även till landstingen (utkastet 59 § sista stycket). Detta måste kammarrätten för sin del anse olämpligt. Det kan svårligen tänkas att landstingen, i de fall de bestrida framställda krav, tillmäta räntefrihet någon betydelse. För ett undantagande av landstingen från ränteplikt talar även analogin mellan de mål, däri landsting krävas å ersättning, och de mål, däri ersättning sökes av staten. Ifrågavarande bestämmelser synas således under alla omständigheter böra begränsas till sådana fall, **då** *fattigvårdsstyrelse* sökes å ersättning för utgiven fattigvård.»

Av i huvudsak samma skäl, som anförts av kammarrätten, har förslaget — bortsett även i detta sammanhang från framställda detaljanmärkningar, till vilka jag återkommer — i mer eller mindre bestämd form avstyrkts av *överståthållarämbetet, länsstyrelserna i Uppsala, Gotlands, Malmöhus, Hallands, Örebro* och *Kopparbergs län, Gotlands, Hallands* och *Västerbottens läns landstings förvaltningsutskott, Göteborgs stads fattigvårdsdirektör* samt *svenska stadsförbundet.*

Länsstyrelsen i Östergötlands län har ävenledes avstyrkt förslaget under erinran om bland annat, att det på grund av räntebestämmelserna komme att erfordras ett snabbt avgörande av målen, vilket länsstyrelserna med den stora mängd av fattigvårdsmål och deras stora arbetsbörda i övrigt finge svårt att åstadkomma.

Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län har anfört:

»I sådant hänseende (i fråga om åtgärder till motverkande av okynnesprocesser) föreslås i första hand införande av skyldighet att betala ränta i fattigvårdsmål. Obestridligen är den tanken riktig, att ett fattigvårdssamhälle icke bör kunna tillskansa sig ekonomiska fördelar genom att först efter långvarig process fullgöra sin ersättningsskyldighet gent emot ett annat sådant. Att praktiskt lösa frågan torde dock vara särdeles svårt. I varje fall är Eders Kungl. Maj:ts befallningshavande av den meningen, att ränteberäkning på sätt förslaget tänkt sig saken är allt för invecklad. I själva verket torde allenast ifråga om engångskostnader en enkel och tillfredsställande ränteberäkningsmetod kunna utfinnas. Att särskilt lagstifta för dylika fall, torde dock vara meningslöst. För periodiskt utgående understöd eller fortfarande vårdkostnad ligger i sakens natur, att ränteberäkning måste vålla såväl fattigvårdsstyrelserna själva som länsstyrelserna ett betydande arbete. I den mån utredningen lägges å de förra, gäller i detta fall liksom beträffande ett par här ovan föreslagna åtgärder, att förslaget obehörigt gynnar de samhällen, som hava råd anlita sakkunniga biträden eller hava särskilt anställda tjänstemän för fattigvårdsärendens handläggning; till den del åter ränteberäkningen måste åvila länsstyrelserna i samband med fattigvårdsmålens avgörande, ökas arbetet med varje särskilt fattigvårdsmål till den grad, att vinsten av att slippa handlägga en eller annan 'okynnesprocess' fullkomligt neutraliseras. Fattigvårdsmålen hava dock i stort sett genom bestämmelserna i 1918 års lag blivit av betydligt enklare beskaffenhet, än vad förut var fallet, och deras avgörande har i regel kunnat äga rum inom en förhållandevis kort tidrymd. Att införa bestämmelser, som äventyra möjligheten att inom rimlig tid få målen avhjälpta genom utslag synes knappast lämpligt. Fastmer torde det riktiga vara att så långt som möjligt förenkla processförfarandet och påskynda målens avgörande. Om så kan ske, bortfaller givetvis också i avsevärd utsträckning behovet av räntebetalningsskyldighet i fattigvårdsmål.»

Länsstyrelsen i Älvsborgs län har jämväl avstyrkt förslaget i förevarande del under framhållande av, bland annat, att okynnesprocesserna torde vara allt för fåtaliga för att motivera införandet av de föreslagna bestämmelserna.

Länsstyrelsen i Jämtlands län har yttrat:

»I fråga om ränta å ersättning för fattigvårdskostnad uttalades såsom bekant av fattigvårdslagstiftningskommittén, att fattigvård vare sig kontant eller in natura icke vore något sådant utlägg, att ränta därå borde utgå. Denna uppfattning torde vara teoretiskt riktig, men förslaget om räntan har

i promemorian erhållit ett helt annat syfte, nämligen att betaga de tredskande kommunerna det för närvarande allt för ofta framträdande motivet att förtjäna på dröjsmål med utbetalning. Detta syfte är så viktigt, att det väl kan häva de teoretiska betänkligheterna. Värre är emellertid, att tillämpningen av de föreslagna räntebestämmelserna i praktiken skulle visa sig mycket betungande. I varje utslag från Eders Kungl. Maj:ts befallningshavande synes det enligt förslaget bliva nödvändigt att räkna med tre särskilda terminer för ränteberäkningen och i varje utslag från kammarrätten med fyra sådana terminer. De invecklade beräkningarna och anspråken på utredning angående tidpunkten, då de särskilda utgifterna ägt rum, torde rent av kunna försvåra uppgörelser mellan fattigvårdsstyrelserna under anmaningsförfarandet och framkalla onödiga processer eller besvär i fattigvårdsmål.

På grund av dessa praktiska olägenheter vill Eders Kungl. Maj:ts befallningshavande därför ifrågasätta, om det icke vore bättre att i stället för ränta ålägga förklaranden att betala stämpel på utslag i fattigvårdsmål. Denna utgift kommer visserligen i många fall att bliva lägre än räntekostnaden, men den torde dock vara ett verksamt medel att hejda benägenheten för processer och således med mindre omgång fylla den uppgift, vartill förslaget om ränta syftar.»

Svenska landstingsförbundet har anfört:

»Huruvida — bestämmelserna om skyldighet i vissa fall för den, som förlorat ett fattigvårdsmål, att gälda ränta å ersättningsbeloppet samt rättegångskostnader, verkligen äro ägnade att i någon större omfattning minska antalet fattigvårdstvister, synes styrelsen ovisst. Måhända kunna bestämmelserna i fråga förhindra ett och annat 'okynnesmål'. Å andra sidan torde emellertid vara att befara, att bestämmelserna skola avskräcka smärre och mindre bärkraftiga kommuner att vid vederbörligt forum söka sin rätt, medan däremot de större primärkommunerna och landstingen knappast komme att låta sig i någon större utsträckning avskräckas av bestämmelserna i fråga. Verka, såsom skäl finnes att förmoda, bestämmelserna i sådan riktning, torde det vara lyckligast, att de icke komma till stånd. För övrigt kan styrelsen icke finna annat än att de föreslagna bestämmelserna äro oklara för det fall, att landsting eller hemortssamhälle visserligen icke nekat att utbetala ersättning men väl att utbetala ett så högt belopp, som fordrats.»

Länsstyrelsen i Värmlands län har icke funnit sig övertygad om lämpligheten av de föreslagna bestämmelserna om ränteplikt i fattigvårdsmål, vilka bestämmelser med all sannolikhet skulle väsentligt öka svårigheterna vid processmaterialets bedömande. Länsstyrelsen ansåge, att i detta hänseende skulle vara tillfyllest, om fattigvårdslagen uttryckligen stadgade, att ränta *kunde*, efter länsstyrelses beprövande, tillerkännas i fattigvårdsmål vinnande part i de fall, där en fattigvårdsprocess uppenbarligen varit obehörig.

Länsstyrelsen i Blekinge län har uttalat, att det vore lämpligt att, till förhindrande av oskäliga klagomål över länsstyrelsernas utslag, i 81 § stadgades skyldighet för i kammarrätten klagande men tappande fattigvårdsstyrelse, som ådömts ersättningsskyldighet, att utgiva ränta från den dag, länsstyrelsens utslag delgivits fattigvårdsstyrelsen. Föreskriften om åläggande för landstinget att utgiva ränta torde böra utgå.

Norrköpings fattigvårdsstyrelse har anfört, att, om något skulle stadgas om ränteersättning, så borde det innebära skyldighet att, då utdömt belopp ej

erlades inom viss tid, t. ex. inom 30 dagar efter det länsstyrelsens utslag givits, erlägga ränta å utdömt belopp ävensom indrivningskostnader.

Göteborgs och Bohus läns landstings förvaltningsutskott har funnit det tvivelaktigt, huruvida de rätt invecklade räntebestämmelserna vore lämpliga. Därest ränta principiellt skulle anses böra utgå i vissa fall, torde sådan icke böra utgå tidigare än från tiden för länsstyrelsens utslag. Det framginge ej fullt tydligt av 56 § 3 mom. i utkastet, jämförd med 59 § sista stycket, huruvida landsting i förekommande fall skulle kunna dömas skyldigt ersätta den ränta, som, efter process mellan tvänne primärkommuner, ådömts ena kommunen, men om så vore meningen, måste detta anses oriktigt.

Svenska landskommunernas förbund, som avstyrkt förslaget i nu förevarande del, har ansett det kunna ifrågasättas, om ej ränta borde införas i sådana fall, då utdömd ersättning ej efter viss kort tid efter laga kraftvunnen dom inbetalades, samt att de dömande myndigheterna gåves möjlighet att utdöma ränta, då avgörandet i målet uppenbarligen genom den sökta partens förvållande avsevärt försenats.

Jönköpings läns landstings förvaltningsutskott har yttrat:

»De i utkastet upptagna bestämmelserna om skyldighet att gälda ränta å utgivna belopp skulle, enligt förslaget, komma att gälla även för frågan om landstingens ersättningsskyldighet. Såsom i motiven till utkastet framhålles, avse dessa bestämmelser att motverka okynnesprocesser, för varje fall därigenom att den ersättningsskyldige icke genom ett undanskjutande av betalningsskyldigheten blir direkt ekonomiskt intresserad av att frågan om ersättningsskyldighet går till process. Från dessa synpunkter sett måste det vara ägnat att i hög grad förvåna, att ifrågavarande bestämmelser avse även landstingen. Förvaltningsutskottet har ansett det vara en angelägen sak, att framställningar om ersättning från primärkommunerna ägnas en noggrann och i alla avseenden saklig prövning. Denna granskning fullgöres av en landstingets tjänsteman och av förvaltningsutskottet genom särskilda delegerade, varjämte tvistiga fall underkastas prövning av förvaltningsutskottet i dess helhet. Granskningen fullgöres så, att det från primärkommunernas synpunkter icke torde kunna framställas några berättigade anmärkningar emot densamma. Det torde därför få anses uteslutet, att förvaltningsutskottet skulle låta en ersättningsfråga gå till process eller fördröja en utbetalning blott i syfte att bespara ränta. Från primärkommunerna göras ofta framställningar om ersättning, vilka måste anses vara i större eller mindre mån obefogade. Genom den granskning, som skett, hava betydande belopp besparats åt landstinget. Såsom Kungl. Maj:ts befallningshavande torde finna hava likväl under innevarande år emot landstinget anhängiggjorts endast två mål om ersättning. Häremot skulle kunna invändas, att de ersättningsbelopp, varom här är fråga, ofta äro stora, varför det skulle vara av betydelse för primärkommunerna att få ränta på desamma. Det synes dock icke obilligt, att primärkommunerna, som genom lagen om fattigvården vunnit en avsevärd lättnad i avseende å vården av sjuka, själva bära den i och för sig obetydliga del av kostnaderna, som består i förlorad ränta.»

Beträffande bestämmelsernas utformning hava följande uttalanden, utöver i sådant avseende redan angivna, gjorts.

Ombudsmannen hos Stockholms stads fattigvårdsnämnd har ansett, att räntan borde beräknas från dagen för anmaningens avsändande. Bestämmelsen om

att i visst fall, när nämligen betalningsskyldigheten medgivits, ränta icke finge utdömas med mindre det visades, att fattigvårdssamhället, oaktat krav framställts, underlåtit att fullgöra betalningen, innebure en orättvisa mot sökanden. Om nämligen under skriftväxlingstiden betalning medgivits med visst lägre belopp än som yrkats, skulle enligt utkastet följden bliva, att ränta utdömdes allenast å skillnaden mellan de båda beloppen. En dylik konsekvens torde böra undvikas.

Länsstyrelsen i Stockholms län har ansett den föreslagna bestämmelsen om att ränteberäkningen per kalenderkvartal skulle avbrytas med dagen för utslagets meddelande vara av ringa praktisk betydelse och endast förorsaka en onödig vidlyftighet med avseende å utslagets formulering, då kvartalsberäkningen efter utslagsdagen skulle fortsättas i vanlig ordning. I fråga om de mycket talrika mål, som avsåge fortgående fattigvård, vore vidare att bemärka, att de dömande myndigheterna icke hade tillgång till fullständiga uppgifter om samtliga de kostnadsbelopp, som belöpte å tiden till och med utslagets dag. De uppgifter, som i sådant avseende förelåge, vore de, som sökanden lämnat uti sina i målet avgivna yttranden eller i därvid eventuellt fogade räkningar. Men emellan dagen för sökandens sista yttrande och utslagsdagen förflöte i allmänhet åtskillig tid. Angående därå belöpande kostnadsbelopp saknades följaktligen utredning. Med den formulering, som givits åt första stycket (»å utdömda belopp») och näst sista stycket av momentet, kunde möjligen ifrågasättas, huruvida ränta å dylika kostnader finge utdömas för längre tid än från utslagets dag. Då emellertid av motiveringen till stadgandet framginge, att dylik förlust av ränta ej skulle inträda för annat fall än då sökanden uraktlåtit att i vad på honom ankomme fullgöra sin utredningsskyldighet med avseende å kostnadernas specificering, torde ett dylikt resultat ej vara åsyftat. Stadgandet borde därför erhålla sådan formulering, att därav tydligt framginge, att ränta i här åsyftade fall skulle utdömas i enlighet med den av sökanden lämnade kostnadsspecificeringen, så långt denna sträckte sig, samt för därefter eventuellt havda kostnader per kalenderkvartal efter den i lagen angivna allmänna grunden.

Länsstyrelsen i Skaraborgs län har föreslagit, att bestämmelserna om ränta måtte bringas i överensstämmelse med vanliga rättsregler om ränteberäkning, möjligen med ett tillägg av den innebörd, att kontanta utlägg, som skett efter delgivning av ansökningen i målet, skulle beräntas från utbetalningsdagen, samt att, där kontanta utlägg icke ägt rum eller ej styrkt blivit, när utbetalning skett, ränta å kostnad, som kunde hänföras till viss månad, skulle utgå från början av nästföljande månad, men, om kostnaden icke ens kunde bestämmas till viss månad, ränta skulle beräknas från dagen för det utslag, varigenom ersättningsskyldighet ålades.

Länsstyrelsen i Gävleborgs län har hemställt, att bestämmelsen om att ränteberäkningen per kalenderkvartal skulle avbrytas genom utslags meddelande måtte utgå eller eljest förtydligas.

Länsstyrelsen i Kopparbergs län har anfört, att, därest skyldighet att betala ränta stadgades, ansåge länsstyrelsen, att räntan för enkelhetens skull borde beräknas halvårsvis såsom föreskrivits i stadgan angående sinnessjuka.

Länsstyrelsen i Västerbottens län har funnit de föreslagna räntebestämmelserna otydliga såtillvida att man ej av bestämmelserna kunde sluta till, när ränta skulle upphöra att utgå. Man kunde tänka sig ett fall, då i utslaget för tid efter utslaget icke utdömdes visst belopp utan beloppets fastställande överlämnades till ny tvist, därest överenskommelse ej träffades. Skulle i dylikt fall det till ersättning berättigade samhället kunna tilltvinga sig ränta, fastän fordrad vårdkostnad vid anfordran ersattes? Det syntes länsstyrelsen önskvärt, att bestämmelserna i fråga gåves sådan avfattning, att icke onödiga processer av angiven art uppkomme.

Svenska fattigvårds- och barnavårdsförbundet har anfört, att då det föresloges, att ränta icke skulle utgå å fattigvårdskostnad, som ersattes utan process, syntes det vara i konsekvens därmed, om det stadgades, att i händelse av process ränta utginge först från och med den dag, då den fattigvårdsstyrelse, som dömdes att ersätta den lämnade fattigvården, först delgivits ansökningen i målet. Det torde för övrigt kunna ifrågasättas, om det vore lämpligt att forma bestämmelsen så, att den dömande myndigheten *skall* ådöma ränta; utan borde den i stället utsäga förpliktelsen för det dömda samhället att utgiva sådan.

Departementschefen.

Det principiella skälet mot införandet av bestämmelser om ränta i fattigvårdslagen, vilket redan fattigvårdslagstiftningskommittén framhållit, har varit, att fattigvård icke är något sådant utlägg, att ränta däråt bör utgå. Denna princip synes mig fullt riktig, om man tänker på förhållandet mellan understödstagaren och det samhälle, som bekostat honom lämnad fattigvård. Det torde vara uteslutet, att fattigvårdssamhälle skulle kunna tillerkännas rätt att vid återkrävande av understödstagaren av fattigvårdskostnad, som samhället haft för honom, erhålla jämväl ränta å den utlagda kostnaden. Satsens riktighet synes mig emellertid icke lika obestridlig, i vad gäller förhållandet mellan två fattigvårdssamhällen. Då lagen av praktiska skäl uppställer den fordran, att en viss kommun skall förskottera fattigvårdskostnad, för vilken en annan kommun enligt gällande bestämmelser skall i sista hand svara, synes det knappast ligga någonting principiellt oriktigt i att genom en lagbestämmelse tillerkänna den förstnämnda kommunen jämväl ränta å det förskotterade beloppet. Enligt min uppfattning måste praktiska skäl härvidlag spela en avgörande roll, då det gäller att taga ståndpunkt till frågan.

Det är givetvis riktigt, såsom anmärkts, att det i många fall kan vara likgiltigt, om ränta utgår eller ej, nämligen när de fattigvårdskostnader, som en kommun förskotterat för andra, till beloppet nära motsvaras av de kostnader, som andra kommuner förskotterat för den förstnämnda kommunen, eller således när en utjämning äger rum. Det är likaledes utan tvivel riktigt, att en kommun, om räntebestämmelser införas, har att avväga vilken ränta som ställer sig dyrast, den ränta, som kommunen kan få betala i ett fattigvårdsmål, eller den ränta, som kommunen får betala för att upplåna de medel, vilka skulle erfordras för gäldandet av fattigvårdskostnaden i fråga utan process, eller som kommunen nödgas avstå från genom att för ändamålet anlita på visst sätt placerat kapital.

Vad nyss sagts är dock riktigt endast under, om jag så får uttrycka mig, normala förhållanden eller om alla kommuner lojalt uppfylla sina förpliktelser gent emot andra kommuner enligt fattigvårdslagen. Jag bortser då från det teoretiskt tänkbara fallet, att alla kommuner lika illa fullgöra sina åligganden. Nu har det emellertid — såsom av den föregående redogörelsen framgår — från olika håll, visserligen icke obestritt, gjorts gällande, att medan somliga kommuner utan process betala dem åliggande fattigvårdskostnader, lojaliteten hos vissa andra kommuner brister, i det att de *dels* bestrida i anmaning framställt krav och på så sätt framtvinga process i syfte att uppskjuta utbetalningen av fordrat belopp och genom att låta annan kommun under processens gång förskottera fattigvårdskostnad komma i tillfälle att åtnjuta en ränteavkastning, som rätteligen den förskotterande kommunen bort uppbära, *dels och* underlåta att trots utslag inbetala utdömda belopp, förrän de därtill tvingas genom utmätning. Införandet av räntebestämmelser skulle göra det omöjligt för vissa kommuner att genom att på andra kommuner övervälta en dem enligt lagen påvilande börda göra en dylik *obehörig* räntevinst, d. v. s. motverka okynnesproccesser i angivet syfte och underlåtenhet att betala utan utmätning. Det torde däremot på av kammarrätten anförda skäl icke kunna antagas, att införandet av räntebestämmelser skulle kunna i någon nämnvärd grad verka begränsande på antalet av sådana processer, som icke kunna betecknas såsom okynnesprocesser, men något sådant har ju heller icke varit avsett.

Den omständigheten, att fattigvårdsprocesserna ofta draga ut på tiden, synes mig så mycket mindre utgöra ett skäl emot införandet av räntebestämmelser, som det just är detta förhållande, som gör, att en del kommuner finna det lönande att genom process uppskjuta en hotande utbetalning.

Av här anförda skäl och då det av gjorda uttalanden att döma måste antagas, att antalet okynnesprocesser av här nämnt slag verkligen är så pass stort, att det kan motivera den nu ifrågavarande åtgärdens vidtagande, kan jag icke finna annat än att starka skäl tala för ett hävande av de betänkligheter, som ur andra synpunkter kunna resas däremot. En liknande uppfattning, åt vilken länsstyrelsen i Jämtlands län särskilt givit uttryck, torde även hava legat till grund för de talrika tillstyrkande uttalanden i ämnet, som framkommit.

Jag delar emellertid deras mening, som uttalat, att bestämmelserna ifråga böra göras så enkla som möjligt utan att det avsedda syftet förfelas. Det är nämligen av största vikt, att icke vare sig fattigvårdsstyrelsernas eller myndigheternas arbetsbörda därigenom ökas i en utsträckning, som neutraliserar den vinst man velat vinna i avseende å processantalets nedbringande, samt att bestämmelserna icke äro så invecklade, att det erbjuder några svårigheter för fattigvårdsstyrelser utan särskild sakkunnig hjälp eller på området utbildade tjänstemän att förstå och tillämpa dem.

Då de olika förslag till frågans lösning, som framlagts av länsstyrelserna i Värmlands och Blekinge län, fattigvårdsstyrelsen i Norrköping, Göteborgs och Bohus läns landstings förvaltningsutskott samt svenska landskommu-

nernas förbund, icke synas mig ägnade att i erforderlig grad motverka okynnesprocesserna, särskilt hos länsstyrelserna, har jag icke ansett mig kunna ansluta mig till något av dem.

I det förslag till bestämmelse om ränta i fattigvårdsmål, som jag framlägger, upptages endast en räntetermin, i det att räntan alltid räknas från ingången av det kvartal, som infaller näst efter det, under vilket fattigvårdskostnaden i fråga utgivits, till dess betalning sker, dock aldrig från tidigare dag än ingången av kalenderkvartalet näst efter det, varunder delgivning av den till länsstyrelsen i målet ingivna ansökningen första gången skett. Med en dylik förenkling av räntebestämmelserna torde man kunna undvika ett sådant försvagande av dem, som ett stadgande om halv- eller ännu mera helårsberäkning skulle innebära.

I överensstämmelse med det av svenska fattigvårds- och barnavårdsförbundet därom gjorda uttalandet synes stadgandet böra omformuleras så, att det åligger fattigvårdssamhälle, som efter process förpliktats betala viss fattigvårdskostnad, att gälda ränta, i stället för att enligt utkastets formulering huvudvikten lades vid att myndigheten skulle ålägga förpliktelse att betala ränta. I båda fallen är det tydligt, att skyldigheten att erlägga ränta föreligger endast efter process om huvudstolen. En dylik formulering innebär emellertid därjämte mera otvetydigt, att rätten till ränta icke är beroende av om den utsagts i utslaget om huvudstolen utan tillkommer den vinnande parten oberoende av särskilt beslut om räntan. Bestämmelserna om ränta synas lämpligen böra inpassas såsom 1 mom. i 62 §.

Det synes mig nödvändigt att med hänsyn till de i utkastet föreslagna bestämmelsernas, av länsstyrelsen i Västerbottens län påpekade, otydlighet rörande frågan, när ränta skulle upphöra att utgå, begränsa ränteplikten till att omfatta ränta å fattigvårdskostnad, som antingen blivit i utslaget med visst belopp utdömd eller eljest hänför sig till vård under tiden till och med dagen för länsstyrelsens utslag, således oavsett när kostnaden utgivits, om det skett före eller efter utslagets datum. Måhända borde ränta icke utgå å annan kostnad än den, som belöper å tiden till och med den dag, då sökandens sist i målet avgivna påminnelser dagtecknats, enär processen enligt vedertagen praxis icke anses omfatta mera. Då det emellertid är förenat med betydande svårigheter för parterna att hålla reda på vilken dag de sista påminnelserna dagtecknats och då därjämte en dylik bestämmelse skulle kunna föranleda, att länsstyrelserna kände sig förpliktade att kort före målets avgörande lämna sökanden tillfälle att avgiva påminnelser med därav följande dröjsmål och andra olägenheter, torde det vara lämpligast att låta ränteplikten omfatta all kostnad, som avser vård under tiden till och med dagen för länsstyrelsens utslag, om vilken dag ingen tvekan kan råda. Genom såväl länsstyrelsernas som kammarrättens utslag ålägges ofta visst fattigvårdssamhälle framtida ersättningsskyldighet med belopp, varom parterna äga att i brist av åsämjande efter befogenhet i laga ordning tvista. De kostnader, som denna ersättningsskyldighet omfattar, kunna icke,

i vad de belöpa på tiden efter länsstyrelsens utslag, sägas vara utdömda, och det torde icke vara lämpligt eller för det med räntebestämmelsernas införande avsedda syftet nödvändigt att ålägga fattigvårdssamhälle — på sätt som skett i utkastet — att gälda ränta å sådana kostnader. Dessa kostnader betalas säkerligen i regel utan några svårigheter, så länge understödstagarens behov av fattigvård fortfar. Skulle betalning av någon anledning utebliva — t. ex. därför att behovet påstås hava upphört — kan ju process anhängiggöras, då rätt till ränta, om processen vinnes, inträder. Här angivna begränsning medför även den fördelen, att bestämmelserna i avsevärd mån förenklas.

Det har framhållits, att ränteberäkningarna skulle vålla myndigheterna besvär. I en skriftlig process sådan som den, varom här är fråga, vore det icke möjligt för länsstyrelsen att, om fattigvården fortfore vid den tid, då länsstyrelsens utslag meddelades, exakt känna till alla kostnader, som belöpte å tiden till och med dagen för utslaget, utan måste kunskap saknas om de kostnader, som avsåge tiden efter dagen för dagtecknandet av de sista påminnelserna i målet. Det bleve alltså icke möjligt för länsstyrelsen att i sådant fall i utslaget på samma sätt som sker vid de allmänna domstolarna i civila mål angiva, å vilka belopp och för vilken tid ränta skall utgå.

Det synes emellertid icke föreligga något hinder för länsstyrelse — och även kammarrätten — att, när yrkande om ränta föreligger i mål, där icke sluträkning å fattigvården företetts, formulera utslaget, i vad det angår räntan, t. ex. så, att, efter angivande av dagen för ansökningens delgivning med vederbörande fattigvårdssamhälle, detta förpliktas att till sökanden gälda ränta jämlikt 62 § 1 mom. fattigvårdslagen, med rätt för parterna att i brist av åsämjande om hur räntan skall beräknas därom särskilt tvista efter befogenhet. Så enkelt som räntebestämmelserna föreslås att avfattas, torde dock ränteberäkningarna icke annat än undantagsvis vålla sådana svårigheter, att tvist därom icke kan lösas annat än genom särskild process.

Om särskild process måste föras om fattigvårdskostnad, som hänför sig till viss tid före meddelandet av länsstyrelsens utslag i det första målet, synes räntan å det belopp, som därvid utdömes, icke böra beräknas från ingången av kalenderkvartalet näst efter dagen för ansökningens delgivning i det andra målet, utan från ingången av kalenderkvartalet näst efter det, då kostnaden utgivits, dock givetvis icke från tidigare dag än ingången av kalenderkvartalet näst efter dagen för delgivningen av ansökningen i det första målet.

Därest räntebestämmelserna anordnas enligt här angivna linjer, torde icke erfordras något stadgande om att, därest ej av utredningen framgår, från vilken tid ränta skall utgivas å visst belopp, räntan därå skall utgå från dagen för länsstyrelsens utslag. Därest i en process, där ränteberäkning skall göras, osäkerhet råder om från vilken tid ränta i visst fall skall räknas, t. ex. om när viss kostnad utgavs, kan givetvis ränta icke utdömas från tidigare dag än vad utredningen i målet ger vid handen. Det tillkommer emellertid länsstyrelserna att tillse, att vederbörligt bevis utfärdas och bilägges akten om när varje fattigvårdssamhälle, mot vilket kravet i målet riktas,

första gången delgives ansökningen i målet, enär denna dag kan bliva av betydelse för ränteberäkningen.

Utkastets bestämmelse om att ränta icke skall annat än för visst fall utgå å belopp, som det sökta samhället i svar å anmaning medgivit, synes mig icke böra upptagas i lagen, enär detsamma kan i vissa fall befaras verka på ett mindre tillfredsställande sätt.

Med hänsyn till att de skäl, som enligt vad förut är sagt varit bestämmande för mig att föreslå införande i fattigvårdslagen av bestämmelser om skyldighet för fattigvårdssamhälle att gälda ränta, icke äga samma giltighet, då det gäller att ålägga landsting ränteplikt, synes i anslutning till vad därom anförts av kammarrätten, länsstyrelsen i Blekinge län och Jönköpings läns landstings förvaltningsutskott, någon bestämmelse, varigenom ränteplikt ålägges landsting, icke böra införas i fattigvårdslagen.

Samma skäl, som tala för fattigvårdssamhälles skyldighet att i viss utsträckning gälda ränta till annat fattigvårdssamhälle synas mig även tala för fattigvårdssamhälles skyldighet att i samma utsträckning gälda ränta till myndighet eller allmän anstalt eller inrättning, som i 58 § sägs. Med hänsyn till den avfattning, som föreslås i fråga om räntebestämmelsen i 62 § 1 mom., torde emellertid något särskilt stadgande om ränta icke erfordras i 58 §.

Vad angår ränta å hemsändningskostnad, som föreslagits i utkastet, synes det mig knappast erforderligt att införa bestämmelse därom, med hänsyn särskilt till att beloppet av sådan kostnad i regel måste vara tämligen obetydligt.

Det synes mig slutligen lämpligt, att i 81 § införes en bestämmelse, att talan ej får hos kammarrätten föras allenast beträffande ränta å fattigvårdskostnad. Därigenom förhindras helt klagan hos kammarrätten över sådana länsstyrelsernas utslag, vilka endast avse dylik ränta.

Rättegångskostnader.

Bland de åtgärder, som i den inom socialdepartementet utarbetade promemorian föreslogos i syfte att motverka okynnesprocesser, ingick utom förslaget om ränta även ett förslag om införande i fattigvårdslagen av bestämmelse om skyldighet att betala ersättning för rättegångskostnader i fattigvårdsmål, i sammanhang varmed jämväl föreslogs att den nu gällande stämpelfriheten i fattigvårdsmål skulle borttagas.

Yttranden i anledning av uppkommen fråga om fattigvårdslagens verkningar i vissa avseenden.

I sitt i anledning av den förut omnämnda cirkulärskrivelsen till samtliga länsstyrelser den 5 april 1922 rörande utredning angående orsakerna till ökningen av fattigvårdstvisternas antal den 14 juni 1923 avgivna utlåtande yttrade *kammarrätten:*

»Skall anmaningsförfarandet bibehållas i lagen, kan ifrågasättas huruvida icke någon menlig påföljd bör drabba den fattigvårdsstyrelse, som underlåtit att svara å gjord anmaning eller utan grundad anledning bestritt framställt krav. Fattigvårdslagstiftningskommittén föreslog i detta hänseende att sådan fattigvårdsstyrelse, om den bleve ålagd ersättningsskyldighet, borde kunna förpliktas att ersätta den sökande fattigvårdsstyrelsen dess kostnader å målet. Sedan kammarrätten i sitt utlåtande påpekat att det föreslagna stadgandets formulering gåve vid handen att myndigheterna knappast skulle äga rätt att utdöma ersättning för rättegångskostnader i andra fall än de sålunda särskilt angivna, uteslöts ur lagen det av kommittén föreslagna stadgandet. Från-

varon av en uttrycklig föreskrift i fattigvårdslagen om rättegångskostnad synes emellertid hava framkallat en allmän uppfattning att kostnad i fattigvårdsmål lagligen icke kan utdömas, vilket uppenbarligen icke varit lagens mening.

Ett uttryckligt stadgande i lagen om rättegångskostnader i fattigvårdsmål vore ägnat att bibringa anmaningsförfarandet en effektivitet, som det nu, av åtskilliga länsstyrelsers uttalanden att döma, synes sakna. Ett sådant stadgande skulle också säkerligen i någon mån stävja den allmänna processlystnaden och därigenom nedbringa fattigvårdstvisternas antal. Kammarrätten anser sig därför böra föreslå att å lämpligt ställe i lagen införes ett stadgande därom att vad i allmän lag stadgas om rättegångskostnad skall i tillämpliga delar gälla i mål, som behandlas enligt lagen om fattigvård.

Det av länsstyrelsen i Örebro län framlagda förslaget att pålägga de utslag, som skola tillhandahållas förklarandepart, som underlåtit besvara anmaning eller i uppenbara fall bestritt kravet, en särskild avgift, benämnd fattigvårdsstämpel, finner kammarrätten sig böra avstyrka. Åtgärden liknar mest ett straff och en anordning i den föreslagna riktningen skulle säkerligen föranleda klagomål i kammarrätten, varigenom ett nytt slags tvister skulle uppstå.

Däremot torde det kunna ifrågasättas huruvida icke en fullföljdsavgift, analog med den varom stadgas i 30 kap. 19 § rättegångsbalken, lämpligen borde kunna införas. En sådan anordning skulle — ehuru den måhända å en del håll komme att förefalla osympatisk — hava den fördelen, utom att i allmänhet verka stävjande å processandet i fattigvårdsmål, att förhindra fullföljd till kammarrätten i mål, där tvisten rör sig om rena bagateller. Beloppet av fullföljdsavgiften, om sådan införes, borde sättas lägst till 25, högst till 50 kronor. Från erläggande av densamma borde enskild part på grund av fattigdom vara fri. I de fall kammarrätten gjorde ändring i överklagade utslag, skulle kammarrätten äga tillika förordna att part ägde återbekomma nedsatt avgift.»

Förslaget. I förenämnda promemoria anfördes i föreliggande fråga huvudsakligen följande.

Skyldighet att betala ersättning för rättegångskostnader torde visserligen redan nu kunna åläggas, men i brist på uttryckligt stadgande därom förekomme det endast sällan att ersättning för rättegångskostnaderna yrkades och ännu mera sällan att sådan ersättning utdömdes. I överensstämmelse med vad kammarrätten ansett, torde det därför vara anledning att i det nu behandlade sammanhanget i fattigvårdslagen införa en hänvisning till rättegångsbalkens regler i detta hänseende. I samband därmed torde, såsom en förklaring till vad en dylik hänvisning för detta speciella område innebure, böra införas ett stadgande om att försummelse att under anmaningsförfarandet förebringa föreskriven utredning *kunde* medföra, att en part, som vunne sin talan hos länsstyrelsen, ändock ginge miste om ersättning för rättegångskostnaderna. I ett dylikt fall kunde det nämligen tydligen hava berott på den vinnande partens försummelse, att sådana upplysningar icke framkomme under anmaningsförfarandet, att talan hos länsstyrelsen undgicks; den vinnande parten hade alltså i dylika fall själv skulden till att process komme till stånd.

Reglerna om rättegångskostnadsersättning torde böra gälla alla slag av fattigvårdsprocesser och alltså även vid talan mot enskild. Jämväl för kost-

naderna hos kammarrätten torde enligt rättegångsbalkens regler ersättning böra utgå. I analogi med vad som gällde i allmän civilprocess syntes det böra förbjudas, att hos kammarrätten fördes talan allenast angående rättegångskostnad.

I sammanhang härmed borde stämpelfriheten för fattigvårdssamhällen borttagas. I de fall, då hittills rättegångskostnad yrkats, hade denna talan ofta avslagits med den motivering, att det icke visats, att någon kostnad förekommit. En viss kostnad komme alltid att uppstå, därest den för närvarande gällande stämpelfriheten för fattigvårdssamhällen bleve borttagen. Med den förut berörda utvecklingen av fattigvårdsprocesserna till att huvudsakligen röra kommunernas privatekonomiska intressen torde en sådan åtgärd även ur principiell synpunkt vara befogad — denna stämpelfrihet hade nämligen ursprungligen uppstått såsom en utvidgning av den sedan gammalt gällande stämpelfriheten för barmhärtighetsinrättningar. Borttoges stämpelfriheten, komme ett utslag att kosta hos länsstyrelse minst 6 kronor och hos kammarrätten minst 20 kronor. Enligt fattigvårdslagen skulle utslagen delgivas icke blott sökanden utan även förklarande, och tillfälle komme alltså i varje fall att finnas att uttaga stämpelavgiften.

I anslutning till vad förut anförts torde det vara erforderligt att införa samma restriktioner mot onödigt processande i mantalsskrivningsmål, som de vilka komme att införas beträffande fattigvårdstvister, alltså närmast angående skyldighet för kommuner och fattigvårdssamhällen att till motpart, där sådan funnes, utgiva ersättning för rättegångskostnader samt att erlägga stämpel för länsstyrelses och kammarrättens utslag.

I fråga om formuleringen av bestämmelserna i ämnet anmärktes i promemorian, att i utkastet (se bil. D) den nuvarande 62 § hade flyttats in såsom ett första moment i 63 §, och att i en ny paragraf med ordningsnummer 62 hade intagits den förut omförmälda hänvisningen till rättegångsbalkens regler om ersättning för rättegångskostnad med det förberörda tillägget för det fall att fattigvårdssamhälle eller annan part försummat att fullgöra sina åligganden beträffande förberedande skriftväxling och därigenom varit skuld till processen.

Kammarrätten har yttrat bland annat följande: *Yttranden.*

Att hinder för utdömande av ersättning för kostnader i fattigvårdsmål ansetts icke föreligga, oaktat fattigvårdslagen saknade bestämmelser därom, framginge icke endast av lagens motiv utan jämväl av i fattigvårdsmål med delade utslag (referat av fattigvårdsmål år 1923, nr 42). Emellertid förekomme sällan att ersättning för rättegångskostnad yrkades och ännu mera sällan att sådan utdömdes.

Emot formuleringen av det i förslagets 62 § intagna huvudstadgandet, som överensstämde med vad kammarrätten tidigare föreslagit (utlåtandet den 14 juni 1923), hade kammarrätten icke någon erinran att framställa. Tilläggsbestämmelsen i samma paragraf att vinnande part, som genom försummelse att förebringa föreskriven utredning föranlett att talan måst anhängiggöras, icke måtte tillerkännas ersättning för sin kostnad å målet syntes däremot böra

utgå, då dess innehåll vore i överensstämmelse med de allmänna reglerna för rättegångskostnads utdömande. Bestämmelsen utgjorde ej heller ett fullt uttömmande uttryck för den tanke, som legat till grund för densamma.

Efter att hava omnämnt de skäl, som enligt kammarrättens mening talade emot borttagande av stämpelfriheten för fattigvårdssamhällen — för vilka skäl redogörelse torde komma att av chefen för finansdepartementet lämnas i sammanhang med det förslag i ämnet, som av honom framlägges — har kammarrätten vidare anfört:

»I detta sammanhang tillåter sig kammarrätten att erinra om vad kammarrätten i utlåtandet den 14 juni 1923 anfört i fråga om införande av en fullföljdsavgift. Denna avgift, vilken — såsom dess namn antyder — skulle utgå vid fullföljd av talan mot första instansens beslut, skulle givetvis återfås i fall, då detta beslut ändrades eller upphävdes. Vad den nu föreslagna stämpelavgiften angår, skulle den komma att träffa såväl sökande (klagande) som förklarande. I enlighet med vanliga rättsregler skulle väl den i första instansen tappande merendels anses skyldig att ersätta motpartens stämpelkostnad därstädes samt part, som fullföljde talan mot första instansens beslut, dömas att ersätta motpartens stämpelkostnad i överinstansen, om besvären icke föranleda ändring i det överklagade beslutet, varemot vardera parten skulle få vidkännas sin stämpelkostnad, om det överklagade beslutet ändrades eller upphävdes. För de fall då mål återförvisas till ny handläggning — och dessa fall komma väl hädanefter att bliva proportionsvis lika talrika som nu — skulle skyldigheten för den klagande att vidkännas en avgift, tänkt som korrektiv mot okynnesprocesser, te sig särskilt anmärkningsvärd. Jämför man den föreslagna anordningen med systemet med en fullföljdsavgift, kan man ej undgå att finna att det senare, även om anmärkningar kunna göras jämväl däremot, i förevarande avseende har ett avgjort företräde. Fullföljdsavgiften träffar dem, som klaga i onödan, stämpelavgifterna drabba ofta parter, som icke bära ansvar för att mål anhängiggjorts eller fullföljts.»

Två ledamöter av kammarrätten hava uttalat avvikande mening från kammarrättens yttrande om fullföljdsavgiftens företräde framför den ifrågasatta stämpelavgiften i nu förevarande hänseende. Reservationen har av den ene ledamoten med instämmande av den andre formulerats sålunda:

»Då kammarrätten i sitt förevarande utlåtande, i sammanbang med frågan om borttagande av stämpelfriheten för fattigvårdssamhällen i syfte att motverka s. k. okynnesprocesser, erinrat om, att kammarrätten i utlåtande den 14 juni 1923 ifrågasatt införande av fullföljdsavgift vid talan mot första instansens beslut, samt, efter att hava anfört de skäl, som tala mot den ifrågasatta stämpelavgiften, såsom sin mening uttalat, att fullföljdsavgiften i det hänseende, varom nu är fråga, har ett avgjort företräde, har jag ansett mig böra uttryckligen framhålla, att jag icke kan dela den mening, som kommit till uttryck i kammarrättens berörda tidigare utlåtande.

Såsom kammarrätten själv framhållit, torde 'okynnesprocesser' icke förekomma i någon större omfattning. Det torde också kunna förväntas, att deras antal kommer att ytterligare nedgå, därest den av kammarrätten förordade statliga tariffen införes. En ej oväsentlig del av 'okynnesprocesserna' torde nämligen utgöras av s. k. beloppstvister, vilka genom den föreslagna tariffen skulle bringas ur världen. Den minskning av processernas antal, som genom en fullföljdsavgift möjligen skulle kunna åvägabringas, torde därför redan av denna anledning bliva ytterst ringa och icke förmå att upp-

väga de med en dylik avgift förenade olägenheterna. Man får ej förbise, att fullföljdsavgiften kan komma att kännas som en tunga även vid processer, som icke kunna betecknas som 'okynnesprocesser'. Minskningen skulle ju också komma att drabba endast processerna i kammarrätten.

En åtgärd, avsedd att beskära klagorätten i andra instans, synes redan i och för sig vara mindre tilltalande. Vidare är att märka att, enligt vad inom kammarrätten uppgjord statistik för åren 1922—1925 utvisar, i ungefär en tredjedel av de fattigvårdsmål, som överklagats till kammarrätten, kammarrätten ändrat Konungens befallningshavandes utslag. Härvid hava icke inberäknats de fall, då kammarrätten ändrat motiveringen utan att detta föranlett ändring i slutet. Den stora ändringsprocenten pekar på att åtgärder, som inskränka den fria klagorätten, böra undvikas, för så vitt icke alldeles särskilt starka skäl kunna anföras till stöd för dem.»

Ombudsmannen hos Stockholms stads fattigvårdsnämnd har — efter att hava meddelat, att Stockholms stad i ett fåtal mål tillerkänts rättegångskostnad med 20—25 kronor i fall, då anmaning ej besvarats, de enda fall i vilka staden yrkat dylik ersättning — yttrat:

»Flertalet länsstyrelser hava emellertid avslagit dessa yrkanden med motiveringen, att Stockholms stads fattigvårdsnämnd *icke visat*, att kostnad å målet förekommit. Härmed torde åsyftas det förhållande, att staden har anställt avlönade tjänstemän för utförande av dess talan samt att sålunda en direkt kostnad för staden ej skulle hava uppkommit för det föreliggande målet. Enligt vad som uppgivits, har kungl. kammarrätten tidigare givit uttryck åt samma uppfattning, men har jag för vinnande av prejudikat överklagat dylika utslag och äro dessa ännu beroende på kammarrättens prövning. Av motiverna till utkastet — — — framgår nu, att rättegångskostnad skulle skapas därigenom, att länsstyrelsens utslag belades med stämpel 6 kronor. Därest utkastets avsikt är att rättegångskostnaden skall fixeras till detta obetydliga belopp, torde förslagets bestämmelser härutinnan bliva utan någon som helst verkan. En utgift på 6 kronor torde icke i någon mån kunna avskräcka en fattigvårdsstyrelse från att föra en process, mestadels långvarig och rörande mångfalt högre värden än 6 kronor. Förhoppningen att vinna processen är ju alltid förhanden hos en processande part. Skall emellertid rättegångskostnaden spela någon roll för minskning av antalet fattigvårdstvister, måste densamma utgå med belopp likartade dem, som utdömas i en vanlig civilprocess. Dessa belopp komma i allt fall att bliva betydligt blygsammare än de, som utdömas av underrätterna och torde med all säkerhet sällan komma att överskrida 50 kronor. Länsstyrelserna ådagalägga i allmänhet benägenhet att i fall, där det är möjligt, visa sina egna kommuner en viss patriarkalisk välvilja och denna torde även komma att inverka vid utdömande av rättegångskostnad. Då det således under inga förhållanden torde ifrågakomma, att rättegångskostnaden blir en avsevärd utgift, synes det mig som borde uti 62 § av utkastet tydligare utsägas att i tvister, som i 8 kap. fattigvårdslagen avses, äger part rätt till ersättning för rättegångskostnad och att härvid i tillämpliga delar skall gälla, vad i rättegångsbalken stadgas om sådan kostnad.»

Länsstyrelsen i Södermanlands län har anfört, att den mest effektiva åtgärden till förhindrande av onödiga processer i fattigvårdsmål syntes vara införande av skyldighet att betala ersättning för rättegångskostnader, vilket icke kunde anses obefogat med hänsyn till det besvär och de kostnader, som kunde förorsakas en fattigvårdsstyrelse av en motparts bestridande av

ett berättigat ersättningskrav. Regeln om rättegångskostnadsersättning torde böra gälla även i fall, då enskild part för talan mot fattigvårdsstyrelse om utbekommande av fattigvård, fall, som ej inbegrepes i bestämmelsen i 62 §, men i vilka fall dock utan uttrycklig föreskrift dylik kostnad torde kunna utdömas.

Länsstyrelsen i Kronobergs län har, under framhållande av att bestämmelserna i fråga kunde avskräcka smärre och mindre bärkraftiga kommuner att söka sin rätt, å andra sidan erkänt, att de komme att innebära ett verkligt effektivt medel att förhindra onödiga processer, varför de måhända ej kunde undvaras, om man skulle vinna det sålunda åsyftade målet. Härtill komme, att, såsom av förarbetena till 1918 års lag framginge, skyldighet att utgiva ersättning för rättegångskostnader redan nu torde kunna åläggas, ehuru detta endast sällan torde hava förekommit. Ifrågasättas kunde dock möjligen att begränsa denna skyldighet att avse vissa direkta kostnader — för porton, utslag och dylikt — så att ej obehövligt anlitande av juridiskt biträde komme att fördyra fattigvårdsprocesserna.

Länsstyrelsen i Örebro län har anfört:

»Vad beträffar frågan om skyldighet för fattigvårdssamhälle att utgiva ersättning för kostnad å en fattigvårdsprocess framgår av motiveringen till utkastet såsom om man avsett, att allenast utslagen i ett fattigvårdsmål borde beläggas med stämpelavgift, men däremot varken den första eller sedermera i målet lämnade kommunikationsresolutioner. Frågan härom — i sig själv av mindre betydelse — är ju viktig i så måtto, att därmed är förknippat bland annat spörsmålet i vad mån en fattigvårdsstyrelse skall hos vederbörande myndighet bevaka sina intressen med avseende å ett där anhängigt mål. Och sistnämnda spörsmål har ju en ganska stor betydelse för frågan om storleken av kostnadsersättningen. Om skyldighet att utgiva kostnadsersättning för en fattigvårdstvist anses böra införas, torde försiktigheten måhända ock bjuda att samtidigt tillse, att betryggande garantier vinnas för att ersättningen kommer att tillfalla fattigvårdssamhällena som sådana.»

Svenska fattigvårds- och barnavårdsförbundet har yttrat:

»Förbundet har ej någon invändning att framställa mot införandet i fattigvårdslagen av bestämmelse om borttagandet av stämpelfriheten för utslag i fattigvårdsmål. Enligt förbundets mening är sistnämnda åtgärd dock icke betingad av behovet att åstadkomma, att fattigvårdsmål verkligen skola draga någon kostnad.

Verksammare är enligt förbundets mening ersättning för den egentliga rättegångskostnaden. Det torde icke numera vara många fattigvårdsstyrelseordförande i vårt land, som icke åtnjuta något arvode för sitt besvär. Detta arvodes storlek är givetvis beroende av arbetskvantiteten och ökas sålunda lätt, om och i den mån antalet av samhällets fattigvårdsprocesser ökas. Det synes förbundet önskvärt, att i den blivande propositionen med förslag till ifrågavarande lagändring gives uttryck däråt, att det för att rättegångskostnad skall anses föreligga icke erfordras viss direkt utgiven kostnad, exempelvis för anlitande av advokat för målet i fråga, utan att såsom rättegångskostnad anses bland annat lämplig gottgörelse för besvär med ansöknings uppsättande, utrednings åstadkommande m. m., vare sig detta fallit på fattigvårdsstyrelsens ordförande eller anlitat biträde.

Vad i sista delen av 62 § stadgats om befrielse från utgivande av rätte-

gångskostnad i visst fall synes böra utgå såsom överflödigt och föranledande till en tveksamhet, som kan motverka ändamålet med det hela.»

Förslaget har vidare tillstyrkts eller lämnats utan erinran av *överståthållarämbetet*, dock icke i fråga om borttagande av stämpelfriheten för fattigvårdssamhällen, av *länsstyrelserna i Stockholms, Uppsala, Östergötlands, Jönköpings, Kalmar, Malmöhus, Hallands, Gävleborgs, Jämtlands, Västerbottens* och *Norrbottens län*, samt av *Stockholms* och *Östergötlands läns landstings förvaltningsutskott* ävensom av de *fattigvårdskonsulenter*, vilka yttrat sig över förslaget.

Länsstyrelserna i Blekinge och *Kopparbergs län* hava uttalat sig för en bestämmelse om att icke några andra rättegångskostnader skulle utdömas än stämpelavgift i vissa fall.

Länsstyrelsen i Gotlands län har anfört. Enligt 62 § i utkastet skulle vad i rättegångsbalken stadgades angående rättegångskostnad äga motsvarande tillämpning i fråga om fattigvårdsprocesser. Finge detta tolkas så att ersättning kunde utdömas icke blott för direkta utgifter, som processen medfört, utan även för besvär med handlingars uppsättande och målets utförande, kunde visserligen stadgandet komma att verka i det syfte, som därmed avsåges. Det kunde blott befaras, att stadgandet även finge den icke åsyftade påföljd att mindre bärkraftiga kommuner läte avskräcka sig från att anhängiggöra tvister även då eljest skälig anledning därtill förelegat. Skulle däremot stadgandet tolkas så att detsamma avsåge allenast direkta utgifter — vilket i så fall lämpligen torde böra i lagen utsägas — bleve det i regel av ringa betydelse åtminstone såvitt anginge processer i första instansen, där stämpelavgiften för utslag bleve endast 6 kronor. Då berörda stadgande, vars värde syntes tvivelaktigt, även vore ägnat att i sin mån inveckla processen, ville länsstyrelsen icke förorda detsamma.

Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län har anfört, att vad av länsstyrelsen nämnts om ränteberäkningsinstitutets obehöriga gynnande av fattigvårdssamhällen med sakkunniga biträden (se sid. 105), miste naturligen i någon mån sitt berättigande, om obetingad skyldighet att betala ersättning för rättegångskostnader, på sätt föreslagits, infördes i fattigvårdslagen och sålunda ersättning för advokathjälp kunde påräknas, där sådan av den vinnande parten anlitats. Då en tvist ginge till process, måste emellertid antagas, att fallet i regel vore för vederbörande så oklart, att målets förlorande av envar av parterna betraktades som en möjlighet. I de verkligt tveksamma fallen torde få antagas, att denna möjlighet för sökandeparten framstode så starkt, att risken att få betala motpartens rättegångskostnader kunde avskräcka från anhängiggörande av process. Härmed vore ju visserligen det målet vunnet, att ett fattigvårdsmål mindre komme till stånd, men problemet hade ock en annan sida. Länsstyrelsen förmenade nämligen, att här vore ett fall, där den till understöd berättigade fattige skulle kunna komma att få lida därav, att en fattigvårdsstyrelse av sparsamhetsnit kunde frestas att hellre underlåta att överhuvud lämna understöd än att inlåta sig i en process, vars förlorande också skulle medföra betydande rättegångskostnader till motparten. Enligt länsstyrelsens förmenande borde ett tillräckligt

avhållsmoment mot verkliga processmissbruk ligga däri, att länsstyrelserna på sätt redan nu vore fallet kunde, där särskilda skäl förelåge, utdöma rättegångskostnadsersättning. Länsstyrelsen ansåge sig böra bestämt avstyrka införande av skyldighet till rättegångskostnadsersättning i fattigvårdsmål.

Länsstyrelsen i Värmlands län har haft enahanda uttalande om bestämmelser om rättegångskostnadsersättning som om de föreslagna räntebestämmelserna (se sid. 106).

Länsstyrelsen i Västmanlands län har uttalat, att länsstyrelsen befarade, att ett uttryckligt stadgande angående rätt att få ersättning för rättegångskostnaderna snarast skulle verka i riktning att öka fattigvårdsprocessernas antal. Kommunerna skulle därigenom direkt uppfordras att med sina fattigvårdsangelägenheter hänvända sig till advokater. Om man besinnade, att fattigvårdsbestämmelserna till sin natur vore och måhända måste vara av rätt så invecklad beskaffenhet och att de alltså helst krävde en omfattande specialkännedom på området i fråga, så torde man hava skäl att förmoda, att det ej bleve så ofta som vederbörande advokat funne anledning att avstyrka anhängiggörande av process. De nuvarande bestämmelserna, som visserligen nödvändiggjorde ett rätt så omfattande utredningsarbete från länsstyrelsernas sida, lade ju intet hinder i vägen för att när synnerliga skäl förekomme utdöma rättegångskostnader. Uppfattningen att kommunerna inför risken att få betala dylika skulle, exempelvis trots att advokat tillstyrkt att försöka med en rättegång, visa någon större avhållsamhet syntes länsstyrelsen knappast stå i överensstämmelse med erfarenheten om det svenska psyket. Länsstyrelsen ville således avstyrka förslaget i denna del såsom sannolikt verkande i motsatt riktning mot den avsedda.

Västmanlands läns landstings förvaltningsutskott har yttrat:

»Införandet i fattigvårdslagen av den ifrågasatta bestämmelsen härom vill utskottet av flera anledningar icke förorda. Utskottet anser sålunda, bland annat, att det avskräckande, som skulle ligga uti att åsamkas kostnad för processen och som möjligen i ett eller annat fall verkligen skulle verka återhållande, komme att mer än uppvägas av nya faktorer, sannolikt av det slag som skulle ännu mer rotfästa fattigprocessen i stället för att så mycket som möjligt avkoppla densamma.

Skulle det emellertid verkligen bli fråga om att genomföra förslaget på denna punkt, synes bestämmelsen böra inskränkas till att gälla endast de fall då den dömande myndigheten på grund av omständigheterna i målet funne sig böra ålägga part ersätta kostnad, som onödigtvis och emot klara skäl åsamkats motparten.

Att tillämpa rättegångsbalkens regler om rättegångskostnad i fattigvårdsmål lär väl möta praktiska svårigheter med hänsyn till, att i dessa mål i regel ingen förut bestämd svarande finnes. Denne får mången gång sökas bland flere kommuner, vilka samtliga stå som svarande och i den egenskapen har att avgiva den ena förklaringen efter den andra för att om möjligt freda sig. Vilken skulle i ett dylikt fall betala kostnaden, och skulle alla som icke, efter vad det slutligen visat sig, haft med saken att skaffa erhålla ersättning för sin kostnad? De skulle tydligen hava ersättning om rättegångsbalkens regler skulle gälla.»

Kronobergs läns landstings förvaltningsutskott har ställt sig mycket tveksam i fråga om lämpligheten att införa skyldighet för parterna att gälda rätte-

gångskostnader i fattigvårdsmål. Det syntes nämligen icke vara riktigt att hänföra fattigvårdsprocesserna helt till kommunernas privatekonomiska intressen. Då det vore ett statsintresse att ålägga kommunerna viss skyldighet gent emot de fattiga, borde det också anses vara ett statsintresse, att kostnaderna för den obligatoriska fattigvården komme att drabba *vederbörlig* kommun.

Norrköpings fattigvårdsstyrelse har avstyrkt förslaget i förevarande del huvudsakligen under hänvisning till fattigvårdsprocessernas offentligrättsliga karaktär samt att bestämmelserna komme att föranleda anlitande av yrkesadvokater i fattigvårdsmål. Utslagen borde fortfarande vara stämpelfria. Men för att motverka måls dragande inför högre instans av okynne, såsom understundom förekommit, borde föreskrivas, att part, som ville hänskjuta mål till kammarrättens prövning, skulle deponera visst ej alltför obetydligt belopp, vilket belopp i händelse kammarrätten bifölle klagandens talan återfölle till den klagande men i motsatt fall tillfölle staten.

Svenska landstingsförbundet har gjort samma uttalande i fråga om bestämmelser om rättegångskostnader som om ränta (se sid. 106).

I avstyrkande riktning hava vidare uttalat sig *länsstyrelsen i Älvsborgs län*, *Jönköpings*, *Gotlands*, *Hallands* och *Västerbottens läns landstings förvaltningsutskott*, *fattigvårdsstyrelsen i Göteborg* samt *svenska landskommunernas förbund* och *svenska stadsförbundet*.

Departementschefen.

Det synes icke råda mera än en mening därom, att det redan nu föreligger möjlighet för de dömande myndigheterna att i fattigvårdsmål, med tillämpning av rättegångsbalkens föreskrifter om rättegångskostnad, ålägga part att ersätta motparten hans kostnader i målet. Tydligen hava emellertid först på allra senaste tiden parterna i fattigvårdsmål börjat framställa yrkanden i sådant avseende. Det ligger nära till hands att antaga, att underlåtenheten därutinnan berott på bristande kunskap om att ersättning för rättegångskostnader överhuvudtaget kan utdömas i fattigvårdsmål. Om det finnes grundad anledning att förmoda, att en mera allmän tillämpning i fattigvårdsmålen av de regler, som enligt rättegångsbalken gälla för utdömande av rättegångskostnadsersättning, skulle vara ett verksamt medel till stävjande av processlystnaden i fattigvårdsmål, torde man icke böra dröja med att i fattigvårdslagen giva klart uttryck åt rätten till sådan ersättning.

Av de avgivna yttrandena att döma synes den meningen vara övervägande bland myndigheterna och av hithörande frågor intresserade korporationer, att ett allmännare utdömande av rättegångskostnadsersättning skulle verksamt bidraga till det syfte, som främst avses att vinna med nu ifrågavarande åtgärder eller nedbringandet av antalet fattigvårdsmål. De skäl, som anförts mot ett införande i fattigvårdslagen av uttryckligt stadgande om ersättning för rättegångskostnader synas mig icke heller vara av natur eller äga den betydelse, att de kunna uppväga den påräknade vinsten av ett dylikt stadgande. Att på sätt föreslagits reservera stadgandets tillämpning till sådana fall, där process varit uppenbarligen obehörig, eller liknande synes mig icke

tillrådligt med hänsyn till de mycket vaga gränser i avseende å tillämpningen, som en dylik bestämmelse enligt sakens natur måste få.

Det förslag till bestämmelse i ämnet, som i överensstämmelse härmed framlägges, synes mig av skäl, som kammarrätten och svenska fattigvårds- och barnavårdsförbundet anfört, böra begränsas till en hänvisning till rättegångsbalkens stadganden angående rättegångskostnad utan det därtill i utkastet fogade tillägget.

En hänvisning till det i 62 § 2 mom. införda huvudstadgandet synes böra göras icke blott, på sätt som föreslagits i utkastet, i 67 § utan även, på sätt under 78 § närmare angives, i denna paragraf.

Enligt formuleringen av huvudstadgandet skall bestämmelsen gälla i fråga om tvister, som avses i 8 kap. fattigvårdslagen. Då ärenden om gottgörelse av staten, vilka till sin natur äro ansökningsärenden, åtminstone icke vid behandlingen hos länsstyrelsen kunna rubriceras såsom tvister, blir bestämmelsen icke tillämplig i fråga om dem.

På sätt framgår av de avgivna yttrandena föreligger på olika håll tvekan, om med den föreslagna formuleringen det skulle förefinnas möjlighet för en fattigvårdsstyrelse att få ersättning för sådana kostnader, som icke bestå i verkliga eller direkta utgifter för målet i fråga. Därvid har särskilt från ombudsmannen hos Stockholms stads fattigvårdsnämnd och svenska fattigvårds- och barnavårdsförbundet framhållits önskvärdheten av att även icke direkta utgifter bleve ersatta. Det måste erkännas, att, därest så icke blir förhållandet, de fattigvårdssamhällen, särskilt de större städerna, som på grund av omfattningen av de dem påvilande uppgifterna måste anställa kvalificerade tjänstemän för skötandet av bland annat fattigvårdsmålen och således aldrig behöva anlita utanför stående hjälp därvid, i avseende å möjligheten att få ersättning för sina rättegångskostnader komma i en sämre ställning än de fattigvårdssamhällen, som endast i ett eller annat mera invecklat fall nödgas anlita sådan hjälp mot särskild betalning. Det torde nog också för övrigt vara så — som svenska fattigvårds- och barnavårdsförbundet anmärkt — att det arvode, som numera allmänt lärer utgå till fattigvårdsstyrelsernas ordförande, kan påverkas till storleken av omfattningen av det arbete, som fattigvårdsmålen bereda dem. Det synes följaktligen icke vara oberättigat, om fattigvårdssamhällena göra anspråk på att storleken av den ersättning för rättegångskostnader, som kan komma att tillerkännas dem, röner påverkan även av fattigvårdssamhällenas indirekta utgifter för skötandet av fattigvårdsmålen.

Det torde emellertid knappast vara erforderligt att i lagen giva uttryck åt att ersättningen för rättegångskostnader skall på dylikt sätt beräknas. Det synes nämligen icke antagligt, att fattigvårdssamhällena komma att i förevarande avseende ställas i en sämre ställning än den, som av högsta domstolen tillerkännes kronan i vanlig civilprocess. Enligt ett flertal rättsfall har kronan av högsta domstolen tillerkänts ersättning för sina rättegångskostnader hos hovrätt eller Kungl. Maj:t, kronans talan må hava förts av ombudsmannen hos järnvägsstyrelsen, justitiekanslersämbetet genom en dess tjänsteman eller advokatfiskalen i marinförvaltningen. I ett fall (se Holm,

Nytt Juridiskt Arkiv avd. I, 1924: 519) har kronan av högsta domstolen tillerkänts ersättning för sina rättegångskostnader jämväl hos häradsrätt, då kronans talan där förts av tjänstförrättande landsfiskal.

Förslag om borttagande av den nu förefintliga stämpelfriheten för fattigvårdssamhällen, i vad angår fattigvårdsmålen och vissa mål enligt lagen om samhällets barnavård, torde komma att anmälas av chefen för finansdepartementet.

Det av kammarrätten och Norrköpings fattigvårdsstyrelse i förevarande sammanhang väckta förslaget om införande i fattigvårdslagen av en bestämmelse om fullföljdsavgift, analog med stadgandet i 30 kap. 19 § rättegångsbalken, synes mig åtminstone icke för närvarande böra föranleda någon åtgärd. Redan den omständigheten att ett dylikt stadgande icke skulle hava någon inverkan i avseende å antalet fattigvårdsmål hos länsstyrelserna utan endast hos kammarrätten synes mig tala däremot i jämförelse med en bestämmelse, varigenom stämpelfriheten i fattigvårdsmål och vissa mål enligt barnavårdslagen borttages. Och att genomföra båda dessa åtgärder i processhindrande syfte torde vara uteslutet och har ju heller icke ifrågasatts.

63 §.

I denna paragraf föreslås dels den ändring, att förutvarande 62 § — i vilken bestämmelserna om ränta och om rättegångskostnad införas samtidigt med att paragrafen överföres till 8 kap. i fattigvårdslagen — insättes såsom 1 mom. i 63 §, under det att nuvarande 63 § betecknas såsom 2 mom. i samma paragraf och dels införande i 2 mom. av ett tillägg, vari hänvisas till vad i 51 § stadgas i fråga om det belopp, varmed ersättning för lämnad vård skall utgå. *Departementschefen.*

64 §.

I denna paragraf föreslås endast den ändring av där förekommande hänvisning till 62 och 63 §§, som betingas av den föreslagna sammanslagningen av dessa paragrafer. *Departementschefen.*

67 §.

Såsom en följd av de bestämmelser, som föreslagits till införande i 54 § 2 mom. om vilka uppgifter och handlingar, som skola bifogas ansökan, varigenom fattigvårdssamhälle utan föregående anmaning anhängiggör talan mot annat fattigvårdsamhälle, torde motsvarande stadgande böra införas i avseende å ansökan, varigenom fattigvårdssamhälle anhängiggör talan mot understödstagare eller för honom försörjningspliktig person. *Departementschefen.*

I 56 § 1 mom. andra stycket föreslagen påföljd för underlåtenhet att vid ansökan bifoga föreskrivna handlingar lärer icke bliva tillämplig i mål, som avses i 67 §, enär föreskriften om handlingarnas bifogande icke göres ovillkorlig. Däremot synes även i dessa mål böra gälla den länsstyrelse i 56 § 1 mom. tredje stycket tillagda befogenheten att giva part vissa föreläggande vid vite eller äventyr att målet avgöres i befintligt skick.

I avsikt att den bestämmelse, som i 62 § 2 mom. föreslås om ersättning för rättegångskostnad, skall bliva gällande även vid talan enligt 67 §, föreslås i sistnämnda paragraf införande av hänvisning till förstnämnda stad-

gande. I fråga om motiven härför får jag hänvisa till vad som anförts under 62 §.

I 67 § nu förekommande hänvisning till 62 och 63 §§ föreslås med avseende å den ifrågasatta sammanslagningen av sagda paragrafer att ändras till att avse 63 §.

Såsom framgår av den under 62 § lämnade redogörelsen hava i utkastet föreslagna bestämmelser om ränta å fattigvårdskostnad ansetts icke böra äga tillämpning gent emot understödstagare och för honom försörjningspliktiga personer. Då jag delar denna uppfattning, har jag icke ansett mig böra föreslå några räntebestämmelser i nu förevarande avseende.

68 §.

Departementschefen. Ingen annan ändring föreslås än av sammanslagningen av 62 och 63 §§ betingad ändring i den uti 68 § förekommande paragrafhänvisningen.

78 §.

Departementschefen. Den i 62 § 2 mom. föreslagna bestämmelsen om ersättning för rättegångskostnader synes böra vinna tillämpning jämväl i mål, som avses i 78 § 1 mom., i vad de röra vägran av fattigvårdsstyrelse att lämna fattigvård eller sättet för fattigvårds meddelande, och i mål, som avses i 78 § 2 mom. Bestämmelsen därom torde lämpligen kunna inpassas i 6 mom. av 78 §, vilket föranleder, att nuvarande 6 mom. erhåller beteckningen 7 mom.

Det torde däremot icke vara nödvändigt att i 78 § införa en uttrycklig föreskrift om att vad som stadgats om ersättning för rättegångskostnader skall gälla även i andra i 78 § 1 mom. omförmälda mål än de nyss angivna. En sådan föreskrift skulle nämligen i stort sett sakna praktisk betydelse men dock, för vinnande av sådan överensstämmelse mellan fattigvårdslagen och lagen om samhällets barnavård, som man i övrigt velat åstadkomma, föranleda en omformulering av 81 § 1 mom. i sistnämnda lag, i vilket stadgande eljest icke skulle erfordras någon ändring på grund av nu ifrågasatta ändringar i fattigvårdslagen.

Någon ränteplikt synes icke böra åläggas fattigvårdsstyrelse å fattigvårdskostnad, som utdömes i de uti 78 § avhandlade mål rörande vägrad fattigvård.

79 §.

Departementschefen. I denna paragraf föreslås en av sammanslagningen av 62 och 63 §§ föranledd ändring i en av de uti 79 § förekommande paragrafhänvisningarna.

81 §.

Departementschefen. Till 1 mom. synes böra fogas ett tillägg av innehåll, att, därest länsstyrelses beslut om fällande till försuttet vite, varom i 56 § sägs, överklagas, talan därom skall föras hos kammarrätten. Sagda tillägg föranleder vissa andra ändringar i paragrafen. Av allmänna processregler lärer följa, att särskilda besvär icke kunna anföras över länsstyrelses beslut om föreläggande av vite.

På sätt som anförts under 62 § torde bora stadgas, att talan hos kammarrätten ej må föras allenast beträffande ränta å fattigvårdskostnad.

Beträffande rättegångskostnad synes ävenledes, i enlighet med vad som föreslagits i den inom socialdepartementet utarbetade promemorian, för vilken redogörelse lämnats under 62 §, böra föreskrivas, att talan ej må hos kammarrätten föras allenast i fråga om kostnader å målet hos länsstyrelsen.

I ett nytt moment torde böra införas bestämmelse om ersättning för rättegångskostnad hos kammarrätten. Denna bestämmelse synes böra avfattas så, att rättegångskostnad må av kammarrätten utdömas i samma mål, vari dylikt utdömande, enligt vad förut är sagt, må kunna göras av länsstyrelse, eller i mål om fullgörande av försörjningsplikt, om hemsändning och om ersättning för fattigvårds- eller hemsändningskostnad samt i mål, som omförmälas i det nya 6 mom. av 78 §. I ärenden, som avse gottgörelse av staten — vilka ärenden omförmälas i 81 § 5 mom. i dess nu gällande lydelse — synes ersättning för rättegångskostnader icke lämpligen böra kunna utdömas av kammarrätten, lika litet som, enligt vad under 62 § anförts, det ansetts böra ifrågakomma hos länsstyrelserna.

Såsom följd av nämnda tillägg, vilket föreslås att införas i 4 mom., skulle nuvarande 4 och 5 mom. erhålla nummerbeteckningarna 5 och 6, varav i sin tur skulle föranledas en mindre jämkning i sistnämnda moment.

Övergångsbestämmelserna.

Förslaget.

I fråga om övergångsbestämmelserna anfördes i den inom socialdepartementet utarbetade promemorian bland annat, att det med hänsyn till vad förut framhållits angående vikten av att bestämmelser till motverkande av onödiga processer komme i tillämpning, innan ännu processandet i barnavårdsmål hunnit taga någon större omfattning, hade synts önskvärt, att de ifrågasatta lagändringarna trädde i kraft så snart som möjligt, d. v. s. den 1 januari 1927. Avgränsningen mellan nya och gamla regler hade i viss analogi med vad som stadgades vid införandet av 1918 års lag, föreslagits skola ske så, att de nya bestämmelserna skulle tillämpas i alla de fall, då anmaning eller, då sådan ej skulle ske, ansökning hos länsstyrelse skedde efter den 1 januari 1927.

Kammarrätten.

I sitt över förslaget avgivna yttrande har kammarrätten uttalat, att övergångsbestämmelserna borde bringas i överensstämmelse med de i 86 § fattigvårdslagen intagna bestämmelserna.

Departementschefen.

Övergångsbestämmelserna synas böra i möjligaste mån avfattas i överensstämmelse med 86 § fattigvårdslagen. Sålunda torde vad i lagförslaget stadgas angående ersättning för fattigvård icke böra tillämpas i fråga om fattigvård, som utgått, innan lagen trätt i kraft. Det torde därvid ligga i sakens natur, att fordran, som på grund av den nu gällande, i 55 § fattigvårdslagen intagna preskriptionsbestämmelsen vid tiden för lagförslagets ikraftträdande redan är preskriberad, icke kan genom den utsträckning av preskriptionstiden, som föreslås i 55 §, återupplivas.

Bestämmelserna om ränta torde likaledes icke böra gälla i fråga om fattigvård, som utgått, innan lagen trätt i kraft, men därutöver synes böra före-

skrivas, att ränta icke skall erläggas å kostnad för fattigvård, för vilken fattigvårdssamhälle förpliktats att utgiva ersättning i mål, däri ansökning inkommit till länsstyrelsen före lagförslagets ikraftträdande.

I fråga om lagförslagets bestämmelse om ersättning för rättegångskostnad lärer någon övergångsbestämmelse icke erfordras, då sådan redan enligt gällande lag kan utdömas. Över länsstyrelses beslut om rättegångskostnad, meddelat före lagförslagets ikraftträdande, kan givetvis talan, även om den allenast avser rättegångskostnaden, föras.

Med hänsyn särskilt till de talrika hänvisningar till olika stadganden i fattigvårdslagen, som förekomma i lagen om samhällets barnavård, synes det i övergångsbestämmelserna till ifrågavarande förslag om ändring i vissa delar av fattigvårdslagen böra stadgas, att i annan lag eller författning förekommande hänvisning till de paragrafer i fattigvårdslagen, i vilka nu föreslås ändring, skall avse dessa paragrafers vid varje tid gällande lydelse, med iakttagande av vad i dessa övergångsbestämmelser sägs. Härigenom vinnes, att övergångsbestämmelserna bliva i motsvarande fall tillämpliga jämväl enligt lagen om samhällets barnavård.

Förslag till ändringar i lagen om samhällets barnavård.

Slutligen torde böra erinras därom, att, då de nya bestämmelser, som föreslås i fattigvårdslagen, givetvis böra för motsvarande fall vinna tillämpning vid behandling av sådana frågor enligt lagen om samhällets barnavård, som i processuellt avseende behandlas på samma sätt som fattigvårdsmålen, vissa smärre ändringar för vinnande av detta syfte erfordras i sistnämnda lag.

I fråga om tillämpligheten i mål enligt lagen om samhällets barnavård av de övergångsbestämmelser, vilka fogas vid förslaget till lag om ändring i vissa delar av lagen om fattigvården, får jag hänvisa till vad därom nyss yttrats vid behandlingen av sagda övergångsbestämmelser.

Departementschefen uppläser härefter förslag till

1) lag om ändring i vissa delar av lagen den 14 juni 1918 (nr 422) om fattigvården, och

2) lag om ändrad lydelse av vissa delar av lagen den 6 juni 1924 (nr 361) om samhällets barnavård

samt hemställer, att desamma måtte genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Conr. Falkenberg.

Bilaga A.

Antalet av de fattigvårdsmål, som under vart och ett av åren 1917—1925 jämlikt 29 § 1 mom. i kungl. förordningen den 9 juni 1871 resp. 50 § i lagen den 14 juni 1918 anhängiggjorts hos vederbörande länsstyrelser.

	1917	1918	1919	1920	1921	1922	1923	1924	1925
Överståthållarämbetet	1,194	1,192	2,107	2,456	3,183	3,526	5,086	1,747	1,708
Länsstyrelsen i:									
Stockholms län	796	734	891	967	1,076	2,173	2,579	1,411	1,874
Uppsala »	306	266	290	294	364	410	480	504	533
Södermanlands »	273	265	296	298	403	655	712	501	607
Östergötlands »	441	474	395	408	400	620	750	521	619
Jönköpings »	147	153	124	183	186	249	304	239	285
Kronobergs »	58	38	54	76	92	93	91	97	160
Kalmar »	178	205	159	202	209	298	385	533	566
Gotlands »	69	53	58	35	50	102	105	91	70
Blekinge »	170	172	160	185	205	199	179	165	180
Kristianstads »	150	157	209	187	193	207	195	282	304
Malmöhus »	325	354	261	288	308	392	402	469	562
Hallands »	94	83	59	107	83	109	87	163	104
Göteborgs o. Bohus »	730	624	663	820	723	946	972	1,000	1,212
Älvsborgs »	213	234	204	231	253	422	325	354	469
Skaraborgs »	132	133	126	137	179	244	246	241	321
Värmlands »	189	192	153	187	220	270	308	396	541
Örebro »	264	259	179	228	300	316	339	467	651
Västmanlands »	290	328	332	351	424	419	449	492	612
Kopparbergs »	158	164	142	209	298	310	398	432	480
Gävleborgs »	164	149	115	110	111	153	167	362	431
Västernorrlands »	295	358	296	292	370	447	473	387	431
Jämtlands »	98	128	136	103	146	302	347	265	344
Västerbottens »	63	62	77	87	89	94	107	129	157
Norrbottens »	175	195	151	196	211	262	320	201	205
Summa	6,972	6,972	7,637	8,637	10,076	13,218	15,806	11,449	13,426

Uppgift å antalet under vart och ett av åren 1917—1925 till länsstyrelserna

Mål inkomna till	1917				1918				1919				1920			
	från			Summa	från			Summa	från			Summa	från			Summa
	enskild part	kommun	fattigvårds-samhälle		enskild part	kommun	fattigvårds-samhälle		enskild part	kommun	fattigvårds-samhälle		enskild part	kommun	fattigvårds-samhälle	
Överståthållarämbetet[1])	—	11	—	11	—	27	—	27	—	11	—	11	4	13	—	17
Länsstyrelsen i:																
Stockholms län	5	8	—	13	5	—	—	5	3	2	—	5	3	21	—	24
Uppsala »	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	3	4	1	1	1	3
Södermanlands »[2])	1	2	—	3	4	1	—	5	2	2	—	4	2	4	—	6
Östergötlands »[3])	3	4	—	7	1	4	—	5	6	—	—	6	4	8	—	12
Jönköpings »[4])	1	—	—	1	2	—	—	2	1	1	—	2	—	2	—	2
Kronobergs »	—	1	—	1	1	—	—	1	2	—	—	2	1	—	—	1
Kalmar »	2	2	—	4	1	1	—	2	—	1	—	1	1	2	—	3
Gotlands »[5])	3	1	—	4	—	—	—	—	—	2	—	2	2	—	2	4
Blekinge »	6	—	—	6	5	—	—	5	4	3	—	7	2	8	—	10
Kristianstads »[6])	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	1	—	1
Malmöhus »[7])	7	6	—	13	3	8	—	11	11	10	—	21	6	7	—	13
Hallands »[8])	2	—	—	2	—	—	—	—	—	—	23	23	1	2	11	14
Göteborgs o. Bohus »	1	—	—	1	4	1	—	5	2	1	—	3	2	4	—	6
Älvsborgs »	9	1	—	10	2	2	—	4	10	1	—	11	7	4	1	12
Skaraborgs »	3	1	—	4	—	—	—	—	4	—	1	5	4	—	1	5
Värmlands »	1	—	—	1	2	1	—	3	2	—	—	2	—	—	—	—
Örebro »	—	2	—	2	1	—	—	1	2	39	—	41	4	—	—	4
Västmanlands »	—	2	—	2	3	—	—	3	3	—	1	4	1	1	—	2
Kopparbergs »	1	2	—	3	—	—	—	—	2	—	—	2	1	—	—	1
Gävleborgs »	1	—	—	1	3	—	—	3	2	2	—	4	3	1	—	4
Västernorrlands »[9])	2	—	—	2	2	—	—	2	2	—	—	2	4	—	—	4
Jämtlands »	2	—	—	2	—	—	—	—	2	1	—	3	—	2	—	2
Västerbottens »[10])	1	2	—	3	1	2	—	3	1	1	1	3	1	—	2	3
Norrbottens »	25	—	—	25	8	—	—	8	2	—	—	2	3	—	—	3
Summa	76	45	—	121	48	47	—	95	64	78	29	171	57	81	18	156

[1]) Av de utav kommun under åren 1917—1923 anhängiggjorda mål härröra resp. 11, 16, 8, 12, 11, 32 och 17 från Stockholms stad. För åren 1924 och 1925 saknas motsvarande uppgifter.

[2]) Dessutom mål, däri »talan förts av mantalsskrivningsförrättare»: år 1917: 17, 1918: 12, 1919: 2, 1920: 1, 1921: 3, 1923: 2, 1924: 2 och 1925: 2.

[3]) Under åren 1917—1923 hava dessutom från mantalsskrivningsförrättare och främmande länsstyrelser inkommit: 1917: 5 och 0, 1918: 1 och 0, 1919: 1 och 0, 1920: 4 och 0, 1921: 1 och 3, 1922: 3 och 1 samt 1923: 2 och 5. För 1924 och 1925 saknas motsvarande uppgifter.

[4]) Från mantalsskrivningsförrättare hava dessutom inkommit under år 1917: 1, 1919: 1, 1920: 1 och 1921: 1. För 1924 och 1925 saknas motsvarande uppgifter.

[5]) Dessutom hava under åren 1924 och 1925 från annan länsstyrelse inkommit respektive 3 och 9 mål. För de tidigare åren saknas motsvarande uppgifter.

Bilaga B.

inkomna besvär i fråga om vidtagen eller underlåten mantalsskrivningsåtgärd.

1921				1922				1923				1924				1925			
från			Summa	från			Summa	från			Summa	från			Summa	från			Summa
enskild part	kommun	fattigvårds-samhälle		enskild part	kommun	fattigvårds-samhälle		enskild part	kommun	fattigvårds-samhälle		enskild part	kommun	fattigvårds-samhälle		enskild part	kommun	fattigvårds-samhälle	
1	25	1	27	2	81	—	83	3	44	1	48	1	39	4	44	1	123	14	138
6	27	15	48	2	154	4	160	11	738	4	753	13	235	41	289	11	260	199	470
—	1	—	1	—	1	—	1	—	8	—	8	5	38	2	45	6	53	6	65
3	8	—	11	2	5	—	7	1	14	—	15	—	3	2	5	—	10	7	17
2	14	—	16	—	12	—	12	1	25	—	26	13	88	6	107	16	73	12	101
1	—	—	1	3	1	4	8	1	31	—	32	2	—	331	333	1	5	172	178
—	1	—	1	1	3	1	5	—	3	—	3	—	12	7	19	3	11	118	132
—	3	—	3	6	4	2	12	3	9	—	12	3	21	15	39	9	13	12	34
—	2	1	3	2	8	3	13	3	12	—	15	1	4	—	5	—	5	1	6
4	4	—	8	—	3	—	3	2	2	—	4	2	16	3	21	6	19	15	40
—	1	—	1	—	1	—	1	—	6	7	13	3	14	10	27	2	40	22	64
5	20	1	26	12	13	2	27	3	12	—	15	4	44	20	68	5	48	54	107
—	—	—	—	1	1	28	30	—	1	24	25	1	13	18	32	1	28	70	99
4	5	—	9	3	3	—	6	2	7	2	11	2	34	14	50	6	23	14	43
3	8	1	12	5	8	2	15	6	11	2	19	3	15	15	33	14	19	31	64
1	6	1	8	4	3	1	8	11	5	1	17	6	10	30	46	9	13	17	39
2	—	2	4	3	5	—	8	2	5	—	7	6	6	1	13	2	19	7	28
2	3	—	5	6	18	12	36	4	9	3	16	8	29	46	83	14	47	41	102
3	2	—	5	1	—	—	1	1	4	1	6	1	12	2	15	8	26	11	45
—	1	—	1	5	20	—	25	6	31	—	37	12	76	6	94	9	79	2	90
2	182	—	184	2	158	—	160	4	154	—	158	7	178	—	185	5	141	—	146
—	3	—	3	—	10	1	11	5	9	2	16	2	10	87	99	16	51	39	106
1	3	3	7	1	9	2	12	3	14	—	17	1	37	5	43	6	67	2	75
3	2	—	5	1	5	—	6	1	—	1	2	3	3	5	11	2	9	3	14
3	1	—	4	22	2	—	24	11	3	—	14	9	11	7	27	5	5	9	19
46	322	25	393	84	528	62	674	84	1,157	48	1,289	108	947	677	1,733	157	1,187	878	2,222

[6]) Uppgifterna för åren 1917—1923 avse det antal mål, vari länsstyrelsen meddelat utslag. Under nämnda tidsperiod hava dessutom av länsstyrelsen avgjorts 1917: 1, 1918: 2, 1919: 1 och 1920 1 av mantalsskrivningsförrättare underställda ärenden. För 1924 och 1925 hava uppgifter i sistnämnda hänseende icke lämnats.

[7]) Dessutom under åren 1924 och 1925 respektive 9 och 6 av mantalsskrivningsförrättare underställda ärenden. Motsvarande uppgifter saknas för de tidigare åren.

[8]) Dessutom av mantalsskrivningsförrättare underställda ärenden: 1919: 1, 1922: 2 och 1925: 1.

[9]) » » » » » : 1917: 1, 1918: 2, 1921: 1, 1922 2, 1923: 6 och 1924: 9. För 1925 saknas motsvarande uppgift.

[10]) Dessutom av mantalsskrivningsförrättare underställda ärenden: år 1925: 5. För de tidigare åren saknas motsvarande uppgifter.

Bilaga C.

P. M.

rörande inom socialdepartementet utarbetade utkast till ändringar i fattigvårdslagen.

— —

De ifrågasatta åtgärderna till nedbringande av fattigvårdsprocessernas antal kunna sammanföras i följande grupper:

A) åtgärder, avsedda att minska de *sakliga* anledningarna till tvist;

B) åtgärder, avsedda att minska de *formella* anledningarna till tvist eller process;

C) åtgärder för åstadkommande av uppgörelse utan process;

D) åtgärder för motverkande av okynnesprocesser.

A. Åtgärder avsedda att minska de sakliga anledningarna till tvist.

1. Bestämmande av det belopp, varmed ersättningen för olika slag av vård skall utgå. Det största antalet s. k. beloppstvister mellan fattigvårdssamhällen torde för närvarande bero på olika meningar om med vilket belopp faktiskt utgiven vård å allmän anstalt, sjukvårdsinrättning eller ålderdomshem skall ersättas, i det att krav framställes på ersättning med det belopp, vartill vården enligt fastställda avgifter eller självkostnad uppgått, under det att hemortssamhället önskar lämna ersättning allenast med visst såsom *skälig kostnad* ansett belopp. Till stöd för sistnämnda uppfattning har kunnat åberopas av kammarrätten tillämpad praxis, i det att kammarrätten plägat utdöma ersättning med belopp, som stundom understigit det faktiskt utgivna men som torde hava ansetts motsvara det belopp, varför enligt 1 § avsedd erforderlig vård *bort kunna lämnas.* Vissa av kammarrätten antagna normer för bedömande av storleken av skäligt belopp för vissa olika slag av vård, den s. k. kammarrättens taxa, hava därvid ofta lagts till grund för fixerande av det belopp hemortssamhället varit villigt betala. Emellertid har tvekan såväl hos fattigvårdsstyrelserna som hos de dömande myndigheterna varit rådande om i vad mån denna kammarrättens praxis bort vara normgivande, och, oavsett om huruvida en sådan nedprutning, som taxan faktiskt i vissa fall inneburit, varit fullt överensstämmande med fattigvårdslagens mening, något varom olika meningar gjort sig gällande, har taxans tillämpning knappast skapat tillräcklig klarhet och enhetlighet å förevarande område.

Huvudändamålet med ändring av bestämmelserna i nu berörda hänseende torde alltså böra vara att åstadkomma enhetliga och så tydliga regler som

möjligt angående storleken av det belopp, som i olika fall skall utgå. Därvidlag torde först böra uppmärksammas skillnaden mellan egentliga beloppstvister samt tvister, som icke i egentlig mening kunna sägas angå kostnadsbeloppet. Sist avsedda tvister äro sådana, som rört sig om huruvida lämnad vård med avseende å sin beskaffenhet eller art gått utöver den i 1 § fattigvårdslagen stadgade obligatoriska vården; d. v. s. om huruvida vården helt eller i visst avseende inneburit s. k. lyxkostnad, för vilken hemortssamhället icke bör vara skyldigt att betala. På dylika tvister har exempel förut givits, och beträffande dem torde ur nu närmast förevarande synpunkt annan åtgärd icke kunna vidtagas, än att i lagtexten uttryckligen framhålles, att endast vård, som innefattas under 1 §, skall ersättas.

Beträffande de egentliga beloppstvisterna, nämligen de som röra frågan huruvida viss till sin art och beskaffenhet bestämd, under 1 § ostridigt innefattad vård skall ersättas efter den verkliga kostnaden eller med lägre belopp, motsvarande den skäliga kostnaden därför, hava följande synpunkter ansetts böra vara avgörande. Vistelsesamhället är enligt fattigvårdslagen i princip berättigat att av hemortssamhället få ersättning för sina kostnader för vård enligt 1 §. Denna rätt bör dock i allmänhet icke få leda till att hemortssamhället betungas med kostnader, som icke svara mot värdet av den lämnade vården. Å andra sidan bör ihågkommas, att vistelsesamhället ofta befinner sig i ett tvångsläge och icke är i tillfälle att inverka på kostnadsbeloppet. I sådant fall torde enligt nyssnämnda huvudprincip vistelsesamhället böra få full ersättning för de kostnader samhället haft för fullgörande av sina genom fattigvårdslagen ålagda förpliktelser.

Ur dessa utgångspunkter kan alltså en lagfäst taxa eller tariff, grundad på en uppskattning av det belopp, varmed i 1 § avsedd vård *skäligen bör kunna* tillhandahållas, i vissa fall vara på sin plats men synes icke böra tillämpas i andra fall än då det samhälle, som lämnat vården, varit i tillfälle att själv bestämmande inverka på kostnadsbeloppet. Från det område, för vilket en taxa bör bliva gällande, avsöndras alltså omedelbart ersättning för vård å annan än fattigvårdssamhället tillhörig anstalt eller inrättning; för vård å dylik anstalt har ju samhället endast att betala den efter fastställda grunder debiterade avgiften och har icke möjlighet att nedbringa denna kostnad. Motsatt är förhållandet på en samhällets egen anstalt, där en faktisk kostnad, som överstiger det såsom skäligt befunna och i en taxa fastställda kostnadsbeloppet, i allmänhet kan anses i ena eller andra hänseendet bero på åtgärder eller försummelser från samhället självt eller dess organ.

På dessa grunder skulle man alltså komma till, att en gräns skulle dragas så, att vård å samhällets egen anstalt skulle ersättas efter en fastställd taxa, medan vård å annan anstalt skulle gottgöras med den enligt fastställda grunder debiterade avgiften, i den mån sådan finnes fastslagen, d. v. s. närmast för dagkostnad; dock bör endast utgå avgiften å billigaste avdelning å anstalten — i själva verket torde det för övrigt vara ett typiskt exempel på lyxkostnad, därest fattigvårdssamhället bereder vård å annan än billigaste

avdelning. I denna huvudregel torde emellertid vissa modifikationer böra göras.

Å ena sidan synes nämligen hänsyn böra tagas till det förhållandet att i ett flertal fall, exempelvis för vård å länslasarett, olika avgifter äro fastställda för patienter, bosatta inom den myndighets verksamhetsområde som administerar anstalten, och patienter, bosatta utom samma område. Av nyss anförda huvudregel skulle nu följa, att i de fall, då vistelsesamhället berett en person vård mot avgift för s. k. utomlänspatienter, hemortssamhället skulle nödgas betala hela denna avgift. Detta har ansetts vara olämpligt för de fall, då det utan olägenhet för vistelsesamhället eller den vårdbehövande varit möjligt att för billigare avgift bereda den erforderliga vården å en annan sjukvårdsanstalt, exempelvis därför att vederbörande där fått betala efter taxan för länspatienter. Det undantaget har därför intagits i lagtexten (51 §), att där erforderlig vård å sjukvårdsanstalt lämpligen kunnat för lägre kostnad än den utbetalta beredas å annan anstalt, ersättningen från hemortssamhället till vistelsesamhället skall utgå allenast med belopp motsvarande denna lägre kostnad. Ett dylikt undantag har ansetts vara ägnat att motverka benägenheten att bereda anstaltsvård, utan närmare undersökning huruvida icke vården lika väl kunnat erhållas på annan anstalt för lägre kostnad. Å andra sidan har i undantaget ansetts böra ligga, att hänsyn skall tagas till lämplighetsförhållandena, så att exempelvis icke så dryga kostnader nedläggas på den behövandes förflyttning, att de uppväga den lägre kostnaden på den andra anstalten. Möjligheten att förflytta en patient begränsas för övrigt även av hemsändningsreglerna i 57 §.

Den andra jämkningen i förberörda huvudregel ligger däri, att med vård å annan än fattigvårdssamhälle tillhörig anstalt ansetts böra likställas vård å anstalt eller anstaltsavdelning, som tillhör fattigvårdssamhälle, därest anstalten eller avdelningen är att hänföra till sjukvårdsinrättning. Anledningen till att detta undantag medtagits har varit, att i motsatt fall de städer, som hava egna sjukhus, skulle komma i en ogynnsam ställning, i det de för vård av främmande patienter endast skulle få ersättning efter den fastställda taxan, medan andra städer, som placerade patienterna å ett länslasarett, skulle få ersättning efter hela den debiterade avgiften. Viss tvekan torde emellertid kunna råda om huruvida detta undantag bör upptagas. Såsom framgår av det följande, bör nämligen en konsekvens av detsamma bliva, att det blir gällande även för vård å andra kommunala anstalter, exempelvis å vårdnadssamhället tillhörig anstalt för sinnessjukvård. Därmed kunde möjligen tänkas följa, att någon kommun vid bestämmande av avgifter å dylik anstalt för främmande patienter blir mindre nogräknad. Korrektivet häremot får emellertid anses ligga i nyssberörda bestämmelse om den lägre ersättningen för det fall att billigare vård kunnat beredas å annan anstalt, vilket undantag blir gällande även för detta fall.

Genom nu angivna regler torde man i viss mån tillmötesgå ett av landstingsförbundet i dess berörda framställning framhållet önskemål, nämligen att kostnaderna för av fattigvården omhändertagna utomlänspatienter måtte ned-

bringas genom stadgande av skyldighet att förflytta patienter till deras hemortssjukhus eller annorledes, samtidigt som man tillgodoser den av övriga kommunalföreningar uttryckta meningen, att ersättning bör lämnas för hela kostnaden för sjukhusvård.

Det av landstingsförbundet och även annorledes jämväl framhållna önskemålet att enhetlighet borde åstadkommas mellan de olika landstingens taxor för utomlänspatienter — något som givetvis vore av stor betydelse i nu behandlade hänseenden — torde icke för närvarande vara moget för tillgodoseende och synes i varje fall icke kunna eller böra lämpligen upptagas i nu förevarande sammanhang.

Jämlikt bestämmelserna i 40—42 §§ blir det i allmänhet å landstingen, som nu sist ifrågavarande kostnader till sist komma att stanna. Bestämmelser motsvarande de nu återgivna om ersättningsbeloppens beräkning torde alltså böra tillämpas även i förhållandet mellan landsting och primärkommuner, då det gäller för dessa sistnämnda att uttaga ersättning för sjukvårdskostnad. Det lärer nämligen vara uppenbart, att det belopp, hemortssamhälle enligt de ifrågasatta reglerna nödgas utgiva, skall samhället även äga att helt återfå av landstinget.

Regeln om att för vård å sjukvårdsinrättning ersättning för dagkostnad skall utgå efter den fastställda avgiften torde böra uttryckligen fastställas att gälla även i de fall, då jämlikt 58 § allmän anstalt eller inrättning i fattigvårdsprocess utkräver ersättning av vistelse- eller hemortssamhälle. I överensstämmelse med vad som yrkats i en av Kungl. Maj:ts befallningshavande i Örebro län gjord framställning skall det enligt utkastet alltså icke vidare kunna ifrågakomma att, såsom skett, ersättning för vård å länslasarett utdömes åt lasarettet med lägre belopp än den av landstinget fastställda vårdavgiften.

För vård å fattigvårdssamhälles anstalt, som ej är sjukvårdsinrättning, skall, såsom framgått av vad förut nämnts, enligt utkastet ersättning utgå enligt en av Kungl. Maj:t för varje år fastställd taxa.

I denna del innebär alltså utkastet i viss mening en legalisering av den s. k. kammarrättens taxa. I själva verket innebär en dylik regel snarast en modifikation i det nu enligt 50 § gällande stadgandet, att vård, som lämnats enligt 1 §, skall i sin helhet av hemortssamhället ersättas. I överensstämmelse härmed har också i 50 § intagits en erinran om att ersättning för vård enligt 1 § icke skall utgå helt utan med ett enligt 51 § bestämt belopp.

Under övervägande har varit, huruvida systemet med ersättning enligt taxa skulle kunna utsträckas till andra slag av vård än de nu nämnda. Fråga har då närmast varit om utackordering av barn — för vilken vård kammarrätten i viss mån tillämpar taxa — samt vård av äldre personer, som utackorderats eller som vårdas i sitt hem. I nu berörda hänseenden hava emellertid förhållandena ansetts vara så pass växlande icke blott emellan olika orter utan även från fall till fall, att några mera generella regler knappast torde vara lämpliga. Även för dylika slag av vård skall alltså den

allmänna regel gälla, som i utkastets 51 § 1 mom. 3 stycket införts som supplerande, nämligen att ersättning skall utgå med det belopp, vartill kostnaden för vården skäligen kan uppskattas. Då lyxkostnaden genom omformulering av 50 § redan förut uttryckligen avsöndrats från området för ersättningsplikten, kommer skälighetsuppskattningen att gälla, huruvida det debiterade beloppet kan anses rimligt med hänsyn till de däremot svarande prestationerna.

Närmare bestämmelser angående sättet för taxans bestämmande torde böra meddelas av Konungen. Det lämpligaste förfaringssättet därvidlag synes vara, att länsstyrelserna var för sina kommuner uppgöra förslag, över vilka kommunerna lämnas tillfälle att yttra sig, varefter länsstyrelserna — eventuellt efter vidtagna modifikationer — insända sina förslag till Kungl. Maj:t, som lämpligen lärer böra samråda med socialstyrelsen. Vid taxans bestämmande torde nämligen framför allt hänsyn böra tagas till den gällande dyrortsgrupperingen, men därjämte lärer möjlighet böra finnas till jämkningar för kommuner, vilka på grund av särskilt gynnsamma eller särskilt olyckliga förhållanden utan eget förvållande erhållit speciellt låga eller speciellt höga kostnader å sina anstalter. Sedan taxa en gång fastställts för samtliga kommuner, torde det årliga arbetet med jämkningar däri endast bliva av ringa omfattning.

2. Ändring i preskriptionsbestämmelserna i 55 §. Icke sällan förekomma tvister, föranledda av ovisshet om vad som gäller rörande tiden för väckande av talan i de fall, då någon vårdats å sjukvårdsanstalt och ansvarsförbindelse för vården lämnats av fattigvårdssamhället. Genom en omformulering av 55 § har man velat tydliggöra, att i de fall, då fattigvårdssamhälle icke själv direkt bekostat vården utan utgivit ersättning därför till myndighet eller allmän anstalt, preskriptionstiden skall räknas från den dag, då dylik ersättning utgavs av samhället, och alltså icke från den dag, då vården å sådan anstalt började att utgå; detta skall gälla även i det fall att samhället lämnat ansvarsförbindelse för vården.

B. Åtgärder avsedda att minska de formella anledningarna till process.

1. Ändrade bestämmelser om preskriptionstid, i syfte att dubbla processer skola undvikas i samma sak. Enligt gällande bestämmelser går fattigvårdssamhälle förlustigt rätten till ersättning för fattigvård, som lämnats mera än 60 dagar, innan ansökan i saken ingivits till länsstyrelsen. Denna regel gäller även för det fall att samhället har att kräva den vårdade eller försörjningspliktig person på ersättning för fattigvården eller då den vårdades hemortsrätt är av betydelse i målet och talan om mantalsskrivning, som kan inverka på denna fråga, samtidigt föres. Härav följer tydligen, att ett samhälle, som vill bevara sin eventuella rätt mot hemortssamhället, ofta nödgas anhängiggöra dubbla processer. I utkastet har nu ifrågasatts en sådan jämkning i preskriptionsbestämmelserna, att dylika dubbelprocesser väsentligen bleve överflödiga. Detta skulle gå så till, att preskriptionstiden för

talan mot hemortssamhälle skulle räknas från det att utslag i det andra målet vunnit laga kraft eller blivit hemortssamhället delgivet. Då det emellertid är av vikt för hemortssamhället att erhålla kännedom om att krav eventuellt kommer att framställas mot samhället, på det att samhället må kunna verkställa utredning i saken eller begagna sin rätt att kräva hemsändning, skall emellertid enligt utkastet i varje fall anmaning ske efter vanliga regler och inom vanlig tid.

En förebild till nu sist antydda regler finnes redan i 61 §, som handlar om fattigvårdsstyrelses talan mot staten. Om ändamålsenligheten av utvidgningen av denna princip torde tvekan icke kunna råda. Däremot synes det i viss mån ovisst, huruvida icke de regler, som föranledas av en lagändring i dylikt syfte, bliva väl invecklade, särskilt om de, såsom i utkastet skett, kombineras med bestämmelser om anmaningsförfarandets utvidgande på sätt som nedan skall angivas.

Då avsett är, att vistelsesamhälle skall kunna föra talan direkt mot det landsting, som slutligt skall bära viss kostnad, varom mera nedan, har i det nu behandlade sammanhanget upptagits en likartad preskriptionsbestämmelse för det fall att talan förts mot landsting, detta till förebyggande av att ett begagnande av nyss avsedda rätt skulle medföra att talan samtidigt måste föras mot landsting och mot hemortskommun.

I detta sammanhang torde böra inskjutas följande. Av de inledningsvis anförda siffrorna har framgått, att jämsides med ökningen av antalet fattigvårdsprocesser gått en stark stegring av mantalsskrivningsprocessernas antal, en stegring som huvudsakligen torde bero på den nya fattigvårdslagstiftningen. Detta förhållande nödvändiggör tydligen, att det tillses, att icke den minskning av fattigvårdsprocessernas mängd, som genom nu ifrågasatta lagändringar kan åstadkommas, vinnes till priset av en motsvarande stegring i antalet mantalsskrivningstvister. Visserligen torde det i och för sig kunna anses såsom en fördel, att den mera speciella prövning av en persons förhållanden, som kan ske i en fattigvårdstvist, ersättes med en prövning av hans rätta mantalsskrivningsort, vilken ju är av betydelse i en mångfald hänseenden. Därför har också, såsom nyss nämnts, det varit fattigvårdsprocessen, som ansetts böra ligga nere, till dess frågan om vederbörandes mantalsskrivning blivit slutligen avgjord. Emellertid hade tydligen ur vissa synpunkter en sådan lagändring varit önskvärd, att fattigvårds- och mantalsskrivningsfrågorna kunnat prövas i ett sammanhang. Det torde dock knappast vara möjligt eller lämpligt att i samma utsträckning, som gäller beträffande fattigvårdsförhållandena, låta mantalsskrivningsfrågan vara en sak de särskilda kommunerna emellan. I sistnämnda fråga är det allmänna och offentligrättsliga intresset betydligt starkare än då tvisten blott gäller, vilken av olika kommuner, som slutligen skall svara för viss fattigvårdskostnad. Det har därför icke synts vara lämpligt att nu företaga någon genomgripande ändring beträffande mantalstvisternas rättsliga karaktär, i varje fall torde en ändring ur nu berörda synpunkter icke böra ske annat än i samband med en allmän revision av folkbokföringen. Man torde alltså för närvarande

icke kunna komma längre än att i möjligaste mån införa samma återhållande moment mot onödigt processande i mantalsskrivnings- som i fattigvårdsväg. Här åsyftas närmast införande av stämpelavgift och, möjligen, rättegångskostnad, varom mera i det följande.

2. Rätt för vistelsesamhälle att med sin ersättningstalan vända sig direkt mot hemortslandstinget. Då vistelsesamhälle utgivit ersättning för sjukvård exempelvis å en landsting tillhörig sjukvårdsanstalt, har samhället enligt nu gällande regler att kräva hemortssamhället på ersättning därför, varefter sistnämnda samhälle, eventuellt efter process, har att söka ersättning åter av sitt landsting, som tydligen kan vara detsamma som äger den anstalt där vården lämnats. Ett sådant förfaringssätt kan uppenbarligen innebära en stor omgång och medföra mycket onödigt arbete för olika styrelser och myndigheter. Det enklaste vore, om, då fattigvårdsbehov förelegat, en sjukvårdsanstalt kunde direkt utkräva ersättning från vederbörande landsting. Att gå så långt har emellertid icke ansetts lämpligt, då tydligen sådana omständigheter kunna framkomma i målet, att i första hand ett vistelsesamhälle och sedermera hemortssamhället bör bliva ansvarigt för vården, i vilket fall ett förfarande av nyss åsyftad innebörd skulle kunna leda till oreda samt rättsförluster för primärkommunerna. I utkastet har upptagits ett mindre långt gående förslag, som emellertid i sin mån synes ägnat att minska processantalet. Det har nämligen ansetts kunna ifrågasättas, att vistelsesamhälle skulle kunna utan att först vända sig mot hemortssamhälle utkräva ersättning av det landsting, å vilket kostnaden slutligen skall stanna. En dylik regel har ansetts böra bliva till fördel för vistelsesamhället, då saken ofta torde lättare ordnas med landstinget än med hemortssamhället; detta måste ju alltid befara, att, därest det går för långt i medgivanden, landstinget skall helt eller delvis vägra att ersätta de gjorda utläggen eller eventuellt lämna sådan ersättning först efter process. Regeln torde emellertid bliva till gagn även för landstinget, som dels får saken tidigare ordnad, dels torde i vissa hänseenden hava lättare att från vistelsesamhället erhålla önskvärda upplysningar angående den vårdades förhållanden. Därest det skulle anses tveksamt, huruvida, såsom i utkastet förutsatts, ett samhälle bör få kräva ett annat landsting än sitt eget, kan den ifrågasatta regeln möjligen begränsas till att gälla för de fall, då vistelsesamhällets landsting också är hemortssamhällets. Med den nyss omförmälda regeln om att preskriptionstiden mot hemortssamhället icke börjar löpa, förrän efter det vistelsesamhällets talan mot landstinget slutligen avgjorts, synes det icke behöva befaras, att vistelsesamhälle skall gå förlustigt sin eventuella rätt mot hemortssamhället, och detta å sin sida har ju, såsom anförts, i sin hand att om så önskas få saken för sin del avgjord utan uppskov. Saken torde för övrigt komma att i tvisten mot landstinget bliva så utredd, att vistelsesamhället i allmänhet icke kommer att hava anledning att efteråt vända sig mot hemortssamhället. — I de fall, då endast *hälften* av vårdkostnad skall ersättas av landstinget, torde visserligen vistelsesamhället i allmänhet icke hava anledning att självt vända sig mot landstinget, men något undantag från nyssberörda allmänna regel har icke ansetts behöva stadgas för detta fall.

C. Åtgärder för åstadkommande av uppgörelser utan process.

1. Utbyggande av anmaningsförfarandet. Meningarna om värdet av det i 1918 års lag införda s. k. anmaningsförfarandet hava varit och äro mycket delade. De finnas, som anse, att detta förfarande helt förfelat sin uppgift att åstadkomma uppgörelse direkt fattigvårdsstyrelserna emellan och att alltså förebygga fattigvårdsprocesser inför länsstyrelserna. Å andra sidan förmena många, att en dylik uppfattning mer eller mindre beror på en synvilla, i det att det antal processer, som man genom anmaningsförfarandet undgått, aldrig kan komma till synes. Kammarrätten, som från början var motståndare till anmaningsförfarandets införande, har i sitt förberörda utlåtande hänvisat till denna sin tidigare ståndpunkt.

Också om man anser, att anmaningsförfarandet i dess nuvarande form icke gjort någon eller blott ringa nytta, torde knappast tiden vara inne att vidtaga en sådan åtgärd som att åter utesluta detsamma. Snarare synes man böra göra ett försök att genom mera bestämda föreskrifter och annorledes giva förfarandet större innehåll och utbygga detsamma. Tanken att frågor om ersättning för fattigvård i princip böra avgöras genom direkt förhandling emellan fattigvårdsstyrelserna måste nämligen anses riktig, och strävandet synes därför närmast böra gå ut på att åstadkomma sådana bestämmelser, att all den utredning, som i en viss sak *kan* förebringas, också kommer fram under skriftväxlingen parterna emellan, varigenom naturligen möjligheterna för en uppgörelse i godo i hög grad ökas.

I nu berörda syfte hava i utkastet upptagits bestämmelser i flera olika hänseenden:

a) införande i lagen av uttrycklig bestämmelse om skyldighet att avgiva anmaningssvar;

b) införande av stadganden om vad anmaning och anmaningssvar skola innehålla och vilka handlingar, som skola bifogas dem, allt detta för att motparten verkligen skall erhålla möjlighet att bedöma, huru han skall ställa sig i saken;

c) utsträckning av tiden för anmaning och anmaningssvar från 30 till 45 dagar i vartdera hänseendet; härigenom avses att underlätta möjligheten att prestera en sådan utredning, att motparten böjer sig för densamma;

d) införande av *möjlighet* — alltså alternativt — till växlande av ytterligare skrifter i saken mellan parterna i form av påminnelser och svar därå; för att en dylik möjlighet skall kunna begagnas, har det ansetts nödvändigt att stadga särskilda tidsfrister, vilka alltså komma att inverka på den tid, inom vilken talan skall väckas hos länsstyrelsen.

I detta sammanhang hava även i utkastet införts vissa nya bestämmelser, som avse att med påföljder och äventyr i olika hänseenden belägga försummelse att iakttaga de skyldigheter, som under anmaningsstadiet åligga fattigvårdsstyrelserna. De nu avsedda bestämmelserna innebära;

e) den skyldighet att företaga utredning i målet, som för nävarande åligger länsstyrelsen i alla olika hänseenden och på grund varav fattigvårdsstyrel-

serna utan risk kunna försumma att själva företaga utredning upphäves, utom i vad avser själva hemortsrättsfrågan; denna fråga har, i överensstämmelse med vad förut anförts, ansetts vara av den allmänna och offentligrättsliga betydelse, att utredningen därutinnan icke bör bliva beroende på kommunerna;

f) länsstyrelse skall i visst fall kunna underlåta att över en hos länsstyrelsen gjord ansökning höra hemortssamhälle, nämligen då ansökningen jämte därvid fogade handlingar icke innehåller något nytt utöver den ståndpunkt och det material, som under anmaningsförfarandet delgivits hemortssamhället. Denna bestämmelse har till ändamål att ytterligare inskärpa för hemortssamhället, att det icke kan lita på att bliva hört hos länsstyrelsen, varför samhället måste redan i sitt anmaningssvar och därvid fogade intyg — vilka handlingar ju skola genom sökandens försorg ingivas till länsstyrelsen — förebringa all sin utredning;

g) länsstyrelse skall äga att förelägga fattigvårdsstyrelse, som försummat att fullgöra sina skyldigheter på anmaningsstadiet, att komplettera vad som brister och därvid förelägga det äventyr, att styrelsens talan icke upptages till vidare prövning eller, om den försumlige är den sökta styrelsen, att målet avgöres i befintligt skick;

h) försumlighet på anmaningsstadiet skall kunna medföra, att en part, också om den vinner sin talan hos länsstyrelsen, går förlustig ersättning för rättegångskostnad, vilken eljest skulle hava tillerkänts parten; se härom vidare nedan.

Måhända kan det anses vara att gå alltför långt att nu genomföra *samtliga* de sålunda uppräknade åtgärderna; desamma stå emellertid icke i det sammanhang med varandra, att icke någon eller några av dem kunna uteslutas. Onekligen skulle också, såsom framgår av utkastet, genomförandet av alla dessa åtgärder medföra en viss vidlyftighet i fattigvårdslagens bestämmelser, detta framför allt på grund av kombinationen med de förut berörda ändrade preskriptionsbestämmelserna. Denna vidlyftighet måste givetvis i och för sig betraktas såsom en olägenhet, och man torde vara nödsakad att avväga, huruvida denna olägenhet är alltför stor i förhållande till de vinster, som utbyggnaden av anmaningsförfarandet kan väntas medföra.

D. Åtgärder till motverkande av okynnesprocesserna.

Gällande lag kan i viss mån sägas uppmuntra till onödiga processer dels genom att processandet icke kostar något, dels genom att process tvärtom medför, att betalningsskyldigheten framflyttas, utan att ränta skall erläggas för mellantiden. Enligt vad som från olika håll anförts, torde en del fattigvårdsstyrelser icke sällan låta en sak gå till tvist hos länsstyrelsen huvudsakligen i syfte att erhålla en verifikation i räkenskaperna och säkra sig för anmärkningar från revisorerna för underlåtenhet att tillräckligt tillgodose kommunens rätt. Åtgärder, varigenom ett onödigt processande skulle kunna komma att medföra utgifter för fattigvårdssamhället utan motsvarande vinst, torde vid sådant förhållande vara ägnade att i icke obetydlig mån minska

antalet fattigvårdsprocesser. I denna riktning kunna då tänkas följande åtgärder:

1. Införande av skyldighet att betala ränta i fattigvårdsmål. Bestämmelser i detta hänseende finnas icke i gällande fattigvårdslag, men denna torde utgå ifrån att ränta icke skall erläggas. Detta sammanhänger med att fattigvårdstvisterna enligt lagens konstruktion äro offentligrättsliga tvister, ehuru de, såsom de faktiskt föras, huvudsakligen röra sig om fattigvårdssamhällenas snarast privatekonomiska intressen. Som förut erinrats, har emellertid riksdagen nu uttalat sig för skyldighet att erlägga ränta, och då en sådan skyldighet givetvis måste motverka benägenheten att draga ut på ersättningsfrågorna, hava bestämmelser om ränteplikt upptagits i förevarande utkast. Egentligen skulle ju ränta då utbetalas från den dag, då varje särskild fattigvårdskostnad utbetalats eller utgivits, men då en regel i överensstämmelse härmed skulle ställa alltför stora krav på utredningen och ändock i många fall medföra oöverstigliga svårigheter i tillämpningen, har det ansetts nödvändigt att, med bortseende i viss mån från det teoretiskt riktiga, försöka åstadkomma så enkla regler som möjligt i ämnet. Härvid har såsom huvudregel upptagits en bestämmelse (56 § 3 mom.), enligt vilken ränta skall för alla utgifter under en viss tidsperiod, enligt utkastet ett kalenderkvartal, beräknas från en och samma dag, nämligen tidsperiodens utgång. Denna regel suppleras med en föreskrift om att på kostnad, som belöpt å tid före anmaningen, respektive, då anmaning ej sker, före delgivningen av ansökningen hos länsstyrelsen, ränta skall utgå från dagen för anmaningen eller delgivningen av ansökningen. Regeln om ränteberäkning kvartalsvis skall tillämpas även för kostnad, som belöper å tid *efter* det länsstyrelsens eller kammarrättens utslag meddelats. Meddelande av dylikt utslag skall dock avbryta kvartalsräkningen, så att å all kostnad, som belöper till och med dagen för utslaget, ränta skall räknas från denna dag; härefter vidtager åter kvartalsräkningen, så att kostnad under tiden från utslagets dag till det kalenderkvartalets utgång skall utgå från början av nästa kvartal. Slutligen har, då det icke lärer vara lämpligt att särskild utredning ovillkorligen skall förebringas om tiden för utgivande av viss kostnad, intagits en föreskrift om att i brist på utredning om tiden för viss kostnad ränta därå skall utgå från dagen för länsstyrelsens utslag. Det blir alltså den sökandes sak, om han vill förebringa sådan utredning, att ränta kan utdömas för tid före nämnda dag.

Konsekvensen lärer fordra, att om ränteplikt stadgas i förhållandet kommunerna emellan, enahanda skyldighet blir gällande för landsting, som skall utgiva ersättning till fattigvårdssamhälle, samt för sådant samhälle, då ersättning skall lämnas till offentlig myndighet eller allmän anstalt eller inrättning. Däremot torde samma skäl icke finnas för att stadga ränteplikt för understödstagare eller för honom försörjningspliktig person, då de skola lämna ersättning för utgiven fattigvård;

2. Införande av skyldighet att betala ersättning för rättegångskostnader. Dylik skyldighet torde visserligen redan nu kunna åläggas, men i brist på

uttryckligt stadgande därom förekommer det endast sällan att ersättning för rättegångskostnaderna yrkas och ännu mera sällan, att sådan ersättning utdömes. I överensstämmelse med vad kammarrätten ansett, torde det därför vara anledning att i det nu behandlade sammanhanget i fattigvårdslagen införa en hänvisning till rättegångsbalkens regler i detta hänseende. Såsom förut anförts, torde i samband därmed, såsom en förklaring till vad en dylik hänvisning för detta speciella område innebär, böra införas ett stadgande om att försummelse att under anmaningsförfarandet förebringa föreskriven utredning *kan* medföra, att en part, som vinner sin talan hos länsstyrelsen, ändock går miste om ersättning för rättegångskostnaderna. I ett dylikt fall kan det nämligen tydligen hava berott på den vinnande partens försummelse, att sådana upplysningar icke framkommo under anmaningsförfarandet, att talan hos länsstyrelsen undgicks; den vinnande parten har alltså i dylika fall själv skulden till att process kom till stånd.

Reglerna om rättegångskostnadsersättning torde böra gälla alla slag av fattigvårdsprocesser och alltså även vid talan mot enskild. Jämväl för kostnaderna hos kammarrätten torde enligt rättegångsbalkens regler ersättning böra utgå. I analogi med vad som gäller i allmän civilprocess synes det böra förbjudas, att hos kammarrätten föres talan allenast angående rättegångskostnad;

3. Borttagande av stämpelfriheten för fattigvårdssamhällen. I de fall, då hittills rättegångskostnad yrkats, har denna talan ofta avslagits med den motivering, att det icke visats, att någon kostnad förekommit. Därest skyldigheten att själv bära och eventuellt ersätta motparten kostnaderna skall hava någon verkan såsom manande till eftertanke, huruvida det lönar sig att låta en viss sak gå till process, torde man alltså böra ordna så, att alltid viss kostnad uppstår. Ett lämpligt medel härtill lärer finnas i borttagande av den för närvarande gällande stämpelfriheten för fattigvårdssamhällen. Med den förut berörda utvecklingen av fattigvårdsprocesserna till att huvudsakligen röra kommunernas privatekonomiska intressen torde en sådan åtgärd även ur principiell synpunkt vara befogad — denna stämpelfrihet har nämligen ursprungligen uppstått såsom en utvidgning av den sedan gammalt gällande stämpelfriheten för barmhärtighetsinrättningar. Borttages stämpelfriheten, kommer ett utslag att kosta hos länsstyrelse minst 6 kronor och hos kammarrätten minst 20 kronor. Enligt fattigvårdslagen skola utslagen delgivas icke blott sökanden utan även förklarande, och tillfälle kommer alltså i varje fall att finnas att uttaga stämpelavgiften.

I anslutning till vad förut anförts torde det vara erforderligt att införa samma restriktioner mot onödigt processande i mantalsskrivningsmål, som de vilka komma att införas beträffande fattigvårdstvister, alltså närmast angående skyldighet för kommuner och fattigvårdssamhällen att till motpart, där sådan finnes, utgiva ersättning för rättegångskostnader samt att erlägga stämpel för länsstyrelses och kammarrättens utslag.

Bland de i utkastet upptagna lagändringar, vilka icke direkt sammanhänga med syftet att nedbringa fattigvårdsprocessernas antal, märkas, förutom dem som komma att beröras i specialmotiveringen, särskilt följande:

1. Ändringar beträffande talan om ersättning från landsting. I anslutning till vissa från landstingsförbundet med instämmande av stadsförbundet och landskommunernas förbund framställda önskemål hava i utkastet upptagits ändrade bestämmelser i detta hänseende. Sålunda har föreslagits, att den tid, inom vilken fattigvårdssamhällen skola kräva landsting på gottgörelse, skall förkortas från den nu gällande tiden, 2 år, till utgången av juni månad året efter det, då fattigvården utgivits. Det har icke ansetts lämpligt att — i överensstämmelse med vad som gäller beträffande talan mot staten enligt 61 § — föreskriva såsom obligatoriskt att varje kommun skall för vart år på en gång begära hela den ersättning, som för samtliga fattigvårdsfall tillkommer den från landstinget; en dylik regel torde knappast vara lämplig redan med hänsyn till förslaget om att vistelsesamhälle skall kunna söka ersättning direkt hos vederbörande landsting. Däremot har, såsom framgår av det nyss anförda, slutterminen för talans väckande bestämts så, att det blir möjligt för de kommuner, som så önska, att endast en gång årligen ingå till landstinget med krav på ersättning.

Därjämte har i utkastet upptagits en föreskrift för landstinget att inom viss tid, 6 månader, besvara gjord ansökning. Underlåtenhet att svara inom nämnda tid skall anses såsom vägran att utge ersättning och alltså berättiga till att talan väckes hos länsstyrelsen. Å andra sidan har det emellertid ålagts kommunerna att inom 90 dagar från erhållet svar eller från utgången av den bestämda svarstiden ingiva sin ansökan till länsstyrelsen, vid äventyr att eljest gå förlustiga sin ersättning. Nu sist berörda ändringar hava naturligen till syfte att snabbare än nu är vanligt komma till ett avgörande i frågor rörande landstingens ersättningsskyldighet, något som torde vara i samtliga parters intresse.

Landstingsförbundet har i sin omförmälda framställning gjort vissa ganska långt gående förslag rörande den utredning, som fattigvårdssamhällena skola förebringa, då ansökan göres om ersättning. Dessa yrkanden hava i så måtto tillgodosetts i utkastet, att uttrycklig föreskrift intagits om att vid ansökning hos landsting skola fogas i huvudsak samma handlingar, som de vilka redan nu äro föreskrivna, då ersättning sökes av staten. Därjämte har intagits ett stadgande av innehåll, att vid det förhör, som alltid skall äga rum, skall utredas jämväl understödstagarens eller för honom försörjningspliktiga personers förhållande till den allmänna pensionsförsäkringen, vilket förhållande ju kan vara av betydelse för målet i olika hänseenden.

2. Jämväl för den talan, som offentlig myndighet eller allmän anstalt äger föra mot fattigvårdssamhälle, har i utkastet upptagits viss tidsbegränsning. En sådan kan emellertid tydligen icke gälla för de fall, då ansvarsförbindelse lämnas men talan sedermera bliver erforderlig på grund av att denna förbindelse icke uppfylles. Beträffande nu behandlade slag av processer är även att märka en annan ändring. I syfte att fattigvårdssamhälle skall bliva i tillfälle att bevaka sin rätt och vidtaga lämpliga åtgärder i de fall, då person, för vilken samhället är vårdnadsskyldigt, intages på dylik anstalt, har nämligen i utkastet intagits en bestämmelse av innebörd att anstalten

omedelbart skall om vårdens början underrätta samhället. Detta blir då i tillfälle att genom anställande av förhör m. m. omedelbart införskaffa utredning, som sedermera kanske kan bliva svår eller omöjlig att erhålla. Enligt en i 58 § ytterligare intagen ny bestämmelse skall anstalten vidare i de fall, då ansvarsförbindelse ej lämnas, göra en förfrågan hos samhället, om detta är villigt att ersätta vården. En dylik bestämmelse har närmast till syfte att, i de fall då förfrågan besvaras jakande, anstalten skall kunna utan förfång för samhället befrias från skyldigheten att inom den föreskrivna korta tiden väcka talan mot detta.

Specialmotivering.

40—42 §§. Ändringarna i dessa paragrafer innebära:

a) rätt för vårdnadssamhälle att vända sig direkt mot hemortslandstinget; se härom ovan;

b) föreskrift att reglerna i 51 § om att dagkostnad för sjukhusvård skall med i sistnämnda paragraf omförmält undantag räknas efter den fastställda avgiften å billigaste avdelning skola äga tillämpning; se härom närmare ovan;

c) utbytande av uttrycket gottgörelse för vårdavgift mot »gottgörelse för vårdkostnad»; genom denna ändring torde den tvekan hävas, som i olika sammanhang gjort sig gällande angående huruvida landstingens ersättningsskyldighet sträcker sig även till sådana kostnader, som icke egentligen äro att hänföra till avgift för vården, exempelvis för bandage, röntgenbehandling och dylikt.

50 §. Denna paragraf har omformulerats i syfte att därav tydligare än för närvarande skall framgå, att icke all vård, som lämnas åt en person, vilken är i behov av fattigvård enligt 1 §, skall ersättas utan endast den vård, som är att hänföra till erforderlig vård, i den mening detta uttryck tagits i 1 §. Här avskiljes alltså den s. k. lyxkostnaden; reglerna i 51 § om det belopp, varmed ersättning skall utgå, innebära följaktligen en inskränkning i rätten till ersättning för vård, som icke är att hänföra till lyxkostnad. — Till ett nytt 2 mom. hava även överflyttats de nu i 51 § innehållna undantagsbestämmelserna.

51 §. I denna paragraf hava intagits de förut omförmälda reglerna angående det belopp, varmed ersättning skall i olika fall lämnas. Något ytterligare torde icke vara att anföra därom.

52 §. Nyheterna i denna paragraf äro:

a) genom ändrad formulering har man avsett att inskärpa, att den utredning, som skall verkställas av fattigvårdsstyrelse, skall vara ingående och fullständig samt att protokollet skall avfattas så, att de inhämtade upplysningarna utförligt återgivas däri;

b) skyldighet har stadgats att utreda även pensionsförhållandena; se härom ovan;

c) genom ett nytt stadgande har framhållits, att i den mån verkställt förhör icke medför tillräcklig utredning, fattigvårdssamhället bör införskaffa

sådan på annat sätt, såsom genom skriftväxling med myndigheter, exempelvis för införskaffande av prästbevis.

53 §. Den nya 53 § innehåller de mera utförda reglerna angående anmaningsförfarandet.

1 mom. innehåller föreskrifterna om vad anmaning skall innehålla och om vilka handlingar som skola fogas därvid. Meningen är att innehållet skall vara sådant, att det lämnar det anmanade samhället möjlighet att fatta ståndpunkt till frågan.

I 2 mom. hava intagits uttryckliga föreskrifter om skyldighet att inom viss tid — 45 dagar — besvara anmaning. Det har även stadgats skyldighet att icke inskränka svaret till ett naket bestridande utan att däri angiva de skäl, varpå den intagna ståndpunkten grundas. Jämväl har stadgats, att vid anmaningssvaret skola fogas erforderliga bevis.

3 mom. innehåller de i det föregående berörda föreskrifterna om rätt för det anmanande samhället att avgiva påminnelser och om skyldighet för det andra samhället att besvara dessa påminnelser. Tiden för avgivande av påminnelser och deras besvarande har ansetts kunna sättas något kortare än den i utkastet utsträckta anmaningstiden, nämligen till 30 dagar i vartdera avseendet.

4 och 5 mom. I dessa moment hava intagits jämkningar i huvudreglerna om anmaningssvar och påminnelseförfarandet, i den mån sådana jämkningar bliva erforderliga för genomförandet av de i det föregående berörda särskilda preskriptionsreglerna för det fall att mantalsskrivningsprocess eller vissa andra slag av talan samtidigt föres. Reglerna hava konstruerats så, att den fattigvårdsstyrelse, som vill, att av dylik anledning fattigvårdsprocessen skall tills vidare ligga nere, har att under skriftväxlingen därom underrätta sin motpart. Anmaningssvar, respektive svar å påminnelser, skall dock alltid avgivas inom föreskriven tid, men fattigvårdsstyrelsen äger därvid meddela, att den vill begagna sig av möjligheten att låta saken vila, tills den andra tvisten avgjorts. Lämnas sådan förklaring, skola tidsfristerna för de olika faserna i skriftväxlingen räknas från det den andra tvisten slutligen avgjorts. — Det har alltså i varje fall gjorts beroende av den sökta fattigvårdsstyrelsen, huruvida med tvistens avgörande skall anstå, detta enär nyssnämnda samhälle ju kan bliva skyldigt att erlägga ränta m. m. och alltså bör äga rätt att, om så påfordras, få saken avgjord utan uppskov;

6 mom. Såsom framgår av det föregående, skola de stadgade tiderna för avgivande av skrifter under anmaningsförfarandet räknas från det den föregående skriften *mottagits.* Med anledning härav har i 6 mom. intagits en föreskrift om att ett av posten utfärdat mottagningsbevis skall kunna tjäna som bevis angående dagen för viss försändelses mottagande.

54 §. Ändringarna i 54 § innebära i huvudsak endast följdändringar till de nya reglerna i 53 §. Dock må anmärkas, att uttrycklig föreskrift intagits om de handlingar, som skola bifogas, då ansökan göres hos länsstyrelsen. Att märka är, att i de fall, då talan får väckas utan att anmaning föregått,

samma handlingar, som skolat bifogas anmaning, skola medfölja ansökningen till länsstyrelsen.

55 §. I överensstämmelse med vad som förut anförts angående utsträckning av tiden för anmaningsförfarandet, har den tid, inom vilken talan skall väckas hos länsstyrelse vid äventyr att rätt till ersättning går förlorad, ökats från 60 till 90 dagar. Formuleringen av preskriptionsbestämmelsen har, såsom förut framhållits, ändrats, på det att tvekan skall undvikas rörande lagens innebörd i de fall, då ansvarsförbindelse lämnas.

Övriga ändringar i 55 § äro endast konsekvenser till de förut omförmälda bestämmelserna med ändrade regler i fråga om preskription samt om rätt att avgiva påminnelser.

56 §. Nyheterna i 1 mom. av denna paragraf avse de förut omförmälda ändringarna, att

a) skyldigheten att över ansökning höra svarandesamhället icke skall vara ovillkorlig;

b) länsstyrelsens skyldighet att införskaffa utredning begränsas till hemortsrättsfrågan; samt att

c) länsstyrelse erhåller rätt att åt fattigvårdsstyrelse, som försummat att vid anmaning eller dess besvarande fullgöra vad i lagen föreskrivits eller att vid ansökning hos länsstyrelsen foga föreskrivna handlingar, giva föreläggande att inom viss tid fullgöra det försummade. Vid dylikt föreläggande äger länsstyrelse enligt utkastet knyta det äventyr, att sökande samhälle förlorar sin talan eller att svarande samhälle förlorar sin rätt att vidare yttra sig i målet.

Innehållet i 2 mom. motsvarar det nuvarande andra stycket i paragrafen.

I 3 mom. hava intagits de förut omförmälda bestämmelserna om ränteplikt. Till vad förut anförts därom torde endast vara att tillägga, *att* ränta skall utgå endast då yrkande därom framställts, *att* ränta skall erläggas även då vård lämnats in natura, nämligen å det därför utdömda beloppet, *samt att*, om fattigvårdssamhälle under anmaningsförfarandet medgivit visst belopp men det sökande samhället icke åtnöjes därmed utan för talan hos länsstyrelse om högre belopp, ränta, därest endast det av förstnämnda fattigvårdsstyrelse medgivna beloppet utdömes, icke skall utgå. Sistnämnda bestämmelse har även varit avsedd att tjäna ändamålet att åstadkomma uppgörelse redan på anmaningsstadiet. En konsekvens av densamma torde bliva, att i de fall, då det sökta samhället förklarat sig villigt att omedelbart betala visst belopp men länsstyrelse utdömer högre belopp, ränta skall erläggas endast å skillnaden. I händelse med tillämpning av en sådan regel svårighet skulle uppstå för bestämmande av tiden för ränteberäkningen, torde den supplerande bestämmelsen om att ränta skall i vissa fall beräknas från utslagsdagen kunna tillämpas.

57 §. Ändringen i denna paragraf innebär, utom följdändring till förut omförmälda bestämmelser, endast att ränta skall utgå även på belopp, som utdömes som ersättning för hemsändningskostnad. Då anmaning härvidlag i allmänhet icke sker, komma tidsbestämmelserna i 56 § 3 mom. b) oftast

till tillämpning, det vill säga att ränta kommer att utgå från dagen för delgivning av ansökningen hos länsstyrelsen.

58 §. Ändringarna i denna paragraf, vilka förut behandlats, innebära i sammanfattning följande:

a) anstalt eller inrättning, som avses i denna paragraf, skall vara skyldig att om tiden för vårdens början bevisligen underrätta fattigvårdsstyrelsen i samhälle, mot vilket anstalten vill föra ersättningstalan;

b) då ansvarsförbindelse icke lämnats, skall samtidigt med dylik anmälan göras förfrågan, huruvida samhället är villigt att betala vården. Erhålles på dylik förfrågan jakande svar, blir förhållandet detsamma som om ansvarsförbindelse lämnats, d. v. s. tiden för anställande av talan mot samhället kommer icke att vara begränsad;

c) i andra fall än de nyssnämnda skall talan — med enahanda påföljd som stadgats för andra slag av tvist — väckas inom 90 dagar från vårdens början;

d) ersättning för dagkostnad skall utgå efter samma grunder som eljest föreskrivits, exempelvis i 51 och 40 §§;

e) ränta skall erläggas å utdömd ersättning enligt reglerna för det fall att anmaning icke skett.

Bestämmelserna om ersättningsrätt för offentlig myndighet hava utbrutits till ett särskilt moment. I fråga om dylik talan skola de angivna reglerna i tillämpliga delar äga giltighet, vilket innebär, att underrättelse skall lämnas om vårdens början, att talan skall väckas inom viss tid, samt att ränta skall utgå.

59 §. Ändringarna i denna paragraf hava förut behandlats. De innebära:

a) förkortande av den tid, inom vilken ersättning skall sökas hos landsting;

b) bestämmande av viss tid, inom vilken landsting skall besvara framställt krav, vid äventyr att underlåtenhet därutinnan anses såsom vägran med påföljd, att fattigvårdsstyrelse äger rätt att väcka talan hos länsstyrelsen;

c) stadgande om viss tid, inom vilken talan skall väckas hos länsstyrelsen, vid äventyr att rätten till ersättning för ifrågavarande kostnad eljest går förlorad;

d) föreskrifter om de handlingar, som skola fogas vid ansökningen, vilka föreskrifter i huvudsak överensstämma med dem, som redan finnas stadgade i 61 § för där avsett fall;

e) införande av ränteplikt i analogi med vad som stadgats för andra fall.

60 §. Ändringarna innebära endast vissa på grund av föreslagna ändringar i andra delar av lagen jämkade paragrafhänvisningar.

62 §. Den nuvarande 62 § har flyttats in såsom ett första moment i 63 §, och i en ny paragraf med ordningsnummer 62 har intagits den förut omförmälda hänvisningen till rättegångsbalkens regler om ersättning för rättegångskostnad med det förberörda tillägget för det fall att fattigvårdssamhälle

eller annan part försummat att fullgöra sina åligganden beträffande förberedande skriftväxling och därigenom varit skuld till processen.

63 §. Denna paragraf är ordagrant lika med de nuvarande 62 och 63 §§.

64 §. Ändringen avser endast den senare av paragrafhänvisningarna.

67 §. Såsom en följd av de förut berörda stadgandena om fattigvårdssamhälles skyldighet att under anmaningsförfarandet och då ansökning göres hos länsstyrelse förebringa all möjlig utredning hava motsvarande bestämmelser föreslagits skola gälla också då talan föres mot understödstagare eller för honom försörjningspliktig person.

Förut har nämnts, att bestämmelserna om skyldighet att erlägga ersättning för rättegångskostnad men icke reglerna om ränteplikt ansetts böra gälla för det i förevarande paragraf behandlade fallet.

68 §. Ändring har skett allenast i paragrafhänvisningen.

79 §. Sammanslagningen av 62 och 63 §§ har föranlett viss jämkning i paragrafhänvisningarna.

81 §. Såsom förut nämnts, torde talan allenast angående rättegångskostnad icke böra få fullföljas hos kammarrätten. Stadgande härom har tillagts i 1 mom.

I ett nytt 4 mom. har införts bestämmelsen om ersättning för rättegångskostnad hos kammarrätten. Som följd av detta tillägg hava de nuvarande 4 och 5 mom. erhållit numren 5 och 6, varav föranletts en mindre jämkning i sistnämnda moment.

Övergångsbestämmelserna.

Särskilt med hänsyn till vad förut framhållits angående vikten av att bestämmelser till motverkande av onödiga processer komma i tillämpning, innan ännu processandet i barnavårdsmål hunnit taga någon större omfattning, har det synts önskvärt, att de ifrågasatta lagändringarna träda i kraft så snart som möjligt, d. v. s. den 1 januari 1927; i sin förberörda skrivelse till Konungen uttalade ju också riksdagen den förhoppningen att förslag i ämnet måtte kunna föreläggas 1926 års riksdag, vilket torde hava inneburit, att riksdagen önskade förslagens genomförande så fort som möjligt. Avgränsningen mellan nya och gamla regler har, i viss analogi med vad som stadgades vid införandet av 1918 års lag, föreslagits skola ske så, att de nya bestämmelserna skola tillämpas i alla de fall, då anmaning eller, då sådan ej skall ske, ansökning hos länsstyrelse sker efter den 1 januari 1927. Då sådan tariff, som omförmäles i 51 §, torde böra gälla redan från tiden för lagens ikraftträdande i övrigt, synes dylik tariff första gången böra fastställas redan under år 1926, vilket icke synes behöva möta några avgörande hinder.

Till slut torde böra anföras, att under övervägande varit vissa förslag, vilka emellertid slutligen icke upptagits i utkastet. Under förarbetena till 1918 års lag var det ifrågasatt, att vistelsesamhället alltid skulle svara för vård under de första 30 dagarna av varje vårdtid. En dylik bestämmelse

mötte dock opposition, framför allt ur den synpunkten att den befarades komma att menligt inverka på de understödstagares rätt, som vistades inom annat samhälle än sitt eget. Sedermera har landstingsförbundet i sin förut behandlade framställning upptagit en liknande tanke, i det att förbundet föreslagit, att landsting icke skulle vara ersättningsskyldigt för vård å sjukvårdsinrättning, som icke sträcker sig utöver en vårdtid av 14 dagar. Mot ett dylikt stadgande har, jämte nyssnämnda invändning, anförts framför allt, att detsamma skulle innebära ett steg tillbaka från den utjämning av sjukvårdskostnaderna primärkommunerna emellan, som åstadkommits genom dessa kostnaders överflyttande på landstingen.

Det förslag, som nu närmast varit under övervägande, har inneburit, att vistelsesamhälle icke skulle äga av hemortssamhälle — men väl av landsting — återkräva fattigvårdskostnad, vilken icke uppgått till visst lägre belopp, som under diskussionen fixerats till 100 kronor. En preliminär undersökning har nämligen visat, att man genom en dylik regel skulle kunna beräkna att bortskära omkring en fjärdedel av hela antalet fattigvårdsprocesser, en minskning som uppenbarligen vore av mycket stor betydelse. Den närmare utformningen av ett undantag med nu angivna innebörd skulle leda till att även beträffande vårdkostnad, som överstigit 100 kronor, vårdnadssamhället icke skulle vara berättigat att utkräva ersättning för de första 100 kronorna. Fattigvård, för vilken ersättning icke skulle kunna utkrävas, skulle dock inverka på hemortsrättsförvärvet, och undantagsbestämmelsen i 49 § skulle alltså icke behöva bliva gällande därför. Tiden för anmaning och preskription skulle bestämmas så, att fattigvårdssamhälle icke skulle behöva vidtaga åtgärd för utkrävande av ersättning, förrän det visat sig, att kostnaden för viss vård överstigit det sålunda förslagsvis satta beloppet 100 kronor. En annan konsekvens skulle bliva, att talan enligt 58 § av allmän anstalt alltid skulle föras mot vårdnadssamhället. Detta skulle för sjukvårdsersättning närmast hava att för de första 100 kronorna vända sig till sitt eget landsting och för det överskjutande beloppet till hemortssamhället eller dess landsting; en regel, enligt vilken vistelsesamhället, då sjukvård lämnats, skulle kunna kräva hemortssamhället eller dess landsting på hela beloppet, då detta överstigit 100 kronor, skulle emellertid också kunna tänkas.

Då, ehuru efter tvekan, bestämmelser i nu antydd riktning icke upptagits i utkastet, har anledningen därtill närmast varit dels vissa farhågor att man med en dylik bestämmelse skulle riskera att i vissa fall minska garantierna för behövande att erhålla erforderlig vård, dels ock betänksamhet inför möjligheten att minskningen i fattigvårdsprocesser skulle bliva mera skenbar än verklig, i det att de kvarstående processerna skulle bliva mera invecklade än för närvarande och nya tvister och utredningsanledningar förorsakas på grund av olika meningar om huruvida värdet av viss vårdnad överstigit 100 kronor eller icke.

Bilaga D.

Utkast

till ändrad lydelse av vissa delar av lagen den 14 juni 1918 om fattigvården.

40 §.

1 mom. Har fattigvårdssamhälle för person, som är i behov av fattigvård enligt 1 §, erlagt avgift för vård å statens anstalter för sinnessjuka eller sinnesslöa, för vilken ersättning ej kunnat uttagas av den vårdade eller för honom försörjningspliktig person, och äro ej sådana omständigheter för handen, att gottgörelse för vården enligt vad i 60 § sägs skall lämnas av staten, då äger samhället eller, där den vårdade har hemortsrätt inom annat fattigvårdssamhälle och hemortssamhället lämnat ersättning för vården, detta samhälle att för vården utfå gottgörelse av det landsting, inom vars område hemortssamhället är beläget.

Lag samma vare beträffande avgift för vård, som lämnats å anstalt för sinnessjuka, sinnesslöa eller fallandesjuka eller för blinda barn under skolåldern, vilken anstalt tillhör landsting eller stad, som ej deltager i landsting, eller å enskild anstalt för sinnesslöa eller fallandesjuka eller för blinda barn under skolåldern, vilken anstalt åtnjuter statsbidrag eller blivit av Konungen för ändamålet godkänd.

I vad avser dagkostnad för lämnad anstaltsvård skall gottgörelsen utgå enligt de grunder, som i 51 § 1 mom. äro för där avsedda fall stadgade.

2 mom. Har fattigvårdssamhälle åt sinnessjuk, som är i behov av fattigvård enligt 1 §, berett vård å kommunal anstalt, vilken godkänts såsom anstalt i den ordning Konungen bestämt, då äger samhället eller, där den vårdade har hemortsrätt inom annat fattigvårdssamhälle och hemortssamhället lämnat ersättning för vården, detta samhälle att under de förutsättningar, som för erhållande av ersättning enligt 1 mom. stadgats, av det landsting, inom vars område hemortssamhället är beläget, erhålla gottgörelse med hälften av vårdkostnaden beräknad, i vad avser dagkostnad, enligt de i 1 mom. omförmälda grunder. Landstinget äger för beviljande av sådan gottgörelse uppställa de ytterligare villkor, som kunna befinnas lämpliga.

41 §.

1 mom. Där fattig för vård intagits å anstalt för tuberkulösa eller för vanföra, vilken åtnjuter statsbidrag, gäller om fattigvårdssamhälles rätt att utfå gottgörelse för utgiven vårdkostnad vad i 40 § 1 mom. sägs.

2 mom. Därest genom — — — — — — — — — — — — — intagen fattig.

Har fattigvårdssamhälle åt fattiga sjuka, som i nästföregående stycke avses, å särskild, samhället eller annan tillhörig, anstalt eller å en vid fattigvårdsanstalt för ändamålet anordnad särskild avdelning, vilken står under läkares tillsyn, berett vård, som av förste provinsialläkare intygas vara tillfredsställande, äger samhället eller, där den vårdade har hemortsrätt inom annat fattigvårdssamhälle och hemortssamhället lämnat ersättning för vården, detta samhälle att av det landsting, inom vars område hemortssamhället är beläget, erhålla gottgörelse med hälften av vårdkostnaden, beräk-

nad, i vad avser dagkostnad, enligt de i 40 § 1 mom. omförmälda grunder. Landstinget äger för beviljande av sådan gottgörelse uppställa de villkor, som kunna befinnas lämpliga.

42 §.

Där fattig för vård intagits å länslasarett eller av landsting underhållen sjukstuga eller å annan, med länslasarett likställd, sjukvårdsinrättning, gäller om fattigvårdssamhälles rätt att utfå gottgörelse för vårdkostnaden vad i 40 § 1 mom sägs.

50 §.

1 mom. Har fattigvårdssamhälle lämnat fattigvård åt någon, vilken har hemortsrätt inom annat samhälle, är samhället, därest understödstagaren är i behov av fattigvård enligt 1 §, oavsett om skyldeman eller annan bort jämlikt 3 eller 4 § ansvara för hans försörjning berättigat att erhålla ersättning för fattigvården av det senare samhället i den omfattning och i den ordning, som här nedan stadgas.

2 mom. Ersättning, som i 1 mom. sägs, utgår endast i den mån den lämnade vården varit av i 1 § andra stycket avsedd beskaffenhet.

Ersättning utgår ej för fattigvård, som bestått i

bekostande åt skolbarn av kläder, underhåll eller annat, som avser att sätta dem i tillfälle att begagna skolundervisningen,

läkar- eller förlossningshjälp eller medicin, då hjälpen eller medicinen lämnats annorledes än i förening med vård å anstalt, eller

begravningshjälp.

Angående det belopp, varmed ersättning skall i olika fall lämnas, stadgas i 51 §.

51 §.

1 mom. Ersättning för dagkostnad för vård å annan än fattigvårdssamhället tillhörig anstalt eller inrättning utgår efter den för vård å billigaste avdelning å anstalten enligt fastställda grunder gällande avgiften för den vårdade; dock skall, där erforderlig vård lämpligen kunnat för lägre kostnad beredas å annan anstalt, ersättningen utgå allenast med belopp, motsvarande denna kostnad.

Ersättning för dagkostnad för vård å fattigvårdssamhället tillhörig anstalt utgår, därest anstalten eller ifrågavarande avdelning därav är att hänföra till sjukvårdsinrättning, enligt de i första stycket angivna grunder och eljest enligt den, på sätt i 2 mom. förmäles, för året fastställda tariff.

Ersättning för annan vård än i första och andra styckena sägs utgår med det belopp, vartill kostnaden därför skäligen kan uppskattas.

2 mom. Tariff, som avses i 1 mom. andra stycket, fastställes för varje fattigvårdssamhälle, efter vederbörandes hörande, årligen av Konungen före den 1 december att gälla för vård under nästkommande år.

Konungen meddelar närmare bestämmelser om sättet för sådan tariffs fastställande.

52 §.

1 mom. Har fattigvårdsstyrelse lämnat fattigvård, för vilken den vill söka ersättning av annat fattigvårdssamhälle eller av landsting eller av staten, skall styrelsen ofördröjligen genom förhör med den nödställde eller andra, som kunna meddela upplysning i ämnet, införskaffa ingående utredning angående

a) den nödställdes namn, ålder, födelseort och civilstånd,

b) fattigvårdsbehovet och anledningen därtill,

c) fattigvård, som han förut åtnjutit,

d) senaste mantalsskrivningsort, eller, om den nödställde ej skulle äga hemortsrätt därstädes, annan ort, varest han antages hava hemortsrätt, samt

e) personer, som äro pliktiga att försörja den nödställde, och deras ekonomiska ställning.

Vid dylikt förhör skall tillika utredas, huruvida för den nödställde sökts eller erhållits pension eller understöd jämlikt lagen om allmän pensionsförsäkring.

Är den nödställde gift eller minderårig, skola uppgifter, motsvarande de under a), c) och d) omförmälda eller i nästföregående stycke avsedda, inhämtas jämväl rörande make eller föräldrar.

De erhållna upplysningarna skola utförligt upptagas i protokoll, vars riktighet skall bestyrkas genom underskrift av den, som hållit förhöret, samt så vitt möjligt av den, med vilken förhöret hållits.

Därest uppgift ej kan erhållas i ett eller annat av ovan angivna avse enden, skall detta anmärkas i protokollet.

2 mom. Fattigvårdsstyrelsen bör även genom skriftväxling med vederbörande myndigheter eller annorledes söka införskaffa utredning i de i 1 mom. angivna hänseenden, i vilka tillförlitliga uppgifter icke kunnat vinnas genom hållna förhör.

53 §.

1 mom. Fattigvårdsstyrelse, som vill, att annat fattigvårdssamhälle skall utgiva ersättning för fattigvård eller övertaga försörjningsskyldigheten för behövande, skall därom ofördröjligen hos fattigvårdsstyrelsen i detta samhälle göra skriftlig anmaning.

Anmaning skall innehålla en så vitt möjligt specificerad uppgift å fattigvårdskostnaden, i vad den då kan angivas, med upplysning om tiden för vård, för vilken ersättning yrkas, samt de grunder, efter vilka den begärda ersättningen beräknats, ävensom uppgift, huruvida vården fortfar eller vid tiden för anmaningens tillställande upphört. Vid anmaningen skola i avskrift fogas ej mindre protokoll över förhör enligt 52 § än även de övriga handlingar, på vilka fattigvårdsstyrelsen kan vilja stödja sitt krav på ersättning. Angående påföljd i vissa fall av försummelse att iakttaga vad sålunda föreskrivits stadgas i 56 och 62 §§.

2 mom. Fattigvårdsstyrelse, vilken erhållit anmaning, som i 1 mom. sägs, har att vid påföljd, som framgår av 56 och 62 §§, inom fyrtiofem dagar efter anmaningens mottagande därå avgiva skriftligt svar enligt vad nedan sägs.

Därest det framställda kravet icke alls eller icke till alla delar godkännes, skall fattigvårdsstyrelse, utom i fall som i 4 och 5 mom. avses, i anmaningssvaret utförligt angiva anledningen till bestridandet samt i avskrift bifoga de handlingar, som styrelsen kan vilja åberopa som stöd för detsamma.

Medgives kravet delvis, skall i svaret jämväl angivas, efter vilka grunder det godkända beloppet beräknats.

3 mom. Därest fattigvårdsstyrelse i avgivet anmaningssvar helt eller delvis bestrider framställt krav, äger den fattigvårdsstyrelse, som gjort anmaningen, att inom trettio dagar från svarets mottagande till bemötande av detsamma i saken avlåta påminnelser till den andra fattigvårdsstyrelsen med angivande av skälen för kravets vidhållande helt eller delvis; och har, utom de i 4 och 5 mom. avsedda fall, fattigvårdsstyrelse, som mottagit dylika påminnelser, att vid påföljd, som framgår av 56 och 62 §§, inom enahanda tid från deras mottagande därå avgiva utförligt svar.

4 mom. Förklarar fattigvårdsstyrelse inom föreskriven tid i svar å anmaning eller å påminnelser, att av fattigvårdssamhället eller annan talan väckts om mantalsskrivning, som kan inverka på den vårdades hemortsrätt under det år, vården avser, och att styrelsen förty önskar låta med avgivande av utförligt svar anstå, skall, vid påföljd, som ovan sagts, dylikt svar avgivas inom trettio dagar från det utslag i mantalsskrivningsmålet vunnit laga kraft.

5 mom. Har fattigvårdsstyrelse i anmaning eller påminnelser upplyst, att angående ersättning för den vård, som avses i anmaningen, anspråk framställts mot landsting eller talan väckts mot person, som jämlikt 3 eller 4 § är försörjningspliktig för den vårdade, äger den sökta fattigvårdsstyrelsen i sitt svar förklara sig vilja låta med avgivande av utförligt svar anstå; och skall, där så skett, dylikt svar vid nyss nämnd påföljd avgivas inom trettio dagar från den dag, då tiden för väckande av talan mot landstinget hos Konungens befallningshavande utgick, eller därest sådan talan inom behörig tid väckts eller talan förts mot försörjningspliktig, från den dag då Konungens befallningshavandes utslag i målet vunnit laga kraft eller, om utslaget överklagats, från det kammarrättens utslag blivit sistnämnda fattigvårdsstyrelse delgivet.

6 mom. Tillställande av anmaning och påminnelser ävensom av svar å dylik skrivelse må ske genom allmänna posten och gäller därvid rekommendationsbevis å försändelsen såsom bevis om tillställandet därav och mottagningsbevis såsom bevis om dagen för försändelsens mottagande.

54 §.

1 mom. Bestrider fattigvårdsstyrelsen framställt krav eller har svar å gjord anmaning eller påminnelser icke avgivits inom tid, som i 53 § är för olika fall föreskriven, äger den fattigvårdsstyrelse, som gjort anmaningen, att hos Konungens befallningshavande i länet anhängiggöra sin talan.

Vid den skrift, varigenom talan anhängiggöres, skola vid påföljd, som i 56 § 1 mom. tredje stycket sägs, fogas ej mindre bevis, att anmaning skett och, i förekommande fall, att påminnelser avlåtits, tillika med avskrifter av anmaningen och påminnelserna jämte vidfogade handlingar samt de bevis i övrigt, som fattigvårdsstyrelsen vill åberopa, än även erhållna svar å anmaningen och å påminnelserna samt vid dylikt svar fogade handlingar.

2 mom. Har anmaning gjorts hos ett fattigvårdssamhälle men anledning sedermera yppats, att understödstagaren äger hemortsrätt inom annat fattigvårdssamhälle, må talan föras mot detta samhälle, ändå att anmaning hos dess fattigvårdsstyrelse ej föregått. Talan utan föregående anmaning må ock föras, därest vid förhör enligt 52 § eller eljest upplysning icke vunnits, vilket samhälle ersättnings- eller försörjningsskyldigheten åligger.

Fattigvårdsstyrelse, som utan föregående anmaning anhängiggör talan, har att därvid bifoga de uppgifter, som jämlikt 53 § skola innehållas i anmaning, samt de handlingar, som enligt samma paragraf skola medfölja sådan.

55 §.

1 mom. Talan, som i 54 § sägs, skall, där fråga icke är om sådant fall, som avses i 53 § 4 eller 5 mom., anhängiggöras inom nittio dagar, efter det fattigvård, för vilken rätt till ersättning förefinnes, börjat utgå, eller gottgörelse för sådan vård utgivits till myndighet, anstalt eller inrättning, som avses i 58 §. Väckes ej talan inom sådan tid, skall rätten till ersättning

för fattigvård, som lämnats mer än nittio dagar före det ansökningen hos Konungens befallningshavande gjordes, anses förfallen.

Har fattigvårdsstyrelse, som hos fattigvårdsstyrelsen i annat samhälle gjort anmaning, i ärendet ytterligare avlåtit påminnelser, skall dock såväl den i första stycket stadgade tiden för talans anhängiggörande som den i samma stycke omförmälda tiden i fråga om förlust av rätten till ersättning vara etthundrafemtio dagar.

2 mom. Har fattigvårdsstyrelse, som mottagit anmaning, på sätt och av anledning, som i 53 § 4 eller 5 mom. sägs, förklarat sig vilja låta med avgivande av utförligt svar anstå, skall, där förklaringen lämnats i anmaningssvaret och vidare skriftväxling enligt 3 mom. i nämnda paragraf ej förekommit ävensom då förklaringen lämnats i svar å påminnelser, talan hos Konungens befallningshavande anhängiggöras inom sextio dagar från dagen, då tiden för väckande av talan mot landsting utgick eller då utslag i det mål, som föranlett förklaringen, vann laga kraft eller, i förekommande fall, blev fattigvårdsstyrelsen delgivet. Anhängiggöres ej talan inom sådan tid, skall rätten till ersättning för fattigvård, som börjat utgå, eller för fattigvårdskostnad, som utgivits efter nyss avsedd dag men mera än sextio dagar före det ansökningen gjordes hos Konungens befallningshavande, anses förfallen.

Har förklaringen lämnats i anmaningssvaret och har fattigvårdsstyrelsen, som gjort anmaningen, i ärendet avlåtit påminnelser, skall såväl den i första stycket stadgade tiden för talans anhängiggörande som den i samma stycke omförmälda tiden i fråga om förlust av rätt till ersättning vara etthundratjugu dagar.

3 mom. Vad i denna paragraf stadgas angående tiden för väckande av talan hos Konungens befallningshavande gäller ej för det fall, att fattigvårdsstyrelse, hos vilken anmaning gjorts enligt 53 §, förklarat sig till alla delar godkänna kravet men ersättning sedermera ej lämnats.

56 §.

1 mom. Konungens befallningshavande hör över gjord ansökning fattigvårdsstyrelsen i det eller de samhällen, mot vilka kravet riktas eller som eljest kunna antagas vara ersättningsskyldiga; dock att, därest i ansökningen ej göras yrkanden eller åberopas bevis, som gå utöver innehållet i anmaning eller påminnelser i saken eller i intyg, fogade vid sådan skrivelse, dylik åtgärd må underlåtas beträffande fattigvårdssamhälle, som visas hava behörigen mottagit ifrågavarande handlingar.

Därjämte införskaffar Konungens befallningshavande genom parterna eller låter själv införskaffa den ytterligare utredning, som må vara behövlig för prövning av den vårdades hemortsrätt.

Har fattigvårdssamhälle försummat att vid ärendets behandling iakttaga vad i 53 och 54 §§ föreskrives angående utredning, som skall förebringas under den förberedande skriftväxlingen eller vid talans väckande hos Konungens befallningshavande, äger Konungens befallningshavande föreskriva viss tid, inom vilken det försummade skall fullgöras vid äventyr, om det underlåtes, att ansökningen icke upptages till vidare behandling, eller, där det är den sökta fattigvårdsstyrelsen, att målet avgöres i befintligt skick.

2 mom. Finnes anledning till antagande, att den nödställde har hemortsrätt inom fattigvårdssamhälle i annat län, överlämnas målet till handläggning av Konungens befallningshavande därstädes.

3 mom. Fattigvårdsstyrelse, som förpliktas att utgiva ersättning för fattigvård, skall, då yrkande därom framställts, tillika förpliktas att å ut-

dömda belopp gälda ränta efter fem för hundra om året från nedan angivna dagar, nämligen:

a) därest anmaning hos styrelsen skett,

å belopp, avseende kostnad, som utgivits under tiden till och med dagen för anmaningens mottagande, från sagda dag, och

å belopp, avseende kostnad, som utgivits eller utgives under tiden efter anmaningens mottagande, från ingången av kalenderkvartalet näst efter det, då kostnaden utgavs, till dess betalning sker, dock att i varje fall för kostnad, som utgivits under tiden till och med dagen för Konungens befallningshavandes eller kammarrättens utslag i målet, tiden skall räknas från sådan dag;

b) därest anmaning hos styrelsen icke skett,

å belopp, avseende kostnad, som utgivits under tiden till och med dagen för delgivning av den till Konungens befallningshavande i målet ingivna ansökningen, från sagda dag, och

å belopp, avseende kostnad, som senare utgivits eller utgives, enligt de under a) för tid efter anmanings mottagande stadgade regler.

Framgår ej av utredningen, från vilken tid, enligt nu angivna regler ränta skall utgivas å belopp, avseende viss till och med dagen för Konungens befallningshavandes utslag upplupen kostnad, skall ränta å beloppet utgå från nämnda dag.

Å belopp, vars utgivande det sökta samhället i svar å anmaning eller påminnelser medgivit, må ränta icke utdömas, med mindre det visas, att samhället, oaktat krav framställts, underlåtit att fullgöra betalningen.

57 §.

Har fattigvårdssamhälle — — — — — — — — — — — avhämta honom
Hemsändning, som — — — — — — — — — — — — — leva åtskilda.
Yppas i — — — — — — — — — — — — — — — lämnat tillstånd.

Hemortssamhälle är pliktigt att ersätta skälig kostnad för hemsändning, som ägt rum i enlighet med denna paragraf. Om uttagande av sådan ersättning ävensom rätt till ränta därå skall vad som stadgats rörande ersättning för fattigvård av hemortssamhälle äga motsvarande tillämpning; dock att anmaning enligt 53 § icke skall vara erforderlig samt att talan alltid skall, vid äventyr som i 55 § 1 mom. första stycket angives, anhängiggöras inom nittio dagar från det kostnaden guldits.

58 §.

1 mom. Där allmän anstalt eller inrättning jämlikt gällande föreskrifter åt någon lämnat vård, varför den vill erhålla ersättning av fattigvårdssamhälle, som i egenskap av vistelsesamhälle eller hemortssamhälle är pliktigt att sörja därför, skall anstalten eller inrättningen utan uppskov om tiden för vårdens början bevisligen underrätta fattigvårdsstyrelsen i samhället. Har ansvarsförbindelse från styrelsen icke lämnats för ifrågavarande vård, skall samtidigt göras uttrycklig förfrågan om samhället är villigt att utgiva ersättning för vården.

Talan mot visst fattigvårdssamhälle angående ersättning, som nu sagts, anhängiggöres hos Konungens befallningshavande. Sådan talan skall väckas inom nittio dagar från det vården börjat utgå, vid äventyr, om det försummas, att rätt till ersättning för vård, som lämnats mer än nittio dagar före det ansökningen hos Konungens befallningshavande gjordes, skall anses förfallen.

Vad sålunda stadgats angående tiden för väckande av talan hos Konungens befallningshavande gäller ej för det fall, att fattigvårdsstyrelse lämnat ansvarsförbindelse för vården eller i anledning av förfrågan, som i första stycket sägs, förklarat sig villig att därför utgiva ersättning.

2 mom. Ersättning, som i denna paragraf avses, utgår, i vad avser dagkostnad, efter den för vård å billigaste avdelning å anstalten enligt fastställda grunder gällande avgiften för den vårdade.

3 mom. Om behandling av mål, som i denna paragraf avses, skall i tillämpliga delar gälla vad i 56 § 1 mom. första stycket sägs.

Fattigvårdssamhälle, som förpliktas utbetala ersättning, skall tillika, då yrkande därom framställts, åläggas att gälda ränta efter fem för hundra om året för tid, som i 56 § 3 mom. stadgas för det fall att anmaning icke skett.

4 mom. Vad nu stadgats skall i tillämpliga delar äga motsvarande giltighet för det fall att offentlig myndighet åt någon lämnat underhåll, varför fattigvårdssamhälle är pliktigt att giva ersättning.

59 §.

Gottgörelse av landsting för vårdkostnad, varom i 40, 41 eller 42 § förmäles, skall sökas inom juni månad året efter det, då kostnaden av fattigvårdssamhället utgivits, vid äventyr om det försummas, att rätt till gottgörelse för den kostnad förfallit. Har fråga om skyldighet att vidkännas kostnaden varit föremål för tvist mellan fattigvårdssamhällen eller talan mot enskild eller ansökning gjorts om gottgörelse för kostnaden från staten, skall talan väckas inom juni månad året efter det, då Konungens befallningshavandes utslag eller beslut i ersättningsfrågan vunnit laga kraft eller, om utslaget eller beslutet överklagats, efter det då kammarrättens utslag blivit fattigvårdsstyrelsen delgivet.

Vid ansökningen skola fogas följande handlingar:

a) avskrift av protokoll över förhör enligt 52 §;

b) specificerad uppgift å fattigvårdskostnaden med angivande särskilt för varje understödstagare av tiden för vård, för vilken ersättning yrkas, samt de grunder, efter vilka den begärda gottgörelsen beräknats; skolande uppgiften, där den ej åtföljes av behöriga verifikationer, vara till riktigheten styrkt av fattigvårdsstyrelsens ordförande eller kassaförvaltare; samt

c) utredning rörande de personers hemortsrätt, ansökningen gäller, samt redogörelse för de åtgärder, som må hava vidtagits för utbekommande av ersättning av annat fattigvårdssamhälle eller av staten eller enskild person, därvid i berörda hänseenden meddelade utslag eller beslut böra bifogas.

Därest gottgörelse helt eller delvis vägras för vårdkostnad, som här sägs, eller meddelande om beslut i anledning av gjord ansökning icke ingått inom sex månader efter det ansökningen gjordes, äger fattigvårdsstyrelsen att, med bifogande i avskrift av ansökningshandlingarna, hos Konungens befallningshavande föra talan om utfående av den sökta gottgörelsen; sådan talan skall dock, vid äventyr, som i första stycket sägs, väckas inom nittio dagar från det meddelande erhölls om landstingets beslut eller tiden för meddelande av sådant beslut utgick, och skall om målets behandling i tillämpliga delar gälla vad i 56 § 1 mom. första och andra styckena sägs.

Landsting, som förpliktas utbetala ersättning skall tillika, då yrkande därom framställts, åläggas att gälda ränta efter fem för hundra om året för tid, som i 56 § 3 mom. stadgas för det fall att anmaning icke skett.

60 §.

2 mom. Har, efter — — — — — — — — — — såsom fattigvård.

Dylik gottgörelse utgår dock endast, om fattigvården meddelats innan någon av ifrågavarande personer återvänt till samhället, eller omedelbart därefter. Därest hemortssamhället fått ersätta av annan utgiven fattigvård, erhålles gottgörelse endast så vitt berörda tid av tre år förflutit, innan hemortssamhället antingen mottagit anmaning, som i 53 § sägs, eller, i de fall, då enligt 54 § 2 mom. talan om ersättning för utgiven fattigvård må föras utan föregående anmaning, delgivits den till Konungens befallningshavande i målet ingivna ansökningen.

3 mom. Gottgörelse, som — — — — — — — — — enskild person.

Fattigvård, som omförmäles i 50 § 2 mom. andra stycket, gottgöres av staten endast för det fall, att understödstagaren icke är svensk medborgare.

62 §.

I fråga om tvister, som i detta kapitel avses, skall vad i rättegångsbalken stadgas angående rättegångskostnad äga motsvarande tillämpning; och må, där på grund av försummelse av fattigvårdssamhälle eller annan part att fullgöra sina åligganden jämlikt denna lag att före målets anhängiggörande utreda ärendet anledning skäligen förekommit för den andra parten att däri anhängiggöra talan hos Konungens befallningshavande, denna part icke förpliktas att utgiva ersättning för rättegångskostnad, ändå att dess talan i huvudsaken ogillas.

9 KAP.

Om fattigvårdssamhälles rätt mot understödstagare och för dem försörjningspliktiga personer.

63 §.

1 mom. Fattigvårdsstyrelse äger att av den, som åtnjutit fattigvård, uttaga ersättning därför, i den mån styrelsen icke finner skäl till eftergift. För fattigvård, som någon erhållit, innan han fyllt sexton år, må ersättning dock icke uttagas ur hans arbetsförtjänst.

Har någon mottagits till stadigvarande försörjning, äger fattigvårdsstyrelsen omhändertaga egendom, som vid mottagandet tillhör understödstagaren eller, medan han åtnjuter försörjning, tillfaller honom, samt därav bereda sig ersättning för fattigvård, som lämnas honom. Fattigvårdsstyrelsen äger hos vederbörande polismyndighet erhålla handräckning för sådan egendoms omhändertagande.

2 mom. Har fattigvårdssamhälle tillskyndats kostnad för fattigvård, som enligt 1 § lämnats någon, för vilkens försörjning skyldeman eller annan enligt 3 eller 4 § bort ansvara, äger fattigvårdsstyrelsen att av den, vilken ansvarigheten åligger, uttaga ersättning för denna kostnad, i den mån styrelsen icke finner skäl till eftergift.

Har någon — — sista stycket i 63 § — — är sagd.

64 §.

Där fattigvårdssamhälle för vård å sjukvårdsinrättning eller å förbättrings- eller uppfostringsanstalt eller till åtgärder för förebyggande av framtida fattigvårdsbehov eller för ändamål, som i 37 § 2 stycket sägs, anslagit särskilda medel till fattigvårdsstyrelsens förfogande, ankommer det på fattigvårdssamhället att bestämma, huruvida ersättningsskyldighet, varom i 63 § stadgas, skall äga rum för understöd, som utlämnas av dessa medel.

67 §.

Talan om utbekommande av ersättning enligt 63 § ävensom om utgivande av försörjningsbidrag, som i 66 § sägs, anhängiggöres hos Konungens befallningshavande i länet. Vid ansökningen skola fogas de uppgifter, som jämlikt 53 § skola innehållas i anmaning, samt de handlingar, som enligt samma paragraf skola medfölja denna; och gäller om målets behandling i tillämpliga delar vad i 56 § 1 mom. första stycket stadgas.

I fråga om ersättning för kostnader hos Konungens befallningshavande skall vad i 62 § sägs äga motsvarande giltighet.

68 §.

Om tiden för anhängiggörande av talan om ersättning enligt 63 § skall vad enligt allmänna lagen gäller om preskription av fordran äga tillämpning.

79 §.

Är någon missnöjd med handräckning, som av polismyndighet meddelats enligt 63 § 1 mom. andra stycket för omhändertagande av egendom, som där sägs, eller jämlikt 72 § för inställande till arbete eller återhämtande till fattigvårdsanstalt, må han däröver anföra besvär hos Konungens befallningshavande inom trettio dagar från handräckningens fullbordande.

81 §.

1 mom. Är någon missnöjd med Konungens befallningshavandes utslag i mål om fullgörande av försörjningsplikt, eller om hemsändning eller om ersättning för fattigvårds- eller hemsändningskostnad eller i mål, som omförmälas i 78 § 1 och 2 mom., må han däröver anföra besvär hos kammarrätten; dock må talan hos kammarrätten ej föras allenast beträffande kostnader i målet hos Konungens befallningshavande.

Besvären skola — — — — — — — — — — — — eget utlåtande.

2 mom. Är utslaget — — — — — — — — — föreskriven ordning.

3 mom. Har mål, — — — — — — — — — — — dess helhet.

4 mom. I fråga om ersättning för kostnaderna hos kammarrätten i mål om hemsändning eller om ersättning för fattigvårds- eller hemsändningskostnad skall vad i 62 § stadgas äga motsvarande giltighet.

5 mom. Konungens befallningshavandes utslag som i 1 mom. avses, ävensom kammarrättens utslag i dylika mål skola skyndsamt genom Konungens befallningshavandes försorg delgivas, förutom sökande och klagande, jämväl förklarande i de fall, då antingen genom utslaget försörjnings- eller ersättningsskyldighet honom ådömts eller ock målet av honom såsom sökande först anhängiggjorts; och skall bevis om delgivningen av Konungens befallningshavande vederbörande vid anfordran tillhandahållas.

6 mom. Vad i 1 och 5 mom. stadgas skall i tillämpliga delar gälla i fråga om besvär över Konungens befallningshavandes beslut i ärende, som avses i 61 § 1 mom.

Dessa ändringar träda i kraft den 1 januari 1927; därvid dock skall iakttagas

att tariff, som avses i 51 § skall första gången fastställas före den 1 december 1926, samt

att dessa ändringar icke skola tillämpas beträffande ersättning för underhåll eller vård, varom före den 1 januari 1927 anmaning framställts, eller där anmaning ej skall ske, varom före samma dag talan väckts hos Konungens befallningshavande eller krav framställts mot landsting; utan skall i sådant hänseende gälla vad hittills varit föreskrivet.

Sammanställning angående antalet av kammarrätten under åren 1922—1925 varit föremål

Huvudsakliga tvisteämnet	Antal i kammarrätten under nedannämnda år avgjorda fattigvårdsmål[1])				
	1922	1923	1924	1925	Medel-antal
	—	—	—	—	—
Hemortsrätt enligt 1871 års fattigvårdsförordning	134	166	207	101	152.00
» » 1918 års fattigvårdslag	150	181	203	112	161.50
Behov enligt 1 § fattigvårdsförordningen eller fattigvårdslagen	138	301	362	154	238.75
Ersättningsbeloppets storlek	205	345	322	185	264.25
Enskilds ersättningsskyldighet	39	80	163	98	95.00
Hemsändning och kostnad härför	9	14	18	24	16.25
Frågor av formell natur	31	115	131	66	85.75
Tillämpning av 23 § jämförd med 50 § fattigvårdslagen	—	4	15	7	6.50
Formen för fattigvård (27 § fattigvårdslagen)	—	2	4	12	4.50
Landstings ersättningsskyldighet (40—42 §§ fattigvårdslagen)	—	—	11	6	4.25
Frågor enligt 51 § fattigvårdslagen	4	6	15	7	8.00
Frågor enligt 58 § fattigvårdslagen	16	1	5	2	6.00
Ersättning av statsmedel (60 § fattigvårdslagen)	13	88	34	31	41.50
Av enskild framställt yrkande om fattigvård (78 § fattigvårdslagen)	11	26	38	42	29.25
Diverse	2	—	2	2	1.50
Tvistefrågan ej kunnat utrönas	—	3	4	—	1.75
Summa	752	1,332	1,534	849	1,116.75

[1]) Vid undersökningens verkställande har icke medräknats ett fåtal mål, där handlingarna icke varit tillgängliga vid undersökningen och där till följd härav svårighet förelegat att bedöma målets natur.

Bilaga E.

avdömda fattigvårdsmål, fördelade efter de frågor, vilka däri huvudsakligen för tvist.

Antalet utgör procentuellt i förhållande till summan avgjorda fattigvårdsmål[1])					Procentuell beräkning av det antal mål, i vilka kammarrätten gjort *ändring* i sak i länsstyrelses utslag, i förhållande till summan avgjorda fattigvårdsmål[1])					Procentuell beräkning av det antal mål, i vilka kammarrätten gjort *ändring* i sak i länsstyrelses utslag, i förhållande till antalet avgjorda mål efter huvudsakliga tvisteämnet[1])				Medelprocent
1922	1923	1924	1925	Medel- %	1922	1923	1924	1925	Medel %	1922	1923	1924	1925	
%	%	%	%	—	%	%	%	%	—	%	%	%	%	—
17.82	12.46	13.49	11.90	13.92	3.99	3.90	3.06	4.12	3.77	22.39	31.33	22.71	34.65	27.77
19.95	13.59	13.24	13.19	14.99	5.05	3.90	3.52	3.06	3.88	25.33	28.73	26.60	23.21	25.97
18.35	22.60	23.60	18.14	20.67	6.52	8.03	7.89	6.01	7.11	35.51	35.55	33.43	33.12	34.40
27.26	25.90	20.99	21.79	23.98	11.30	11.11	7.37	9.07	9.71	41.46	42.90	35.09	41.62	40.27
5.19	6.01	10.62	11.54	8.34	2.13	2.55	5.67	5.54	3.97	41.03	42.50	53.37	47.96	46.22
1.20	1.05	1.17	2.83	1.56	0.40	0.38	0.07	0.82	0.42	33.33	35.71	5.56	29.17	25.94
4.12	8.63	8.54	7.77	7.27	2.26	2.93	3.78	2.83	2.95	54.84	33.91	44.27	36.36	42.35
—	0.30	0.98	0.83	0.53	—	—	0.72	—	0.18	—	—	74.44	—	18.61
—	0.15	0.26	1.41	0.45	—	—	—	0.24	0.06	—	—	—	16.67	4.17
—	—	0.72	0.71	0.36	—	—	0.13	0.12	0.06	—	—	18.18	16.67	8.71
0.53	0.45	0.98	0.82	0.70	0.27	0.23	0.39	0.24	0.28	50.00	50.00	40.00	28.57	42.14
2.13	0.07	0.32	0.24	0.69	0.66	—	0.07	—	0.18	31.25	—	20.00	—	12.81
1.73	6.61	2.22	3.65	3.55	0.27	1.05	0.33	1.53	0.80	15.38	15.91	14.71	41.29	21.82
1.46	1.95	2.48	4.94	2.71	—	0.30	0.39	1.18	0.47	—	15.38	15.79	23.81	13.75
0.26	—	0.13	0.24	0.16	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	0.23	0.26	—	0.12	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	32.85	34.38	33.39	34.76	33.84	—	—	—	—	—

Stockholm den 27 januari 1926.

C. P. Engblom.